ABIKS POLIITKOOLIDE PROPAGANDISTIDELE

ÕPPUSTE LÄBIVIIMISE METOODIKA POLIITKOOLIDES

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS • TALLINN 1951

A-104209

ABIKS POLIITKOOLIDE PROPAGANDISTIDELE

ÕPPUSTE LÄBIVIIMISE METOODIKA POLIITKOOLIDES

(„Pravda" ajakirjandusbüroo materjalide kogumiku teine, parandatud ja täiendatud väljaanne)

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS · TALLINN 1951

Originaali tiitel:

В помощь пропагандистам политшкол

Методика проведения занятий в политшколе

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU

POLIITKOOLIS ÕPPUSTE LÄBIVIIMISE METOODIKAST

Poliitkool on parteihariduse esimene, algaste. Ta annab kuulajatele poliitiliste teadmiste põhialuseid ning sisendab neisse algelist oskust iseseisvalt lugeda marksistlik-leninlikku kirjandust.

Kahe aasta jooksul peavad poliitkooli kuulajad läbi võtma õpiku „Abiks poliitkoolide kuulajaile". Selle aja kestel peavad kuulajad omandama selge ettekujutuse sellest, kuidas töölised ja talupojad Venemaal kukutasid bolševike partei juhtimisel mõisnike ja kapitalistide rõhumise ning panid maksma nõukogude võimu, kuidas Nõukogude Liidu töötav rahvas ehitas üles sotsialistliku ühiskonna ja kaitses seda vaenlaste vastu, milles seisavad NSV Liidu ühiskondliku ja riikliku korralduse põhialused. Nad peavad tutvuma parteid käsitleva leninlik-stalinliku õpetuse põhialustega ning bolševike partei ja Nõukogude riigi sise- ja välispoliitika põhiküsimustega ning süvenenumalt aru saama Lenini-Stalini partei suurest innustavast ja organiseerivast osast nõukogude ühiskonnas.

Poliitkooli töö edu sõltub kõigepealt propagandisti teoreetilisest ettevalmistusest, tema oskusest õigesti seletada teooriaküsimusi ning sellest, kuivõrd metoodiliselt õigesti viib ta läbi õppusi.

Austavaks parteiliseks kohustuseks on olla propagandist. Propagandist peab hästi tundma marksismi-leninismi klassikute põhiteoseid ning partei ja valitsuse tähtsamaid otsuseid, vabalt orienteeruma Nõukogude riigi sise- ja välispoliitika küsimustes, kursis olema partei järjekordsete majanduslike ja poliitiliste ülesannetega ning omama laialdase silmaringi.

Töö poliitkoolis nõuab propagandistilt koos õppematerjali hea tundmisega oskust kuulajaile edasi anda vajalikke tead-

misi ilmekas, selges ja veenvas vormis, oskust äratada neis huvi poliitiliste teadmiste vastu. Seda kõike aga saavutatakse propagandisti ideelis-teoreetilise taseme ning metoodilise meisterlikkuse pideva tõstmisega.

Propagandist peab õppima propagandakunsti bolševike partei rajajatelt ja juhtidelt V. I. Leninilt ja J. V. Stalinilt. Meie partei ja rahva geniaalsete juhtide ja õpetajate V. I. Lenini ja J. V. Stalini tegevus on eeskujuks igale propagandistile, selle suureks näidiseks, kuidas on tarvis relvastada rahvahulki kommunismi ideedega.

Iga propagandisti kohuseks on väsimatult tõsta oma ideelis-teoreetilist taset, süstemaatiliselt uurida marksismi-leninismi klassikute teoseid, viimistleda oma oskust viia partei ideid rahvahulkadesse, siduda teooriat praktikaga, elava tegelikkusega.

Marksistlik-leninliku teooria põhialuste propaganda nõuab propagandistilt loomingulist suhtumist õppuste organiseerimisse ja läbiviimisesse. Kuid mõned propagandistid lubavad materjali esitamisel dogmaatilisust, tähenärimist. Selle asemel, et taotleda kuulajailt õpitava materjali ideelise sisu põhjalikku omandamist, nõuavad niisugused propagandistid neilt peamiselt üksikute formuleeringute pähetuupimist ning rohkearvuliste tähtpäevade ja arvude meelespidamist. Sageli viivad propagandistid õppusi poliitkoolis läbi abstraktselt, ilma vajaliku seoseta kommunismi ülesehitamise praktikaga. Tuleb teha lõpp propagandistide mõninga osa formaalsele suhtumisele marksistlik-leninliku teooria esitamisel. Propagandistide ülesandeks on saavutada marksismi-leninismi kindlat ja põhjalikku omandamist kommunistide poolt, kasvatada loomingulist suhtumist marksistlik-leninlikku teooriasse, õppida seda tihedas seoses kommunismi ülesehitamise praktikaga ning teha kogu propagandatööd leppimatuse vaimus kodanliku ideoloogia igasuguste avalduste suhtes.

Kõik õppused poliitkoolis tuleb rajada orgaanilises seoses kommunistliku ülesehitustöö ülesannetega ja praktikaga. Jutustuses ja vestluses kuulajatega tuleb laialdaselt kasutada fakte Nõukogude riigi ja kapitalistlike maade elust. Propagandist peab ilmekate ja veenvate näidete abil näitama kuulajatele nõukogude ühiskondliku ja riikliku korra üleolekut kapitalistlikust korrast, sotsialistliku kultuuri üleolekut kodanliku maailma moraalselt rikutud kultuurist.

Mõttega süvenev ja oma tööd armastav propagandist ei piirdu oma tegevuses ainult õppetundidega määratud ajal. Ta kohtab oma kuulajaid ka väljaspool õppetunde, püüdes lähemalt tundma õppida nende individuaalseid nõudeid ja erinevusi, nende vaimseid huve, tootmisalaseid edusamme jne.

Alatine suhtlemine kuulajatega ning seltsimehelik ja tähelepanelik suhtumine neisse otsustab suurel määral propagandatöö edu.

*

Õppused poliitkoolis toimuvad ÜK(b)P Keskkomitee Propaganda- ja Agitatsiooniosakonna poolt soovitatud õppeplaani alusel. Plaanis on ära näidatud teemad ja on antud õppeaja jaotus.

Hoolikas ettevalmistamine igaks õppuseks on tähtsaimaks tingimuseks, mis tagab õppuse kõrge ideelis-teoreetilise taseme.

Õppusteks ettevalmistamisel võtab propagandist aluseks neid nõuandeid, mida ta on saanud propagandistide seminaridel nii järjekordse teema sisu kui ka õppuse läbiviimise metoodika kohta.

Käesolevasse kogumikku on mahutatud poliitkooli õppeplaani kõigi teemade kohta metoodilised käsitlused. Käsitlustes on esile tõstetud teema peamised küsimused, antakse õppuste läbiviimiseks metoodilisi nõuandeid ning juhatatakse kätte kirjandus. Need metoodilised nõuanded ei suuda loomulikult arvesse võtta iga kooli koosseisu eriomadusi, kuulajate tootmisalase tegevuse tingimusi, nende üldhariduslikku taset jne. Sellepärast koostab iga propagandist, kasutades metoodilisi käsitlusi, oma õppeplaani, arvesse võttes antud poliitkooli iseärasusi.

Propagandisti kohuseks on õigesti rakendada neid metoodilisi nõuandeid vastavalt iga poliitkooli iseärasustele. Selle kohaselt mõõdetaksegi, kuivõrd loominguliselt suhtub propagandist oma austava kohustuse täitmisse.

Ettevalmistus järjekordsele õppusele algab metoodilise õpperaamatu poolt soovitatud marksismi-leninismi klassikute teoste põhjaliku uurimisega.

Vilunud propagandist valmistub õppustele aegsasti ning kogub süstemaatiliselt materjali vestluste jaoks. Lugedes värsket ajalehte, vaadates uut kinofilmi või teatrietendust, külasta-

des näitusi ja muuseume või kuuldes ringhäälingu-saateid — võtab propagandist alati arvesse, mis läbiloetud, nähtud või kuuldud asjadest võib olla kasulik õppuste jaoks poliitkoolis. Selleks teeb ta märkusi vihikuisse, kogub väljalõikeid ajalehtedest jne.

Pärast soovitatud kirjanduse uurimist ja abimaterjali läbivaatamist koostab propagandist õppeplaani. Selles määratakse kindlaks õppuse põhieesmärk, see tähendab, eraldatakse välja peamised mõtted, mis peavad punase niidina kogu jutustusest läbi minema, seejärel aga paigutatakse jutustuse põhiteesid tavaliselt samas järjekorras, nagu on esitatud materjal õpperaamatus kuulajate jaoks. Propagandist valib välja arve ja fakte, kirjutab välja tsitaadid, mida ta kavatseb kasutada jutustuses, näeb ette, milliseid näitlikke õppeabinõusid ja kus kohal õppuse käigus tuleb kasutada ning kavandab ülesande kuulajaile iseseisvaks tööks kodus.

Esimesel õppusel tutvustab propagandist kuulajaid poliitkooli ülesannetega, õppeplaaniga ja õpperaamatuga „Abiks poliitkooli kuulajaile" ning annab nõu, kuidas õppusteks ette valmistuda ja kuidas kasutada õppematerjali. Seejärel selgitab propagandist jao „Tööliste ja talupoegade olukord tsaari-Venemaal" esimese osa põhiküsimusi jutustuses ning annab kuulajatele ülesande iseseisvaks tööks. Töötanud kodus, on kuulajad ette valmistatud vestluseks järgmisel õppusel. Sellepärast korraldatakse tavaliselt järgmised õppused nii: alguses — põhjalik vestlus läbivõetud materjalist ning seejärel tutvustab propagandist kuulajaid uue materjaliga ja annab ülesande koduseks tööks. Muidugi on võimalikud ka teised õppeplaani variandid olenevalt õppuste eesmärgist, materjali iseloomust, kuulajate ettevalmistamise tasemest jne.

Tuleb siiski silmas pidada, et universaalseid vorme õppeplaanide jaoks ei ole ega võigi olla. Väga palju oleneb siin propagandisti initsiatiivist ja kogemustest. Iga propagandist koostab plaani enda jaoks: üks kirjutab üksikasjaliselt, teine lühidalt, märkides üles ainult põhimomente. Igal juhul peab õppeplaan olema eelseisva töö nii sisult kui ka vormilt loomingulise läbimõtlemise tagajärjeks. Mida põhjalikumalt ja igakülgsemalt on plaan läbi mõeldud, seda vabamalt ja kindlamalt tunneb end propagandist õppusel.

*

Propagandisti jutustus on poliitkooli õppuste tähtsaks koostisosaks. Jutustuse ülesandeks on selgitada kuulajatele õppuse teema ideeline sisu ning aidata neil orienteeruda õppematerjalis. Propagandisti jutustus ei ole loeng. Propagandist võib mõnikord jutustuse ajal pöörduda küsimustega kuulajate poole. Niisugune võte suurendab kuulajate aktiivsust, arendab nende mõtlemist ning võimaldab ühtlasi propagandistil kontrollida, kuivõrd hästi saavad kuulajad temast aru.

Propagandisti jutustus peab kuulajais esile kutsuma aktiivset püüdlust iseseisvale tööle ja marksismi-leninismi teooria omandamisele. I. V. Babuškin jutustab oma mälestustes, kuidas V. I. Lenin viis läbi poliitökonoomia õppusi töölisringis:

„Lektor esitas meile seda teadust suusõnal, ilma ühegi vihikuta, püüdes sageli kutsuda meis esile vastuväiteid või tahtmist alustada vaidlusi, ning siis ergutas, sundides ühte tõestama teisele oma seisukoha õigsust kõnesolevas küsimuses. Seega oli meie loengutel väga elav ja huvitav iseloom, mis sisendas vilumust kõnemeheks saada; see õppeviis oli paremaks vahendiks, et kuulajad kõnesolevas küsimuses selgusele jõuaksid. Me olime nende loengutega väga rahul ning olime alati vaimustatud meie lektori tarkusest . . ."[1]

Õppusteks ettevalmistamisel tuleb propagandistil meeles pidada, et tema esinemine kuulajate ees peab kõigepealt olema sihikindel, loogiliselt harmooniline, veenev, lihtne ja arusaadav oma tõenduste ja järelduste poolest. Niisugust kõnekunsti peab iga bolševistlik propagandist õppima Leninilt ja Stalinilt.

Lenini sõna mõju erakordset jõudu meenutab seltsimees Stalin, jutustades kohtamisest Leniniga bolševike konverentsil Tamperes:

„Erakordne veenmisjõud, argumentatsiooni lihtsus ja selgus, lühikesed ning kõigile arusaadavad laused, edvistuse puudumine, peadpööritavate žestide ja muljet taotlevate efektsete fraaside puudumine, — kõik see oli Lenini kõnede soodsaks erinevuseks tavaliste „parlamendi" oraatorite kõnedest.

Kuid mind ei paelunud tookord mitte see külg Lenini kõnedes. Mind paelus see võitmatu loogika jõud Lenini kõnedes, mis pisut kuivalt, kuid see-eest põhjalikult auditooriumi vallutab, seda aegamööda elektriseerib ja siis ta, nagu öeldakse, jäägita vangistab. Ma mäletan, kuidas siis paljud delegaadid

[1] „I. V. Babuškini mälestused". „Priboi", 1925, lk. 51 (v. k.).

ütlesid: „Loogika Lenini kõnedes — see on mingisugused kõikvõimsad katsesarved, mis sind igast küljest tangidena kinni haaravad ja mille haardest jõudu ei ole lahti rabelda: kas anna alla või ole nõus täielikult läbi kukkuma"."[1]

Niisamasugune erakordne veenmisjõud, võitmatu loogika jõud, tõenduste lihtsus ja selgus, lühikesed ja kõigile arusaadavad laused on iseloomulikud ka seltsimees Stalini kõnele.

Et jutustus annaks kõige paremaid tagajärgi, on tarvis täpselt kindlaks määrata teema põhiidee ning seda järjekindlalt jutustuses läbi viia. Jutustuse peamine ülesanne on saavutada õppematerjali kindlat ja teadlikku omandamist kuulajate poolt. Kuid see nõue ei tähenda sugugi seda, et propagandisti jutustus peab olema ainult õpperaamatu lühikeseks ümberjutustuseks, ning veel vähem on lubatav asendada jutustus õpperaamatu teksti ettelugemisega, mida mõnikord teevad algajad propagandistid. Propagandisti ülesandeks on välja eraldada jutustuses õpperaamatu põhiteese, selgitada nende sisu, arvesse võttes poliitkooli kuulajate taset ja koosseisu, ilmekalt illustreerida neid täiendava materjali ja faktidega jooksvast poliitilisest elus ning näidetega ilukirjandusest või kohaliku materjaliga.

Esituse lihtsust ja selgust ei saavutata, kui propagandist räägib standardsete raamatufraasidega. Bolševistlike ideede suurepärane propagandist M. I. Kalinin arvustas teravalt inimesi, kes armastasid kõnelda just niisuguste fraasidega:

„Aga kas teate, mis tähendab kõnelda standardfraasidega? See tähendab, et teie mõte ei tööta, vaid töötab ainult keel. Standardfraasidega te inimestele mõju ei avalda. Ei avalda mõju sellepärast, et see on tuttav ka ilma teieta. Te kardate, et kui omamoodi ütlete, see ei kuku nii ilusasti välja. Eksite. See on parem kuulata ja selle mõju on suurem."[2]

Loomulikult sõltub esituse lihtsus ja selgus kõigepealt sellest, kuivõrd propagandist ise valdab süvenenult ja põhjalikult vestluse materjali. Kui propagandist on seda materjali hästi tundma õppinud ning iga mõte on tema poolt igakülgselt läbi mõeldud, siis on kergem leida vajalikke sõnu ja väljendusi, et mõjuvalt esitada kuulajatele õppematerjali.

---

[1] J. V. Stalin, Teosed, 6. kd., Tallinn, 1948, lk. 56.
[2] M. I. Kalinin, Kommunistlikust kasvatusest. Tallinn, 1947, lk. 46.

Suur tähtsus on ka propagandisti keele piltlikkusel ja puhtusel ning kõne õigel konstruktsioonil.

Propagandisti keele rikastamise tähtsaks vahendiks on rahvapäraste vanasõnade ja kõnekäändude kasutamine. Need sisaldavad rahva tarkust, elukogemusi, taipu ja huumorit. A. M. Gorki ütles õieti: vanasõnad on alati lühikesed, kuid tarkust on neisse mahutatud tervete raamatute jaoks. Mitte vähema tähtsusega on näidete ja kujude kasutamine ilukirjandusest. Lenini ja Stalini teostes me leiame rahva vanasõnade ja ilukirjanduslike kujude meisterliku kasutamise ületamatuid eeskujusid.

Lenin ja Stalin kasutasid oma teostes laialdaselt ja mitmekesiselt kirjanduslikke kujusid, mida on loonud Saltõkov-Štšedrin, Gogol, Tšehhov ja teised vene kirjanikud.

Tihtigi esineb propagandistide kõnes hulgaliselt võõrsõnu, mida kasutatakse ilma tungiva vajaduseta. Propagandistile peab olema seaduseks V. I. Lenini nõuete täitmine.

„Me rikume vene keelt," kirjutas V. I. Lenin. „Tarvitame võõrsõnu ilma vajaduseta... Milleks ütelda „defektid", kui võib ütelda puudused, vead või lüngad?...

Kas pole meil aeg sõda kuulutada võõrsõnade ilma vajaduseta kasutamisele?

Pean tunnistama, et kui mind võõrsõnade ilma vajaduseta kasutamine vihastab (sest see raskendab meie mõju rahvahulkadele), siis ajalehtedes kirjutajate mõned vead võivad juba katkestada igasuguse kannatuse. Näiteks kasutatakse sõna „будировать" ärritama, häirima, äratama mõttes. Kuid prantsuse sõna „bouder" (budee) tähendab vihane olema, pahandama... Omaks võtta prantsuse nižegorodi sõnatarvitust tähendab omaks võtta kõige halvemat vene mõisnikuklassi kõige halvematelt esindajatelt, kes õppisid prantsuse keelt, kuid esiteks ei õppinud lõpuni, teiseks aga rikkusid vene keelt."[1]

Mõned propagandistid risustavad oma keelt liigsete sõnadega, nagu „nii öelda", „niivõrd-kuivõrd", „ja nõnda edasi", „üleüldse". Neid kõrvaldada võib ainult visa tööga sõnakultuuri alal ja range enesekontrolliga.

Jutustada tuleb vabalt: varem kirjutatud jutustuse teksti mahalugemine pole soovitatav. Teksti lugevat propagandisti ei

[1] V. I. Lenin, Teosed, 30. kd., lk. 274 (v. k.).

taha kuulajaskond tavaliselt hästi kuulata. Kuulajate tähelepanu nõrgeneb sel juhul, kui jutustus on arvudega üle koormatud. Parem tuua vähe arve, kuid niisuguseid, mis hästi meelde jäävad. Ei tohi jutustust üle koormata ka geograafiliste nimetustega ning inimeste — sündmustest osavõtjate — nimedega.

Jutustuse lõpul selgitab propagandist kuulajatele, kuidas nad peavad ette valmistuma järgnevaks õppuseks. See on tarvilik, sest poliitkoolide kuulajate kaunis suurel osal puudub marksistliku-leninliku kirjanduse iseseisva lugemise vilumus.

Sellepärast ongi propagandistile väga tähtis hoolitseda selle eest, et kuulajad õpiksid iseseisvalt poliitilist raamatut uurima. Seejuures on eriti tähtis individuaalne lähenemine igale kuulajale ning tema teadmiste ja töövilumuste arvestamine.

Propagandist taotleb visalt ja püsivalt, et kuulajad loeksid õpperaamatut mitte mehaaniliselt, koolipoisilikult, mitte ei õpiks pähe lauseid, vaid saaksid aru ideede ja sündmuste olemusest, et nad seoksid teadmisi oskuslikult praktikaga, ühiskondliku ja tootmisalase tegevusega.

Vesteldes kuulajatega koduse ülesande puhul, näitab propagandist neile ülesande seost varem õpitud materjaliga ning annab kuulajatele nõu, kuidas õpperaamatut lugedes kasutada geograafilisi ja poliitilisi kaarte, tabeleid poliitkoolide näitlike õppevahendite albumist, skeeme NSV Liidu Konstitutsiooni kohta jne.

Oletame, et propagandist viis läbi jutustuse teema „Sotsialistliku ühiskonna ülesehitamine NSV Liidus" teise osa „NSV Liidu sotsialistlik industrialiseerimine" kohta. Kodusel ülesandel võib olla sel juhul umbes niisugune iseloom: lugeda õpikust (I osa) leheküljed 58—64; vaadata parteikabinetis väljapanekut teemal „Sotsialismi võit NSV Liidus"; leida kaardil esimese viisaastaku tähtsamad ehitused, mis on õpperaamatus nimetatud; koguda fakte antud tehase, linna (küla, kolhoosi) elust, mis teevad näitlikuks muudatusi meie maa elus esimese viisaastaku tulemusel.

Marksistlik-leninliku kirjanduse iseseisvalt lugemise vilumuse arendamine nõuab hoolikalt läbimõeldud ja rangelt individualistlikku lähenemist kuulajaile.

Propagandist taotleb õpperaamatu tähelepanelikku ja põhjalikku õppimist kuulajate poolt ning õpetab neile oskust välja eraldada läbiloetud materjali keskset ideed ja koondada oma tähelepanu raskematele kohtadele.

Propagandist kontrollib, kuivõrd õigesti mõistavad kuulajad uusi sõnu ja mõisteid, mis leiduvad õpperaamatu tekstis. Niisuguse kontrolli kõige paremaks viisiks on kuulaja oskus seletada uut oskussõna või mõistet näidetega.

Väga tähtis on õpetada kuulajatele teha märkmeid läbiloetu kohta. Kui poliitkooli kuulajatel puuduvad sel alal elementaarsed vilumused, siis on otstarbekohane kasutada alguses üleskirjutamise lihtsaid vorme, mis viivad kuulajaid järk-järgult konspektide iseseisvale koostamisele.

Propagandist näitab, kuidas teha läbiloetu kohta märkmeid. Selleks loeb ta õppustel ette ühe või teise katkendi õpperaamatust ja aitab kuulajatele teha elementaarseid märkmeid, hiljem aga konspekteerida. Kuid seejuures peab propagandist jälgima, et kuulajad mõtleksid märkmete üle järele, ega piirduks valmis formuleeringute mehaanilise mahakirjutamisega vihikusse.

Nõudmiste esitamisel märkmete tegemiseks läbiloetu kohta tuleb läheneda kuulajatele individuaalselt. Kui propagandist tunneb hästi oma kuulajaid ja valvab tähelepanelikult nende õpinguid, siis oskab ta õigesti määrata märkmete iseloomu ja mahtu igale üksikule kuulajale. Ta kontrollib süstemaatiliselt märkmeid. Sageli leidub märkmetes vigu. Kui propagandist ei kontrolli oma kuulajate märkmeid, siis võivad need vead teadvuses kinnistuda ning hiljem neid parandada on palju raskem. Kontrollimise tulemusi on parem läbi arutada rühma õppusel. See on kõigile kasulik. Kuulajad teavad, et juhataja kontrollib tähelepanelikult nende tööd, aitab neil paremini aru saada läbiloetut ning jälgib nende kasvu.

Propagandist peab harjutama kuulajaid korralikult märkmeid tegema.

*

Elav vestlus on õppuste tähtsaim osa poliitkoolis. Vestlus soodustab kuulajate ideelise silmaringi laienemist, suurendab ja arendab nende huvi marksistlik-leninliku õpetuse omandamise vastu ning kinnitab teadmisi, mis on omandatud õppematerjali iseseisval lugemisel.

Vestluse läbiviimisele eelneb ja teda valmistab efte propagandisti jutustus ja kuulajate iseseisev töö raamatu materjali omandamiseks. Järelikult sõltub vestluse edu sellest, kuivõrd

hästi on propagandist esitanud uut materjali ning kas kõik kuulajad on küllaldaselt hoolikalt ja kohusetundlikult täitnud kodust ülesannet.

Propagandisti peaülesanne on viia vestlus läbi kõrgel ideelisel tasemel. Selleks, et vestlus oleks koondatud põhiliste küsimuste ümber, milledel on esmajärguline tähtsus, ning ei muutuks üksikasjade arutluseks, näeb propagandist ette vestlusel arutatavate küsimuste ringi. Käesolevas kogumikus avaldatud üksikuid teemasid käsitletavates metoodilistes juhendites on niisugused näitlikud küsimused esile tõstetud. Propagandist konkretiseerib neid, võttes arvesse kuulajate koosseisu ning nende poliitilise ja üldharidusliku ettevalmistuse taset.

Vestluse hoolikalt läbimõeldud plaanil on väga suur tähtsus vestluse edukaks läbiviimiseks. Kahjuks on veel propagandiste, kes töötavad vähe seltsimeheliku vestluse läbiviimise metoodika kallal. Niisugustel propagandistidel seisab sageli õppus selles, et kuulajailt pinnitakse välja ühesilbilisi vastuseid hulgaarvulistele küsimustele. Õppematerjali formaalne-koolipoisilik läbivõtmine poliitkoolis, kui elava vestluse asemel valitseb küsimuste ja vastuste meetod, takistab kuulajatel põhjalikult omandada õpperaamatu materjali.

Pidev töö oma teadmiste ja poliitkoolis õppuste läbiviimise metoodika täiustamise alal, omaenda töö tähelepanelik analüüs ja teiste propagandistide paremate kogemuste omandamine võimaldavad propagandistil kasutama õppida seda bolševistliku propaganda järeleproovitud meetodit.

Kui vestluse kesksed küsimused on üldjoontes koostatud, tuleb propagandistil läbi mõelda eelseisev vestlus metoodiliselt.

Alustades vestlust tuletavad paljud propagandistid ise kuulajatele meelde eelmise õppuse sisu. Õppuse käigule on kasulikum, kui seda teevad kuulajad. Siis mobiliseerib juba vestluse algmoment nende tähelepanu.

Asetades vestluses küsimust ei tule seda adresseerida ühele kuulajaist. Parem on pöörduda küsimusega kõigi õppusel viibijate poole ning juba pärast seda anda sõna ühele või teisele kuulajale. Vastasel korral võivad teised kuulajad arvata, et küsimus nende kohta ei käi ning nad hakkavad passiivselt ootama oma järjekorda.

Vestluse edu sõltub suurel määral propagandisti oskusest huvitavalt asetada kuulajale küsimusi. Vestluse põhiküsimused

peavad suunama kuulajaid õpitava teema kõige olulisemate külgede väljaselgitamisele ning olema omavahel loogiliselt seotud. Raske on oodata suurt aktiivsust kuulajailt, kui propagandist selle asemel, et asetada kuulajatele küsimusi sisuliselt, küsib näiteks nii: „Kordame kolmanda peatüki esimest osa" või „Vastake viiendale küsimusele" jne.

Väga tähtis on taktiline ja õige suhtumine kuulajate vastustesse. Ei tohi katkestada kuulajaid poole sõna pealt väikeste, üksikute küsimustega. Niisugustele küsimustele saab propagandist tavaliselt ühesilbilisi ja mitte alati selgeid vastuseid. Kõige parem on anda kuulajale võimalus lõpule viia oma mõte. Kui ta satub segadusse, siis tuleb propagandist temale appi. Oletame, et oma esinemises selgitas kuulaja mittetäielikult küsimust või eksis milleski, väljendas ebatäpselt. Propagandist teeb vea, kui ta otsekohe katkestab kuulaja esinemist ja vastab ise küsimusele. Tehku parandusi, täiendusi, märkusi, alguses teised kuulajad, propagandist aga, tehes kokkuvõtet kuulajate esinemistest, parandab ebaõnnestunud ja mittetäieliku vastuse.

Tuleb taotleda seda, et kuulajate esinemised oleksid mõtestatud. Juhtub, et kuulaja kordab sõna-sõnalt seda, mis on kirjutatud õpperaamatus, mitte selgesti ja sisuliselt aru saades arutatavatest küsimustest. Mõned propagandistid loevad niisugust vastust rahuldavaks, millega juurutavadki dogmatismi ja tähenärimist. Propagandisti kohustuseks on kuulajatele harjumuseks teha õpperaamatu teksti mõtestatud õppimine. On väga tähtis, et kuulaja käsitleks oma sõnadega seda, mis on kirjutatud raamatus, ning oskaks neid juhtmõtteid kinnitada näidetega elust ja näidata nende praktilist tähtsust.

Tuleb saavutada kuulajate kõrget aktiivsust vestluses. Kui propagandist tunneb iga kuulajat, teab, kuidas ta end avaldab tööl ja ühiskondlikus elus, tema huvisid, missugused küsimused on temale tuttavamad, siis leidub iga üksikul juhul kindlasti põhjus selleks, et huvitada kuulajat ja ergutada teda esinemisele. Selleks aga on tarvis visalt otsida ja leida õige lähenemisviis kuulajatele, jagu saada mõnede kuulajate argusest ning teha neile harjumuseks esinemised kollektiivi ees.

Kasutades oskuslikult konkreetseid fakte ja üksikuid juhtlauseid, juhib propagandist vestluse sinnapoole, et kuulajad omandaksid ja kinnitaksid oma teadvuses teema kõige tähtsamad ideed. Iga niisugune vestlus peab olema astmeks kommu-

nistide ideelises kasvus. On tarvis, et poliitkoolis saadud teoreetilised teadmised oleksid seotud eluga ja praktilise tööga.

Vestluse käigus tuleb propagandistil õigesti arvestada aega sõltuvalt arutatavate küsimuste tähtsusest ja raskusest. See võimaldab ära hoida tihtigi algajate propagandistide juures esinevat puudust, et teisejärgulistele küsimustele pühendatakse vestluses liiga palju aega, kuna õppuse teema tähtsate küsimuste väljaselgitamiseks ja eriti vestluse tulemuste kokkuvõtmiseks aega ei jätku.

Väga olulist osa vestluse käigus etendab poliitkooli juhataja lõppsõna. Lõpetades vestlust peab propagandist veel kord juhtima kuulajate tähelepanu läbiarutatud teema kõige tähtsamatele ideedele ning ära märkima, mida kuulajad on omandanud hästi ning millised küsimused nõuavad täpsustamist ja täiendavat tööd.

Kuulajate teadmiste hindamisel on sobimatu formaalne-koolipoisilik suhtumine. Õigeks hinnanguks on tähtis arvesse võtta kõigepealt, millisel määral on kuulajad õppinud teoreetilistest küsimustest iseseisvalt aru saama. Propagandistid ei tohi piirduda lakoonilise hinnanguga „omandanud", „ei ole omandanud", vaid seletama kuulajatele, eriti mitterahuldava hinnangu puhul, mis nimelt on omandatud ja mida tuleb teha, et teemast põhjalikult aru saada.

Teadmiste hinnang kollektiivse töö protsessis võimaldab välja selgitada kuulajate kasvu, järele tõmmata mahajäänuid ja distsiplineerida kollektiivi. Nõudmised peavad olema ranged ja täpsed, kuid ei maksa vajaduseta kuulajaile „peapesu" teha, kui need ühel või teisel põhjusel pole täitnud ülesannet. Propagandist selgitab välja, mis neid takistab toime tulla koduse tööga, peamiselt aga aitab seda ülesannet täita. Võimalik, et niisuguste kuulajatega tuleb tegeleda mitu korda eraldi, individuaalses korras.

Eduka õppetöö väga tähtsaks tingimuseks on eelmistel õppustel läbivõetud materjali pidev ja süstemaatiline kordamine.

Suur vene pedagoog Ušinski võrdles õpetajat, kes ei hoolitse materjali pideva kordamise eest, hädavarese voorimehega, kes istub kraamiga täidetud vankril ega pööra käänakutel sellele tähelepanu. Jõudes kohale on vanker tühi: kogu kraam on teel kaduma läinud. Nii umbes toimib ka muretu õpetaja, kelle juures õpilased ei korda läbivõetud materjali ning on õppeaasta lõpuks teadmisteta. Ušinski nõuanne — lakkamatult korrata —

tuleb omaks võtta ka kõigil propagandistidel. Kuidas siis kõige paremini organiseerida kordamist?

Mõned propagandistid toimivad nii. Näiteks õpitakse seitsmendat teemat — „Nõukogude sotsialistlik riik" — ning üheaegselt antakse kuulajatele ülesanne korrata esimest teemat „Kuidas elasid töölised ja talupojad tsaari-Venemaal ja kuidas nad võitlesid oma vabaduse eest". Otsest seost nende teemade vahel ei ole ja seesugune kordamise mehaaniline moodus ei anna vajalikke tulemusi.

Teine asi on, kui propagandist võtab kordamisele läbitöötatud materjali, mis on orgaaniliselt seotud õpitava teemaga. Näiteks õpitakse teema „Nõukogude Liidu Suur Isamaasõda" lõpujagu. Ettevalmistuseks vestlusele soovitab propagandist kuulajatel mitte üksnes õppida uut materjali, vaid ka korrata osasid, mis käsitlevad meie maa sotsialistlikku industrialiseerimist ja põllumajanduse kollektiviseerimist ning partei tegevust riigi ettevalmistamisel aktiivseks kaitseks. Siis on kuulajate teadmised mõlemate teemade alal põhjalikumad.

Või näiteks õpitakse nõukogude ühiskonna klassistruktuuri käsitlevat küsimust. Et kuulajad täielikumalt mõistaksid nõukogude tööliste, talupoegade ja haritlaste põhimõttelist erinevust tsaari-Venemaa proletariaadist, talurahvast ja intelligentsist, on otstarbekohane anda neile kordamiseks esimesest teemast osa „Tööliste ja talupoegade olukord tsaari-Venemaal".

Peale niisuguse kordamise mooduse tuleb määrata erilised õppused kordamisvestlusteks programmi mitme teema alal.

Õppuseid poliitkoolis tuleb alati siduda poliitiliste päevasündmustega. Propagandist teeb seda nii, et vestluseks päevasündmuste puhul mitte kõrvale kalduda programmist ning õppusi teatava küsimusteringi alal mitte muuta. Jutt on sellest, et säilitada õige proportsioon poliitiliste päevasündmuste materjalide kaasatõmbamisel.

*

Teatavasti sõltub õppuste ideeline tase poliitkoolides mitte ainult propagandistide teoreetilisest ettevalmistusest, vaid ka suurel määral nende metoodilisest meisterlikkusest.

Et esitada kuulajatele materjal ilmekas ja mõjuvas vormis ning kergendada selle omandamist, on väga tähtis oskuslikult

kasutada õppustel näitlikke õppevahendeid, ilukirjandust ja kohalikku materjali. Arusaadav, et kõik need vahendid etendavad teisejärgulist ja abistavat osa. Nende kasutamise eesmärgiks on aidata kuulajatel põhjalikumalt omandada poliitkoolide kursuse ideelist sisu.

Suur tähtsus poliitkoolide töös on mitmekesiste näitlike õppevahendite õige ja süstemaatiline kasutamine. On tarvis õppustel laialdaselt kasutada kunstiliselt kujundatud dokumentide albumit „Jossif Vissarionovitš Stalin", mille on koostanud Marxi-Engelsi-Lenini Instituut ÜK(b)P Keskkomitee juures ning mis anti välja seltsimees Stalini 70. sünnipäevaks; samuti on tarvis kasutada poliitkoolide jaoks väljaantud näitlike õppevahendite albumeid ÜK(b)P ajaloo ja NSV Liidu ajaloo, sõjajärgse stalinliku viisaastaku ja NSV Liidu Konstitutsiooni kohta. Kõigepealt tuleb propagandistil süstemaatiliselt kasutada poliitkoolide näitlikke õppevahendite albumit.

Näitlikud õppeabinõud on vajalikud igal õppusel, kuid ei tohi nendega kuulajate tähelepanu üle koormata. Kogemused näitavad, et ühel vestlusel võib edukalt läbi vaadata mitte rohkem kui kaks või kolm tabelit, reproduktsiooni või diagrammi.

Näitlike õppevahendite albumites poliitkoolide jaoks, näitlike õppevahendite albumites ÜK(b)P ajaloo, NSV Liidu Konstitutsiooni, NSV Liidu rahvamajanduse taastamise ja arendamise sõjajärgse viie aasta plaani ja teiste kohta on palju väärtuslikku materjali poliitkoolide jaoks.

Suure eduga võib õppustel kasutada parimate revolutsioonieelsete ja nõukogude kunstimeistrite maale.

Tingimata vajalikeks näitlikeks õppevahendeiks igal õppusel peavad olema NSV Liidu, Euroopa ja maailma poliitilised kaardid — sõltuvalt õppuse teemast. Propagandistide jaoks on välja antud NSV Liidu poliitilis-administratiivne kaart, maailma poliitiline kaart ja Euroopa poliitiline kaart. Otstarbekohane on ka ajalooliste kaartide kasutamine, milledel on eriliste värvidega ja täiendavate märkidega kajastatud mitmesugused ajaloolised sündmused. Propagandist aitab kuulajatel neid kaarte kasutada.

Õppustel on väga tarvilik ka klassitahvel ja kriit. Kogenud propagandistid kasutavad neid pidevalt. Kui esineb raske, kuulajatele tundmatu sõna, siis kirjutatakse see ühes lühikese seletusega tahvlile. Mõned propagandistid kirjutavad jutustuse plaani tahvlile. See aitab kuulajatel jälgida jutustuse käiku.

Teatavasti avaldavad kinofilmid tugevat mõju vaatajatele. Kuidas kasutada neid poliitkoolide töös? Propagandistid organiseerivad vastavalt olemasolevatele võimalustele kollektiivseid külastamisi (muidugi mitte õppeaja arvel), et vaadata nõukogude kinokunsti parimaid teoseid, mis peegeldavad ajaloolist minevikku või kaasaega. Sellisteks filmideks on näiteks: „Tõotus", „Lenin Oktoobris", „Lenin 1918. aastal", „Maksimi noorus", „Tšapajev", „Suur kodanik", „Suur murrang", „Stalingradi lahing", „Noor kaardivägi", „Kolmas löök", „Berliini langemine"; dokumentaalfilmid: „Vladimir Iljitš Lenin", „Seltsimees Stalini aruanne NSV Liidu Konstitutsiooni projektist Erakorralisel VIII Üleliidulisel Nõukogude Kongressil 25. novembril 1936".

Kursuse kõiki põhiteemasid võib illustreerida kinofilmidega. Jutustades filmist juhib propagandist kuulajate erilist tähelepanu neis sisalduvaile ideedele. See aitab kuulajatel põhjalikumalt mõista teemat ja edaspidi käsitleda iga kunstiteost kõigepealt ideelisest küljest.

Tähtsaks näitlikuks õppevahendiks on diapositiivid. Poliitkoolide kursuse teemade enamikku võib illustreerida diapositiividega, mis on välja lastud üldhariduslike koolide jaoks. Igas diapositiivide väljalaskes on ainestiku loetelu iga ülesvõtte selgitamisega. Ei või korraga demonstreerida liiga palju ülesvõtteid. Kogemused näitavad, et ühe vestluse ajal võib kasutada mitte rohkem kui 10—15 ülesvõtet.

Üldiselt on teada ilukirjanduse väga suur tähtsus propagandistide töös. Paljud neist kasutavad laialdaselt ilukirjandust õpitava materjali ühe või teise juhtlause näitlikuks tegemiseks.

Millised on ilukirjanduslike teoste kasutamise põhilised metoodilised võtted propagandisti jutustuse näitlikuks tegemiseks? Teos (või katkend sellest) peab täielikult vastama sellele mõttele, juhtlausele, mida propagandist tahab näitlikuks teha. Teos peab olema keele poolest kuulajatele täiesti arusaadav ja mahult mitte suur.

Üks propagandist, arutades kuulajatega küsimust pärisorjuse jäänustest revolutsioonieelsel tsaari-Venemaal, kasutas edukalt Saltõkov-Štšedrini teost „Elu pisiasjad". Illustratsioonina luges ta ette katkendi mainitud teosest, milles on päevavalgele toodud „väärika välimusega" mõisnik Konon Lukitš Lobkov, kes kurnab jõhkralt talupoegi. Jutustus avaldas kuulajatele

tugevat mõju. Algas elav vestlus ning igaüks tahtis avaldada oma suhtumist arutatavasse küsimusse.

Teine propagandist, arutades NSV Liidu kodanike õiguste küsimust (teema „Nõukogude sotsialistlik riik" järgi) ning soovides näidata nõukogude inimese uhkust selle üle, et ta kannab NSV Liidu kodaniku suurt nime, luges ette V. Majakovski „Luuletust Nõukogude passist", milles on ilmekalt väljendatud nõukogude patriotism.

Väga tähtis on mitte üksnes kasutada ilukirjandust illustratsioonina propagandisti jutustuses, vaid ka populariseerida parimaid kirjanduslikke teoseid ning arendada kuulajates huvi ilukirjanduse süstemaatilise lugemise vastu. Ilukirjanduse parimate teoste lugemine on üldharidusliku taseme tõstmise tähtsaks abinõuks ning töötava rahva kommunistliku kasvatuse vahendiks. Süstemaatiline lugemine laiendab poliitkooli kuulajate silmaringi ning arendab neis huvi mitte ainult ilukirjanduse, vaid ka populaar-teadusliku kirjanduse vastu.

Kõige parem on soovitada kirjandust mitte nimekirja viisi, vaid üksikute teoste kaupa seoses poliitkooli kursuse selle või teise teemaga.

Paljud propagandistid kasutavad oma töös laialdaselt mitmekesist kohalikku materjali. Nad rakendavad meie kodumaa vabrikute ja tehaste, kolhooside, linnade ja külade ajalugu käsitlevaid kirjandust ja dokumente. Kohalike faktide kasutamine elustab vestlust, aktiviseerib kuulajaid ja teeb arusaadavamaks õpitava materjali. Kuid kohalik materjal ei või olla niivõrd tähtis, et seejuures kõik muu jääks kõrvale. Ta võib olla ainult meie maal minevikus toimunud või käesoleval ajal toimuvate üldiste sotsiaal-majanduslike ja poliitiliste sündmuste illustreerimiseks ja näitamiseks. On tarvis, et kohaliku materjali kasutamine aitaks kuulajatel omandada poliitkooli kursuse põhiideid. Väga tähtis on poliitkooli õppustel rakendada materjali teatava kollektiivi jooksva tootmisalase tegevuse kohta. See aitab siduda poliitiliste teadmiste põhialuste õppimist teatava kollektiivi ees seisvate ülesannetega ning suurendab õppuste mobiliseerivat osa.

Tõsist abi propagandistile ja poliitkooli kuulajatele võivad osutada ekskursioonid muuseumidesse. Suuri võimalusi selleks on propagandistidel Moskvas, Leningradis ja vabariikide keskustes. Peaaegu kõigis oblastikeskustes ja paljudes rajoonides on olemas koduloo muuseumid. Nendes muuseumides

leiab propagandist materjale, mis iseloomustavad nii meie kodumaa revolutsioonieelset minevikku kui ka sotsialistliku ülesehitustöö iseärasusi.

Ekskursioone muuseumidesse on kõige parem korraldada kursuse mitme, üksteisega seotud teema läbivõtmise lõpul või kogu kursuse kordamisel. Ekskursioone võib korraldada aga ka üksikute teemade läbivõtmise järgi.

*

Selles artiklis antud metoodiliste nõuannete ülesandeks on aidata propagandistil õigesti organiseerida õppusi poliitkoolis. Propagandist peab loovalt lähenema õppuse organiseerimisele ja läbiviimisele. On tähtis oskuslikult kasutada poliitkoolis õppuste läbiviimise kogemusi, parandada õppuste metoodikat ning pidevalt suurendada oma teadmisi. See on iga poliitkooli eduka töö pant.

KUIDAS ELASID TÖÖLISED JA TALUPOJAD TSAARI-VENEMAAL JA KUIDAS NAD VÕITLESID OMA VABADUSE EEST

Õppuste eesmärk. Esimene teema — „Kuidas elasid töölised ja talupojad tsaari-Venemaal ja kuidas nad võitlesid oma vabaduse eest" — materjalide õppimine annab kuulajatele põhilisi teadmisi töölisklassi juhtivast osast töötava rahva võitluses oma klassihuvide eest; revolutsioonilisest marksistlikust parteist kui töölisklassi juhtivast organisatsioonist, kui peamisest relvast töölisklassi käes, milleta on võimatu saavutada võitu võitluses proletariaadi diktatuuri eest; töölisklassi liitlastest revolutsioonilises võitluses.

Esimesele teemale pühendatud õppuste eesmärgiks on näidata kuulajatele tsaari-Venemaa tööliste ja talupoegade võitluse eeskuju varal Marxi-Engelsi-Lenini-Stalini revolutsioonilise teooria määratu suurt tähtsust sotsialistliku revolutsiooni võiduks. Kuulajad peavad saama selge kujutluse vene proletariaadi kuulsusrikkast revolutsioonilisest minevikust, revolutsiooni geeniuste ja bolševismi rajajate — V. I. Lenini ja J. V. Stalini — suurest sõbralikust koostööst, sellest, kuidas nad arendasid ja loovalt rakendasid marksistlikku teooriat, kuidas nad võitlesid teadusliku sotsialismi ühendamise eest töölisliikumisega ja uut tüüpi revolutsioonilise partei loomise eest. Õppused peavad näitama, kuidas bolševike partei innustas tsaari-Venemaa töötavat rahvast revolutsioonilisele võitlusele isevalitsuse kukutamise ning mõisnike ja kapitalistide rõhumise hävitamise eest.

Õppeaja jaotus. Teema „Kuidas elasid töölised ja talupojad tsaari-Venemaal ja kuidas nad võitlesid oma vabaduse eest" õppimiseks on õppeplaanis ette nähtud 8 tundi. Seda aega on otstarbekohane jaotada järgmiselt:

1. **Tööliste ja talupoegade olukord tsaari-Venemaal** . . . . . — 4 tundi.
2. **Tööliste ja talupoegade võitlus mõisnike ja kapitalistide vastu** . . . . . — 4 tundi.

*

Teema esimest osa „Tööliste ja talupoegade olukord tsaari-Venemaal" õpitakse kahel õppusel. Esimesel õppusel tuleb tutvustada kuulajaid pärisorjusega, selle kaotamise põhjustega, kapitalismi arenemisega Venemaal ning kapitalistliku ühiskonna üldise iseloomustusega. Teine õppus pühendatakse tutvumisele töölisklassi ja kogu töötava rahva olukorraga tsaari-Venemaal, vene isevalitsuse rahvuspoliitikaga, Venemaa majandusliku mahajäämuse põhjustega minevikus ning tema väliskapitalist sõltuvuse põhjustega.

Valmistudes esimese teema — „Tööliste ja talupoegade olukord tsaari-Venemaal" — õppusteks peab propagandist põhjalikult uurima V. I. Lenini teoseid „Vene sotsiaaldemokraatide ülesanded" (Teosed, 2. kd.) ja „Pärisorjuse kaotamise viiekümnes aastapäev" (Teosed, 17. kd.), „ÜK(b)P ajalugu. Lühikursus", lk. 5—25.

Propagandisti jutustus. Jutustust jao „Tööliste ja talupoegade olukord tsaari-Venemaal" esimese osa kohta võib läbi viia umbes niisuguse plaani järgi:

1. Pärisorjus ja selle kaotamise põhjused.
2. Talupoegade riisumine pärisorjuse kaotamise tagajärjel.
3. Pärisorjuse jäänused.
4. Kapitalismi arenemine Venemaal.
5. Kapitalistliku ühiskonna põhiomadused.

Jutustuses pärisorjusest on tähtis rõhutada talupoegade kinnistamist maa külge, mis kuulus mõisnikule, ning näidata, millist jõhkrat rõhumist põhjustas niisugune kinnistamine.

Sellejuures tuleb märkida, et pärisorjus võttis talupoegadelt võimaluse minna linna teenistust otsima. See asjaolu oli peamiseks takistuseks tööstuse arenemisele, mis vajas tööjõu pidevat juurdevoolu.

1861. aasta reformi orjastava iseloomu selgitamisel soovitatakse tsiteerida V. I. Lenini sõnu: „Talupoegi „vabastasid" Venemaal mõisnikud ise, isevalitseja-tsaari mõisnike valitsus

ja tema ametnikud. Ja need „vabastajad" korraldasid asja n i i, et talupojad pääsesid „vabadusse" puupaljaks röövituna, pääsesid orjusest mõisnike juures ikkesse nendesamade mõisnike ja nende käsikute juurde."[1]

Jutustuses tuleb rõhutada, et kapitalism arenes mitte ainult linnas, vaid ka maal, ning näidata, et kulakud on kõige elajalikumad, kõige tooremad, kõige metsikumad ekspluataatorid, kes on korduvalt taastanud teistes maades mõisnike, tsaaride, kapitalistide võimu.

Propagandist peab selgitama kuulajatele mõistet „kapitalism" ja töölise ekspluateerimise võtteid kapitalisti poolt. Selleks kasutab ta õpikus toodud materjale ja täiendab neid näidetega kapitalistlike riikide kaasaegsest elust.

Näiteks, iseloomustades kapitalistliku ühiskonna struktuuri — tootmisriistade ja -vahendite eraomandust — märgib propagandist, et Ameerika Ühendriikides on riigi täielisteks peremeesteks miljardäride ja miljonäride 60 perekonda, kelle valduses on lõviosa maa rikkustest, ning hoiavad oma käes valitsuse ja riigiaparaadi.

Majanduslike kriiside olemuse seletamisel tuleb kasutada teateid ajalehtedest ja ajakirjadest tootmise languse kohta rahuaja tööstuse harudes ning töötavate hulkade vaesumist Ameerika Ühendriikides, Inglismaal ja teistes kapitalistlikes riikides. Kõneldes kasumitest, mida vene kapitalistid said tööliste ekspluateerimisest, võib viidata hiiglasuurtele kasumitele, mida kraabivad kokku ameerika miljardärid. Näiteks moodustasid ameerika monopolide kasumid viie sõjajärgse aasta (1946—1950) jooksul 158 miljardit dollarit, mis peaaegu pooleteisekordselt ületab kasumid, mida nad said viie sõja-aasta kestel.

Jutustuses on tarvis rõhutada, et Venemaal hakkas kapitalism arenema palju hiljem kui Lääne-Euroopas ja Ameerika Ühendriikides. See aitab kinnitada kuulajate teadvuses mõtet sellest, et pärisorjuslik kord ja isevalitsus olid Venemaa majanduslikus arenemises mahajäämuse peamiseks põhjuseks.

Jutustuse põhilausete illustreerimiseks tuleb kasutada poliitkoolide jaoks väljaantud näitlike õppevahendite albumi materjale (3.—7. leht).

Pärisorjusliku korra ilmekaks kunstiliseks illustratsiooniks

[1] V. I. Lenin, Teosed, 17. kd., lk. 65 (v. k.).

võib olla A. S. Puškini luuletuse „Küla" lõpposa. Jõuliselt paljastatakse pärisorjusliku Venemaa korda N. V. Gogoli poeemis „Surnud hinged". Propagandist võib ette lugeda väikese katkendi sellest teosest, näiteks kauplemise episood Sobakevitši ja Tšitšikovi vahel.

Soovitatakse kasutada üksikuid kohti N. A. Nekrassovi poeemist „Kellel on Venemaal hea elada". Propagandist kasutab kirjanduslikke näiteid oma valiku järgi nii, et mitte üle koormata õppust.

Samuti on soovitatav jutustuse käigus tutvustada kuulajaid väljapaistvate vene kunstnike maalide reproduktsioonidega, mis kajastavad laostatud ja maata talupoegade ränka saatust. Tugevat muljet avaldab näiteks I. J. Repini kuulus maal „Burlakkid Volgal".

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajatele iseseisva töö tundidel õppida teema „Tööliste ja talupoegade olukord tsaari-Venemaal" osa esimest jagu (õpiku I osa, lk. 3—9).

Küsimused vestluseks. Vestlust jao „Tööliste ja talupoegade olukord tsaari-Venemaal" esimese osa kohta võib läbi viia näiteks niisuguste põhiküsimuste järgi:

1. Talupoegade olukord pärisorjusliku korra ajal.
2. Miks kaotati pärisorjus ja millised olid 1861. aasta reformi tulemused?
3. Mis on kapitalism?
4. Kuidas arenes kapitalism Venemaal?

Asudes vestluse juurde soovitab propagandist soovijatel sõna võtta esimese küsimuse kohta. Selgitades talupoegade olukorda reformieelsel Venemaal, tulevad kuulajad järeldusele, et talupoegade viletsa olukorra peamiseks põhjuseks oli nende julm ekspluateerimine mõisnike poolt.

Vestluses peavad kuulajad käsitlema pärisorjuse kaotamise majanduslikke ja poliitilisi põhjusi ning näitama, miks 1861. aasta reform ei toonud kergendust töötavatele talupoegadele.

Üheks kuulajatele raskeks küsimuseks on küsimus „Mis on kapitalism?" Propagandist jaotab selle küsimuse kohe üksikuteks küsimusteks. Ühele kuulajale teeb ta ettepaneku näidata, milline erinevus on mõisniku ja kapitalisti (maavaldaja ja vabrikandi) vahel, teisele — määrata kapitalismi majandusliku põhialuse (tootmisriistade ja -vahendite eraomandus), kol-

mandale — seletada töölise ekspluateerimise mehaanikat kapitalisti poolt, neljandale — jutustada kapitalistliku ühiskonna parandamatuist paisetest ja neid paiseid tekitavaist põhjustest. Seejuures oleks soovitav, et kuulajad kinnitaksid oma vastuseid näidetega, mis on võetud ajalehtedest ja ajakirjadest, mis toovad informatsiooni tööliste ja talupoegade olukorrast Ameerika Ühendriikides, Inglismaal, Prantsusmaal, Itaalias ja teistes kapitalistlikes riikides, samuti ka ilukirjandusest. Kui on kollektiivselt välja töötatud vastused kõigile üksikuile küsimustele, siis formuleerib üks kuulaja lõpuks vastuse küsimusele „Mis on kapitalism?", teised kuulajad aga teevad, kui seda on vaja, parandusi ja täiendusi.

Vestluses kapitalismi arenemisest Venemaal on tähtis, et kuulajad saaksid selge ettekujutuse töölisklassi kiirest kasvust ning talurahva klassi kihinemise protsessist Venemaal.

*

Propagandisti jutustus. Jutustust jao „Tööliste ja talupoegade olukord tsaari-Venemaal" teise osa kohta võib läbi viia umbes niisuguse plaani järgi:

1. Töölisklassi olukord Venemaal.
2. Töötavate hulkade õigusetus.
3. Tsaari-Venemaa oli rahvaste vangla.
4. Venemaa majanduslik mahajäämus.
5. Tsaari-Venemaa sõltuvus väliskapitalist.

Maalides kuulajatele pildi tööliste ja talupoegade poliitilisest õigusetusest ning mittevene rahvuste julmast rõhumisest tsaari-Venemaal, on tähtis näidata jutustuses isevalitsuslike võimuorganite selgelt väljendatud klassiiseloomu ülevalt kuni alla. Õpikus on antud faktid ja näited, mis annavad tunnistust sellest, milliste julmade ja kurikavalate meetoditega hoidis tsarism töölisi ja talupoegi ranges sõnakuulmises mõisnike ja kapitalistide juures. Neid fakte tuleb täiendada näidetega kodanlike valitsuste käasaegsest praktikast. „Jaga ja valitse" põhimõtet, mida isevalitsus rakendas mittevene rahvuste suhtes, võib seletada käasaegse India näitega, kus inglise imperialistid õhutavad indulaste ja muhameedlaste vahel tülisid ja veresaunu, või Ameerika Ühendriikide näitega, kus valitsus ässitab valgeid neegrite kallale, et töötavaid hulki kõrvale juhtida klassivõitlusest ekspluataatorite vastu.

Propagandist näitab konkreetsete ajalooliste faktide najal, et tsaari-Venemaa järk-järgult, kuid järjekindlalt langes sõltuvusse ameerika, inglise ja prantsuse kapitalistidest ning et otsesteks süüdlasteks selles meie kodumaa rahvuslikus õnnetuses olid mõisnikud ja kapitalistid.

Jutustuses tuleb kasutada materjale näitliku õppevahendite albumist poliitkoolide jaoks, milledes on kajastatud töötavate hulkade vilets olukord, rahvuslik rõhumine, tsaari-Venemaa majanduslik mahajäämus ning tema sõltuvus välismaa kapitalistidest.

Jutustanud töölisklassi olukorrast tsaari-Venemaal, võib soovitada kuulajatele vaadata kinofilmi „Donetsi kaevurid", kus esimeses osas on näidatud kaevurite raske elu vanal ajal.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajatele õppida teema „Tööliste ja talupoegade olukord tsaari-Venemaal" osa teist jagu (õpiku leheküljed 9—13).

Küsimused vestluseks. Vestlust jao „Tööliste ja talupoegade olukord tsaari-Venemaal" teise osa kohta võib läbi viia näiteks niisuguse plaani järgi:

1. Kuidas tsarism rõhus Venemaa rahvaid?
2. Millisel eesmärgil õhutasid kapitalistid ja mõisnikud rahvuslikku vaenu?
3. Milles seisid tsaari-Venemaa majandusliku mahajäämuse ja tema välismaa kapitalist sõltuvuse põhjused?

Vestluse tulemusel peavad kuulajad endale selgesti kujutama tööliste töö tingimusi tsaari-Venemaal ning tsarismi kurikavala poliitika olemust, mis oli väljendatud sõnades „jaga ja valitse".

Võttes sõna küsimuse kohta tsaari-Venemaa mahajäämuse ja tema väliskapitalist sõltuvuse põhjustest, peavad kuulajad näitama, et see oli tsarismi poliitika, mõisnike ja kapitalistide poliitika tulemuseks.

*

Teema jaole „Tööliste ja talupoegade võitlus mõisnike ja kapitalistide vastu" tuleb pühendada kaks õppust. Esimesel õppusel tutvuvad kuulajad marksistliku teooria põhiteesidega, mis käsitlevad proletariaadi võitlust oma vabanemise eest. Teisel õppusel õpivad kuulajad tundma üht tähtsamat etappi Venemaa ja rahvusvahelise töölisliikumise ajaloos: proletaarse

revolutsiooni suurte juhtide V. I. Lenini ja J. V. Stalini revolutsioonilise tegevuse algus, töölisklassi marksistliku revolutsioonilise partei — bolševike partei rajamine; esimene Vene revolutsioon.

Propagandisti jutustus. Jutustust jao „Tööliste ja talupoegade võitlus mõisnike ja kapitalistide vastu" esimese osa kohta võib läbi viia umbes niisuguse plaani järgi:

1. Klassivastuolud ja klassivõitlus kapitalistlikus ühiskonnas.
2. Marksism on proletariaadi revolutsiooniline õpetus.
3. Revolutsioonilise liikumise esimesed sammud Venemaal. Vene töölisklass on kõige revolutsioonilisem töölisklass maailmas.

Ettevalmistamisel teema käesoleva osa õppustele tuleb propagandistil uurida teoseid: K. Marx ja F. Engels „Kommunistliku partei manifest", V. I. Lenin „Ivan Vassiljevitš Babuškin" (Teosed, 16. kd.), „ÜK(b)P ajalugu. Lühikursus", lk. 10—22.

Propagandisti ülesandeks on kuulajatele selgeks teha klassivastuolude lepitamatut iseloomu kapitalistlikus ühiskonnas, jutustada Marxi ja Engelsi õpetuse põhiteesidest, selgitada selle õpetuse ülisuurt tähtsust töötava rahva revolutsioonilise võitluse eduks, näidata Venemaal toimunud klassivõitluse näite varal töölisklassi juhtivat osa töörahva võitluses enda vabanemise eest ekspluataatorite rõhumise alt.

Kapitalistliku ühiskonna põhilisi tunnuseid õppisid kuulajad tundma eelnenud õppusel. Käesolevas jutustuses peab propagandist näitama ühelt poolt tööliste ja talupoegade ning teiselt poolt kapitalistide ja mõisnike vaheliste klassivastuolude lepitamatut iseloomu. Ekspluataatorite ja ekspluateeritavate vaheliste vastuolude allikaks on nende suhe tootmisriistadesse ja -vahenditesse: ekspluataatorid on inimesed, kelle valduses on tootmisvahendid, ekspluateeritavad on inimesed, kellel puuduvad tootmisvahendid. Nende huvid on vastandlikud ja lepitamatud: töötav rahvas püüab vabaneda rõhumisest, rõhujad aga püüavad kindlustada oma võimulolekut ja tugevdada veel rohkem töötava rahva ekspluateerimist.

Mõtet lakkamatust ja lepitamatust klassivõitlusest töötavate hulkade ja nende rõhujate vahel tuleb selgeks teha ühe või kahe näitega, mis on kuulajatele teada esimesest õppusest: talurahva ülestõusud ja nende julm mahasurumine, tööliste

streigid ja teised revolutsioonilised väljaastumised tsaari-Venemaal. Seejuures tuleb selgitada, miks kaunis pika aja vältel rõhutute võitlus rõhujate vastu ei toonud töötavale rahvale vabanemist. Töötava rahva ekspluateerimise üks vorm asendus ekspluateerimise teise vormiga, kuid ekspluatatsioon ise jäi püsima.

Siinkohal jutustab propagandist lühidalt töölisklassi suurtest õpetajatest Karl Marxist ja Friedrich Engelsist, kes esimestena avastasid töölisklassi ajaloolise osa võitluses kapitalismi kukutamise ja kommunismi ülesehitamise eest. See on üleminekuks marksistliku õpetuse põhiteeside lühikesele käsitlusele.

Kuulajate tutvustamisel marksistliku revolutsioonilise teooriaga tuleb kõigepealt tähelepanu juhtida tema teaduslikkusele. Marx ja Engels avastasid ühiskonna arenemise seadused, tõestasid teaduslikult, et kapitalistlik kord tuleb asendada ja asendatakse uue ühiskondliku korraga — sotsialismiga — ning et selle ajaloolise ülesande teostab proletariaat. Propagandist rõhutab marksismi põhiteesi, et revolutsioonilisel teel on tarvis kukutada kodanluse võim ja kehtestada proletariaadi diktatuur.

Selgitades marksistlikku teesi töölisklassi juhtivast osast töötava rahva võitluses enda vabanemise eest, tuleb rõhutada, et töölisklass on ainus lõpuni revolutsiooniline klass, kes pole seotud tootmisvahendite eraomandusega, kes kasvab kiiresti ja keda on kerge organiseerida.

Marxi ja Engelsi ideede elulisust, mis käsitlevad töölisklassi kui kogu töötava rahva enda vabanemise eest võitluse juhi, progressi kandja ning uue, sotsialistliku ühiskonna looja ajaloolist osa, on reaalselt tõestanud töölisklassi võitluse ajalugu Venemaal. Propagandist juhib kuulajate tähelepanu sellele, et vene töölisklass, keda juhtisid Marxi ja Engelsi õpetuse suured jätkajad Lenin ja Stalin, viis hiilgavalt ellu Marxi ja Engelsi ideed töölisklassi revolutsioonilise partei loomise, proletaarse revolutsiooni, proletariaadi diktatuuri, sotsialistliku ühiskonna ülesehitamise kohta.

Marx ja Engels esitasid oma õpetuse „Kommunistliku partei manifestis".

Lenin kirjutas: „See väike raamatuke on väärt terveid köiteid: tema vaimust elab ja liigub tänapäevani tsiviliseeritud maailma kogu organiseeritud ja võitlev proletariaat."

„Marksismi ülemlaul" — nendes seltsimees Stalini sõnades on väljendatud „Kommunistliku partei manifesti" surematute ideede põhjalik hinnang ja rõhutatud nende ideede maailmaajalooline tähtsus.

1890. aastal tõlkis noor Lenin Samaaras „Kommunistliku partei manifesti" vene keelde. Juba aastail 1896—1898 selgitas seltsimees Stalin marksistlikes ringides „Kommunistliku partei manifesti" põhiteese. Üks tema illegaalne väljaanne trükiti partei põrandaaluses trükikojas Bakuus, mis rajati 1901. aasta algul seltsimees Stalini juhtnööride järgi. Nõukogude võimu olemasolu 30. a. jooksul on „Kommunistliku partei manifesti" välja antud 281 korda üldtiraažiga üle 8 miljoni eksemplari.

Jutustuses on tarvis kuulajate tähelepanu juhtida kõigi maade tööliste ühendamise ideele, mis on väljendatud „Kommunistliku partei manifesti" sõnades: „Kõigi maade proletaarlased, ühinege!". See proletaarse internatsionalismi suur idee on igakülgselt arendatud töötava rahva geniaalsete juhtide ja õpetajate V. I. Lenini ja J. V. Stalini teoreetilistes teostes ja praktilises tegevuses. Propagandist selgitab, et meie ajal on proletariaadi rahvusvaheline ühtsus üks tähtsamaid tingimusi edukaks võitluseks rahu, demokraatia ja sotsialismi eest. Proletaarse internatsionalismi ülev lipp ühendab mitmesuguste maade ja rahvuste sadu miljoneid töötajaid rahu ja demokraatia ühtsesse võitmatusse leeri, mille eesotsas seisab Nõukogude Liit.

Propagandist teeb jutustuse käigus järelduse marksistliku õpetuse võitmatust jõust.

Propagandisti jutustuse viimane osa — töölisliikumise esimestest sammudest Venemaal — on illustratsiooniks leninlik-stalinlikule mõttele sotsialismi ühendamise vajadusest töölisliikumisega. Propagandist näitab, et Venemaal — samuti nagu teisteski maades — arenes proletariaadi võitlus ekspluataatorite vastu algul ainult majanduslike nõudmiste eest.

Siinkohal tuleb tähelepanu juhtida klassivõitluse iseärasustele Venemaal, mis soodustasid seda, et Venemaa töölisklassist sai maailma kõige revolutsioonilisem töölisklass. Ühelt poolt oli Venemaa proletariaat koondatud vähestesse tööstuskeskustesse, milliseid tuleb näidata kaardil: Peterburg (Leningrad), Moskva, Ivanovo-Voznessensk, Jaroslavl, Nižni-Novgorod (Gorki), Jekaterinoslav (Dnepropetrovsk), Harkov, Rostov Doni ääres, Odessa, Donetsi bassein, Uraal, Bakuu. See aitas kaasa

tööliste ühinemisele võitluseks kapitalistide vastu. Teiselt poolt kaitses kapitalistlikku korda Venemaal tsarism, kes rõhus julmalt maha tööliste väljaastumisi oma peremeeste vastu. Et heita kaelast kapitalistide võim, oli tarvis esmalt kukutada tsarism. Sellepärast nõudis klassivõitlus Venemaal töölistelt erakordset vaprust, ennastsalgavust, otsustavust ja revolutsioonilist organiseeritust. Karmides lahingutes isevalitsusega kujuneski Venemaal maailma kõige revolutsioonilisem töölisklass.

Propagandist nimetab väljapaistvate tööliste-revolutsionääride nimesid ning iseloomustab nende poliitilist ilmet. Materjaliks selleks on V. I. Lenini artikkel Ivan Vassiljevitš Babuškini kohta.

Soovitatakse tsiteerida jutustuses V. I. Lenini ennustavaid sõnu Venemaa töölisklassi ajaloolisest teest:

„Töölisklassile pööravadki sotsiaaldemokraadid kogu oma tähelepanu ja kogu oma tegevuse. Kui tema eesrindlikud esindajad omandavad teadusliku sotsialismi ideed, idee vene töölise ajaloolisest osast, kui need ideed saavad laialdase leviku ja tööliste hulgas asutatakse tugevad organisatsioonid, kes muudavad tööliste praeguse üksikuit peetava majandusliku sõja teadlikuks klassivõitluseks, — siis vene t ö ö l i n e, tõustes üles kõigi demokraatlike elementide eesotsas, kukutab absolutismi ja viib v e n e p r o l e t a r i a a d i (k õ i g i m a a d e proletariaadi kõrval) a v a l i k u p o l i i t i l i s e võitluse s i r g e l t e e l võiduka k o m m u n i s t l i k u r e v o l u t s i o o n i n i."[1]

Lenin ja Stalin pidasid juba oma revolutsioonilise tegevuse kõige varajasemal ajal töölisklassi võidu esmajärguliseks eelduseks marksistlike ideede laiaulatuslikku levitamist töölisklassis, sotsialismi ühendamist töölisliikumisega.

Lõpuks kõneleb propagandist esimeste marksistlike ringide osast, kelledest hiljem kasvas välja bolševike suur partei.

Jutustuse käigus kasutab propagandist materjale poliitkoolide näitlike õppevahendite albumist, milledes on kajastatud revolutsioonilise teooria tähtsus ning näidatud revolutsioonilise liikumise esimesed sammud Venemaal.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajatele õppida jao „Tööliste ja talupoegade võitlus mõisnike ja kapitalistide vastu" esimest osa (õpiku leheküljed 13—17).

[1] V. I. L e n i n, Teosed, 1. kd., Tallinn, 1950, lk. 269.

Küsimused vestluseks. Vestluses jao „Tööliste ja talupoegade võitlus mõisnike ja kapitalistide vastu" esimese osa kohta esitab propagandist arutamiseks järgmised põhiküsimused:

1. Miks toimub kapitalistlikus ühiskonnas lepitamatu klassivõitlus?
2. K. Marx ja F. Engels on töölisklassi ja kogu töötava rahva suured õpetajad. Nende õpetuse tähtsamad teesid.
3. Millised olid töölisliikumise esimesed sammud Venemaal?

Vastates esimesele küsimusele jutustavad kuulajad, missugusteks põhiklassideks jaguneb kapitalistlik ühiskond, märgivad ekspluataatorlike ja ekspluateeritavate klasside iseloomustavaid tunnuseid ning tulevad järeldusele, et nende klassihuvid on lepitamatud. Propagandist taotleb, et kuulajad endale selgeks teeks klassivõitluse avalduste kogu mitmekesisust näidete varal nii revolutsioonieelse Venemaa kui ka kaasaegsete välisriikide majanduslikust, poliitilisest ja ideoloogilisest elust.

Teine küsimus on vestluses keskseks küsimuseks. Siin peab propagandist aitama kuulajatel täpselt selgitada Marxi ja Engelsi õpetuse põhiteese (õpiku ulatuses) ning proletariaadi klassivõitluse ülesandeid ja selgesti kujutama marksismi ülisuurt tähtsust töötava rahva vabastusvõitluse eduks.

Vestluses jutustavad kuulajad esimestest väljapaistvatest töölistest — isevalitsuse vastu võitlejatest: tislerist Stepan Halturinist, lukusepast Obnorskist, kangrutest Pjotr Aleksejevist ja Pjotr Moissejenkost.

Propagandist juhib kuulajate mõtte Venemaal toimunud klassivõitluse iseärasuste väljaselgitamisele, mis aitasid kaasa sellele, et Venemaa töölisklass muutus kõige revolutsioonilisemaks töölisklassiks maailmas.

*

Propagandisti jutustus. Jutustust jao „Tööliste ja talupoegade võitlus mõisnike ja kapitalistide vastu" teise osa kohta võib läbi viia näiteks järgmise plaani järgi:

1. V. I. Lenini ja J. V. Stalini revolutsioonilise tegevuse algus.

2. Bolševike partei loomine.
3. Esimene Vene revolutsioon.
4. Revolutsioonilise liikumise uus tõus. Partei Praha konverents.

Ettevalmistades jutustuseks uurib propagandist V. I. Lenini teost „Mis teha?" (Teosed, 1. kd.), J. V. Stalini teoseid „Lühidalt lahkhelidest parteis" (Teosed, 1. kd.), „Leninist" (Teosed, 6. kd.), „Leninismi alustest" (Teosed, 6. kd.), samuti ka „ÜK(b)P ajalugu. Lühikursus", lk. 16—95, 120—144.

Propagandist peab jutustama kuulajatele V. I. Lenini ja J. V. Stalini revolutsioonilise tegevuse esimese ajajärgu põhilistest tähistest, näitama revolutsiooniliste geeniuste suurt koostööd võitluses bolševike partei loomise eest ning andma põhilisi andmeid esimese Vene revolutsiooni kohta 1905. aastal.

Lenin rajas juba XIX sajandi lõpul Peterburis üksikutest marksistlikest ringidest „Töölisklassi Vabastusvõitluse Liidu", kes esmakordselt Venemaal hakkas teostama sotsialismi ühendamist töölisliikumisega ning oli revolutsioonilise partei esimene tõeline algidu. Neil aastail astub veel noormehena revolutsioonilisse liikumisse seltsimees Stalin.

Kui 1900. aasta detsembris hakkas ilmuma leninlik „Iskra", võttis Stalin täielikult selle seisukohad omaks. Stalin nägi kohe Leninis juhti ja õpetajat, tõelise marksistliku partei loojat.

„Tutvumine Lenini revolutsioonilise tegevusega 90-ndate aastate lõpust alates, ja eriti pärast 1901. aastat, pärast „Iskra" väljaandmist," ütleb seltsimees Stalin, „viis mind veendumusele, et omame Lenini isikus erakordset inimest. Ta ei olnud tookord minu silmis lihtne partei juht, ta oli selle tegelik looja, sest ainult tema mõistis meie partei seesmist olemust ja selle pakilisi vajadusi. Kui ma võrdlesin teda meie partei teiste juhtidega, näis mulle ikka, et Lenini võitluskaaslased — Plehhanov, Martov, Axelrod ja teised — seisavad temast terve peajao madalamal, et Lenin on nendega võrreldes mitte lihtsalt üks juhte, vaid kõrgemat tüüpi juht, kaljukotkas, kes ei tunne hirmu võitluses ja kes julgesti viib parteid edasi mööda vene revolutsioonilise liikumise tundmatuid teid."[1]

Seltsimees Stalin esineb juba bolševike partei loomise algusest peale alati Lenini võitluskaaslasena.

[1] J. V. Stalin, Teosed, 6. kd., lk. 53—54.

Propagandist juhib tähelepanu sellele, et Lenini ja Stalini tegevus arenes imperialismi ja proletaarsete revolutsioonide ajastul. Ta peab lühidalt (õpiku teksti piirides) selgitama, et imperialism on kapitalismi viimne staadium, kus kapitalistliku süsteemi kõik vastuolud on teravnenud äärmuseni ning on saabunud imperialistlike sõdade ja proletaarsete revolutsioonide ajajärk. Järgnevatel õppustel saavad kuulajad ulatuslikumaid teadmisi imperialismi kohta. Siin aga on tähtis rõhutada, et Lenin ja Stalin — Marxi ja Engelsi õpetuse suured jätkajad — tulid imperialismi ajastu põhjaliku teadusliku analüüsi alusel järeldusele, et proletaarne revolutsioon on muutunud praktiliseks paratamatuseks, et on tekkinud soodsad tingimused kapitalismi kindluste otseseks rünnakuks.

Propagandist juhib kuulajate erilise tähelepanu seltsimees Stalini poolt antud leninismi klassikalisele definitsioonile: „Leninism on imperialismi ja proletaarse revolutsiooni ajastu marksism. Täpsemalt: leninism on proletaarse revolutsiooni teooria ja taktika üldse, proletariaadi diktatuuri teooria ja taktika eriti."[1]

Lenin ja Stalin töötasid välja proletaarse revolutsiooni ja proletariaadi diktatuuri teooria. Proletariaadi diktatuuri eesmärgiks on ekspluataatorlike klasside hävitamine ja sotsialismi ülesehitamine; see teostatakse tööliste ja töötavate talupoegade liidu vormis, kusjuures töölisklassil on juhtiv osa selles liidus.

Seltsimees Stalin arendas oma teostes igakülgselt leninismi ja tõstis selle kõrgemale astmele.

Siirdudes jutustusele bolševike partei loomisest, teeb propagandist kuulajatele selgeks revolutsioonilise marksistliku partei loomise Lenini plaani olemuse. Selle plaani elluviimine põrkas kokku tohutute raskustega. Parteid tuli ehitada tsarismi julmade tagakiusamiste tule all ning lepitamatus võitluses marksismi vaenlaste vastu töölisliikumises. Selle olukorra iseloomustamiseks, milles tegutsesid esimesed revolutsioonilised marksistid, on soovitav kuulajaile meelde tuletada sõnu V. I. Lenini teosest „Mis teha?": „Me sammume tiheda hulgana järsku ning rasket teed mööda, kõvasti käsikäest kinni hoides. Me oleme igast küljest piiratud vaenlastest, ja meil tuleb peaaegu alati käia nende tule all."[2]

[1] J. V. Stalin, Teosed, 6. kd., lk. 71.
[2] V. I. Lenin, Valitud teosed, I kd., lk. 118.

Luues uut tüüpi parteid, tuli Leninil ja Stalinil pidada ägedat võitlust oportunistide vastu, kes astusid välja töölisklassi tsentraliseeritud võitluspartei loomise vastu ning tahtsid töölisklassi allutada kodanluse mõjule, tugevdada kodanluse võimu ja nurja ajada töölisklassi revolutsioonilist võitlust. Siinkohal tuleb rõhutada, et oportunistid Venemaa töölisliikumises jutlustasid neidsamu vaateid, mis olid omased oportunistidele välismaa sotsiaaldemokraatlikes parteides. Sellepärast oli Lenini ja Stalini võitlus „ökonomistide", menševike ja töölisklassi teiste reeturite vastu ühtlasi võitluseks nende välismaiste õpetajate ja rahvusvahelise oportunismi vastu.

Erakordselt suur tähtsus partei rajamisel oli leninlikul ajalehel „Iskra". „Iskra" sidus ühtekokku üksikuid marksistlikke ringe ja organisatsioone, töötas välja partei programmi ja põhikirja ning valmistas ette partei teise kongressi kokkukutsumise. Võitlust Lenini plaani järgi korraldatud partei eest pidas järjekindlalt ka Gruusia illegaalne ajaleht „Brdzola", mis ilmus Taga-Kaukaasias seltsimees Stalini juhtimisel. See oli „Iskra" järel parim marksistlik ajaleht Venemaal.

Selgitanud partei teisel kongressil organisatsiooniliste küsimuste puhul tekkinud lahkhelide ja kongressi kaheks rühmaks — bolševikeks ja menševikeks — lõhenemise sügavat ja põhimõttelist tähtsust, viib propagandist kuulajad mõttele, et just meie suurte juhtide V. I. Lenini ja J. V. Stalini tegevusega rajati bolševike partei, töölisklassi revolutsiooniline võitluspartei. Lenin ja Stalin rajasid partei, kes suutis kokku liita miljonilised töörahvahulgad ning viis nad maailma-ajaloolistele võitudele.

Propagandist selgitab partei programmi ja bolševike taktika tähtsust esimese Vene revolutsiooni ajal. Seejuures näitab ta vahet partei lõppeesmärkide ja lähimate eesmärkide vahel.

Järgnevalt selgitab propagandist, kuidas olid paigutatud klassijõud võitluses isevalitsuse vastu 1905. aasta revolutsiooni ajal.

Selgitanud oma jutustuses esimese Vene revolutsiooni kodanlik-demokraatlikku iseloomu, esitab propagandist järjekorras tähtsamad sündmused Venemaal aastail 1904—1905. Jutustusest peab tulenema järeldus, et juhtivaks jõuks 1905. aasta revolutsioonis oli töölisklass, kes võitles isevalitsuse vastu barrikaadidel bolševike partei juhtimisel ning kes seisis talupoegade eesotsas maa eest peetavas võitluses. Tuleb juh-

tida tähelepanu menševike reetlikule taktikale, kes revolutsiooni käigus astusid välja relvastatud ülestõusu vastu ja pärast revolutsiooni lüüasaamist taotlesid revolutsioonilise partei likvideerimist. Jutustuses tuleb selgitada esimese Vene revolutsiooni lüüasaamise peamisi põhjusi.

Esimese Vene revolutsiooni lüüasaamine ei murdnud bolševike võitlusvaimu. Lenin ja Stalin ning bolševikud teadsid, et uus revolutsioon on vältimatu, sest põhjused, mis kutsusid esile 1905. aasta revolutsiooni, jäid jõusse. Talurahvas ei saanud mõisnike maad, töölised ei saanud 8-tunnist tööpäeva, ei olnud kukutatud rahva poolt vihatud tsaari isevalitsus. Seepärast olid bolševikud veendunud revolutsioonilise liikumise uues tõusus ja valmistusid selleks ette.

Lenin ja Stalin ning bolševikud organiseerisid tsarismi julmadest repressioonidest hoolimata kangelaslikult ja ennastsalgavalt, visalt ja väsimatult rahvahulki, kasvatasid neid revolutsioonilises vaimus ning valmistasid ette revolutsiooni tulevast võitu. „Me oskasime," kirjutas Lenin, „töötada paljude aastate kestel enne revolutsiooni. Meid ei hakatud asjata nimetama kaljukindlaiks. Sotsiaaldemokraadid moodustasid proletaarse partei, kes ei kaota julgust esimese sõjalise rünnaku ebaõnnestumisel, kes ei kaota pead, ei lase end kaasa kiskuda avantüüridest."[1]

Propagandist juhib kuulajate tähelepanu sellele, kui lepitamatult võitlesid Lenin ja Stalin menševike vastu, kes püüdsid likvideerida proletariaadi revolutsioonilist parteid. Põhimõttelises võitluses töölisliikumises olevate vaenlastega karastus bolševike partei ideeliselt, tugevnes ja valmistus ette tulevastele revolutsioonilistele lahingutele.

Revolutsioonilise liikumise uus tõus Venemaal enne Esimest Maailmasõda näitas, et bolševikud olid õigesti hinnanud tolleaegset olukorda. Töölisklass läks vastu uutele revolutsioonilistele lahingutele bolševike juhtimisel, kes kihutasid parteist välja menševikud ning andsid kindla kuju iseseisvale bolševike parteile Praha konverentsil 1912. aastal. Samal aastal organiseerisid Lenin ja Stalin võitleva töölisajalehe „Pravda".

Lõpuks iseloomustab propagandist Praha konverentsi hiiglasuurt tähtsust meie partei elus.

---

[1] V. I. Lenin, Valitud teosed, I kd., lk. 481.

Jutustuse üksikute põhilausete selgitamiseks kuulajatele tuleb kasutada materjale näitlike õppevahendite albumist poliitkoolide jaoks (8.—12. leht), milledes on kajastatud Lenini ja Stalini revolutsioonilise tegevuse algus, bolševike partei rajamine ja Venemaa töötava rahva võitlus esimese revolutsiooni aastail.

Jutustuse ajal ning järgmisel õppusel vestluse käigus tuleb kuulajaid üksikasjaliselt tutvustada kunstiliselt kujundatud dokumentaalse albumiga „Jossif Vissarionovitš Stalin", mis anti välja seltsimees Stalini 70. sünnipäeva puhul. Albumi esimestes osades on kujutatud Lenini ja Stalini ideeline koostöö tõeliselt marksistliku revolutsioonilise partei loomisel ning Lenini ja Stalini kangelaslik ja ennastsalgav võitlus partei säilitamise ja tugevdamise eest pärast 1905. aasta revolutsiooni lüüasaamist.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajatel õppida osa „Tööliste ja talupoegade võitlus mõisnike ja kapitalistide vastu" teist jagu (Õpiku leheküljed 17—27).

Küsimused vestluseks. Vestlust jao „Tööliste ja talupoegade võitlus mõisnike ja kapitalistide vastu" teise osa kohta soovitatakse läbi viia järgmiste põhiküsimuste järgi:

1. V. I. Lenini ja J. V. Stalini revolutsioonilise tegevuse algus.
2. Bolševike partei loomise leninlik plaan ning V. I. Lenini ja J. V. Stalini võitlus selle plaani elluviimise eest.
3. VSDTP II kongress ja selle ajalooline tähtsus.
4. Esimese Vene revolutsiooni iseloom ja liikumapanevad jõud. Revolutsiooni lüüasaamise põhjused.
5. V. I. Lenini ja J. V. Stalini võitlus uut tüüpi partei eest reaktsiooni ja uue revolutsioonilise tõusu aastail.
6. Praha parteikonverentsi ajalooline tähtsus.

Tähtis on see, et kuulajad vestluse käigus selgusele jõuaksid, kuidas tekkis ja tugevnes proletaarse revolutsiooni geeniuste Lenini ja Stalini suur koostöö, mis oli nõukogude rahva ja kogu maailma töötava rahva suurima õnne lätteks.

Kuulajad selgitavad välja, kuidas Lenin ja Stalin, kes olid lahutatud teineteisest hiiglasuure vahemaaga, hoolimata raskustest ja hädaohtudest, sammusid ühte teed mööda ühtsele eesmärgile: vene proletariaadi monoliitse eelväe — bolševike revolutsioonilise võitluspartei loomisele.

Propagandist juhatab vestluse käiku nii, et kuulajad saaksid aru Lenini ja Stalini poolt menševike ja töölisklassi kõigi vaenlaste vastu peetud võitluse hiiglasuurest tähtsusest töölisliikumise edule nii Venemaal kui ka kogu maailmas.

Lõpetades ülesseatud küsimuste arutamist, rõhutab propagandist, et meie suur kodumaa andis maailmale proletaarse revolutsiooni geeniused Lenini ja Stalini, et Venemaa on leninismi kodumaa. Venemaa töölisklassi parimatest ja eesrindlikest inimestest lõid Lenin ja Stalin uut tüüpi marksistliku võitluspartei, bolševike partei. Lenini ja Stalini poolt juhitud ja revolutsioonilistes lahingutes karastunud Venemaa töölisklass andis inimkonnale mõisnike ja kapitalistide rõhumise alt vabanemise ning rahvaste vabaduse ja vendluse eest peetava võitluse suuri eeskujusid.

SOOVITATAVAT KIRJANDUST

propagandistidele teema „Kuidas elasid töölised ja talupojad tsaari-Venemaal ja kuidas nad võitlesid oma vabaduse eest" õppuste ettevalmistamiseks

K. Marx ja F. Engels, Kommunistliku partei manifest.

V. I. Lenin, Friedrich Engels. Teosed, 2. kd.

V. I. Lenin, Vene sotsiaaldemokraatide ülesanded. Teosed, 2. kd. Tallinn, 1949.

V. I. Lenin, Mis teha? Teosed, 5. kd. Tallinn, 1951.

V. I. Lenin, Poliitilisi märkusi. Valitud teosed, 1. kd.

V. I. Lenin, Ivan Vassiljevitš Babuškin. Teosed, 16. kd. (v. k.).

V. I. Lenin, Pärisorjuse kaotamise viiekümnes aastapäev. Teosed, 17. kd. (v. k.).

J. V. Stalin, Proletaarlaste klass ja proletaarlaste partei. Teosed, 1. kd. Tallinn, 1947.

J. V. Stalin, Lühidalt lahkhelidest parteis. Teosed, 1. kd.

J. V. Stalin, Leninist. Teosed, 6. kd.

J. V. Stalin, Leninismi alustest. Teosed, 6. kd. Tallinn, 1949.

ÜK(b)P ajalugu. Lühikursus. Peatükid I—V.

LENIN Vladimir Iljitš. Lühike elu ja tegevuse ülevaade. Tallinn, 1944, lk. 3—134.

Jossif Vissarionovitš STALIN. Lühike elulugu. Tallinn, 1947, lk. 5—47.

SUUR SOTSIALISTLIK OKTOOBRI-REVOLUTSIOON

Õppuste eesmärk. Teema „Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon" õppimine peab selgitama kuulajaile Venemaa tööliskassi poolt 1917. aasta oktoobris saavutatud võidu maailmaajaloolist tähtsust ning bolševike partei innustavat ja organiseerivat osa. Revolutsiooni suurte geeniuste Lenini ja Stalini targal juhtimisel viis bolševike partei Venemaa proletariaadi koos kehvtalurahvaga kapitalismi otsustavale rünnakule, asus juhtima võidukat relvastatud ülestõusu, lõi maailmas esimese tööliste ja talupoegade riigi — nõukogude sotsialistliku riigi ning kaitses teda valgekaartlaste ja välismaiste interventide poolt alustatud kodusõjas.

Selle ajajärgu ajalooliste sündmuste kirjeldamine õpikus on seotud rea marksistlik-leninliku teooria tähtsamate se'sukohtade selgitamisega. Õppuste käigus peavad kuulajad põhijoontes omandama Lenini poolt antud imperialismi kui kapitalismi arenemise kõrgeima ja viimse staadiumi ning proletaarse revolutsiooni eelõhtu iseloomustuse, omandama bolševike partei teooria ja taktika põhialused sõja, rahu ja revolutsiooni küsimustes ning Lenini ja Stalini õpetuse sotsialismi võidu võimalikkusest ühel, eraldi võetud maal, põhjalikumalt aru saama nõukogude kui proletariaadi diktatuuri riikliku vormi osast.

Õppeaja jaotus. Õppeplaanis on teise teema õppimiseks ette nähtud 8 tundi. Seda aega on otstarbekohane jaotada järgmiselt:

1. **Esimene Maailmasõda. Tsarismi kukutamine** — 2 tundi.
2. **Bolševikud juhivad revolutsiooni edasi** — 2 tundi.
3. **Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni võit ja selle maailma-ajalooline tähtsus** — 2 tundi.
4. **Interventide ja valgekaartlaste purustamine** — 2 tundi.

Propagandisti jutustus. Jutustus jao „Esimene Maailmasõda. Tsarismi kukutamine" kohta võib toimuda näiteks järgmise plaani järgi:

1. Imperialism — kapitalismi viimne staadium. Selle iseloomulikud tunnused.
2. Kapitalismi vastuolude teravnemine imperialismi ajastul.
3. Imperialism on proletaarse revolutsiooni eelõhtu.
4 Esimese Maailmasõja iseloom ja tekkimise põhjused.
5. Bolševike suhtumine Esimesse Maailmasõjasse.
6. Veebruarirevolutsioon.

Kinni pidades sellest plaanist, mis vastab õpikus antud materjali käsitamise plaanile, selgitab propagandist kuulajaile rea marksistlik-leninliku teooria tähtsaid küsimusi.

Esimeseks selliseks teoreetiliseks küsimuseks, mida tuleb jutustuses käsitleda, on imperialismi leninlik iseloomustus.

Propagandist peab sügavalt tundma õppima V. I. Lenini teost „Imperialism kui kapitalismi kõrgeim staadium" (Valitud teosed. I kd. Tallinn 1945), võttes selle teose peamised ideelised seisukohad oma jutustuse aluseks.

Jutustuses tuleb esitada järgmine klassikaline leninlik imperialismi määrang: „Imperialism on kapitalism selles arenemisstaadiumis, kus on välja kujunenud monopolide ja finantskapitali võim, on omandanud silmapaistva tähtsuse kapitali väljavedu, on alanud maailma jaotamine rahvusvaheliste trustide poolt ja on lõppenud kogu maakera territooriumi jaotamine suurimate kapitalistlike riikide vahel."[1]

Lähtudes sellest leninlikust imperialismi määrangust ja kasutades õpiku materjale, selgitab propagandist imperialismi iga tunnuse olemust.

Kapitalistliku ühiskonna arenemise imperialistlikku staadiumi iseloomustab suurte kapitalistlike monopolide ülevõim. Kapitalistlikud monopolid koondavad oma kätte tervete tööstusharude juhtimise, loovad rahvusvahelisi koondisi ning avaldavad otsustavat mõju kodanlike riikide kogu poliitilisele ja majanduslikule elule.

Selle olukorra illustreerimiseks võib tuua järgmised ametlikud andmed kapitalistlike monopolide kasvust Ameerika Ühendriikides. Enne teist Maailmasõda oli Ameerika Ühend-

[1] V. I. Lenin, Valitud teosed, I kd. Tallinn, 1945, lk. 669.

riikides 49 hiigelettevõtet tööliste arvuga 10 000 ja rohkem, kus töötas 13,1% kogu tööliste arvust. Sõja lõpuks oli selliseid ettevõtteid 344 ja neisse oli koondatud 30,4% kõigist töölistest.

Ameerika Ühendriikides on praegu 10 trusti, milledest igaühes on üle 100 000 töölise. Sellises monopolistlikus koondises, nagu Terasetrust, on 340 tuhat töölist, General Motors Company's aga — üle 500 000 töölise.

Jutustuses tuleb näidata, et imperialismi ajastul on omandanud suure tähtsuse kapitali väljavedu, eriti majanduslikult nõrkadesse, mahajäänud maadesse. Kapitali väljavedu võimaldab pankuritel saada kolossaalseid kasumeid asumaade ja sõltuvate riikide miljonite töötajate vere ja higi arvel.

Seejuures võib täienduseks õpiku andmetele esitada fakte, mis tõendavad ameerika kapitalide väljavedu sõjajärgsetel aastatel teistesse maadesse eesmärgiga orjastada need maad majanduslikult Ameerika Ühendriikide finantsmonopolide poolt. Nii näiteks moodustasid 1949. aastal Ameerika Ühendriikide otsesed kapitalimahutused välismaades rekordilise summa — 1300 miljonit dollarit. 1949. aasta lõpuks ületas ameerika kapitalimahutuste üldsumma välismaades 20 miljardit dollarit, kuna enne sõda oli ameerika pankade kapitalimahutuste summa 7,3 miljardit dollarit.

1946. aastal moodustasid ameerika monopolide kasumid kapitalimahutustest välismaades 925 miljonit dollarit, 1948. aastal aga tõusid nad kuni 1566 miljoni dollarini. Üksnes viie sõjajärgse aasta jooksul said ameerika monopolid otsestest kapitalimahutustest välismaades umbes 7 miljardit dollarit kasumit.

Tähtis on jutustuses näidata, et imperialismi ajastu iseloomulikuks jooneks on kapitalistlike monopolide kokkukasvamine kodanlike maade riigiaparaadiga. Kapitalistlikud monopolid panevad ametisse presidente, määravad ministreid ja vahetavad valitsusi. Kodanliku maailma rahandustuusad on kapitalistlike riikide kroonimata kuningad. Jutustuses võib tuua järgmisi näiteid. Euroopa maade niinimetatud „abistamist" „Marschalli plaani" järgi juhib Nelson Rockefeller. On teada, et Marschall on tihedasti seotud Morgani ja Rockefelleri perekondadega. Ameerika Ühendriikide kaitseminister Robert Lovett on Ameerika suurim pankur. Ameerika Ühendriikide sõja-merelaevastiku ministriks on Francis Matthews, tähtis pankur. Ameerika Ühendriikide sõjaminister Pace on suure

firma omanik. Ka teisi Ameerika Ühendriikide valitsusaparaadi ametikohti täidavad tööstus- ja finantsmonopolide juhid või nende truud teenrid.

Propagandist selgitab kuulajaile, et imperialismi ajastul on maailm jaotatud suurimate imperialistlike riikide vahel ning et võitlus mõjusfääride, müügiturgude ja maailma uue ümberjaotamise pärast suurimate kapitalistlike monopolide huvides on kodanlike riikide välispoliitika peasuunaks ja uute röövsõdade põhjuseks.

Iseloomustades imperialismi, räägib propagandist koloniaalse rõhumise süsteemist. Ta näitab, et imperialism on asumaade ja sõltuvate riikide miljonite töötajate kõige alatum ekspluateerimine ja kõige ebainimlikum rõhumine. Asumaade riisumisega kraabivad kapitalistid kokku muinasjutulisi kasumeid. Kasutades ajalehtede materjale, valgustab propagandist asumaade töörahva rasket olukorda.

Propagandist pöörab erilist tähelepanu imperialismi kolme põhivastuolu iseloomustamisele. Ta räägib vastuoludest töö ja kapitali vahel, imperialistlike suurriikide endi vahel nende võitluses võõraste maade anastamise eest ning vastuoludest ühelt poolt asumaade ja sõltuvate riikide ning teiselt poolt — imperialistlike riikide vahel.

Iseloomustades imperialismi põhivastuolusid ja selgitades kuulajaile miks V. I. Lenin nimetas imperialismi „surevaks kapitalismiks", tuleb näidata, et kapitalism ei sure ise välja, et pole võimalik kapitalismi „rahulik kasvamine" sotsialismiks, nagu seda kinnitasid nõukogude rahva vaenlased — buhaarinlased ja nagu seda kinnitavad töölisklassi reeturid — parempoolsed sotsialistid. Lenin ja Stalin õpetavad, et ilma proletaarse revolutsioonita ei saa likvideerida kapitalismi.

Pärast Teist Maailmasõda teravnesid imperialismi vastuolud veel rohkem. Ajalehtedest leiab propagandist rohkesti märkusi ja artikleid, milles kirjeldatakse lääne-euroopa ja ameerika töölisklassi võitlust kapitalistliku rõhumise vastu. Need ajalehematerjalid on illustratsiooniks propagandisti jutustusele vastuoludest töö ja kapitali vahel.

Ajalehtedest võib leida ka fakte, mis osutavad võistlusele Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa ning Prantsusmaa ja Lääne-Saksamaa vahel. Nõukogude ajakirjandus valgustab laialdaselt asumaade ja sõltuvate rahvaste rahvuslikku vabastusvõitlust. Ajalehtedest ja ajakirjadest leiab propagandist

näiteid asumaade ja sõltuvate riikide võitlusest inglise-ameerika imperialistide vastu. Jutustuses tuleb osutada korea rahva kangelaslikule võitlusele Ameerika interventsiooni vastu, mida varjatakse ÜRO lipuga, rahvusliku vabadusvõitluse kasvule Vietnamis, Malaias, Indoneesias ja teistes maades, kes kõigutavad kapitalismi alustugesid. Sellised ajakohased näited aitavad kuulajaid sügavamini mõista imperialismi leninlikku iseloomustust.

Imperialismi ajastul suureneb kapitalistlike maade majandusliku ja poliitilise arenemise ebaühtlus. Nende vahel käib võitlus juba jaotatud maailma ümberjaotamise pärast, võitlus uute tooraineallikate ja kaupade turustamiseks uute müügiturgude pärast. See võitlus viib imperialistlikele vallutussõdadele. Arvestades kõiki neid nähteid formuleeris Lenin oma ajaloolistes artiklites „Euroopa Ühendriikide loosungist" ja „Proletaarse revolutsiooni sõjaprogramm", mis on kirjutatud Esimese Maailmasõja ajal, seaduse kapitalistlike maade majandusliku ja poliitilise arenemise ebaühtlusest imperialismi ajastul. Lenin näitas, et kapitalistlike maade arenemise ebaühtluse tõttu on võimalik imperialismi rinne läbi murda tema kõige nõrgemas lülis. Sellest tegi Lenin geniaalse järelduse sotsialismi võidu võimalikkusest mitmel või ühel, eraldi võetud maal.

See oli uus, täiuslik sotsialistliku revolutsiooni teooria, teooria sotsialismi võidu võimalikkusest üksikuis maades, selle võidu tingimustest, selle võidu perspektiividest, teooria, mille põhialused oli Lenin üldjoontes andnud juba 1905. aastal oma kuulsas teoses „Sotsiaaldemokraatia kaks taktikat demokraatlikus revolutsioonis".

Selle leninliku teooria ülisuur tähtsus, nagu tähendab seltsimees Stalin, seisab selles, et ta „annab üksikute maade proletaarlastele revolutsiooni perspektiivi, päästab valla nende initsiatiivi oma, rahvusliku kodanluse ründamisel, õpetab neid kasutama sõjaolukorda niisuguse rünnaku organiseerimiseks ja kõvendab nende usku proletaarse revolutsiooni võidusse."[1]

Selgitades Esimese Maailmasõja põhjuseid ja iseloomu, tuleb näidata, kuidas suhtusid imperialistlikku sõjasse bolševikud. Seejuures on tähtis märkida, et ainult bolševikud, eesotsas Lenini ja Staliniga, asusid tõeliselt internatsionaalsetel seisu-

[1] ÜK(b)P ajalugu. Lühikursus. Tallinn 1951, lk. 154.

kohtadel, taotledes tsaarivalitsuse lüüasaamist. Seejuures lähtusid bolševikud eeldusest, et ka teised sõdivate riikide sotsialistlikud parteid taotlevad oma imperialistlike valitsuste lüüasaamist. Seega püüdsid bolševikud muuta imperialistlikku sõda kodusõjaks. Jutustuses tuleb näidata töölisklassi huvide alatut reetmist parempoolsete sotsialistide, menševike poolt, kes esinesid imperialistliku kodanluse käsilastena, ässitades rahvaid üksteise vastu.

Praegu on parempoolsed sotsialistid ameerika imperialistide otsesed agendid, kõige pöörasemad uue sõja — NSV Liidu ja rahvademokraatia maade vastu kavatsetava sõja õhutajad.

Jutustuse käigus tuleb maailma poliitilisel kaardil näidata sõjast osavõtnud riike ning vene-saksa rindejoont enne 1917. aasta veebruarirevolutsiooni.

Tuleb selgitada kodanlik-demokraatliku veebruarirevolutsiooni põhjuseid ja iseloomu. Seejuures on tähtis näidata, et Nõukogude Täitevkomitee esseerlik-menševistlikud liidrid andsid võimu kodanlusele, Tööliste ja Soldatite Saadikute Nõukogu aga, saades sellest hiljem teada, kiitis bolševike protestidest hoolimata häälteenamusega heaks esseeride ja menševike liidrite tegevuse.

Selle tagajärjel tekkis Venemaal k a k s i k v õ i m, põimusid omapäraselt kaks võimu, kaks diktatuuri — kodanluse diktatuur Ajutise Valitsuse näol ja proletariaadi ning talurahva diktatuur Tööliste ja Soldatite Saadikute Nõukogu näol.

Kuulajaile tuleb selgitada, miks võitnud töölised ja talupojad andsid võimu vabatahtlikult kodanluse esindajaile. Seejuures tuleb näidata, et poliitikas vilumatud, väikekodanliku stiihia lainest üleujutatud ja revolutsiooni esimestest edusammudest joovastunud laiad rahvahulgad eksisid, kergeusklikult lootes, et kokkuleppeparteid kaitsevad revolutsiooni saavutusi ning et kodanlik võim ei hakka nõukogusid nende töös takistama.

Jutustamisel tuleb kasutada poliitkoolide näitlike õppevahendite albumi materjale. Esimese Maailmasõja ja veebruarirevolutsiooni sündmused on kujutatud 13.—14. lehel. Neid illustratsioone näitab propagandist kuulajaile vastavalt jutustuse käigule ning selgitab lühidalt nende ideelist sisu.

Jutustamisel võib kasutada ka näiteid ilukirjandusest. Neid võib leida M. Gorki artiklite kogumikus „Ameerikas", kus on antud ameerika imperialismi sügav ja terav satiiriline paljas-

tus ning ameerika kirjaniku T. Dreyseri romaanides „Finantsist" ja „Titaan", kus on eredalt näidatud finants- ja tööstusmonopolide kiskjalikud püüdlused.

Näiteid ilukirjandusest, mis paljastavad Esimese Maailmasõja imperialistlikku iseloomu, leiab propagandist A. Tolstoi romaanis „Kannatuste rada", K. Fedini romaanis „Esimesed rõõmud" ja V. Majakovski luuletustes. Soldatite meeleolu ja nende sõjasse suhtumise iseloomustamiseks võib lugeda näiteks katkendit romaanist „Kannatuste rada" (lk. 128—129), kus on toodud soldatite kõnelus olukorrast rindel ja tsaari vägede ebaedu põhjused.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajaile läbi lugeda jagu „Esimene Maailmasõda. Tsarismi kukutamine" (õpikus lk. 28—35).

Küsimused vestluseks. Vestluses jaost „Esimene Maailmasõda. Tsarismi kukutamine" tuleb anda kuulajaile arutamiseks näiteks järgmised küsimused:

1. Mis on imperialism? Missugused on kapitalismi põhivastuolud imperialismi ajastul?
2. Miks teravneb imperialismi ajastul kapitalistlike maade arenemise ebaühtlus?
3. Leninlik-stalinlik teooria sotsialismi võidu võimalikkusest ühel maal.
4. Esimese Maailmasõja põhjused ja iseloom.
5. Kodanlik-demokraatliku veebruarirevolutsiooni võit. Kaksikvõimu tekkimine.

Imperialismi leninliku iseloomustuse selgitamine on vestluse peaülesandeks. Propagandist taotleb seda, et kuulajad mitte üksnes ei omandaks leninlik-stalinliku õpetuse imperialismi põhivastuoludest, vaid ka näiteks, kuidas need avalduvad kaasaegses olukorras.

Arutades küsimust imperialistliku ahela läbimurdmisest tema nõrgemas lülis ja sotsialismi võidu võimalikkusest esialgu ühel, eraldi võetud maal, taotleb propagandist, et kuulajad põhjendaksid näite varal selle V. I. Lenini geniaalse järelduse sügavat õigsust. Selliseks näiteks on Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon. Oktoobrirevolutsioon murdis läbi maailma imperialismi rinde, kukutas imperialistliku kodanluse ühes kõige suuremas kapitalistlikus maas ja viis võimule sotsialistliku proletariaadi. Oktoobrirevolutsioon avas uue ajastu —

proletaarsete revolutsioonide ajastu, kapitalismi hukkumise ajastu. Seejuures on vestluses väga tähtis näidata, et Saksamaa, Jaapani ja Itaalia lüüasaamine Teises Maailmasõjas nõukogude rahva ajalooliste võitude tagajärjel põhjustas imperialismi uue nõrgenemise. Just imperialistliku rinde nõrgenemise tagajärjel tekkisid rahvademokraatia maad, kes astusid sotsialismi ülesehitamise teele. Euroopa keskuses tekkis Saksa Demokraatlik Vabariik, ning saavutas ajaloolise võidu suur hiina rahvas.

Küsimust veebruarirevolutsiooni iseloomu ja maal kaksikvõimu tekkimise põhjuste kohta tuleb arutada nii, et kuulajad oma esinemistes näitaksid, miks alguses olid nõukogudes enamuses menševikud ja esseerid ning miks võitnud töölised ja talupojad loovutasid võimu kodanlusele. Vestlusega on tähtis kindlaks teha, missugused ülesanded kerkisid bolševike partei ette seoses vajadusega paljastada laiade rahvahulkade ees menševike ja esseeride reetlikkust.

On kasulik, kui kuulajad vestluse käigus vahetavad oma muljeid loetud ilukirjanduslike teoste, vaadatud kinofilmide, teatrietenduste ja maalide kohta, milledes on kujutatud imperialistlikku rõhumist, Esimese Maailmasõja põhjuseid ja käiku ning veebruarirevolutsiooni Venemaal.

Vestluses tuleb kasutada poliitkoolide näitlike õppevahendite albumit, 13.—14. lehte. Kuulajad illustreerivad oma vastuseid küsimustele viidetega näitlike õppevahendite materjalidele.

*

Propagandisti jutustus. Jutustust jao „Bolševikud juhivad revolutsiooni edasi" kohta võib koostada näiteks järgmise plaani järgi:

1. Bolševike partei väljatulek põranda alt. Bolševike üleminek legaalsetele töömeetoditele.
2. J. V. Stalini tagasitulek Turuhanskist asumiselt.
3. V. I. Lenini saabumine välismaalt.
4. V. I. Lenini aprilliteesid.
5. Bolševike võitlus rahvahulkade enda poole võitmiseks.
6. Bolševike partei VI kongress. Kurss relvastatud ülestõusule.

Propagandistil on vaja põhjalikult tundma õppida V. I. Lenini

teost „Proletariaadi ülesandeist praeguses revolutsioonis" (Valitud teosed. II kd. Tallinn 1946, lk. 7) ja „ÜK(b)P ajaloo lühikursust" (lk. 156—180).

Propagandist alustab oma jutustust lühida iseloomustuse andmisega maa poliitilisest olukorrast pärast veebruarirevolutsiooni võitu. Ta näitab, et põlatud tsaari isevalitsuse kukutamine võimaldas bolševike parteil välja tulla põranda alt ja üle minna legaalsetele töömeetoditele.

Jutustuses on tähtis rõhutada kui määratu suur tähtsus revolutsiooni saatusele oli proletaarse revolutsiooni suurte juhtide Lenini ja Stalini tagasipöördumisel revolutsioonilisse Petrogradi.

Propagandist jutustab, et seltsimees Stalin, kes mehiselt talus kõik Turuhanskis asumisel oleku viletsused, tuli 12. märtsil 1917 Petrogradi tagasi. Seltsimees Stalin hakkas bolševike parteid ette valmistama võitluseks ülemineku eest kodanlik-demokraatlikult revolutsioonilt sotsialistlikule revolutsioonile ning nõukogude kui rahva revolutsioonilise võimu organite tugevdamise eest.

Edasi räägib propagandist 3. aprillil 1917. a. välismaalt tagasisaabunud V. I. Lenini vastuvõtmisest revolutsioonilise Petrogradi tööliste, soldatite ja madruste poolt.

Jutustuses tuleb pühendada suurt tähelepanu selgitamisele, kui suur ajalooline tähtsus oli V. I. Lenini kuulsatel aprilliteesidel revolutsiooni ja partei edasise võitluse jaoks.

Rääkides aprilliteesidest tuleb näidata, et need andsid teoreetiliselt põhjendatud ja konkreetse plaani sotsialistlikule revolutsioonile üleminekule asumiseks.

Propagandist näitab, et majanduslikul alal nõuti aprilliteesides kogu maa natsionaliseerimist ühes mõisamaade konfiskeerimisega, kõigi pankade liitmist üheks rahvuspangaks ja tööliste saadikute nõukogude kontrolli sisseseadmist selle panga üle ning kontrolli sisseseadmist produktide ühiskondliku tootmise ja jaotuse üle.

Poliitilisel alal nõuti aprilliteesides parlamentaarse vabariigi asendamist nõukogude vabariigiga kui ühiskonna poliitilise organiseerimise kõige otstarbekama vormiga kapitalismilt sotsialismile ülemineku ajajärgul.

Rääkides kuulajaile sellest, miks Ajutine Valitsus ajas soldateid pealetungile, tuleb näidata Ajutise Valitsuse sõltuvust ameerika, inglise ja prantsuse imperialistidest, kelle tahet ta

alandlikult täitis, kahjustades seejuures Venemaaga rahvuslikke huve ja rahvahulkade elulisi huve. Selle mõtte illustreerimiseks võib propagandist esitada huvitavaid fakte A. Kunina raamatust „Ameerika maailmavallutamise plaanide nurjumine 1917.—1920. a." (lk. 25—30, v. k.). Võib lugeda ka väljavõtet A. Tolstoi romaanist „Kannatuste rada" (lk. 206—209), kus on kirjeldatud Ajutise Valitsuse komissari Smokovnikovi esinemist rindemiitingul. Kirjanik näitab eredas kunstilises vormis kuidas Ajutise Valitsuse imperialistlikud püüded leidsid otsustavat vastupanu soldatite hulkade poolt, kes igatsesid rahu, maad ja vabadust.

Rahuliku demonstratsiooni mahasurumine 3. juulil 1917. a., „Pravda" rüüstamine, bolševike areteerimine ja Ajutise Valitsuse muu kontrrevolutsiooniline tegevus andis tunnistust sellest, et ta veeres avaliku imperialismi ja kontrrevolutsiooni rappa, et kaksikvõim on lõppenud ja et kogu võim maal on üle läinud kodanluse kätte.

Jutustuses tuleb suur osa eraldada bolševike partei VI kongressile, kus võeti suund relvastatud ülestõusule. Siin tuleb rõhutada, et seltsimees Stalin, kes juhtis kongressi tööd, viis kongressi V. I. Lenini poolt näidatud teed mööda, kuna Lenin oli sunnitud end tol ajal varjama Ajutise Valitsuse nuhkide eest.

Selgitades kuulajaile bolševike poolt loosungi „Kogu võim nõukogudele" mahavõtmise põhjuseid, tuleb näidata, et selle loosungi ajutine kõrvalejätmine pärast juulipäevi ei tähendanud hoopiski seda, et bolševikud oleksid põhimõtteliselt muutnud oma vaateid nõukogudele kui revolutsiooniliste rahvahulkade võimuorganile, kui proletariaadi diktatuuri riiklikule vormile.

Eriti tuleb märkida, et partei VI kongress lükkas seltsimees Stalini nõudmisel tagasi reeturite Kamenevi, Rõkovi ja Trotski ettepaneku Lenini ilmumise kohta kontrrevolutsioonilise Ajutise Valitsuse kohtusse. Seltsimees Stalin päästis inimkonnale V. I. Lenini kalli elu.

Jutustuse käigus tuleb näidata seltsimees Stalini ajaloolise väljaastumise määratu suurt tähtsust VI kongressil, milles ta andis vastulöögi trotskistidele — lüüasaamispoliitika pooldajatele, teatas julgelt, et Venemaa võib rajada inimkonnale teed sotsialismile. Propagandist kriipsutab alla, et see seltsimees Stalini geniaalne ettenägemine on täielikult õigeks osutunud.

Oma jutustuse üksikute lähtekohtade illustreerimiseks võib propagandist kasutada poliitkoolide näitlike õppevahendite albumit. Rääkides V. I. Lenini vastuvõtmisest Petrogradi tööliste, soldatite ja madruste poolt, võib kuulajaile näidata albumi 15. leheküljel äratoodud V. Serovi maali „V. I. Lenini saabumine Petrogradi 3. aprillil 1917. a." ning N. Žukovi joonistuse „V. I. Lenin ja J. V. Stalin Razlivis" reproduktsioone.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Kuulajaile tuleb soovitada ära õppida õpiku jagu „Bolševikud juhivad revolutsiooni edasi" (lk. 35—38).

Küsimused vestluseks. Vestlus jao „Bolševikud juhivad revolutsiooni edasi" kohta võib toimuda näiteks järgmistes küsimustes:

1. Lenini aprilliteesid ja nende ajalooline tähtsus.
2. Bolševike partei võitlus rahvahulkade enda poole võitmise eest ajavahemikul veebruarist kuni juulisündmusteni.
3. Kaksikvõimu lõpp. Olukorra muutumine riigis.
4. Partei VI kongress ja tema ajalooline tähtsus.

Vestluses tuleb pöörata peamist tähelepanu Lenini aprilliteeside ja bolševike partei VI kongressi otsuste arutamisele. Oma väljaastumiste puhul peavad kuulajad jutustama kodanlik-demokraatlikult revolutsioonilt sotsialistliku revolutsioonile ülemineku leninlikust plaanist, bolševike nõudmistest poliitilisel ja majanduslikul alal, rääkima bolševike suhtumisest Ajutisse Valitsusse ning nõukogude kui ühiskonna poliitilise organiseerimise kõige otstarbekama vormi tähtsusest kapitalismilt sotsialismile ülemineku ajajärgul.

Arutades VI kongressi otsuseid, peavad kuulajad aru saama sellest, miks bolševike partei võttis ajutiselt maha loosungi „Kogu võim nõukogudele" ja asus relvastatud ülestõusu ettevalmistamisele. Oma väljaastumistes jutustavad kuulajad, et leninliku joone võitu VI kongressil kindlustas seltsimees Stalini tark juhtimine. Vestluse tulemusena peavad kuulajad saama selge ja täpse pildi seltsimees Stalini ajaloolisest väljaastumisest sel kongressil sotsialismi võidu võimalikkuse küsimuse kohta meie maal ning seltsimees Stalini kui Lenini lähema võitluskaaslase suurest osast võitluses sotsialistliku revolutsiooni võidu eest.

*

Propagandisti jutustus. Jutustus Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni võidust ja selle maailma-ajaloolisest tähtsusest võib toimuda näiteks järgmise plaani järgi:

1. Relvastatud ülestõusu ettevalmistamine.
2. Relvastatud ülestõus ja Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni võit.
3. Nõukogude II kongress. Nõukogude valitsuse moodustamine eesotsas Lenini ja Staliniga. Nõukogude võimu esimesed dekreedid.
4. Oktoobrirevolutsioon rajas aluse sotsialismi võiduks NSV Liidus.
5. Oktoobrirevolutsioon avas uue ajastu inimkonna ajaloos.

Valmistades jutustamiseks selle plaani järgi, peab propagandist tundma õppima V. I. Lenini teost „Marksism ja ülestõus" (Valitud teosed. II kd. Tallinn 1946), J. V. Stalini teost „Oktoobrirevolutsiooni rahvusvaheline iseloom" (Teosed. 10. kd., lk. 231—242) ning „ÜK(b)P ajaloo lühikursuse" VII peatükki (lk. 164—202).

Kirjeldades Kornilovi mässu purustamisega seoses olevaid sündmusi, tuleb rõhutada, et bolševike partei juhtis revolutsioonilisi rahvahulki kontrrevolutsioonile vastulöögi andmisel, et neil päevil tegutses Lenini-Stalini partei valitseva parteina, kelle juhendeid täideti tööliste ja soldatite poolt kõhklemata. Võitlus Kornilovi mässu vastu elustas nõukogusid, mis olid kiratsema hakanud, vabastas nad menševike mõju alt, viis nõukogud revolutsioonilise võitluse avarale teele ja pööras nad bolševike partei poole.

Jutustuses tuleb näidata, et Kornilovi ja Ajutise Valitsuse seljataga seisid ameerika imperialistid, Oktoobrirevolutsiooni ägedad vaenlased, vabaduse lämmatajad, vene rahva julmad vihavaenlased, seisis rahvusvaheline reaktsioon, kes kontrrevolutsiooniliste kindralite abiga püüdis lämmatada vene revolutsiooni. Jutustuses võib ette lugeda järgmise tsitaadi seltsimees Stalini artiklist „Ameerika miljardid", milles antakse ameerika imperialismi reaktsioonilise olemuse iseloomustus:

„Sel hetkel, kus Vene revolutsioon pingutab jõudu oma saavutuste säilitamiseks, imperialism aga püüab teda hävitada, sel hetkel varustab ameerika kapital oma miljarditega Kerenski-Miljukovi-Tseretelli koalitsiooni selleks, et lõppeks

päitsed pähe pannud Vene revolutsioonile, õõnestada Läänes hoogu võtvat revolutsioonilist liikumist."[1]

Siinsamas tuleb näidata, et ka praegu varustavad ameerika miljardärid ja miljonärid raha ja relvadega lisõnmanlasi Koreas, Tšiang Kai-ši bandi ja titolasi, toetavad Francot, de Gaulle'i ja de Gasperit, püüdes kindlustada reaktsioonilisi, rahvavastaseid režiime ning nende abiga lämmatada kasvavat demokraatlikku liikumist kogu maailmas.

Jutustuses on tähtis märkida, et nõukogude elustumise ja uuendumise ning nende bolševiseerimise ajajärk tõi nõukogud Lenini-Stalini partei poole. Seejuures tuleb kuulajaile selgitada, milles seisis loosungi „Kogu võim nõukogudele", mille partei sel ajajärgul tõstis uuesti päevakorrale, uus mõte.

Rääkides Oktoobri relvastatud ülestõusu ettevalmistamisest ja käigust, tuleb pöörata erilist tähelepanu partei Keskkomitee 10. oktoobri 1917. a. ajaloolisele istungile. Tuleb läbi lugeda Keskkomitee resolutsioon, mille kirjutas Lenin ja mis on ära toodud „ÜK(b)P ajaloo lühikursuse" 185. leheküljel. Jutustuses tuleb näidata Kamenevi, Zinovjevi ja Trotski reeturlikku osa, kes püüdsid ülestõusu nurja ajada.

Kuulajad peavad saama täpse ettekujutuse sellest, kuidas Lenin ja Stalin otseselt juhtisid Oktoobrirevolutsiooni. Revolutsiooniliste rahvahulkade tark juhtimine Lenini ja Stalini poolt kindlustas ülestõusu edu.

Jutustuses võib kasutada ilukirjandust. Näiteks on V. Majakovski poeemis „Vladimir Iljitš Lenin" antud ülev pilt revolutsiooni staabist — Smolnõist — oktoobripäevadel, on näidatud kuidas Lenin ja Stalin koos juhtisid kogu relvastatud ülestõusu. Võib kasutada katkendeid sellistest teostest nagu N. Pobodini näidend „Inimene relvaga" ja K. Trenjovi näidend „Neeva kaldal". Neis on näidatud bolševike partei juhtiv ja suunav osa ning Lenini ja Stalini — proletaarse revolutsiooni geeniuste suurus.

Iseloomustades Nõukogude II kongressi ajaloolist tähtsust, tuleb näidata, et kongressi poolt vastuvõetud maadekreet ja rahudekreet lahendasid revolutsiooniliselt Venemaa elu kõige põhilisemad küsimused. Näiteks olid leninlikus rahudekreedis formuleeritud Nõukogude riigi välispoliitika tähtsamad alused — rahu ja rahvaste asjaliku koostöö poliitika, mida Nõu-

[1] J. Stalin. Teosed, 3. kd., lk. 233.

kogude riik teostab muutmatult oma tekkimise esimestest päevadest alates. Propagandist näitab, et ka praegu kaitseb Nõukogude Liit järjekindlalt ja kõrvalekaldumatult rahu ja rahvaste julgeoleku poliitikat ning paljastab inglise ja ameerika sõjaõhutajaid.

Jutustuses tuleb põhjalikult ära seletada seltsimees Stalini poolt kirjutatud ning Lenini ja Stalini allkirjadega avaldatud „Venemaa rahvaste õiguste deklaratsiooni" ajalooline tähtsus. „Venemaa rahvaste õiguste deklaratsioon" etendas määratu suurt osa rahvusküsimuse lahendamisel meie maal, oli aluseks Nõukogude riigi esimesele konstitutsioonile ning näitas kogu maailma rõhutud rahvastele teed rahvusliku ja rassilise ebavõrdsuse kaotamiseks.

Selgitades Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni maailma-ajaloolist tähtsust, tuleb näidata, et Oktoobrirevolutsioon lõi alused sotsialismi ülesehitamiseks meie maal, avas uue ajastu inimkonna ajaloos. Propagandist selgitab kuulajaile J. V. Stalini artikli „Oktoobrirevolutsiooni rahvusvaheline iseloom" tähtsust ja näitab selle sügavaimat mõtet.

Propagandist kasutab vennalike kommunistlike parteide liidrite sõnavõtte Suure Oktoobri tähtsusest kapitalistlike maade töölisklassi võitlusele ning rõhutud rahvaste võitlusele nende rahvusliku vabastamise eest ameerika, inglise ja teiste imperialistide rõhumise alt.

Nõukogude inimesed on õigusega uhked sellele, et meie maa rajas esimesena tee sotsialismile, nad on uhked suure vene rahva ja meie maa teiste rahvaste ajalooliste võitude üle. Jutustuses tuleb lugeda katkendit seltsimees Stalini kirjast D. Bednõile:

„Kogu maailm tunnustab praegu et revolutsioonilise liikumise keskus on nihkunud Lääne-Euroopast Venemaale. Kõigi maade revolutsionäärid vaatavad lootusega NSV Liidule kui kogu maailma töörahva vabadusvõitluse koldele, tunnustades teda oma ainukeseks isamaaks. Kõigi maade revolutsioonilised töölised aplodeerivad üksmeelselt nõukogude töölisklassile ja kõigepealt v e n e töölisklassile, nõukogude tööliste avangardile, kui oma tunnustatud juhile, kes teostab kõige revolutsioonilisemat ja kõige aktiivsemat poliitikat, mida kunagi on unistanud teostada teiste maade proletaarlased. Kõigi maade revolutsiooniliste tööliste juhid õpivad õhinal Venemaa töölisklassi õpetlikku ajalugu, tema minevikku, Venemaa mine-

vikku, teades, et peale reaktsioonilise Venemaa eksisteeris veel revolutsiooniline Venemaa, radištševite ja tšernõševskite, željabovite ja uljanovite ning halturinite ja aleksejevite Venemaa. Kõik see sisendab (peab sisendama) vene tööliste südametesse revolutsioonilist rahvuslikku uhkust, mis võib nihutada paigast mägesid ja on võimeline tegema imesid."[1]

Need seltsimees Stalini innustavad sõnad arendavad nõukogude patriotismi, kutsuvad kuulajaid üles Sotsialistliku Kodumaa hüvanguks ennastsalgava tööga suurendama nõukogude rahva kuulsust, kes enesekindlalt sammub edasi kommunismile.

Jutustuse käigus tuleb kasutada poliitkoolide näitlike õppevahendite albumit, 15.—17. lehti.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Kuulajaile tuleb soovitada ära õppida õpperaamatu jaod „Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni võit" ja „Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni maailma-ajalooline tähtsus" (lk. 39—45).

Suurt kasu toob tutvumine kohaliku muuseumi materjalidega, mis kujutavad tööliste ja talupoegade võitlust Nõukogude võimu eest antud linnas, oblastis, krais, vabariigis. Muuseumi kollektiivset külastamist tuleb organiseerida õppuseks iseseisva ettevalmistamise ajal.

Kuulajaile tuleb soovitada vaadata kunstilist filmi „Lenin Oktoobris" ja dokumentaalfilmi „Vladimir Iljitš Lenin".

Küsimused vestluseks. Vestlust Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni võidust ja selle maailma-ajaloolisest tähtsusest võib läbi viia näiteks järgmiste küsimuste järgi:

1. Olukord riigis pärast juulisündmusi. Relvastatud ülestõusu ettevalmistamine.
2. Relvastatud ülestõus. Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni võit. Lenin ja Stalin — Oktoobrirevolutsiooni innustajad ja organiseerijad.
3. Nõukogude II kongress. Nõukogude valitsuse moodustamine. Nõukogude võimu esimesed dekreedid.
4. Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni maailma-ajalooline tähtsus.

Vestluses peavad kuulajad jutustama olukorrast riigis pärast tööliste ja soldatite rahuliku juulidemonstratsiooni mahasuru-

[1] J. V. Stalin. Teosed, 13. kd., lk. 24—25 (v. k.).

TARTU ÜLIKOOLI

mist, ameerika, inglise ja prantsuse imperialistide salasepitsustest, kindral Kornilovi vandenõust ning relvastatud ülestõusu ettevalmistamisest bolševike poolt. Propagandist taotleb seda, et kõik kuulajad saaksid aru, et ainult ajutise kontrrevolutsioonilise valitsuse kõrvaldamine, relvastatud ülestõusu teel võimu haaramine töölisklassi poolt ja proletariaadi diktatuuri kehtestamine võisid päästa meie kodumaa, vabastada ta inglise ja ameerika imperialistide orjusest ning viia meie rahva kommunismi ülesehitamise teele.

Vestluses tuleb näidata, et bolševike partei, juhituna Lenini ja Stalini poolt, oli Oktoobrirevolutsiooni innustaja ja organiseerija ja et ta viis julgelt ja ettevaatlikult töölisklassi kapitalismi ründamisele.

On tähtis, et kuulajad saaksid aru Oktoobrirevolutsiooni põhilisest erinevusest kõigist temale eelnenud revolutsioonidest, mis ainult asendasid töörahva ühe ekspluateerimise vormi teisega, kuid ekspluateerimine ise jäi püsima ning et üksnes Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon kukutas kõik ekspluataatorid, seadis endale eesmärgiks kaotada igasugune ekspluateerimine ja rajas alused sotsialismi võiduks.

On tarvilik, et Nõukogude II kongressi otsuste arutamisel saaksid kuulajad selgesti aru, et kongressi otsused ja esimese Nõukogude valitsuse moodustamine eesotsas Lenini ja Staliniga panid aluse uuele riigile — tööliste ja talupoegade Nõukogude riigile.

Selgitades rahudekreedi tähtsust kriipsutab propagandist alla, et Nõukogude riik on alati pidanud järjekindlat võitlust rahu eest kogu maailmas.

Oktoobrirevolutsiooni maailma-ajaloolise tähtsuse iseloomustamisel võivad kuulajad ette tuua vennalike kommunistlike parteide juhtide, välismaa progressiivsete tegelaste ja meie kodumaad külastanud töölisdelegatsioonide sõnavõtte.

Oma väljaastumistes võivad kuulajad kasutada poliitkoolide näitlike õppevahendite albumit ning maailma poliitilist kaarti.

*

Propagandisti jutustus. Jutustust jaost „Interventide ja valgekaartlaste purustamine" võib läbi viia järgmise plaani järgi:

1. Saksa imperialistide sõjakäik noore Nõukogude riigi vastu.

2. Punaarmee loomine.
3. Bresti rahu sõlmimine.
4. Hingetõmbeaja lõppemine. Ameerika, inglise ja prantsuse imperialistid — NSV Liidu vastu sõjalise interventsiooni organiseerijad.
5. Entente'i kolm sõjakäiku.
6. Nõukogude riik — ühtne sõjaleer.
7. Punaarmee võitude põhjused.
8. Lenin ja Stalin — Punaarmee võitude innustajad ja organiseerijad kodusõja rindel.

Valmistades jutustust selle plaani järgi, tuleb propagandistil läbi lugeda V. I. Lenini teos „Nõukogude võimu järjekordsed ülesanded" (V. I. Lenin, Valitud teosed, II kd., Tallinn 1946, lk. 251—274) ning tähelepanelikult ära õppida „ÜK(b)P ajaloo lühikursuse" VII peatükk (lk. 164—202) ja VIII peatükk (lk. 203—223).

Jutustuses tuleb näidata, et Ameerika Ühendriikide, Inglismaa ja Prantsusmaa imperialistid tahtsid algul saksa vägede abiga, hiljem aga valgekaartlaste jõukude abil hävitada noore Nõukogude riigi, taastada meie maal kapitalistliku korra ja muuta meie kodumaa oma asumaaks.

Valgustades partei võitlust nõukogude võimu kindlustamise eest, tuleb alla kriipsutada, et Bresti rahu sõlmimise vastu astusid välja trotskistid, buhaarinlased, menševikud, esseerid ja teised nõukogude rahva vaenlased, kes tahtsid hävitada noort Nõukogude vabariiki.

Neil rasketel päevadel pöördusid Lenin ja Stalin rahva poole läkitusega, milles näitasid, et sotsialistlik kodumaa on hädaohus ning kutsusid üles töötajaid ennastsalgavalt kaitsma Oktoobri saavutusi.

Sotsialismi ülesehitamisele asumise leninliku plaani esitamisel tuleb lühidalt meenutada, kuidas hiljem läksid täide Lenini geniaalsed juhtlaused.

Tuleb üksikasjaliselt peatuda Lenini juhenditel kommunistlikust suhtumisest töösse, teadliku töödistsipliini tähtsusest, vajadusest pidevalt tõsta tööviljakust ja arendada sotsialistlikku võistlust. Seda jutustuse osa tuleb illustreerida näidetega ettevõtete, masina-traktorijaamade, sovhooside, kolhooside ja asutuste tööst, mis näitavad kuidas nõukogude inimesed partei juhtimisel võitlevad kõrge tööviljakuse eest ning kuidas

sotsialistlik võistlus aitab lahendada kommunistliku ülesehitustöö küsimusi meie maal.

Jutustuses tuleb peatähelepanu pöörata bolševike partei osatähtsusele, kes kutsus nõukogude rahva üles nõukogude võimu kaitsmisele ning purustas kolm Ententi sõjakäiku, mis olid organiseeritud ameerika imperialistide poolt.

Valgustades kodusõja käiku, peab propagandist kuulajaile näitama, et Punaarmee poolt tööliste ja talupoegade rohkearvuliste vaenlaste üle saavutatud hiilgavad võidud on Punaarmee lahingtegevuse leninlik-stalinliku geniaalse juhtimise tulemus. Siin on soovitav ette lugeda katkendi Jossif Vissarionovitš Stalini lühikesest eluloost:

„Punaarmee — maailma esimese Punaarmee, vabastatud tööliste ja talupoegade armee, meie maa rahvaste vendluse armee, internatsionalismi vaimus kasvatatud armee loojaks oli bolševike partei Lenini ja Staliniga eesotsas. Lenin ja Stalin ühes bolševike partei parimate tegelastega juhtisid meie riigi kaitsmist.

Punaarmee kõige tähtsamate võitude otsene innustaja ja organiseerija oli Stalin. Kõikjale, kus rindel otsustati revolutsiooni saatust, saatis partei Stalini. Ta oli kõige tähtsamate strateegiliste plaanide looja. Stalin juhtis otsustavaid sõjalisi operatsioone. Tsaritsõni all ja Permi all, Petrogradi all ja Denikini vastu, läänes panide Poola vastu ja lõunas Wrangeli vastu — kõikjal tagasid Stalini raudne tahe ja strateegiline geenius revolutsiooni võidu."[1]

Seejärel tuleb selgitada riigis sõjakommunismi kehtestamise mõtet ja ajaloolist paratamatust, milleta nõukogude võim ei oleks saanud võita kodusõjas.

Propagandist räägib edasi sellest, et võidu saavutamisel valgekaartlaste ja interventide üle omas suurt tähtsust meie partei õige poliitika kesktalurahva suhtes. Töölisklassi liit töötava talurahvaga töölisklassi juhtimisel oli võidu aluseks Koltšaki, Denikini ja Wrangeli üle.

Jutustuses tuleb näidata põhjused, mis kindlustasid Punaarmee võidud rohkearvuliste hästirelvastatud ja -varustatud vaenlaste üle. Propagandisti ülesanne seisab selles, et selgitada kuulajaile Punaarmee põhimõttelist erinevust kõigist teistest armeedest, näidata tema iseärasusi. Punaarmee on

[1] Jossif Vissarionovitš Stalin. Lühike elulugu. Tallinn 1947, lk. 70—71.

rahva laps, tema võitlejad ja komandörid said selgesti aru ja olid teadlikud sõja eesmärkidest; Punaarmee sõjaline edu tugines kindlale tagalale. Nõukogude rahva kangelaslik võitlus valgekaartlaste ja interventide vastu leidis kõigi maade töölis te toetust ja poolehoidu.

Lõpuks selgitab propagandist partei ning proletariaadi suurte juhtide Lenini ja Stalini otsustavat osa võidu organiseerimisel kodusõja ajal.

Jutustuse käigus on tähtis kasutada poliitkoolide näitlike õppevahendite albumit. Eriti võib kuulajaile näidata kunstnik A. Moravovi maali „V. I. Lenin ja J. V. Stalin otseühenduse juhtme juures" reproduktsiooni, mis kujutab Lenini ja Stalini tihedat koostööd Punaarmee lahingtegevuse juhtimisel; näidata kaartskeemi (album lk. 18), millel on märgitud Punaarmee poolt Entente'i kolme sõjakäigu purustamist põhjustavate löökide suunad. Võib kasutada ka NSV Liidu poliitilist kaarti ning nõukogude kunstnike maalide reproduktsioone, milledel on kujutatud nõukogude rahva kangelaslik võitlus ameerika, inglise, prantsuse, saksa, jaapani ning teiste interventide ja valgekaartlaste vastu. Sellisteks maalideks on M. Grekovi „Seltsimees Stalin ja Vorošilov kaevikutes Tsaritsõni all", I. Vladimirovi „Wrangeli tankide vallutamine Punaarmee poolt Kahhovka all" ja I. Brodski „V. I. Lenini esinemine Punaarmee osade saatmisel poola rindele".

Võib kasutada näiteid ilukirjandusest. Propagandist leiab neid D. Furmanovi raamatus „Tšapajev", A. Serafimovitši „Raudne vool", A. Fadejevi „Kaotus", A. Tolstoi „Kaheksateistkümnes aasta" ja „Leib", A. Višnjovski „Unustamatu 1919", K. Fedini „Ebatavaline suvi", N. Nekitini raamatus „Põhja Koit" ja teistes nõukogude kirjanike teostes, mis on pühendatud Punaarmee, nõukogude rahva ja bolševike partei võitlusele välismaiste interventide ja valgekaartlaste vastu.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Kuulajaile tuleb soovitada ära õppida õpiku jagu „Interventide ja valgekaartlaste purustamine" (lk. 45—52).

Küsimused vestluseks. Vestlust jaost „Interventide ja valgekaartlaste purustamine" võib arendada näiteks järgmiste küsimuste ümber:

1. Missugused abinõud rakendas bolševike partei nõukogude võimu kindlustamiseks külas?

2. Nõukogude rahva võitlus sisemise kontrrevolutsiooni ja saksa imperialistide vastu.

3. Välismaise interventsiooni algus. Entente'i kolme sõjakäigu purustamine.

4. Mis kindlustas Punaarmee võidu kodusõjas?

Kuulajad räägivad oma esinemistes nõukogude ülesehitustöö esimestest sammudest, nõukogude riigiaparaadi loomisest, Ülevenemaalisest Erakorralisest Komisjonist (Vetšeka), Punaarmeest ja Lenini plaanist sotsialistlikule ülesehitustööle asumise kohta.

Bresti rahu küsimuse arutamisel peab kuulajaile selgeks saama, et rasketel tingimustel rahu sõlmimine imperialistliku Saksamaaga, mida nõudsid Lenin ja Stalin, oli vajalik revolutsiooni päästmiseks. Esinejad näitavad oma vastustes, missugusele reetlikule seisukohale rahu küsimuses asusid Trotski, Buhharin ja nende väiksearvulised mõttekaaslased — imperialistliku luure agendid.

Analüüsides kodusõja tekkimise põhjuseid, tuleb taotleda seda, et kuulajad näitaksid, et interventsiooni noore Nõukogude vabariigi vastu organiseerisid inglise ja ameerika imperialistid ning et kodusõja alustasid valgekaartlased, mõisnikud ja kapitalistid, kes kavatsesid rahvusvahelise reaktsiooni abiga taastada Venemaal kapitalistliku korra.

Jutustades Entente'i kolme sõjakäigu purustamisest, peavad kuulajad näitama kaardil pealöökide suundi, rinde asetust ning linnu ja rajoone, kus kodusõja aastail toimusid otsustavad lahingud.

Kahtlemata on iga kuulaja lugenud ja kuulnud kodusõjast ning vaadanud välismaiste interventide ja valgekaartlaste purustamisele pühendatud filme ja näidendeid. Vestluses tuleb anda kuulajaile võimalus vahetada oma muljeid läbiloetud raamatute ning vaadatud filmide ja näidendite kohta.

SOOVITATAVAT KIRJANDUST

propagandistile teema „Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon" õppuste ettevalmistamiseks

V. I. Lenin — Euroopa ühendriikide loosungist. Valitud teosed. I kd. Tallinn, 1945.

V. I. Lenin — Imperialism kui kapitalismi kõrgeim staadium. Valitud teosed. 1. kd.

V. I. Lenin — Proletariaadi ülesanded meie revolutsioonis. Valitud teosed. II kd. Tallinn, 1946.

V. I. Lenin — Marksism ja ülestõus. Valitud teosed. II kd.

V. I. Lenin — Nõukogude võimu järjekordsed ülesanded. Valitud teosed. II kd.

J. V. Stalin — Oktoobrirevolutsioon ja vene kommunistide taktika. Teosed. 6. kd. Tallinn, 1948.

J. V. Stalin — Oktoobrirevolutsiooni rahvusvaheline iseloom. Teosed. 10. kd. Tallinn, 1950.

ÜK(b)P ajalugu. Lühikursus. VII ja VIII peatükk. Tallinn, 1951.

Lenin, Vladimir Iljitš. Lühike elu ja tegevuse ülevaade, lk. 135—240.

Jossif Vissarionovitš **Stalin.** Lühike elulugu. Tallinn, 1947, lk. 48—71.

SOTSIALISTLIKU ÜHISKONNA ÜLESEHITAMINE NSV LIIDUS

Õppuste eesmärk. Teema „Sotsialistliku ühiskonna ülesehitamine NSV Liidus" hõlmab ajajärku, mille vältel nõukogude rahvas pärast kodusõja võidukat lõpetamist taastas Lenini-Stalini partei juhtimisel rahvamajanduse, teostas riigi sotsialistliku industrialiseerimise ja põllumajanduse kollektiviseerimise ning esmakordselt ajaloos ehitas üles sotsialistliku ühiskonna.

Õppides seda teemat peavad kuulajad saama täpse kujutluse sellest, kuidas kangelaslik nõukogude rahvas kommunistliku partei, kes on nõukogude ühiskonna juhtivaks ja suunavaks jõuks, targa poliitika tulemusena muutis meie maa võimsaks tööstuslikuks ja kolhooslikuks suurriigiks.

Õpiku materjalides on kujutatud meie kodumaa töötava rahva ennastsalgav võitlus sotsialismi võidu eest. Selle peatüki õppimine soodustab elustava nõukogude patriotismi kasvatamist, suurendab kuulajais õigustatud uhkusetunnet kuulsa bolševike partei, meie rahva, meie sotsialistliku kodumaa ning kogu maailma töötava rahva suure juhi ning õpetaja seltsimees Stalini üle, kes viib nõukogude rahva leninlikku teed mööda kommunismile.

Õppeaja jaotus. Teema „Sotsialistliku ühiskonna ülesehitamine NSV Liidus" õppimiseks on õppekavas ette nähtud 10 tundi. Seda aega on otstarbekohane jaotada järgmiselt:

1. **Rahvamajanduse taastamine**	—2 tundi.
2. **Nõukogude Liidu sotsialistlik industrialiseerimine**	— 2 tundi.
3. **Põllumajanduse kollektiviseerimine**	— 2 tundi.
4. **Sotsialismi võit Nõukogude Liidus**	— 4 tundi.

Propagandisti jutustus. Jutustust esimesest jaost „Rahvamajanduse taastamine" soovitatakse läbi viia järgmise näitliku plaani järgi:

1. Olukord riigis rahulikule ülesehitustööle ülemineku ajajärgul.
2. Partei X kongressi ajaloolised otsused. Üleminek sõjakommunismi poliitikalt uuele majanduspoliitikale.
3. Partei ja Nõukogude valitsuse võitlus klassivaenlastega ja sotsialismi ülesehitamise esimesed edusammud.
4. V. I. Lenini surm. Seltsimees Stalini suur tõotus.
5. Lenini-Stalini õpetus sotsialismi ülesehitamise võimalikkusest meie maal. Partei võitlus leninismi vaenlaste — trotskistlik-buhaarinlike reetjate vastu.
6. Seltsimees Stalin — nõukogude rahva organiseerija ja innustaja tema võitluses sotsialismi ülesehitamise eest meie maal.

Propagandist peab põhjalikult tundma õppima V. I. Lenini teoseid: „Nõukogude võimu järjekordsed ülesanded" (Valitud teosed. II kd.) ja „Artiklid ja kõned aastail 1922—1923" (Gospolitizdat, 1947, v. k.), J. V. Stalini teost „Leninismi küsimustest" VI ja VII osa (Teosed 8. kd.) ning „ÜK(b)P ajaloo lühikursuse" IX peatükki.

Jutustuses annab propagandist lühida iseloomustuse tööstuse, transpordi ja põllumajanduse olukorrast taastamisajajärgu algul. Seejärel iseloomustab ta poliitilist olukorda riigis rahulikule ülesehitustööle ülemineku ajal.

Märkides partei X kongressi otsuste ajaloolist tähtsust toiduainete andmise kohustuse asendamisest toitlusmaksuga, selgitab propagandist põhjalikult tarka leninlik-stalinlikku pööret sõjakommunismilt uuele majanduspoliitikale üleminekul ja selgitab nepi olemust.

Selleks soovitatakse ette tuua ja selgitada seltsimees Stalini poolt uue majanduspoliitika kohta antud klassikalist määrangut:

„Uus majanduspoliitika on proletaarse riigi eriline poliitika, mis on mõeldud kapitalismile tegevusvõimaluse andmiseks, kusjuures juhtivad positsioonid on proletaarse riigi käes, poliitika, mis on mõeldud kapitalistlike ja sotsialistlike elementide vaheliseks võitluseks, mõeldud sotsialistlike elementide osatähtsuse suurendamiseks kapitalistlike elementide kahjuks,

mõeldud sotsialistlike elementide võiduks kapitalistlike elementide üle, mõeldud klasside hävitamiseks ja sotsialistliku majanduse alusmüüri ehitamiseks."[1]

Tähtis on selgitada kuulajaile ka uue majanduspoliitika rahvusvahelist tähtsust. Seltsimees Stalin õpetab, et uus majanduspoliitika on paratamatu etapp kõigi maade jaoks kapitalismilt sotsialismile üleminekul. Propagandist juhib kuulajate tähelepanu sellele, et rahvademokraatia maad, kes on asunud sotsialismi ülesehitamise teele, kasutavad eduga NSV Liidu kogemusi uue majanduspoliitika elluviimisel.

Keset hoogsat võitlust rahvamajanduse taastamise eest tabas parteid ja tööliskassi üliraske õnnetus: 21. jaanuaril 1924. aastal suri bolševike partei ja Nõukogude riigi rajaja ja juht Vladimir Iljitš Lenin.

Lenini lipu, partei lipu tõstis kõrgele ja kandis edasi seltsimees Stalin — Lenini lähim võitluskaaslane ja tema surematu töö jätkaja. Esinedes NSV Liidu nõukogude II kongressi leinaistungil andis seltsimees Stalin partei nimel suure tõotuse — täita Lenini käske. See oli bolševike partei tõotus oma õpetajale ja juhile Leninile.

Seltsimees Stalin ütles, et meie juurest lahkudes pärandas Lenin meile kanda kõrgel ja hoida puhtana partei liikme suurt nimetust, hoida meie partei ühtsust nagu silmatera, hoida ja kindlustada proletariaadi diktatuuri, kindlustada kõigi jõududega tööliste ja talupoegade liitu, kindlustada ja laiendada Vabariikide Liitu, tugevdada Punaarmeed ja Punalaevastikku, olla ustavad Kommunistliku Internatsionaali põhimõtteile.

Propagandist rõhutab, et bolševike partei seltsimees Stalini juhtimisel on täitnud ja täidab auga seda ajaloolist tõotust.

Propagandist jutustab saavutustest ja edusammudest rahvamajanduse alal taastamisajajärgu lõpuks.

Jutustuses tuleb kuulajaile põhjalikult selgitada Lenini-Stalini õpetust sotsialismi ülesehitamise võimalikkusest ühel maal.

Kõigepealt jutustab propagandist sellest, miks 1925. aastal kerkis täie jõuga küsimus sotsialismi ülesehitamise võimalikkusest ühel maal ja kuidas partei paljastas trotskistide vaenuliku joone, kes püüdsid nurja ajada sotsialismi ülesehitamist

[1] J. V. Stalin. Teosed, 7. kd., lk. 349.

NSV Liidus ning tõugata meie maad kapitalismi restaureerimise teele.

Seltsimees Stalini suur ajalooline teene seisab selles, et ta kaitses võitluses trotskistide, buhaarinlaste, zinovjevlaste ja teiste kapitulantide ning lüüasaamispoliitika pooldajate vastu Lenini õpetust sotsialismi ülesehitamise võimalikkusest ühel, eraldi võetud maal ja arendas seda õpetust edasi.

Lepitamatus võitluses leninismi vaenlastega kujunes pärast Lenini rivist väljalangemist lõplikult välja see meie partei juhtiv tuumik, kes kaitses Lenini suurt lippu, liitis partei Lenini õpetuse ümber ja juhtis nõukogude rahva meie maa industrialiseerimise ja põllumajanduse kollektiviseerimise avarale teele. Selle tuumiku juhiks ja partei ning riigi juhtivaks jõuks oli seltsimees Stalin.

Seltsimees Stalin sisendas kogu nõukogude rahvale kaljukindlat usku sotsialismi võidu võimalikkusse Nõukogude Liidus ning juhtis kogu hiiglaslikku tööd sotsialistliku ühiskonna ülesehitamise alal meie maal. Bolševike partei ja seltsimees Stalini juhtimisel on nõukogude rahvas esmakordselt inimkonna ajaloos üles ehitanud sotsialistliku ühiskonna.

Jutustamisel kasutab propagandist poliitkoolide näitlike õppevahendite albumi materjale, lehtedel 19—21, kus on kujutatud partei võitlust rahvamajanduse taastamise eest.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajaile õppida jagu „Rahvamajanduse taastamine" (õpiku lk. 53—58).

Küsimused vestluseks. Vestlus jaost „Rahvamajanduse taastamine" võib toimuda näiteks järgmiste põhiküsimuste järgi:

1. Missugune olukord oli riigis rahuaegsele majanduslikule ülesehitustööle üleminekul?
2. Milles seisis uue majanduspoliitika olemus?
3. V. I. Lenini õpetused. Seltsimees J. V. Stalini ajalooline tõotus.
4. Milles seisab küsimuse olemus sotsialismi võidust ühel maal?
5. Miks oli trotskistlik-buhaarinlike kapitulantide purustamine paratamatuks tingimuseks sotsialismi võiduks meie maal?

Esimese küsimuse arutamisel suunab propagandist kuulajate esinemisi nii, et nad valgustaksid igakülgselt tööstuse, transpordi ja põllumajanduse olukorda taastamisajajärgu alguseks.

Uue majanduspoliitika küsimuse arutamisel on tähtis sisendada kuulajaile mõte, et see oli ainus õige poliitika, mis kindlustas proletariaadi diktatuuri tugevdamist, töölisklassi ja talurahva liidu kõvendamist sotsialismi ülesehitamisel ning rahvamajanduse sotsialistlike elementide võitu, nende kasvu ja tugevnemist võitluses kapitalistlike elementide vastu. Kuulajad selgitavad uue majanduspoliitika rahvusvahelist tähtsust rahvademokraatia maade näidete varal.

Vestluses jutustavad kuulajad Lenini suurusest ja tema õpetustest, seltsimees Stalini ajaloolisest tõotusest, Lenini õpetuste võidust, mis viidi ellu Lenini surematu töö geniaalse jätkaja J. V. Stalini targal juhtimisel.

Vestluses tuleb kasutada laialdaselt kohalikke materjale, mis näitavad, kuidas uue majanduspoliitika alusel edenes kiires tempos rahvamajanduse taastamine.

Arutades küsimust sotsialismi võidu võimalikkusest meie maal, taotleb propagandist seda, et kuulajad saaksid selge kujutluse selle küsimuse sisemise kui ka välise külje kohta ning sellest, kuidas partei, seltsimees Stalini juhtimisel, võitles leninismi vaenlaste — trotskistide, buhaarinlaste ja teiste lüüasaamispoliitika pooldajate ja kapitulantide vastu.

Vestlus peab tooma kuulajaid järeldusele, et Lenini-Stalini õpetus sotsialismi võidu võimalikkusest ühel maal oli suurimaks panuseks marksismi-leninismi varasalve, et ta relvastas töölisklassi ja kogu töötava rahva veendumusega oma jõusse ning innustas teda võitlusele sotsialismi eest; et ta annab revolutsioonilisi perspektiive kapitalistlike maade proletaarlastele ning päästab valla nende initsiatiivi rünnakuks oma rahvusliku kodanluse vastu.

*

Propagandisti jutustus. Propagandisti jutustus jaost „NSV Liidu sotsialistlik industrialiseerimine" tuleb koostada järgmise näitliku plaani järgi:

1. Maa sotsialistliku industrialiseerimise tähtsus. Partei kurss meie maa sotsialistlikule industrialiseerimisele, mis võeti vastu partei XIV kongressi poolt.

2. Maa industrialiseerimise nõukogulik meetod ja selle põhjalik erinevus kapitalistlikust meetodist.

3. Maa sotsialistliku industrialiseerimise esimesed edusammud 1926.—1928. aastail. Tööstuse areng esimese viisaastaku aastail.

4. Partei võitlus trotskistide ja buhaarinlaste vastu, kes püüdsid maa sotsialistlikku industrialiseerimist nurja ajada.

Seltsimees Stalin — NSV Liidu sotsialistliku industrialiseerimise innustaja ja organiseerija.

Jutustuse ettevalmistamisel peab propagandist tundma õppima V. I. Lenini teost „Suur algatus" (Valitud teosed, II kd.), J. V. Stalini teoseid „Nõukogude Liidu majanduslikust olukorrast ja partei poliitikast„ (Teosed, 8. kd.), „ÜK(b)P XIV kongress Keskkomitee poliitiline aruanne". II osa. (Teosed, 7. kd.), „Esimese viisaastaku tulemused" (Leninismi küsimusi) ning „ÜK(b)P ajaloo lühikursuse" X peatükki.

Jutustust tuleb alustada sotsialistliku industrialiseerimise ajaloolise tähtsuse selgitamisest kogu meie maa rahvamajanduse ümberkorraldamise, kolhoosikorra võidu, meie majandusliku sõltumatuse kindlustamise ja Nõukogude Liidu kindla kaitse rajamise jaoks.

1925. aasta detsembris toimunud partei XIV kongress kinnitas partei põhiülesandena sotsialistliku industrialiseerimise teostamise. Seltsimees Stalin põhjendas kongressil NSV Liidu sotsialistliku industrialiseerimise programmi. See kongress läks ajalukku industrialiseerimise kongressina.

Propagandist jutustab seltsimees Stalini hiiglasuurest osast, kes relvastas parteid NSV Liidu sotsialistliku industrialiseerimise võitlusprogrammiga ning oli bolševike partei ja nõukogude rahva organiseerijaks ja innustajaks võitluses võimsa sotsialistliku tööstuse rajamise eest meie maal.

Propagandist jutustab kuulajaile industrialiseerimise nõukogulikust meetodist, mille töötas välja seltsimees Stalin, ning seletab industrialiseerimise nõukoguliku meetodi põhjalikku ja põhimõttelist erinevust kapitalistlikust industrialiseerimisest ning teeb selgeks partei poolt industrialiseerimise kiire tempo eest peetud võitluse tohutu suure põhimõttelise tähtsuse.

Maa industrialiseerimise nõukoguliku meetodi selgitamisel tuleb lähtuda seltsimees Stalini geniaalsetest teesidest, mida ta formuleeris oma ettekandes „Nõukogude Liidu majanduslikust olukorrast ja partei poliitikast" (Teosed, 8. kd. Tallinn, lk. 112—142).

Loetlenud riigi industrialiseerimiseks vajalike summade kogumise allikaid, annab propagandist järgnevalt esimese viisaastaku põhiülesannete iseloomustuse. Need ülesanded seisid selles, et luua meie maal rasketööstus, mis oleks võimeline ümber varustama ja sotsialistlikul alusel ümber korraldama mitte ainult kogu tööstust, vaid ka põllumajandust. Propagandist kõneleb miljoniliste hulkade loova initsiatiivi kasvust ja võimsast tööaktiivsuse tõusust, mis leidis oma väljenduse sotsialistliku võistluse ja lööktöö laiaulatuslikus hoogsuses. Rahvahulkades tekkis viie aasta plaani ennetähtaegse täitmise eest võitlemise loosung. Esimene viie aasta plaan täideti nelja aasta ja kolme kuuga. Nende aastate jooksul rajas Nõukogude Liit eesrindliku sotsialistliku tööstuse ja lõi uuesti paljud kaasaegsed tööstusharud. Ehitati ja lasti käiku üle 1500 tööstuskäitise.

Jutustuses tuleb selgitada industrialiseerimise kiire tempo tähtsust. Nõukogude tööstuse arenemise kiire tempo oli tingitud vajadusest teha lühikese aja vältel lõpp riigi majanduslikule ja tehnilisele mahajäämusele, järele jõuda eesrindlikele kapitalistlikele maadele ja neist ette minna tööstuse arengu taseme poolest ning kindlustada meie maa kaitsevõimet imperialistlike kiskjate rünnaku puhuks.

Industrialiseerimise poliitika muutis meie kodumaa ilme. Liiduvabariikides arenes kiires tempos tööstus. Meie maa idapoolsetes piirkondades rajati uued tööstuskeskused. Suure Isamaasõja aastail olid nad arsenaliks, mis andis Nõukogude Armeele varustust, relvastust ja laskemoona. Jutustades uutest tööstuskeskustest tuleb näidata neid kaardil.

Järgnevalt jutustab propagandist, kuidas leninismi vaenlased, trotskistlikud ja buhaarinlikud reeturid, tahtsid nurja ajada NSV Liidu industrialiseerimise ja kuidas partei ning nõukogude rahvas meie suure juhi ja õpetaja seltsimees Stalini juhtimisel võitlesid industrialiseerimise leninlik-stalinliku programmi elluviimise eest.

Jutustuses tuleb näidata, et tänu stalinliku industrialiseerimise poliitika edukale teostamisele ja viie aasta plaanide täitmisele ja ületamisele oli Nõukogude riik igakülgselt ettevalmistatud aktiivseks kaitseks. Suure Isamaasõja ajal suutis Nõukogude riik, toetudes sotsialistliku industrialiseerimise silmapaistvatele saavutustele, organiseerida sõjatööstust ning varustada meie armeed kõige vajalikuga vaenlase võitmiseks.

On soovitav näidata kaardil esimese viisaastaku suurimaid ehitusi — Stalingradi traktoritehast, Dneprogesi, Turkestani—Siberi raudteed, Rostovi põllutöömasinate tehast, Uralmaši, Magnitogorski kombinaati, Kusnetski tehast, Beresniki keemiakombinaati jt.

Jutustuses tuleb viidata sotsialistliku võistluse määratu suurele tähtsusele viisaastaku ennetähtaegseks täitmiseks.

Esitades lühidalt esimese stalinliku viisaastaku täitmise tulemusi, tuleb ette tuua üksikuid tsitaate seltsimees Stalini ajaloolisest aruandest esimese viisaastaku tulemuste kohta.

Propagandist kasutab jutustuses kohalikke fakte. On kohane meelde tuletada, kuidas viisaastakute jooksul on muutunud üks või teine tööstusettevõte, missugused uued vabrikud ja tehased on ehitatud linnas, rajoonis, oblastis.

Jutustuse käigus kasutab propagandist poliitkoolide näitlike õppevahendite albumi materjale, leht 22. Eriti tuleb kuulajaile näidata sel lehel leiduvat esimese viisaastaku suurimate ehituste kaarti ning diagrammi tööstuse osatähtsuse tõusu kohta rahvamajanduses.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Kuulajate iseseisvaks tööks soovitatakse ära õppida jagu „NSV Liidu sotsialistlik industrialiseerimine" (õpiku lk. 58—64).

Küsimused vestluseks. Vestluses jaost „NSV Liidu sotsialistlik industrialiseerimine" tuleb anda kuulajaile arutamiseks näiteks järgmised küsimused:

1. Milles seisab stalinliku industrialiseerimise poliitika ajalooline tähtsus?
2. Missugune on nõukogude industrialiseerimise meetod ja ta põhjalik erinevus kapitalistlikust industrialiseerimise meetodist?
3. Milles seisid esimese viisaastaku ülesanded?
4. Missugused leninismi vaenlased purustas partei võitluses maa industrialiseerimise poliitika teostamise eest?

Propagandist juhib vestlust nii, et kuulajad oma väljaastumistes näitaksid stalinliku industrialiseerimise poliitika ajaloolist tähtsust meie kodumaa saatusele.

Arutades küsimust, milles seisab industrialiseerimise nõukogulik meetod, on vajalik, et kõik kuulajad saaksid hästi aru tema põhilisest erinevusest kapitalistlikust meetodist ning omaksid ülevaate uute vahendite allikatest industrialiseerimise

jaoks. On tähtis vestluses selgitada milline suur tähtsus meie rahvamajanduse arenemiseks on praegu sellistel akumulatsiooni allikatel, nagu tööviljakuse tõus, toodangu omahinna alandamine ning materiaalsete ja rahaliste vahendite rangeim kokkuhoid.

Arutades esimese stalinliku viisaastaku ennetähtaegse täitmise küsimust, on soovitav, et kuulajad kasutaksid neile hästi tuntud kohalikke fakte. Rääkides viisaastaku üldistest tulemustest, meenutavad nad neid saavutusi, millega esimese viisaastaku vältel tuldi toime kohalikes vabrikutes, tehastes, linnas, rajoonis, oblastis.

*

Propagandisti jutustus. Jutustuse jaost „Põllumajanduse kollektiviseerimine" viib propagandist läbi näiteks järgmise plaani järgi:

1. Põllumajandus maa industrialiseerimise esimestel aastatel. Põllumajanduse mahajäämise põhjused.
2. Põllumajanduse ümberkorraldamise leninlik-stalinlik plaan. Partei XV kongressi otsused põllumajanduse kollektiviseerimisest.
3. Talurahva pöördumine kollektiviseerimise teele.
4. Üleminek kulaklike elementide piiramise poliitikalt kulakluse kui klassi likvideerimise poliitikale täieliku kollektiviseerimise alusel.
5. Partei võitlus kulakliku agentuuri — buhaarinlaste — vastu, liialduste ja vigade vastu kollektiviseerimise läbiviimisel.
6. Kolhoosikorra võidu ja kulakluse kui klassi likvideerimise ajalooline tähtsus.
7. Seltsimees Stalin — kolhoosikorra looja.

Õppusteks ettevalmistamisel tuleb propagandistil tundma õppida V. I. Lenini artiklit „Kooperatsioonist" (Valitud teosed. II kd.), J. V. Stalini teoseid: „ÜK(b)P XV kongress. Keskkomitee poliitiline aruanne" II osa (Teosed. 10. kd.), „NSV Liidu agraarpoliitika küsimustest" (Leninismi küsimusi), „Kulakluse kui klassi likvideerimise poliitika küsimusest" (Leninismi küsimusi) ning „ÜK(b)P ajaloo lühikursuse" XI peatükki.

Propagandist selgitab kuulajaile, miks sel ajajärgul põllumajandus jäi maha tööstusest ja maa kiiresti kasvavaist tarvi-

dustest. Mahajäämise põhjus seisis selles, et tol ajal olid maal valitsevaiks majandeiks individuaalsed, vähetootlikud väikemajandid. See pidurdas paratamatult põllumajanduse arenemist. Propagandist seletab, et nõukogude võim ei võinud pikemat aega tugineda kahel erisugusel alusel — sotsialistlikul suurtööstusel ja talupoegade väikemajanditel, mis sünnitavad kapitalismi.

Esitades partei XV kongressi ajaloolist otsust, toob propagandist katkendeid seltsimees Stalini aruandest partei XV kongressile, milles on sügavalt põhjendatud tungiv majanduslik vajadus ühendada väikesed ja laialipillatud talumajandid suurteks kollektiivmajandeiks ja põllumajanduse üleviimine kollektiviseerimise teele. Need katkendid on antud „ÜK(b)P ajaloo lühikursuses" (Tallinn, 1951, lk. 261).

Propagandist selgitab, kuidas partei valmistas ette põllumajanduse kollektiviseerimist. Siin on tarvis selgitada tööstuse arendamise ja traktorite ning teiste masinate tootmise tähtsust põllumajanduse tehniliseks varustamiseks ning masina-traktorijaamade, sovhooside ja mitmesuguste kooperatsioonivormide tähtsust väikeste talumajandite üleviimisel kolhooslikele, sotsialistlikele rööbastele.

Propagandist tuletab kuulajaile meelde seltsimees Stalini ajaloolist artiklit „Suure murrangu aasta" (Leninismi küsimusi). Ta jutustab, kuidas partei kolhoosikorra suure innustaja seltsimees Stalini juhtimisel saavutas töötavate talupoegade põhimassi ülemineku kollektiviseerimise teele 1929. aastal. Astudes hulgaliselt kolhoosidesse andsid talupojad kulakutele tunduvaid lööke ja eksproprieerisid nad. Sel ajajärgul läheb bolševike partei kulakluse piiramise poliitikalt üle kulakluse kui klassi likvideerimise poliitikale üldise kollektiviseerimise alusel.

Seltsimees Stalini juhtimisel lahendas partei proletaarse revolutsiooni kõige raskema ülesande pärast võimu kättevõitmist — talupoegade väikemajandite üleviimise ülesande sotsialismi rööbastele ja kulakluse, selle kõige rohkearvulisema ekspluataatorliku klassi likvideerimise ülesande. See oli põhjalik revolutsiooniline pööre, mis oma tagajärgede poolest oli võrdne revolutsioonilisele pöördele 1917. aasta oktoobris.

„Meie maa põllumajanduses me teostasime 8—10 aasta vältel ülemineku kodanlikult individuaaltalupidamise korralt sotsialistlikule korrale, kolhoosikorrale. See oli revolutsioon, mis

likvideeris külas vana kodanliku majandusliku korra ja lõi uue, sotsialistliku korra."[1]

Selle revolutsiooni omapära seisis selles, et see teostati ülaltpoolt, riigivõimu algatusel, talupoegade miljoniliste hulkade otsesel toetusel altpoolt.

Seltsimees Stalin oli kolhoosikorra loojaks.

Lõpuks propagandist näitab, et suurpõllumajapidamiste loomisel on kollektiviseerimise meetodil määratu suured eelised, võrreldes põllumajandusliku suurtootmise loomise kapitalistliku meetodiga, mis laostab talurahva hulki.

Jutustades põllumajanduse kollektiviseerimise läbiviimisest kasutab propagandist poliitkoolide näitlike õppevahendite albumi 23. lehel antud materjale.

Propagandist võib kasutada selliseid ilukirjanduslikke teoseid nagu M. Šolohhovi „Ülesküntud uudismaa" ja F. Panfjorovi „Bruski", II raamat. Romaanis „Ülesküntud uudismaa" on hästi näidatud kommunisti Davõdovi tegevus, kes oli üks neist kahekümne viiest tuhandest, keda partei saatis maale kollektiviseerimist läbi viima, ning on antud talupoegade ilmekad kujud, kes on aru saanud kolhoosikorra suurtest eelistest. Siin on ka tõepäraselt näidatud kulakluse ja valgekaartluse jätiste paratamatu hukkumine, keda rahvas pühib oma teelt. Romaanis „Bruski" on kujutatud meie küla arenemist pärast revolutsiooni, võitlust kulaklusega, esimeste kommuunide tekkimist, mis hiljem korraldati ümber kolhoosideks.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Vestluseks ettevalmistamiseks soovitab propagandist poliitkooli kuulajaile ära õppida jagu „Põllumajanduse kollektiviseerimine" (õpiku lk. 64—69).

Küsimused vestluseks. Vestluses jaost „Põllumajanduse kollektiviseerimine" tuleb kuulajatega läbi arutada näiteks järgmised küsimused:

1. Milles seisab suurpõllumajapidamise rajamise sotsialistlik tee ja milles seisab tema põhiline erinevus kapitalistlikust teest?
2. Kuidas partei seltsimees Stalini juhtimisel valmistas ette talupoja väikemajandi üleviimist sotsialistlikele rööbastele?
3. Millised sotsialistliku ülesehitustöö põhilised küsimused lahendati täieliku kollektiviseerimise ja kulakluse kui klassi likvideerimise tulemusena?

---

[1] J. Stalin. Marksism ja keeleteaduse küsimused, Tallinn, 1951, lk. 24.

4. Partei võitlus sotsialismi vaenlaste vastu põllumajanduse kollektiviseerimise ajajärgul.

Arutades kuulajatega neid küsimusi suunab propagandist vestluse käiku nii, et kuulajad oma väljaastumistes näitaksid põllumajanduse kollektiviseerimise ajaloolist tähtsust sotsialismi kindlustamiseks ja arendamiseks meie maal.

On tähtis, et kuulajad jutustaksid, kuidas partei, seltsimees Stalini juhtimisel, teostas talupoegade väikeste individuaalmajapidamiste kollektiivsete sotsialistlike suurpõllumajapidamiste rööbastele üleviimise leninlik-stalinliku plaani.

Oma väljaastumistes võivad kuulajad esitada näiteid oma küla talupoegade võitlusest kolhooside loomise eest, kulakluse kui klassi likvideerimise eest.

Arutamise tulemusena viib propagandist kuulajad järeldusele, et väikeste, laialipillatud talumajandite üleviimine sotsialismi rööbastele ja kulakluse kui klassi likvideerimine oli pärast Oktoobrirevolutsiooni raskeim ülesanne, mille partei, seltsimees Stalini targal juhtimisel edukalt lahendas.

*

Neljanda jao „Sotsialismi võit NSV Liidus" materjale õpitakse kahel õppusel. Esimesel õppusel võetakse läbi küsimused: teine viisaastak, kolhoosikorra kindlustamine, Stalinliku Konstitutsiooni vastuvõtmine, kolmanda viisaastaku algus. Teine õppus pühendatakse järgmistele küsimustele: töötava rahva heaolu tõus, kultuurirevolutsioon NSV Liidus, Nõukogude Liit on eesrindlik tööstus- ja kolhoosiriik, NSV Liidu kaitsevõime tugevdamine.

Valmistudes õppusteks neljanda jao järgi, peab propagandist uurima J. V. Stalini teoseid: „Keskkomitee poliitiline aruanne ÜK(b)P XVI kongressil", II osa, „Aruanne ÜK(b)P Keskkomitee tööst partei XVII kongressile". II osa. — Leninismi küsimusi, „NSV Liidu Konstitutsiooni projektist". — Leninismi küsimusi, „Aruandekõne ÜK(b)P Keskkomitee tööst partei XVIII kongressil". II osa. — Leninismi küsimusi, „Moskva linna Stalini valimisringkonna valijate valimiseelsel koosolekul peetud kõne 9. veebruaril 1946. a." ja „ÜK(b)P ajalugu. Lühikursus", XII peatükk.

Propagandisti jutustus. Esimest jutustust jao „Sotsialismi võit NSV Liidus" järgi soovitatakse läbi viia järgmise plaani järgi:

1. Teise stalinliku viisaastaku täitmine.
2. Stalinlikud loosungid: „Rekonstrueerimise ajajärgul tehnika otsustab kõik!"; „Kaader otsustab kõik!".
3. Stahaanovliku liikumise — sotsialistliku võistluse kõrgeima astme — tekkimine.
4. Partei ja valitsuse abinõud kolhooside organisatsiooniliseks ja majanduslikuks tugevdamiseks.
5. Sotsialismi võit. Stalinliku Konstitutsiooni vastuvõtmine.
6. Vaenulike jõudude — kulakute, kahjurite, buhaarinlaste, trotskistide, zinovjevlaste, kodanlike natsionalistide ja nõukogude rahva teiste vaenlaste purustamine sisemaal.
7. NSV Liidu astumine uude arenemisjärku — sotsialistliku ühiskonna ülesehituse lõpuleviimise ja sotsialismilt kommunismile järkjärgulise ülemineku ajajärku. Kolmanda stalinliku viisaastaku algus.

Propagandist tuletab kuulajaile meelde, et teise viisaastaku poliitiliseks põhiülesandeks oli likvideerida lõplikult kapitalistlike elementide jäänused meie maal, hävitada täielikult põhjused, mis sünnitavad inimese ekspluateerimist inimese poolt ning muuta Nõukogude Liidu kõik töötajad sotsialistliku ühiskonna teadlikeks ja aktiivseiks ehitajaiks. Teise viisaastaku majanduslikuks põhiülesandeks oli viia lõpule kogu rahvamajanduse tehniline rekonstrueerimine.

Esimesel viisaastakul rajati sotsialistliku tööstuse põhialused. Teise viisaastaku vältel varustati rahvamajanduse kõik harud uue, täiusliku, eesrindliku tehnikaga. Propagandist koondab kuulajate tähelepanu õpikus toodud arvudele teise viisaastaku täitmise kohta.

Propagandist tuletab meelde seltsimees Stalini poolt ülesseatud loosungi „Rekonstrueerimise ajajärgul tehnika otsustab kõik!" ajaloolist tähtsust.

Teise stalinliku viisaastaku täitmise tulemusena olid NSV Liidu rahvamajandus ja meie Nõukogude Armee varustatud kõige eesrindlikuma tehnikaga. Oli tarvis valitseda seda tehnikat ja täielikult ära kasutada. Ja siis seadis seltsimees Stalin üles uue loosungi: „Kaader otsustab kõik!".

Järgnevalt kõneleb propagandist stahaanovliku liikumise tähtsusest. Ta selgitab, et stahaanovlik liikumine on sotsialistliku võistluse kõrgem vorm. Stahaanovlik liikumine valmistab ette eeldusi üleminekuks sotsialismilt kommunismile. Propagandist rõhutab seltsimees Stalini kõne ajaloolist tähtsust esimesel üleliidulisel stahaanovlaste nõupidamisel 17. novembril 1935.

Jutustades stahaanovliku liikumise arenemisest on tähtis näidata sotsialistliku võistluse uute vormide määratu suurt tähtsust meie päevil: insener Kovaljovi meetodit, stahaanovlike tsehhide ja tehaste tekkimist, võitlust toodangu kõrge kvaliteedi eest meister Tšutkihi meetodi järgi, võitlust tooraine kokkuhoiu eest Rožneva ja Kononenko, Levtšenko ja Muhhanova ning teiste novaatorite meetodite järgi, mis kiirendavad meie maa liikumist kommunismi poole.

Propagandist juhib kuulajate tähelepanu bolševike partei ja Nõukogude valitsuse tähtsamatele üritustele, mille eesmärgiks oli kolhoosikorra edasine kindlustamine: traktorijaamade poliitiliste osakondade ja sovhooside loomine, esimese ja teise üleliidulise kolhoosnikute-lööktööliste kongressi kokkukutsumine, põllumajandusliku artelli tüüp-põhikirja väljatöötamine ja vastuvõtmine, põllumajanduse eesrindlaste ning partei ja valitsuse juhtide nõupidamiste organiseerimine.

Seltsimees Stalini juhtimisel paljastas partei kulakute mahhinatsioonid, kes olid kolhoosidesse pugenud ja arendasid seal kahjurlikku tegevust. Propagandist näitab, et seltsimees Stalini algatusel loodud masina-traktorijaamade poliitilised osakonnad etendasid suurt osa kolhooside puhastamisel klassivaenulikest elementidest.

Erilist tähelepanu pöörab propagandist seltsimees Stalini esinemisele kolhoosnikute-lööktööliste esimesel kongressil. Ta kõneleb seltsimees Stalini poolt püstitatud loosungi — „Teha kõik kolhoosid bolševistlikeks ja kõik kolhoosnikud jõukaks" — hiiglasuurest poliitilisest tähtsusest. Seltsimees Stalin on põllumajandusliku artelli põhikirja, kolhoosielu põhiseaduse looja.

Propagandist rõhutab oma jutustuses, et kolhooside ülesehitustöös omab suurimat tähtsust kolhooside organisatsiooniline ja majanduslik kindlustamine. Selle ülesande edukast lahendamisest oleneb põllumajanduse edasine kasv ja kolhoosnikute heaolu tõus. Seejuures propagandist näitab, et kolhooside

edasine organisatsiooniline ja majanduslik kindlustamine aitab edukalt lahendada põllumajanduse alal töötajate ees seisvat peaülesannet — tõsta tunduvalt kõigi põllumajanduslike kultuuride viljakust ja suurendada kiires tempos ühiskarja, tõstes samaaegselt karja tootlikkust. Selle ülesande edukas lahendamine võimaldab luua meie maal toiduainete ülikülluse, varustada kergetööstust vajalike toorainetega ning tõsta veelgi töötava rahva materiaalset heaolu.

Edasi iseloomustab propagandist sotsialistlikku ühiskonda NSV Liidus. Ta näitab, et meie maal on kindlustunud kogu rahvamajanduses tootmisvahendite sotsialistlik omandus ja et sotsialistlik omandus on nõukogude ühiskonna põhialus. Meie maal on jäädavalt likvideeritud inimese ekspluateerimine inimese poolt ning suhted töölisklassi, talurahva ja intelligentsi vahel on rajatud seltsimeheliku koostöö ja vastastikuse abistamise alustele.

Propagandist näitab, et sotsialismi võidu tulemusena meie maal arenesid sellised nõukogude ühiskonda edasiviivad jõud nagu nõukogude rahva moraalne ja poliitiline ühtsus, elustav nõukogude patriotism ja rahvaste sõprus.

Kõneldes põhjustest, mis kutsusid esile Nõukogude Liidu Konstitutsiooni muutmise, rõhutab propagandist, et NSV Liidu uus Konstitutsioon, mida rahvas on nimetanud Stalinlikuks Konstitutsiooniks, kinnitas seadusandlikult sotsialismi võitu meie maal. Nõukogude Liit astus oma arenemise uude faasi, sotsialistliku ühiskonna ülesehituse lõpuleviimise ja kommunismile järkjärgulise ülemineku faasi.

Jutustuses tuleb pöörata kuulajate tähelepanu sellele, et sotsialismi võit NSV Liidus saavutati ägedas võitluses kõigi vaenulike jõudude vastu meie maal. Seltsimees Stalini juhtimisel purustas partei rahvavaenlaste herilastepesad ja hävitas kodumaa reeturite jõugud — välismaiste luureorganite trotskistlik-buhaarinlikud ja kodanlik-natsionalistlikud agendid.

1938. aastal asus nõukogude rahvas kolmanda viie aasta plaani täitmisele.

Jutustamisel tuleb kasutada poliitkoolide näitlike õppevahendite albumi materjale.

Propagandist kasutab jutustuses selliseid ilukirjanduslikke teoseid nagu J. Krõmovi „Tanklaev „Derbent"", Džambuli „Suur Stalinlik seadus" ja S. Stalski „Jutustus Stalinlikust Konstitutsioonist".

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajaile õppida jao „Sotsialismi võit NSV Liidus" esimest osa (õpiku lk. 69—75).

Küsimused vestluseks. Vestluses jao „Sotsialismi võit NSV Liidus" esimese osa kohta soovitatakse arutada näiteks järgmisi küsimusi:

1. Missugused olid teise viisaastaku ülesanded ja selle täitmise tulemused?
2. Missugune tähtsus on stahaanovlikul liikumisel nõukogude rahva võitluses sotsialismi võidu eest?
3. Milles seisid bolševike partei abinõud kolhooside organisatsiooniliseks ja majanduslikuks kindlustamiseks?
4. Stalinliku Konstitutsiooni ajalooline tähtsus.
5. Missuguste vaenlaste vastu võideldes saavutas nõukogude rahvas Lenini-Stalini partei juhtimisel ajaloolisi võite kõigil rahvamajanduse ja kultuuri aladel?

Teise stalinliku viisaastaku täitmise tulemuste arutamine peab kuulajaile näitama, et viisaastaku täitmisega likvideeriti meie maal lõplikult kapitalistlikud elemendid, nepiajajärgu lõpuks oli lõpetatud kogu rahvamajanduse tehniline rekonstrueerimine.

Oma esinemistes võivad kuulajad ette tuua kohalikke fakte, mis näitaksid, missugused muudatused toimusid teise viisaastaku jooksul nende ettevõttes, kolhoosis, masina-traktorijaamas, sovhoosis, linnas, rajoonis, oblastis.

Arutades stahaanovliku liikumise tekkimise põhjuseid ja selle liikumise ajaloolist tähtsust, võivad kuulajad oma esinemistel ette tuua fakte ja näiteid stahaanovliku liikumise arenemisest oma ettevõttes, vabrikus, tehases, kolhoosis ja sovhoosis.

Valgustades kolhooside organisatsioonilise ja majandusliku kindlustamise küsimust, jutustavad kuulajad seltsimees Stalini esinemisest UK(b)P Keskkomitee ja Keskkontrollkomisjoni ühendatud pleenumil 1933. a. jaanuarikuul, kolhoosnikute-löökTööliste esimese kongressi tähtsusest, seltsimees Stalini ajaloolisest kõnest sel kongressil ja põllumajandusliku artelli põhikirjast. Seejuures on tähtis, et kuulajad oma väljaastumistes näitaksid väikeste kolhooside ühinemise suurt tähtsust kolhoosikorra edasiseks tugevdamiseks ja õitsenguks ning põllumajanduse peaülesande — viljakuse tunduva tõstmise,

ühiskarja suurendamise ja üheaegselt selle tootlikkuse tõstmise — edukaks lahendamiseks.

Kuulajad peavad vestluse käigus selgusele jõudma, et sotsialismi võidu tulemusena meie maal esmakordselt inimühiskonna ajaloos likvideeriti ekspluataatorlikud klassid ja hävitati jäädavalt inimese ekspluateerimine inimese poolt, et kujunes nõukogude rahva murdumatu moraalne ja poliitiline ühtsus, et tugevnes meie kodumaa rahvaste vennalik sõprus. Nõukogude ühiskond koosneb praegu linna ja maa töötavast rahvast — töölistest, talupoegadest ja haritlastest, kelle kõik jõupingutused on suunatud ühisele eesmärgile — kommunismi ülesehitamisele.

*

Propagandisti jutustus. Jutustust neljanda jao teisest osast „Sotsialismi võit NSV Liidus" võib läbi viia järgmise plaani järgi:

1. Sotsialismi võit NSV Liidus ja töötava rahva heaolu tõus.
2. Kultuurirevolutsioon NSV Liidus.
3. Nõukogude riigi muutumine eesrindlikuks tööstus- ja kolhoosiriigiks.
4. Stalinlike viisaastakute edusammud ja NSV Liidu kaitsevõime tugevdamine.
5. NSV Liidus sotsialismi võidu rahvusvaheline tähtsus.
6. Bolševike partei ja suure Stalini innustav, juhtiv ja suunav osa võitluses sotsialismi võidu eest.

NSV Liidus sotsialismi võidu tagajärjel töötava rahva ainelise heaolu põhjaliku paranemise iseloomustamiseks tuleb propagandistil kasutada andmeid tööliste ja talurahva ainelise seisundi parandamisest, mis on ära toodud seltsimees Stalini aruandekõnes partei XVIII kongressil (Leninismi küsimusi, Tallinn, 1945, lk. 515—520).

Näidates partei ja Nõukogude valitsuse hoolitsust nõukogude rahva ainelise ja kultuurilise heaolu süstemaatilise tõstmise eest, rõhutab propagandist, et ainult nõukogude võim avas rahvale võimaluse kasutada kõiki saavutusi teaduse ja kultuuri alal. Propagandisti jutustus peab kinnitama kuulajate teadvuses järelduse, et sõjaeelsete stalinlike viisaastakute

täitmise alusel on NSV Liidus toimunud kultuurirevolutsioon. Meie maal on kujunenud uus, nõukogude intelligents, kes ilmus rahva hulgast ja on lahutamatult seotud rahvaga ning kes edukalt arendab teadust, tehnikat, kirjandust ja kunsti.

Samaaegselt esitab propagandist õpikus leiduvad andmed kultuuri langusest Ameerika Ühendriikides. Rohkesti väärtuslikku materjali rahvahariduse viletsast seisukorrast Inglismaal ja teistes kapitalistlikes maades leiab propagandist nõukogude ajalehtede ja ajakirjade veergudelt.

Rõhutades meie maa muutumist eesrindlikuks tööstus- ja kolhoosiriigiks, näitab propagandist, et sõjaeelsed viisaastakud on meie maa põhjalikult muutnud. Seda olukorda võib propagandist illustreerida õpiku andmetega.

Esimesel viisaastakul lasti käiku 1500 ettevõtet, teisel viisaastakul — 4500 ettevõtet ja kolmandal viisaastakul kolme aasta jooksul — 2900 ettevõtet. Kokku on sõjaeelsete viisaastakute aastatel lastud käiku 8900 ettevõtet.

Põhjalikud muudatused meie maa majanduses kindlustasid nõukogude korra edasist tugevnemist.

Rääkides meie maa kaitsevõime tugevdamisest ja tema ettevalmistamisest aktiivseks kaitseks, kasutab propagandist seltsimees Stalini 9. veebruari 1946. a. ajaloolises kõnes ettetoodud kujukaid arvulisi andmeid.

Propagandist näitab, et sotsialismi võit meie maal saavutati tänu bolševike partei targale juhtimisele, kes juhtis ja suunas nõukogude rahvast, pidas otsustavat ja leppimatut võitlust kõigi sotsialismi vaenlastega — trotskistide, buhaarinlaste, zinovjevlaste, natsionalistide ja teiste reeturitega, kes seadsid endale eesmärgiks meie maa kaitsevõime nõrgestamise ja Nõukogude Liidu hävitamise ettevalmistamise.

Stalini geenius ja tema vankumatu tahe ning tark ettenägelikkus tagasid sotsialistliku ühiskonna ülesehitamise Nõukogude Liidus ja valmistasid Nõukogudemaad igakülgselt ette aktiivseks kaitseks lähenevas Teises Maailmasõjas.

Jutustuse käigus tuleb kasutada poliitkoolide näitlike õppevahendite albumi materjale. Nii näiteks, esitades kuulajaile õpiku materjale, mis iseloomustavad NSV Liidu töötava rahva heaolu tõusu, näitab propagandist kuulajaile albumi 25. lehel äratoodud diagramme. Õpetlikud diagrammid Nõukogude Liidu majandusliku võimsuse kasvust on ära toodud albumi

27. lehel; huvitavad andmed kultuurirevolutsioonist on kujutatud albumi 26. lehel äratoodud diagrammides. Neid tuleb kasutada ka jutustuse üksikute teeside illustreerimiseks.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab ära õppida jao „Sotsialismi võit NSV Liidus" teise osa (õpiku lk. 75—82).

Küsimused vestluseks. Vestluses jao „Sotsialismi võit NSV Liidus" teise osa kohta tuleb arutada näiteks järgmisi küsimusi:

1. Milliseid materiaalseid ja kultuurilisi hüvesid saavutas NSV Liidu töörahvas sotsialismi võidu tulemusena meie maal?
2. Kuidas kujundasid stalinlikud viisaastakud ümber meie kodumaa?
3. Millised uued tööstuskeskused tekkisid viisaastakute täitmise tulemusena?
4. Kuidas tugevdas bolševike partei meie kodumaa kaitsevõimet?
5. Milles seisab meie maal sotsialismi võidu rahvusvaheline tähtsus?

Vestluses taotleb propagandist seda, et kuulajad näitaksid oma väljaastumistes, et laialdaste töörahvahulkade heaolu tõus on sotsialismi vääramatu seadus.

Oma väljaastumistes näitavad kuulajad elust võetud konkreetsete näidete varal partei, Nõukogude valitsuse ja isiklikult seltsimees Stalini hoolitsust nõukogude rahvaste kultuuri õitsengu ning töörahva heaolu edasise tõusu eest.

Arutades küsimust „Milliseid materiaalseid ja kultuurilisi hüvesid saavutas NSV Liidu töörahvas sotsialismi võidu tulemusena meie maal?" võivad kuulajad oma väljaastumistes, peale õpikus toodud andmete, kasutada laialdaselt kohalikke fakte ja materjale. Nad võivad jutustada kuidas muutus nende perekonna, kolhoosi, tööliskollektiivi igapäevane elu ja kultuur, tuua ette fakte linnade ja alevite heakorrastamisest, kultuur-heaoluliste asutuste arenemisest jne.

Arutamise tulemusena peavad kuulajad aru saama meie maal sotsialismi võitude suurest rahvusvahelisest tähtsusest, mis näitasid kogu maailmale, et töörahvas võib kapitalistide ja mõisnikkudeta üles ehitada ja valitseda riiki. Sotsialismi suured võidud NSV Liidus innustasid ja innustavad kapitalistlike maade töölisklassi võitlusele enda vabastamiseks kapitalistlikust rõhumisest. Sotsialistliku ülesehitustöö kogemused NSV

Liidus on eeskujuks rahvademokraatia maade töörahvale, kes on asunud ehitama uut elu.

Vestluses tuleb kasutada geograafilist kaarti. Jutustades uutest tööstuskeskustest peavad kuulajad oskama näidata neid kaardil.

Vestlus näitab kuulajaile maa industrialiseerimise ja põllumajanduse kollektiviseerimise poliitika tähtsust meie maa kaitsevõime tugevdamisel.

Vestluse lõpuks teeb propagandist lühikese kokkuvõtte teema „Sotsialistliku ühiskonna ülesehitamisest NSV Liidus" õppimisest.

SOOVITATAVAT KIRJANDUST

propagandistidele teema „Sotsialistliku ühiskonna ülesehitamine NSV Liidus" õppuste ettevalmistamiseks.

V. I. Lenin — Nõukogude võimu järjekordsed ülesanded. Valitud teosed. II kd. Tallinn, 1946.

V. I. Lenin — Suur algatus. Valitud teosed. II kd.

V. I. Lenin — Artiklid ja kõned aastail 1922—1923. Gospolitizdat, 1947 (v. k.).

J. V. Stalin — UK(b)P XIV kongress. Keskkomitee poliitiline aruanne. II osa. Teosed, 7. kd.

J. V. Stalin — Nõukogude Liidu majanduslikust olukorrast ja partei poliitikast. Teosed, 8. kd. Tallinn, 1949.

J. V. Stalin — Veel kord sotsiaal-demokraatlikust kallakust meie parteis. Teosed, 9. kd. Tallinn, 1949.

J. V. Stalin — UK(b)P XV kongress. Keskkomitee poliitiline aruanne. II osa. Teosed, 10. kd. Tallinn, 1950.

J. V. Stalin — Parempoolsest kallakust UK(b) Parteis. Leninismi küsimusi. Tallinn, 1945.

J. V. Stalin — NSV Liidu agraarpoliitika küsimustest. Leninismi küsimusi.

J. V. Stalin — Kulakluse kui klassi likvideerimise poliitika küsimusest. Leninismi küsimusi.

J. V. Stalin — Peapööritus edusammudest. Leninismi küsimusi.

J. V. Stalin — Vastus seltsimeestele kolhoosnikutele. Leninismi küsimusi.

J. V. Stalin — UK(b)P Keskkomitee poliitiline aruanne partei XVI kongressile. II osa. Tallinn, 1946.

J. V. Stalin — Esimese viisaastaku tulemused. Leninismi küsimusi.

J. V. Stalin — Aruanne UK(b)P Keskkomitee tööst partei XVII kongressile. II osa. Leninismi küsimusi.

J. V. Stalin — NSV Liidu Konstitutsiooni projektist. Aruanne Erakorralisel VIII Üleliidulisel Nõukogude Kongressil 25. novembril 1936. Leninismi küsimusi.

J. V. Stalin — Aruandekõne ÜK(b)P Keskkomitee tööst partei XVIII kongressil. II osa. Leninismi küsimusi.

J. V. Stalin — Moskva linna Stalini valimisringkonna valijate valimiseelsetel koosolekutel peetud kõned 11. detsembril 1937. a. ja 9. veebruaril 1946. a. Tallinn, 1951 ja

„ÜK(b)P Ajalugu. Lühikursus", IX—XII peatükid.

LENIN, Vladimir Iljitš. Lühike elu ja tegevuse ülevaade.

Jossif Vissarionovitš STALIN. Lühike elulugu. Tallinn, 1947, lk. 72—154.

NSV LIIT JA KAPITALISTLIK MAAILM

Õppuste eesmärk. Teema „NSV Liit ja kapitalistlik maailm" käsitleb rahvusvahelist olukorda, milles eksisteerib ja areneb meie sotsialistlik riik.

Kuulajad peavad omandama selle tõe, et Suur Oktoobrirevolutsioon, mis oli maailma kapitalismi hukkumise alguseks, jaotas maailma kaheks süsteemiks: sotsialismi ja kapitalismi süsteemiks ja et nõukogude riik teostab järjekindlalt rahvusvahelistes küsimustes sõja vältimise ja rahu säilitamise poliitikat, rahvaste vabaduse ja üheõigusluse poliitikat, kuna aga imperialistlikud riigid, eesotsas Ameerika Ühendriikidega teostavad teiste rahvaste orjastamise poliitikat ja uue maailmasõja vallapäästmise poliitikat.

Teema „NSV Liit ja kapitalistlik maailm" aitab kuulajaile selgitada, missuguseid meetodeid ja vahendeid rakendasid ja rakendavad kodanlikud riigid oma võitluses Nõukogude Liidu vastu. Selle teema õppimine aitab kuulajail paremini ette kujutleda kahe maailma — kapitalismi ja sotsialismi — vastandlikkust ja paremini tunnetada NSV Liidus võidule pääsenud sotsialistliku korra suuri paremusi ning aitab kasvatada revolutsioonilist valvsust.

Õppeaja jaotus. Teema „NSV Liit ja kapitalistlik maailm" õppimiseks on määratud 8 tundi. Seda aega on otstarbekohane jaotada järgnevalt:

1. **Maailmakapitalismi hukkumise algus** — 2 tundi.
2. **Kaks maailma — kaks poliitikat rahvusvahelistes küsimustes** — 4 tundi.
3. **Teise Maailmasõja algus** — 2 tundi.

Propagandisti jutustus. Jutustust teema esimese jao „Maailmakapitalismi hukkumise algus" kohta soovitatakse koostada näiteks järgmise plaani järgi:

1. Maailma lõhenemine kaheks süsteemiks Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni tagajärjel.
2. Kaks süsteemi — kaks majandusliku arenemise joont. NSV Liidu majanduse tormiline tõus, kapitalistlike maade majanduse langus.
3. Vastuolude teravnemine töölisklassi ja kodanluse vahel kapitalistlikes maades.
4. Fašism — imperialistliku kodanluse terroristlik, verine diktatuur.
5. Asumaade ja sõltuvate riikide rahvaste võitlus imperialistide vastu.
6. Võitluse teravnemine imperialistlike riikide vahel.

Valmistudes jutustuseks peab propagandist uurima J. V. Stalini teoseid „Leninismi alustest", I osa (Teosed, 6. kd.) ja „Oktoobrirevolutsiooni rahvusvaheline iseloom" (Teosed, 10. kd.) ning „ÜK(b)P ajaloo lühikursuse" VIII—X peatükkide esimesi jagusid.

Jutustuse algul tuleb rõhutada, et 1917. aastal meie maal võitnud Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon lõhestas maailma kaheks süsteemiks.

Oktoobrirevolutsioon lõi ülemaailmsele kapitalismile surmava haava, millest ta enam iialgi ei toibu. Seltsimees Stalin näitas, et ülemaailmne kapitalismi kriis on jõudnud säärasele arenemistasemele, kus revolutsioonituled peavad vältimatult lõkkele lööma kord imperialismi keskustes, kord perifeeriais, ajades nurja kapitalismi paikamise katsed ja lähendades päev-päevalt kapitalismi langemist. Rahvusvaheliste sündmuste arenemine kinnitas täiel määral seda seltsimees Stalini tarka ettenägemist. Konkreetsete näidete varal näitab propagandist, et Oktoobrirevolutsiooni võit kutsus esile proletariaadi suuri revolutsioonilisi väljaastumisi reas Euroopa maades ning andis võimsa tõuke rahvusliku vabastusliikumise arenemisele asumaades ja sõltuvates riikides. Tõsi, kodanlusel läks korda seda revolutsiooni esimest puhangut tagasi lüüa, milles kapitaliste suurel määral abistasid tema truud kannupoisid — parempoolsed sotsialistid, kuid kapitalismi alustoed hakkasid üha rohkem

nõrgenema nii peamistes kapitalistlikes riikides kui ka Ida asumaades ja sõltuvates riikides.

Propogandist selgitab, et pärast Teist Maailmasõda muutus kapitalismi tugisammaste purustamise protsess veelgi ulatuslikumaks. Vanale maailmale anti uusi lööke. Kapitalistlikust süsteemist langesid välja Tšehhoslovakkia, Poola, Ungari, Rumeenia, Bulgaaria ja Albaania. Tekkis Saksa Demokraatlik Vabariik. Ajaloolise võidu saavutas suur hiina rahvas, kes purustas imperialismi ahelad ja asus uue elu ehitamise teele. Kapitalism kandis uue raske kaotuse.

Tuleb rõhutada, et kapitalistliku majanduse pehastumine jatkub üha kiiremas tempos. Selle eredaks näiteks on kodanlike maade majanduse langus. Õpikus esitatakse selle kohta palju huvitavaid fakte, mida tuleb jutustuses oskuslikult kasutada.

Propagandist näitab konkreetsete näidete abil töörahva rasket olukorda kapitalistlikes maades. Ta meenutab seltsimees Stalini sõnu selle kohta, et „kapitalismi arenemise tee on töörahva määratu suure enamuse vaesumise ja poolnäljas virelemise tee..."[1] Seltsimees Stalini aruandes ÜK(b)P Keskkomitee ja Keskkontrollkomisjoni ühendatud pleenumil 7. jaanuaril 1933 „Esimese viisaastaku tulemused" (Leninismi küsimusi) on antud kapitalistliku majanduse sügav analüüs ning näidatud veenvalt, kui suurt viletsust ja kui palju kannatusi toob kapitalism töörahva laiadele hulkadele.

Propagandist kriipsutab alla, et pärast Teist Maailmasõda süvenes kapitalismi üldkriis veelgi, lähendades kapitalismi lõpliku hävinemise tundi.

Jutustuses võib tuua näiteid ajalehtedest, ajakirjadest ja ilukirjandusest, mis kirjeldavad töötava rahva viletsat olukorda Ameerika Ühendriikides ja teistes kapitalistlikes riikides. Propagandist võib selleks otstarbeks kasutada näiteks tsitaate M. Gorki olukirjeldustest, pamflettidest ja artiklitest, mis on avaldatud 1951. aastal väljaantud kogumikus „Rahu ja demokraatia eest". Suur proletaarne kirjanik oma väljaastumistes paljastas vihaselt kapitalismi ja näitas töörahva viletsust ja õigusetust kapitalistliku korra juures. Tuleb kasutada V. Majakovski paljastavaid olukirjeldusi „Minu Ameerika-avastamine" ja luuletusi välismaa kohta (kogumik „Majakovski

[1] J. V. Stalin. Teosed, 7. kd. Tallinn, 1948, lk. 93.

Ameerikast"), milledes poeet häbimärgistab kapitalismi põhilisi pahesid ning näitab klassivastuolusid kapitalistlikes maades.

Propagandist näitab oma jutustuses, et sel ajal, kui kapitalistlike riikide majandus veeres allamäge, jätkus NSV Liidus rahvamajanduse ja kultuuri tormiline tõus, mis annab selget tunnistust sotsialistliku korra suurtest eelistest kapitalistliku korra ees. Konkreetsete näidete ja arvude abil näitab propagandist, et Nõukogude Liidus ei ole olnud ja ei võigi olla majanduskriise. Sel ajal, kui kapitalistlike riikide majandus elab üle languse ajajärku, areneb sotsialistliku riigi majandus pidevalt ja kiires tempos. Võib võrrelda Nõukogude Liidu majanduse arenemise tempot Ameerika Ühendriikide arenemise tempoga. 1938. aastal moodustas Nõukogude Liidu tööstustoodang 477 protsenti võrreldes 1929. aastaga, kuna Ameerika Ühendriikide tööstus saavutas sel ajal vaevalt 72% 1929. aasta tasemest. Nõukogude Liit on kõigist kapitalistlikest riikidest, sealhulgas ka Ameerika Ühendriikidest, tunduvalt ette jõudnud tööstusliku tootmise rikastamise poolest uue tehnikaga ja eriti tööstuse arenemise tempo poolest.

Propagandistil tuleb jutustuse sellest osast teha järgmine järeldus: Nõukogude Liit saavutas rahvamajanduse ja eelkõige sotsialistliku tööstuse pidevat, aasta-aastalt tõusvat kasvu. NSV Liidu majandusliku arenemise tempo tõusis veelgi sõjajärgsel perioodil, hoolimata rasketest sõja tagajärgedest. Kujukad arvud selle küsimuse kohta leiab propagandist NSV Liidu Riikliku Plaanikomitee ja NSV Liidu Statistika Keskvalitsuse teadaandes NSV Liidu neljanda (esimese sõjajärgse) 1946.—1950. a. viisaastaku plaani täitmise tulemuste kohta.

Propagandist kasutab oma jutustuses ettetoodud väidete illustreerimiseks NSV Liitu külastavate välismaa delegatsioonide seisukohti, mis avaldatakse meie ajalehtedes. Oma väljaastumistes avaldavad nende delegatsioonide liikmed oma vaimustust NSV Liidus nähtu üle ja jutustavad kapitalismimaade töörahva viletsast saatusest.

Jutustuses tuleb ka näidata, et sel ajal kui NSV Liit elab üle kõigi majandus- ja kultuuriharude võimsa tõusu ajajärku, kannatavad Ameerika Ühendriigid ja teised kapitalistlikud riigid pärast Teist Maailmasõda üha suurenevaid majanduslikke raskusi, mis näitavad kapitalistliku süsteemi kui terviku edasist pehastumist.

Seejärel propagandist, tuginedes seltsimees Stalini teose „Leninismi alustest" jao „Leninismi ajaloolised juured" (Teosed, 6. kd. Tallinn, 1948, lk. 72—79) teesidele, räägib kõigi kapitalismi vastuolude teravnemisest pärast Esimest Maailmasõda ja Oktoobrirevolutsiooni. Seejuures tuleb juhtida tähelepanu vastuolude teravnemisele tööliste ja kapitalistide vahel, tähtsamate imperialistlike riikide vahel ning lõpuks imperialistlike riikide ja asumaade ning sõltuvate riikide rõhutud rahvaste vahel.

Iseloomustades esimest vastuolu selgitab propagandist kuulajaile, et töölisklassi võitlust kapitalistliku orjuse vastu juhivad kommunistlikud parteid, mis tekkisid pärast Suurt Oktoobrirevolutsiooni maailma paljudes maades. Nad tekkisid aastail 1918—1920, suurte revolutsiooniliste võitluste ajajärgul. Lenini ettepanekul loodi 1919. aastal Kommunistlik Internatsionaal, mis etendas suurt osa rahvusvahelise töölisliikumise arenemises, rahvusvahelise kommunistliku liikumise juhtide kasvatamises, massiliste kommunistlike parteide loomises ja marksismi-leninismi ideede laialdatuslikus propageerimises.

Propagandist loendab õpikus äratoodud konkreetseid fakte, mis iseloomustavad revolutsioonilise liikumise kasvu kapitalistlikes maades ning täiendab neid fakte uute andmetega ajakirjandusest.

Klassivastuolude järsu teravnemise ja töölisklassi revolutsioonilise liikumise tõusu tingimustes ei saanud kodanlus enam hoida oma käes võimu vanade, parlamentlike meetoditega. Seetõttu läheb ta üle terroristlikule valitsemismeetodile — fašismile. Jutustus peab tegema kuulajaile arusaadavaks selle, et fašism on imperialistliku kodanluse kõige metsikum, terroristlikum ja verisem diktatuur.

Tuleb rõhutada, et eriti suurt abi osutasid ja osutavad imperialistidele fašismi kehtestamisel töölisklassi õelamad vaenlased — parempoolsed sotsialistid. Propagandist selgitab seltsimees Stalini sõnu selle kohta, et fašismi võitu Saksamaal 1933. aastal tuleb vaadelda mitte ainult kui töölisklassi nõrkuse tunnust ja sotsiaaldemokraatide poolt töölisklassi reetmise tagajärge, vaid ka kui kodanluse nõrkuse tunnust, kui tema võimetust valitseda vanade, parlamentlike meetoditega.

Tänapäeval, kus Ameerika Ühendriikides suureneb rahvahulkade liikumine rahu ja oma eluliste õiguste eest, võtavad Ameerika Ühendriikide reaktsioonilised jõud samuti tarvitu-

sele valitsemise terroristlikke, fašistlikke meetodeid, millest annab ilmset tunnistust näiteks häbiväärne kohtumõistmine ameerika kommunistliku partei juhtide üle ja teised Ameerika Ühendriikide demokraatlike ja progressiivsete organisatsioonide jälitamise arvukad faktid.

Tuleb jutustada ameerika reaktsionääride fašistlikust arveteõiendamisest mehiste võitlejatega rahu ja ameerika rahva eluliste õiguste eest, kirjaniku Howard Fasti, tuntud laulja, väljapaistva progressiivse tegelase Paul Robesoni ja teiste ameerika intelligentsi silmapaistvate esindajate jälitamisest ning ettevõtetest ja asutustest tuhandete progressiivselt meelestatud ameeriklaste väljaajamist reaktsioonilisema „lojaalsuse kontrollimise seaduse" alusel.

Jutustuse käigus võib propagandist ajalehematerjalide kõrval kasutada tsitaate Howard Fasti publitsistlikust olukirjeldusest „Ameerika paskvill" (ajakiri „Novõi Mir" nr. 7 — 1951. a.), 1950. aastal NSV Liidus välja antud Albert Kahni raamatut „Kodumaa reetmine" ja Georg Marioni raamatut „Kohtumõistmine Folie-skvääril" ja teisi.

Seejärel tuleb peatuda kapitalismi vastuolude teisel rühmal. Propagandist selgitab, et pärast esimest maailmasõda ja Oktoobrirevolutsiooni teravnesid veel enam vastuolud imperialistlike riikide vahel. Siin tuleb kuulajaile meenutada, et pärast 1914.—1918. a. sõda hakkasid Ameerika kapitalistlike monopolide ninamehed valmistuma avalikult maailma uuele ümberjaotamisele oma kasuks. Kuna aga ameerika imperialistide teel seisid inglise kapitalistid, suurenesid seoses sellega järsult inglise ja ameerika vastuolud.

Minnes üle maailmakapitalismi vastuolude kolmanda rühma juurde — vastuolude juurde imperialistlike suurriikide ning asumaade ja sõltuvate riikide rahvaste vahel — tuleb rääkida asumaade ja sõltuvate riikide töörahva koletuslikust ekspluateerimisest imperialistide poolt. Nende maade rõhutud rahvad, äratatuna Suurest Oktoobrirevolutsioonist ja sotsialistlikust ülesehitustööst NSV Liidus ning püüdes endalt maha raputada välismaa kapitalistlike rõhujate iket, alustasid võimsat rahvusliikku vabastusliikumist. Jutustuse käigus tuleb maailma poliitilisel kaardil näidata maad, mis on koloniaalses sõltuvuses imperialismist.

Idamaade rahvusliku vabastusliikumise tähtsamaks iseärasuseks pärast Oktoobrirevolutsiooni on asjaolu, et selles liiku-

mises on juhtiv osa töölisklassil ja kommunistlikul parteil. Tuleb näidata, et rahvuslik vabastusliikumine asumaades ja sõltuvates riikides suurenes veelgi Teise Maailmasõja ajal ja pärast seda. Idamaa rahvaste suureks võiduks on Hiina Rahvavabariigi loomine. Mehist vabastusvõitlust ameerika röövvallutajate vastu peab kangelaslik korea rahvas. Asumaade ja sõltuvate riikide rahvuslik vabastusvõitlus annab üha võimsamaid lööke imperialismi alustugedele.

Rääkides saksa imperialismi kiirest taassünnist pärast 1914.—1918. a. sõda, tuleb seletada, et selle taastamise tähtsaimaks eeltingimuseks oli ameerika kapitalide massiline voolamine Saksamaale. Seejuures tuleb kuulajate tähelepanu juhtida sellele, et samast saksa imperialismi taastamise kursist peavad Ameerika Ühendriikide valitsevad imperialistlikud jõud kinni ka praegu, pärast Teist Maailmasõda, lootes muuta nende poolt taastatud Lääne-Saksamaa imperialismi oma agressiivse poliitika kuulekaks tööriistaks.

Jutustuse käigus tuleb propagandistil kasutada poliitkoolide näitlike õppevahendite albumi 28. lehte, mis näitab maailma lõhenemist kaheks süsteemiks ja Oktoobrirevolutsiooni suurt revolutsioneerivat tähtsust ning 29. lehte, mis illustreerib kapitalistliku majanduse langust ja NSV Liidu majanduse tormilist kasvu.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist teeb kuulajaile ettepaneku lugeda jagu „Maailmakapitalismi hukkumise algus" (õpiku lk. 83—90).

Küsimused vestluseks. Vestluseks jaost „Maailmakapitalismi hukkumise algus" tuleb esitada arutamiseks näiteks järgmised küsimused:

1. Millist mõju avaldas maailmakapitalismi saatusele Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon?
2. Missugused on kapitalistlike maade viletsuse kasvu põhjused?
3. Milles avalduvad kapitalismi põhivastuolud?

Juhtides vestlust püüab propagandist süvendada kuulajais arusaamist sellest, et Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon avas inimkonna ajaloos uue ajastu ja lõhestas maailma kaheks leeriks, pannes aluse kahe vastandliku süsteemi eksisteerimisele. Oma väljaastumistes peavad kuulajad näitama nende süsteemide põhjalikku erinevust, näitama sotsialismi suuri eeliseid. Esitades andmeid kapitalistliku majanduse langusest

ja arve ning fakte sotsialistliku majanduse hiiglasuurest kasvust, saavad vestlusest osavõtjad sügavamalt aru sotsialistliku süsteemi eelistest, võrreldes kapitalistliku süsteemiga.

Oma väljaastumistes jutustavad kuulajad, miks esineb kapitalistlikes maades tööpuudus ja missugust viletsust ta põhjustab ning miks NSV Liidus ei ole ja ei või olla tööpuudust — seda kapitalistlike maade töörahva nuhtlust.

Propagandist taotleb seda, et kuulajaile jääksid meelde õpikus ettetoodud faktid ja arvud töörahva raskest majanduslikust olukorrast ja õiglusetusest kapitalistlikes riikides, asumaades ja sõltuvates riikides.

Vestlus peab kinnitama kuulajate teadvuses seda järeldust, et fašismi võiduletulekut tuleb vaadelda kui kodanluse nõrkuse tunnust ning et parempoolsete sotsialistide parteide ninamehed oma reetlikkusega tasandasid teed fašismi võimuletulekule. Vestluse käigus teeb propagandist kuulajaile ettepaneku tuua näiteid, mis selgitaksid seda, milles seisis vastuolude teravnemine imperialistlike riikide vahel pärast Esimest Maailmasõda ja Oktoobrirevolutsiooni.

*

„Kaks maailma — kaks poliitikat rahvusvahelistes küsimustes" on otstarbekohane õppida kahel õppusel. Esimesel õppusel tuleb selgitada Nõukogude Liidu välispoliitika põhjalikku erinevust kapitalistlike riikide poliitikast, teisel õppusel — tutvustada kuulajaid sellega, kuidas fašistlikud agressorid lõid sõjakolded Idas ja Läänes.

Teema teise jao õppusteks ettevalmistamisel peab propagandist uurima J. V. Stalini töid: „ÜK(b)P Keskkomitee poliitiline aruanne XVI kongressile" I osa (Tallinn, 1946), „Aruanne ÜK(b)P Keskkomitee tööst partei XVII kongressile" I osa (Leninismi küsimusi) ning „ÜK(b)P ajaloo lühikursuse" XI peatüki esimest jagu.

Propagandisti jutustus. Jutustust jao „Kaks maailma — kaks poliitikat rahvusvahelistes küsimustes" esimese osa kohta võib koostada ligikaudu järgmise plaani järgi:

1. NSV Liidu kapitalistlik ümbrus.
2. Imperialistide võitlus NSV Liidu vastu.
3. Nõukogude riigi rahupoliitika ja tema võitlus rahu eest, kollektiivse julgeoleku organiseerimise eest.

Jutustuses tuleb selgitada, et sõjajärgse ajajärgu kõige sügavamaks vastuoluks on vastuolu kapitalistliku maailma ja Nõukogude Liidu vahel, mis laostab ja paneb vankuma kapitalismi alustoed. Siin tuleb esitada selle vastuolu iseloomustus, mis on antud seltsimees Stalini poolt aruandes partei XVI kongressile. Seltsimees Stalin ütles, et see vastuolu „paljastab juurteni kõik kapitalismi vastuolud ja kogub need ühte kimpu, muutes need kapitalistliku korra enda elu ja surma küsimuseks."[1]

Propagandist selgitab kuulajaile õpikus toodud seltsimees Stalini sõnu kapitalistliku ümbruse kohta.

„Kapitalistlik ümbruskond tähendab," ütleb seltsimees Stalin, „et on olemas üks maa, Nõukogude Liit, kes on kehtestanud endal sotsialistliku korra, ja et peale selle on olemas palju maid — kodanlikke maid, kes jätkavad kapitalistlikku eluviisi ja kes ümbritsevad Nõukogude Liitu, oodates juhust, et temale kallale tungida, teda purustada või igal juhul õõnestada tema võimsust ja teda nõrgestada."[2]

Toetudes õpikus toodud ajaloolistele faktidele, jutustab propagandist, kuidas imperialistid Nõukogude riigi kogu olemasolu vältel on teostanud Nõukogude Liidu suhtes vaenulikku poliitikat, on teinud katseid kukutada nõukogude võimu ning hävitada meie riiki.

Imperialistlikud riigid, eestkätt Ameerika Ühendriigid ja Inglismaa, koos vene valgekaartlastega organiseerisid meie maal vandenõusid ja mässe nõukogude võimu vastu. Inglise, ameerika, prantsuse ning jaapani imperialistid arendasid 1918. aastal meie kodumaa vastu avalikku interventsiooni. Propagandist peab kuulajaile jutustama ameerika ja inglise röövvallutajate poolt nõukogude maal kordasaadetud veristest kuritegudest nende poolt meie kodumaa mõne rajooni ajutise okupeerimise puhul. Jutustuse selles osas soovitatakse kasutada sm. Pospelovi ettekannet „V. I. Lenini surma XXVII aastapäevast" leinaistungil Moskvas 21. jaanuaril 1951. a.

Saades sõjaliselt lüüa, jatkasid imperialistid, oma taotluses ajada nurja sotsialistlik ülesehitustöö Nõukogude Liidus, laialdaselt salakuulamise, diversioonide, vandenõude ja teiste sar-

[1] J. V. Stalin, UK(b)P Keskkomitee poliitiline aruanne XVI kongressile. Tallinn, 1946. lk. 18.

[2] J. Stalin, Parteitöö puudustest ning abinõudest trotskistide ja teiste kahekeelsete likvideerimiseks. Tallinn, 1947, lk. 9.

naste kuritegelike vahendite kasutamist, rakendades selleks valgekaartlasi, trotskiste, buhaarinlasi, zinovjevlasi, kodanlikke natsionaliste ja teisi nõukogude rahva vaenlasi. Jutustuses tuleb näidata, et ka praegu kasutavad imperialistid igasuguseid kõlvatuid abinõusid võitluseks NSV Liidu ja rahvademokraatia maade vastu. Sellest annavad tunnistust imperialistide agentuuri paljastatud vandenõud Ungaris, Bulgaarias, Poolas, Tšehhoslovakkias, Rumeenias ja teistes rahvademokraatia maades. Rahvusvahelise reaktsiooni mustade sepitsuste teostajatena esinevad ameerika imperialismi teenistuses olevad trotskistid, kodanlikud natsionalistid ja teised äraandjad, kelledest kõige jälgimad on titolased. Propagandist peab rõhutama, et see asjaolu nõuab nõukogude inimestelt ja kõigilt demokraatliku leeri pooldajailt väsimatut, bolševistlikku valvsust.

„Meie peame" — ütles V. M. Molotov oma kõnes Poola taassünni 7. aastapäevale pühendatud pidulikul koosolekul Varssavis, 21. juulil 1951. a. — „olema valvsad proletaarse internatsionalismi maskeeritud vaenlaste suhtes... Vabadustarmastavad rahvad peavad olema lõpuni ustavad internatsionalismi leninlik-stalinlikele printsiipidele ning kaitsma neid kui rahvaste vennaliku koostöö aluste alust."[1]

Propagandist selgitab kuulajaile, et kuigi Teise Maailmasõja tulemusel ja rahu, demokraatia ja sotsialismi võimsa leeri moodustumise tagajärjel on jõudude vahekord otsustavalt muutunud sotsialismi kasuks, ei ole poliitiline mõiste „kapitalistlik ümbrus" hoopiski vananenud ega kaotanud praegu oma tähtsust. NSV Liidu kapitalistlik ümbrus püsib ning seetõttu püsib ka imperialistide uue sõja hädaoht meie sotsialistliku kodumaa vastu.

Propagandist toob ette ja selgitab V. I. Lenini juhendit sellest, et „kodanlus on valmis igasugusteks metsikusteks, elajalikkuseks ja kuritegudeks, et kaitsta hävinevat kapitalistlikku orjust"[2] ning seltsimees Stalini juhendit sellest, et „kapitalistlikku ümbrust ei saa vaadelda kui lihtsat geograafilist mõistet".[3]

Jutustuses tuleb pöörata suurt tähelepanu Nõukogude riigi rahuliku leninliku-stalinliku välispoliitika selgitamisele.

[1] „Rahva Hääl" 24. juulist 1951. a. nr. 172.
[2] V. I. Lenin, Teosed, 19. kd., lk. 77 (v. k.).
[3] J. V. Stalin, Teosed, 12. kd., lk. 303 (v. k.).

Propagandist selgitab kuulajaile, miks Nõukogude Liidu välispoliitika erineb põhjalikult kapitalistlike riikide välispoliitikast.

Kapitalistlikes riikides on võimu juures suurtööstu rid, pankurid, miljonärid ja miljardärid, kes püüavad vallutada uusi maid, uusi turgusid ning riisuda ja orjastada teisi rahvaid. Verised anastussõjad tulenevad juba imperialistlike riikide olemusest. „Imperialism," ütleb seltsimees Stalin, „ei saa elada ilma vägivalla ja röövimisteta, ilma vere ja tulistamisteta."[1]

Rahupoliitika tuleneb Nõukogude riigi olemusest endast. Meie maal on võimu juures töölised ja talupojad. Nõukogude riik on eluliselt huvitatud kestvast ja kindlast rahust, et ellu viia meie rahva palavamat unistust — kommunismi ülesehitamist. Erinevalt kodanlikest riikidest rajab Nõukogude riik oma välispoliitika võitlusele rahu eest ning kõigi, nii väikeste kui ka suurte rahvaste sõltumatuse ja õiguste austamisele.

Nõukogude välispoliitikat juhib suurima kindluse ja ettenägelikkusega seltsimees Stalin. Propagandist rõhutab oma jutustuses seltsimees Stalini ajaloolist osa võitluses rahu eest. Tänu tema targale juhtimisele on mõõtmatult kasvanud NSV Liidu kui rahu, demokraatia ja sotsialismi kantsi rahvusvaheline autoriteet. Kõigi maade töötav rahvas näeb seltsimees Stalinis ustavat ja kindlat rahu eest võitlejat ning kõigi maade rahvaste eluliste huvide kaitsjat.

Propagandist tutvustab kuulajaid seltsimees Stalini tähtsamate juhenditega Nõukogude Liidu välispoliitika alustest. Kuulajaile tuleb selgitada, et Nõukogude riik lähtub oma välispoliitikas seltsimees Stalini juhtnööridest kahe vastandliku süsteemi — kapitalistliku ja sotsialistliku süsteemi — rahuliku kooseksisteerimise võimalikkusest, hoolimata nende ideoloogia ja ühiskondliku korra erinevusest. Seepärast tegi Nõukogude valitsus korduvalt kapitalistlikele riikidele ettepaneku teostada täielik ja üldine relvastuse vähendamine, sõlmida mittekallaletungi lepingud jne. Kuid kõigi maade imperialistid, esmajärjekorras aga Ameerika Ühendriikide imperialistid, on alati tagasi lükanud ja lükkavad ka praegu tagasi Nõukogude valitsuse rahuarmastavad ettepanekud ning on teostanud ja teostavad ka praegu meie maa vastu sõja ettevalmistamise poliitikat.

[1] J. V. Stalin, Teosed, 9. kd., lk. 190.

Jutustuse selles osas viitab propagandist seltsimees Stalini jutuajamisele Ameerika Ühendriikide vabariikliku partei tegelase Harold Stasseniga 9. aprillil 1947. a. („Rahva Hääl" 8. maist 1947. a.).

Jutustamisel Nõukogude riigi rahuarmastavast välispoliitikast tuleb propagandistil kasutada poliitkoolide näitlike õppevahendite albumi 30. lehte.

Huvitavaid fakte leiab propagandist A. Kunina raamatus „Ameerika maailmavallutamise plaanide nurjumine 1917.—1920. a.". Ilukirjandusest võib jutustuses esitada mõned katkendid N. Nikitini romaanist „Põhja Koit".

Ülesanne iseseisvaks tööks. Tuleb soovitada kuulajaile ära õppida jao „Kaks maailma — kaks poliitikat rahvusvahelistes küsimustes" esimene osa (õpiku lk. 90—100).

Küsimused vestluseks. Vestluses jao „Kaks maailma — kaks poliitikat rahvusvahelistes küsimustes" esimese osa kohta võib läbi arutada näiteks järgmised küsimused:

1. Missugust hädaohtu sotsialismimaale kujutab endast kapitalistlik ümbrus ja missugused on seoses sellega nõukogude inimeste ülesanded?
2. Kuidas Nõukogude riik võitles rahvaste rahu ja julgeoleku eest?
3. Milles seisab Nõukogude Liidu välispoliitika põhiline erinevus imperialistlike riikide välispoliitikast?

Vestluses peavad kuulajad jutustama kui suurt hädaohtu sotsialismi ehitamisele kujutab endast kapitalistlik ümbrus ning miks on tarvis tõsta nõukogude inimeste revolutsioonilist valvsust.

Juhtides vestlust taotleb propagandist seda, et kuulajad saaksid hästi aru Nõukogude riigi välispoliitika alustest ja selle põhilisest erinevusest imperialistlike riikide välispoliitikast, et kuulajad mõistaksid, et meie maa poolt järjekindlalt teostatav rahupoliitika tuleneb Nõukogude riigi olemusest endast ja vastab meie rahva ja kogu progressiivse inimkonna elulistele huvidele ning et võitlus rahu eest on NSV Liidu välispoliitika alus. On tarvilik, et kuulajad seoksid nende küsimuste arutamist rahupooldajate ajaloos ennenägematu ulatusliku liikumisega kõigis maades.

*

Propagandisti jutustus. Jutustust jao „Kaks maailma — kaks poliitikat rahvusvahelistes küsimustes" teise osa kohta võib koostada järgmise plaani järgi:

1. Rahvusvahelise olukorra teravnemine pärast maailma majanduskriisi aastail 1929—1933.
2. Sõjakolde tekkimine Kaug-Idas.
3. Sõjakolde tekkimine Euroopa keskuses.
4. NSV Liidu võitlus rahu ja kollektiivse julgeoleku eest.
5. Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa imperialistid — fašistlike agressorite kaasosalised ja abistajad.
6. Nõukogude valitsuse üritused NSV Liidu julgeoleku kindlustamiseks.

Jutustuses tutvustab propagandist kuulajaid rahvusvahelise olukorraga, mis oli kujunenud Teisele Maailmasõjale eelnenud aastail, näitab, et seoses ülemaailmse majanduskriisiga aastail 1929—1933 teravnesid kapitalistlike riikide vastuolud ning suurenes sõjaoht. Seejuures ta rõhutab, et imperialistid sidusid oma pealootused nende vastuolude lahendamiseks kõigepealt Nõukogude maa vastu uue sõjakäigu plaanidele ning maailmas esimese sotsialistliku riigi hävimise ja röövelliku jagamise plaanidele.

Püüdes neid plaane realiseerida panid imperialistid oma peamised lootused oma eelväele — saksa ja jaapani fašismile. Tohutut abi Saksamaa ja Jaapani fašistlikele jõududele nende ettevalmistamiseks Nõukogude Liidu vastaseks sõjaks osutasid ameerika imperialistid. Ilma ameerika imperialistide majandusliku ja poliitilise toetuseta poleks saksa ja jaapani fašistid suutnud luua sõjakoldeid Kaug-Idas ja Euroopas ning hiljem sõda valla päästa.

Seejärel jutustab propagandist kuulajaile kuidas tekkisid sõjakolded. Sõja esimene kolle kujunes Kaug-Idas. Jaapani imperialistide anastamisplaanide teostamisele aitas aktiivselt kaasa Ameerika Ühendriikide, Inglismaa ja Prantsusmaa poliitika, kelle juhtivad ringkonnad tahtlikult ei avaldanud mingisugust vastutegevust jaapani kiskjatele: nad lootsid, et Mandžuurias ja Hiinas kindlustunud Jaapan alustab sõda Nõukogude Liidu vastu.

Samasugust poliitikat teostasid Inglismaa, Prantsusmaa ja eriti Ameerika Ühendriikide imperialistid Saksamaa suhtes.

Nad aitasid kõigiti kaasa fašistide võimuletulekule Saksamaal ning osutasid neile väga suurt abi sõjatööstuse ja tugeva armee loomisel.

Kehtestanud fašistliku valitsemiskorra sisemaal, arendasid hitlerlased teiste rahvaste metsiku vihkamise propagandat. Nad kuulutasid oma eesmärgiks maailmavalitsemise kättevõitmise ja valmistusid pööraselt ette uueks sõjaks. Käsitledes neid fakte juhib propagandist kuulajaid järeldusele, et agressiooni teostamiseks vajaliku relva andsid fašistide kätte ameerika imperialistid.

Praegu on ameerika imperialistid peamised uue sõja süütajad. Hirmutatud demokraatliku liikumise kasvust kogu maailmas, panevad ameerika ja inglise imperialistid uuesti lootuse fašismile. Ameerika imperialistid taaselustavad praegu fašismi ja militarismi Lääne-Saksamaal ja Jaapanis, toetavad Franco fašistlikku režiimi Hispaanias, monarhistlik-fašistlikku verist režiimi Kreekas ning Jugoslaavia rahva timuka Tito fašistlikku jõuku. Ameerika Ühendriikides endas ja talle alluvates Lääne-Euroopa ning teistes maades kehtestatakse üha avalikumalt fašistlikku korda.

Seda tõendavad näitlikult sellised faktid, nagu Lääne-Saksamaal saksa fašistliku armee ning Jaapani relvastatud jõudude loomine Ameerika Ühendriikide poolt, neis maades sõjatööstuse ja reaktsiooniliste fašistlike-militaristlike jõudude ülevõimu taastamine, Jugoslaavia muutmine sõjaliseks platsdarmiks sõjaks NSV Liidu ja rahvademokraatia maade vastu. Ameerika Ühendriikide üha suurenev rahaline ja poliitiline abi hispaania rahva verisele timukale Francole, Ameerika Ühendriikide valitsevate ringkondade püüe lülitada frankistlik Hispaania agressiivsesse Põhja-Atlandi blokki ja paljud teised üritused.

Jutustades sellest, kuidas hitlerlased lõid teise sõjakolde Euroopa keskosas, pöörab propagandist kuulajate tähelepanu fašistlike agressorite poolt Teise Maailmasõja ette valmistamisel rakendatud meetodite ja vahendite silmatorkavale sarnasusele nende vahenditega, mida praegu rakendavad ameerika ja inglise imperialistid, kes samuti ajavad agressiooni ja uue sõja ettevalmistamise poliitikat. Nagu saksa fašistidki taotlevad nad maailmavalitsemist, loovad agressiivseid sõjablokke (Põhja-Atlandi blokk, Vaikse-Ookeani blokk jt.), maskeerivad neid „kommunismivastase" võitluse loosungitega, levitavad

oma maade elanikkonna hulgas metsikut vihavaenu teiste rahvaste vastu jne.

Jutustuses tuleb pöörata suurt tähelepanu Nõukogude Liidu võitlusele rahu eest, sõjaohu ärahoidmise eest. Seejuures tuleb rõhutada, et Ameerika Ühendriikide, Inglismaa ja Prantsusmaa valitsuste poolt enne Teist Maailmasõda teostatud niinimetatud „mittevahelesegamise" poliitika eesmärgiks oli fašistliku agressiooni vallapäästmine.

Tuues näiteks tuntud „Müncheni kokkuleppe", selgitab propagandist kuulajaile, kuidas inglise, prantsuse ja ameerika imperialistid püüdsid paljude rahvaste reetmise hinnaga suunata hitlerlikku agressiooni Nõukogude Liidu vastu.

Sõjaohu suurenemine nõudis Nõukogude Liidult rea uute abinõude tarvitusele võtmist oma julgeoleku kindlustamiseks ja sõja edasilükkamiseks. Üheks tähtsamaks sammuks, mida Nõukogude Liit tegi selles suunas, oli 1939. aasta suvel mittekallaletungi lepingu sõlmimine Saksamaaga pärast Inglise, Prantsuse ja Nõukogude vaheliste läbirääkimiste nurjumist. Propagandist peab jutustuses näitama, et Saksamaa ja NSV Liidu vahel mittekallaletungi pakti sõlmimisega kindlustas Nõukogude valitsus meie maale rahu poolteiseks aastaks ja võimaluse ette valmistada oma jõude agressorile vastulöögi andmiseks.

Propagandistile soovitatakse kasutada Nõukogude Informatsioonibüroo ajaloolist ülevaadet „Ajaloovõltsijad", milles on ära toodud arvukad faktid ameerika imperialistide poolt saksa imperialismi abistamise kohta.

Sõjaõhutajate poolt rakendatud salakavalate meetodite illustreerimiseks võib propagandist kasutada filmi „Salajane missioon", mis paljastab Ameerika ja Inglismaa valitsevate ringkondade reetlikku poliitikat NSV Liidu suhtes hitlerliku Saksamaa vastase sõja aastail, N. Španovi romaani „Sõjaõhutajad" ja R. Kimi novelli „Suntšonist leitud vihik" (ajakiri „Novõi Mir" nr. 5 — 1951. a.).

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajaile ära õppida jao „Kaks maailma — kaks poliitikat rahvusvahelistes küsimustes" teine osa (õpiku lk. 90—100).

Küsimused vestluseks. Vestluses jao „Kaks maailma — kaks poliitikat rahvusvahelistes küsimustes" teise osa kohta esitab propagandist kuulajaile arutamiseks näiteks järgmised küsimused.

1. Mistõttu tekkisid sõjakolded Kaug-Idas ja Euroopa keskuses?
2. Mispärast Ameerika Ühendriikide, Inglismaa ja teiste kapitalistlike riikide valitsevad ringkonnad suhtusid heatahtlikult fašistlikesse agressoritesse?
3. Kuidas Nõukogude Liit võitles kollektiivse julgeoleku organiseerimise eest?

Kasutades õpiku materjale jutustavad kuulajad vestluse käigus, kuidas tekkisid agressiooni ja fašismi kolded Kaug-Idas ja Euroopas ning mispärast Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa valitsevad ringkonnad suhtusid heatahtlikult fašistlikesse agressoritesse. Seejuures on väga tähtis, et kuulajad oma väljaastumistes seoksid ajalooliste sündmuste kirjeldamist jooksva poliitikaga ning oskaksid konkreetsete näidete abil näidata Ameerika Ühendriikide ja Inglise valitsuste välis- ja sisepoliitika imperialistlikku iseloomu.
Vestluses tuleb valgustada Nõukogude riigi pikaajalist võitlust rahvaste kollektiivse julgeoleku eest.

*

Propagandisti jutustus. Jutustus jaost „Teise maailmasõja algus" koostatakse ligikaudu järgmise plaani järgi:

1. Teise maailmasõja algus.
2. Missugust tähtsust omas Lääne-Ukraina ja Valgevene lääneosa rahvaste ühendamine Nõukogude Liiduga nende rahvaste ja NSV Liidu julgeoleku kindlustamiseks?
3. Rahvusvahelise reaktsiooni soome platsdarmi purustamine Nõukogude Liidu poolt.

Valmistudes ette jutustuseks peab propagandist põhjalikult tundma õppima J. V. Stalini teoseid: „Aruandekõne ÜK(b)P Keskkomitee tööst partei XVIII kongressil" I osa (Leninismi küsimusi), „Raadiokõne 3. juulil 1941. aastal" (Nõukogude Liidu Suurest Isamaasõjast. Tallinn, 1946) ning „ÜK(b)P ajaloo lühikursuse" XII peatüki esimest osa.
1. septembril 1939 tungis hitlerlik Saksamaa Poolale kallale. Inglismaa ja Prantsusmaa valitsused olid sunnitud kuulutama Saksamaale sõja. See oli läänеriikide poolt fašistliku agressiooni soodustamise kuritegeliku poliitika täielik läbikukku-

mine, mis viis teise maailmasõjani. Poola sõjavägi ei pidanud vastu saksa fašistlike vägede löögile. Poola kodanlik riik varises kokku. Saksa fašistlikud väed liikusid kiiresti ida poole. Nad ruttasid vallutama Lääne-Ukrainat ja Valgevene läänepoolset osa, et omandada seega kõige soodsamaid positsioone kallaletungiks NSV Liidule.

Nõukogude valitsus teadis, et varem või hiljem tungib hitlerlik Saksamaa NSV Liidule kallale. Seepärast seisis Nõukogude valitsuse ülesanne selles, et luua vastav tõke idasse liikuvatele saksa diviisidele. Täites valitsuse käsku läksid meie väed üle piiri ja võtsid oma kaitse alla Lääne-Ukraina ja Lääne-Valgevene elanikkonna elu ja varanduse. Nõukogude Liidu abiga toimus kogu ukraina rahva taasühinemine Ukraina NSV koosseisus ja kogu valgevene rahva taasühinemine Valgevene NSV koosseisus.

Suur tähtsus Nõukogude Liidu julgeoleku kindlustamiseks oli nõukogude vägede poolt soome tugiala purustamisel, mis oli rajatud soome ja rahvusvahelise kodanluse poolt otse NSV Liidu piiride lähedusse pealetungimiseks Leningradile ja meie maa teistele looderajoonidele.

Propagandist räägib sellest, kuidas toimus Läti, Leedu ja Eesti rahvahulkade poolt kodanlike valitsuste kukutamine ja nende vabariikide astumine NSV Liidu koosseisu, samuti Nõukogude Liidule Bessaraabia tagasiandmine Rumeenia poolt.

Puudutades sõjategevust Prantsusmaal ja Lääne-Euroopa teistes maades juhib propagandist kuulajate tähelepanu Prantsusmaa, Hollandi, Belgia, Norra ja teiste riikide valitsevate kodanlike ringkondade reetlikule ja rahvavastasele poliitikale. Nende riikide valitsejad pidasid peamiseks vaenlaseks mitte saksa fašistlikke röövvallutajaid, vaid oma maade rahvahulki ja kõigepealt nende eesmisi väesalku — kommunistlikke parteisid. Seepärast ei osutanud nad vastupanu fašistlikele röövvallutajaile ja panid oma maad Hitleri jalgade ette.

Jutustuse käigus kasutab propagandist poliitkoolide näitlike õppevahendite albumi 31. lehte.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajaile läbi lugeda alljaotuse „Teise Maailmasõja algus" (õpiku lk. 101—103).

Küsimused vestluseks. Vestluses jaost „Teise Maailmasõja algus" tuleb kuulajatega arutada näiteks järgmisi küsimusi:

1. Kuidas algas Teine Maailmasõda?

2. Milles seisab Ukraina ja Valgevene maade taasühendamise, NSV Liidule Bessaraabia tagasiandmise ja Leedus, Lätis ja Eestis nõukogude võimu kehtestamise ajalooline tähtsus.

Arutades vestluses neid küsimusi peavad kuulajad jutustama Ameerika Ühendriikide, Inglise ja Prantsuse imperialistide kuritegelikust poliitikast, mis võimaldas fašistlikel agressoritel valla päästa Teise Maailmasõja. Kuulajad näitavad oma väljaastumistes, et Teise Maailmasõja vallapäästmise eest kannavad rahvaste ees vastutust ameerika, inglise ja prantsuse imperialistid võrdselt hitlerlaste ja nende kaasosalistega.

Suurele Isamaasõjale eelnenud rahvusvaheliste sündmuste üle peetud vestluse tulemusena peavad kuulajad selgusele jõudma, et Nõukogude riigi kaugelenägelik välispoliitika ning nõukogude rahva suure juhi seltsimees Stalini läbinägelikkus kindlustasid meie kodumaale rahu poolteiseks aastaks ning võimaluse ette valmistuda hitlerliku agressiooni tagasitõrjumiseks.

SOOVITATAVAT KIRJANDUST

propagandistidele teema „Nõukogude Liit ja kapitalistlik maailm" õppuste ettevalmistamiseks.

J. V. Stalin, Leninismi alustest. Teosed, 6. kd.

J. V. Stalin, VK(b)P XIV konverentsi töö tulemustest. Teosed, 7. kd.

J. V. Stalin, Oktoobrirevolutsiooni rahvusvaheline iseloom. Teosed, 10. kd.

J. V. Stalin, ÜK(b)P Keskkomitee poliitiline aruanne XVI kongressil. I osa. Tallinn, 1946.

J. V. Stalin, Aruandekõne ÜK(b)P Keskkomitee tööst partei XVII kongressil. I osa. Leninismi küsimusi.

J. V. Stalin, ÜK(b)P Keskkomitee poliitiline aruanne partei XVIII kongressil. I osa. Leninismi küsimusi.

J. V. Stalin, Parteitöö puudustest ning abinõudest trotskistide ja teiste kahekeelsete likvideerimiseks. Tallinn, 1947.

J. V. Stalin, Nõukogude Liidu Suurest Isamaasõjast. Raadiokõne 3. juulil 1941. Tallinn, 1946.

ÜK(b)P ajalugu. Lühikursus. VIII—XII peatükid. Tallinn, 1951.

Kommunistlike parteide Informatsioonibüroo nõupidamine Ungaris 1949. aasta novembri teisel poolel. „Eesti Bolševik" nr. 23, 1949.

Ajaloo võltsijad. Nõukogude Informatsioonibüroo ajalooline ülevaade. Tallinn, 1948.

NÕUKOGUDE LIIDU SUUR ISAMAASÕDA

Õppuste eesmärk. Teema „Nõukogude Liidu Suur Isamaasõda" õppimine aitab kuulajail kindlalt meelde jätta sõja eesmärke ja iseloomu, selle arenemiskäiku, mõista meie võitude allikaid, bolševike partei organiseerivat ja innustavat osa. Selle teema õppimine avab kuulajaile seltsimees Stalini suure väe uhi-geeniuse, kes viis nõukogude rahva maailma-ajaloolistele võitudele hitlerlike röövvallutajate ja jaapani imperialistide üle. Teema tundmaõppimine aitab kasvatada kuulajais nõukogude rahvuslikku uhkust, sügavalt tunnetada nõukogude ühiskondliku ja riikliku korra, meie ideoloogia üleolekut kapitalistlikust korrast, kodanlikust ideoloogiast.

Õppeaja jaotus. Teema „Nõukogude Liidu Suur Isamaasõda" õppimiseks on õppekavas ette nähtud 6 tundi. Seda aega on otstarbekohane jaotada järgmiselt:

1. **Sõja esimene periood. Nõukogude Liidu aktiivne kaitse** — 2 tundi.
2. **Põhjalik murrang Suures Isamaasõjas** — 2 tundi.
3. **Hitlerliku Saksamaa ja imperialistliku Jaapani purustamine. Nõukogude Liidu võidu põhjused** — 2 tundi.

Propagandisti jutustus. Jutustust teema esimese jao kohta — „Sõja esimene periood. Nõukogude Liidu aktiivne kaitse" — võib läbi viia näiteks järgmise plaani järgi:

1. Hitlerliku Saksamaa reeturlik kallaletung NSV Liidule.
2. Seltsimees Stalini raadiokõne 3. juulil 1941. Suure Isamaasõja eesmärgid ja iseloom.
3. Kogu Nõukogudemaa kui ühtne sõjaleer.
4. Aktiivse kaitse taktika.
5. Saksa fašistlike vägede purustamine Moskva all.

Oma jutustuse aluseks võtab propagandist seltsimees Stalini ajaloolise raadiokõne 3. juulil 1941.

Jutustust tuleb alustada hitlerliku agressiooni ettevalmistamise ja arendamise põhiliste faktide esitamisega. Sealjuures tuleb kaardil näidata sel ajal fašistide poolt vallutatud Lääne-Euroopa maid.

Siirdudes küsimusele hitlerliku Saksamaa reetlikust kallaletungist Nõukogude Liidule, selgitab propagandist, et sõda, mille alustasid saksa fašistid meie kodumaa vastu, oli ette valmistatud maailma reaktsiooni tumedate jõudude poolt. Määratu suurt osa saksa imperialismi taassünnis etendasid Ameerika Ühendriikide finantsmonopolid. Jutustuse selles osas on otstarbekas kasutada materjali ajaloolisest ülevaatest „Ajaloo võltsijad", eriti selle esimesest peatükist „Kuidas algas saksa agressiooni ettevalmistamine" (lk. 8—20).

Propagandist rõhutab, et ameerika imperialistid ajavad ka nüüd saksa ja jaapani militarismi ja fašismi taastamise poliitikat, valmistavad ette uut, kolmandat maailmasõda.

Esitades seltsimees Stalini 3. juuli 1941. aasta kõne sisu, selgitab propagandist kuulajaile nõukogude rahva õiglasi eesmärke sõjas hitlerliku Saksamaa vastu.

Suure Isamaasõja eesmärkide ja iseloomu valgustamisel selgitab propagandist kuulajaile lühidalt Lenini-Stalini õpetust õiglastest ja ebaõiglastest sõdadest, kasutades selleks vastavaid kohti „ÜK(b)P ajaloo lühikursuse" VI peatükist.

Propagandist näitab kuulajaile fašistliku Saksamaa vallutuslikke, röövellikke eesmärke, kui ta tungis reeturlikult kallale NSV Liidule, selgitab, mispärast oli saksa fašistlikul armeel sõja alguses ajutisi sõjalisi eeliseid.

Propagandist selgitab, et seltsimees Stalini ajaloolise kõne suur tähtsus seisab selles, et see relvastas nõukogude rahva selge perspektiiviga, konkreetse võitlusprogrammiga vaenlase vastu, vankumatu usuga meie võidusse. Seltsimees Stalin kutsus parteid ja nõukogude inimesi oma tööd ümber korraldama sõjaaja nõuete kohaselt, allutama kõik rinde huvidele, vaenlase purustamise organiseerimise ülesandeile, kutsus nõukogude rahvast üles kaitsma iga jalatäit oma maad, ära kurnama vaenlast, sütitama vaenlase tagalas partisanisõda. Seltsimees Stalini üleskutse innustas nõukogude rahvast, tekitas rahvahulkades suure patriootliku tõusu. Seltsimees Stalini poolt püs-

titatud ülesannete täitmisel oli otsustav mõju Suure Isamaasõja lõpptulemusele.

Jutustuses tuleb kuulajaile selgitada hitlerivastase koalitsiooni, eesotsas NSV Liiduga, loomise põhjusi. Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa valitsused astusid sellesse koalitsiooni oma maade ühiskondliku arvamise survel, rahvahulkade survel. Sealjuures näitab propagandist nende eesmärkide põhjalikku erinevust, millised püstitasid selles sõjas Nõukogude Liit ja inglise-ameerika imperialistid.

Edasi tuleb jutustada sellest, kuidas nõukogude rahvas vastas seltsimees Stalini üleskutsele, missugused abinõud viis partei ellu selleks, et mobiliseerida nõukogude rahvast vaenlasele vastulöögi andmisele, selleks, et muuta meie maa ühtseks sõjaleeriks.

Edu rahvamajanduse kiirel ja põhjalikul ümberkorraldamisel vastavalt sõjaaja nõuetele kindlustati tänu sotsialistlikule korrale, tänu bolševike partei ja seltsimees Stalini proovitud, targale ning kindlale juhtimisele.

Propagandist räägib partei ja Nõukogude valitsuse tähtsamaist abinõudest, mis suunati vaenlase purustamiseks. Nende hulka kuulub Riikliku Kaitsekomitee loomine eesotsas suure Staliniga. Riiklik Kaitsekomitee varustati kogu riikliku võimutäiusega. Töörahva juht ja õpetaja seltsimees Stalin asus NSV Liidu Relvastatud Jõudude etteotsa, juhtis nõukogude rahva võitlust saksa fašismi vastu ja viis selle võitluse täieliku võiduni vaenlase üle.

Sajad tuhanded kommunistid suunati Nõukogude Armee väeosadesse.

Fašistlike röövvallutajate poolt okupeeritud rajoonides loodi seltsimees Stalini üleskutsel rohkearvulised partisanisalgad, mis muutusid ähvardavaks jõuks ja osutasid suurt abi meie armeele.

Rahvamajandus viidi üle sõjaaja rööbastele. Rohkem kui 1300 suurt tööstusettevõtet evakueeriti sügavasse tagalasse, kiires tempos arenes uute kaitse-ettevõtete ehitamine maa idarajoonides.

Nõukogude inimeste organiseeritus ja massiline töökangelaslikkus, kahesajalaste, viiesajalaste ning rindebrigaadide-liikumine võimaldasid suurendada toodangu väljalaset rinde heaks.

Kirjeldades nõukogude vägede tegevust, iseloomustab propagandist stalinlikku aktiivse kaitse taktikat, mida meie armee teostas sõja esimesel perioodil.

Aktiivse kaitsega nõrgestas Nõukogude Kõrgem Ülemjuhatus fašistliku armee löögijõudu ja ajas nurja saksa „välksõja"-strateegia. Propagandist jutustab, missuguse ainulaadse vaprusega võitlesid nõukogude sõjamehed, innustatuna õilsast eesmärgist kaitsta sotsialistlikku kodumaad.

Jäädavalt on läinud ajalukku Odessa, Sevastoopoli ja Leningradi kaitsjate võrratu kangelaslikkus.

Propagandist jutustab seltsimees Stalini poolt Punaarmee paraadil 7. novembril 1941 Moskva Punasel väljakul peetud ajaloolise kõne suurest mobiliseerivast jõust.

Seltsimees Stalini kõne, mis oli täis sügavat veendumust meie õiglase võitluse võidus, relvastas kõiki nõukogude inimesi kaljukindla usuga võidusse, tugevdas nõukogude sõjameeste, nõukogude partisanide ja vaenlase üle võidu saavutamiseks relvi sepistavate tagalatöötajate moraalset vastupidavust. Juhi kõne tõstis fašismi vastu võitlejate võitlusvaimu hitlerlike röövlite poolt vallutatud maades ning kutsus esile enneolematu vaimustuse meie vägedes.

„Stalin on meiega. Stalin ütleb: meie võidame. Tähendab, nii see ka on," rääkisid neil päevil nõukogude sõjamehed ja kogu rahvas.

Sõja esimese perioodi otsustavaks sündmuseks oli saksa vägede purustamine Moskva all. 1941. a. detsembris andsid Moskva rajooni koondatud nõukogude väed seltsimees Stalini käsul vaenlasele ootamatult võimsa purustava löögi. Algas Nõukogude Armee vastupealetung.

Saksa armeed Moskva all purustati ja paisati kohati rohkem kui 400 km läände. See oli saksa armee esimene suur lüüasaamine Teise Maailmasõja alguses. Lahingus Moskva all hajutati pihuks ja põrmuks muinasjutt hitlerliku armee „võitmatusest", kukkus lõplikult läbi Hitleri avantüristlik „välksõja"-plaan.

Lahing Moskva all näitas, et fašistlik armee oli selleks ajaks juba kaotanud need ajutised eelised, mis talle andis kallaletungi ootamatus. „Nüüd," ütles seltsimees Stalin oma käskkirjas 23. veebruarist 1942, „ei otsusta sõja saatust seesugune juhuslik moment nagu ootamatuse moment, vaid kestvalt mõjuvad tegurid: tagala tugevus, armee moraal, diviiside hulk ja

omadused, armee relvastus, armee juhtiva koosseisu organisaatorlikud võimed."[1]

See seltsimees Stalini järeldus on hindamatuks panuseks nõukogude eesrindlikku sõjateadusse.

Oma jutustuse lõpul rõhutab propagandist, et nõukogude vägede hiilgav võit Moskva all on geniaalse stalinliku juhtimise tulemus. Seltsimees Stalin avastas õigeaegselt ja ajas nurja vaenlase kavatsused, määras õigesti kindlaks pealöögi suuna. Tema isiklikult juhtis kogu selle hiiglasliku lahingu käiku, suunas väeosade ja -koondiste lahingtegevust.

Jutustuse käigus kasutab propagandist poliitkoolide näitlike õppevahendite albumi materjale — lehed 32, 33 ja 34.

Propagandist võib kasutada näiteid ilukirjanduslikest teostest, kus on kirjeldatud nõukogude inimeste kangelaslikkust rindel ja tagalas sõja esimesel perioodil, nagu M. Bubennovi „Valge kask", A. Beki „Volokamski maantee", M. Aligeri „Zoja", N. Birjukovi „Kajakas", samuti filme, mis kajastavad Suure Isamaasõja esimese perioodi sündmusi, nagu „Saksa vägede purustamine Moskva all" ja „Zoja".

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajail läbi lugeda jagu „Sõja esimene periood. Nõukogude Liidu aktiivne kaitse" (õpiku I osa, lk. 105—112).

Küsimused vestluseks. Vestluses jaost „Sõja esimene periood. Nõukogude Liidu aktiivne kaitse" tuleb läbi arutada näiteks järgmised küsimused:

1. Hitlerliku Saksamaa reeturlik kallaletung Nõukogude Liidule.
2. Suure Isamaasõja eesmärgid ja iseloom. Seltsimees Stalini ajalooline kõne 3. juulil 1941.
3. Kõigi jõudude ja vahendite mobiliseerimine vastulöögi andmiseks vaenlasele. NSV Liidu muutumine ühtseks sõjaleeriks.
4. Saksa vägede purustamine Moskva all ja selle ajalooline tähtsus.

Vestluse läbiviimisel keskendab propagandist kuulajate tähelepanu nõukogude rahva hitlerlike röövvallutajate vastu peetud Suure Isamaasõja iseloomu ja eesmärkide selgeksõppi-

[1] J. Stalin, Nõukogude Liidu Suurest Isamaasõjast. Tallinn, 1946, lk. 38.

misele. Kuulajad näitavad oma sõnavõttudes konkreetsete näidete varal bolševike partei ja suure Stalini innustavat ning organiseerivat osa.

Vestluse käigus toovad kuulajad näiteid nõukogude inimeste kangelaslikust võitlusest saksa fašistlike röövvallutajate vastu. On soovitav, et poliitkooli kuulajad — Isamaasõjast osavõtnud, sõjaaja stahaanovlased — jutustaksid oma mälestusi.

*

Propagandisti jutustus. Jutustust teema teisest jaost — „Põhjalik murrang Suures Isamaasõjas" — võib läbi viia näiteks järgmise plaani järgi:

1. Sakslaste uue pealetungi nurjumine. Nõukogude vägede võit Stalingradi all.
2. Põhjaliku murrangu aasta sõja käigus.
3. Partisaniliikumine.
4. Üldrahvalik abi rindele.

Jutustuse aluseks võtab propagandist J. V. Stalini kõned „Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 25. aastapäev" 6. novembril 1942 ja „Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 26. aastapäev" 6. novembril 1943.

Propagandist näitab ajalooliste faktide najal ameerika-inglise imperialistide provokatsioonilist poliitikat, kes „rajasid arvestusi NSV Liidu nõrgenemisele, tema verest tühjaks jooksmisele ja sellele, et NSV Liit kurnava sõja tagajärjel kaotab kauaks ajaks oma tähtsuse suure ja võimsa riigina ning langeb pärast sõda sõltuvusse Ameerika Ühendriikidest ja Suurbritanniast".[1]

Propagandist iseloomustab rasket sõjalist olukorda, mis oli kujunenud 1942. a. suvel nõukogude-saksa rindel. Inglise-ameerika liitlased, kes olid ustavad oma imperialistlikule, Nõukogude Liidu nõrgendamise poliitikale, ei täitnud oma lubadust avada Euroopas teine rinne. See andis hitlerlikule väejuhatusele võimaluse tunduvalt suurendada oma Nõukogude Liidu vastu tegutsevaid jõude, ja muuta seega jõudude vahekorda ajutiselt enda kasuks ühes, edelapoolses rindelõigus. 1942. a. suvel seisis Nõukogude Armee vastas 70 protsenti kõigist fašistliku Saksamaa sõjajõududest, kuna Põhja-Aafrikas

[1] Ajalooline ülevaade. Ajaloo võltsijad. Tallinn, 1948, lk. 75.

tegutses inglise-ameerika vägede vastu kõigest 1,5 protsenti, okupeeritud Prantsusmaal, Belgias ja Hollandis kokku aga oli umbes 13 protsenti saksa vägede üldarvust.

1942. a. septembris sakslaste käsutuses olevast 256-st diviisist viibis 179 diviisi nõukogude-saksa rindel. Siia oli samuti paisatud ka hitlerliku Saksamaa satelliitriikide 61 diviisi. Kuid hitlerlased ei suutnud enam organiseerida pealetungi kogu rindel, vaid, keskendanud oma peajõud edelasuunale, lõid siin tunduva ülekaalu ja läksid üle pealetungile.

Sakslased püüdsid luua mulje, nagu oleks nende suvise pealetungi peamiseks eesmärgiks haarata Bakuu ja Groznõi nafta. Kuid seltsimees Stalin paljastas õigeaegselt vaenlase plaanid. Tegelikult seisis sakslaste peamine eesmärk selles, märkis seltsimees Stalin, et haarata Moskva ümber idast, lõigata ta ära Volga ja Uraali tagalast, seejärel aga anda hoop Moskvale ja lõpetada sõda 1942. aastal. Võitlus Stalingradi pärast omandas ülisuure tähtsuse.

Geniaalselt kindlaks määranud vaenlase pealöögi suuna, hoidis seltsimees Stalin aktiivse kaitsega kinni sakslaste jõud Stalingradi suunal ja lõi soodsa olukorra vaenlasele otsustava löögi andmiseks. 19. novembril algas Stalingradi all nõukogude vägede suur vastupealetung, mille tagajärjeks oli vaenlase 300 000-mehelise rühmituse sõdade ajaloos seninägematu klassikaline ümberpiiramine, vangivõtmine ja hävitamine.

Stalingradi lahing näitas kogu maailmale sotsialismimaa armee sõjameeste vankumatu kindluse eeskuju. Sõna „Stalingrad" sai nõukogude rahva mehisuse ja kangelaslikkuse sümboliks. Võit Stalingradi all leidis elavat vastukaja kogu maailma vabadustarmastavate rahvaste südameis ja innustas neid võitlusse fašistliku orjuse vastu, võitlusse oma vabaduse ja sõltumatuse eest. Võit Stalingradi all pani aluse põhjalikule murrangule Suure Isamaasõja käigus. Stalingrad oli saksa fašistliku armee loojanguks. Pärast lüüasaamist Stalingradi all ei suutnud saksa röövvallutajad end enam koguda.

Propagandist jutustab, kasutades kaarti, selle perioodi teise suurema lahingu tähtsusest, nimelt lahingust Kurski all. Ta rõhutab, et Nõukogude Armee, likvideerinud kuue päevaga hitlerlike vägede pealetungi, läks ise üle otsustavale vastupealetungile 2000 km pikkusel rindel. Hitlerliku armee lüüasaamine Kurski all oli saksa avantüristliku strateegia põhjalikuks läbikukkumiseks. Sakslaste purustamisel Kurski all oli otsustav

tähtsus sõja edasisele käigule. „Kui lahing Stalingradi all," ütles seltsimees Stalin, „kuulutas ette saksa fašistliku armee loojangut, siis lahing Kurski all viis ta katastroofi lävele."[1]

Samal perioodil murdis Nõukogude Armee edukalt läbi sakslaste kaitse Leningradi all ning võitis lahingu Dnepril. 6. novembril 1943 vabastati Kiiev — Ukraina NSV pealinn. Nõukogude väed puhastasid Dnepri vasaku kalda kuni Hersonini.

Tuleb jutustada kuulajaile sellest, missugust suurt abi vaenlase purustamisel osutasid nõukogude sõjameestele partisanid, keda juhtis ja suunas suur Stalin. Partisaniüksuste ridades Valgevenemaal oli 360 000 inimest, Ukrainas tegutses üle 220 000 partisani.

Need on peamised sündmused, mis tähistavad põhjaliku murrangu aastat sõja käigus. Nende sündmuste aluseks oli põhjalik muutus sõdivate poolte jõudude vahekorras — Nõukogude Liidu jõudude, tema armee edasine kasv ning uute reservide suurenemine ja, vastupidi, fašistliku Saksamaa ja tema armee järsk nõrgenemine, hitlerlaste reservide tühjaksammutamine.

Tehes selle aasta kokkuvõtet, ütles seltsimees Stalin oma kõnes „Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 26. aastapäev": „Sõda on astunud sellesse järku, kus kõne all on okupantide täielik väljakihutamine Nõukogudemaalt ning fašistliku „uue korra Euroopas" likvideerimine."[2]

Propagandist selgitab, et 1943. aasta oli mitte ainult põhjaliku murrangu aastaks sõjategevuse käigus, vaid ka murrangu aastaks Nõukogude tagala töös. Nõukogude riigil, kes ettevõtted edukalt sõjategevuse piirkonnast meie maa sügavasse tagalasse ümber paigutas, oli selleks ajaks juba korrastatud ja kiiresti kasvav sõjamajandus ning ta võis keskendada kogu tähelepanu toodangu suurendamisele ja relvastuse, eriti tankide, lennukite, suurtükkide ja iseliikuva kahurväe edasisele täiustamisele. Selleks ajaks oli likvideeritud vaenlase endine ülekaal tankide ja lennukite hulga poolest.

Nõukogude inimeste ennastsalgav töö, märkis seltsimees Stalin, läheb ajalukku — koos Punaarmee kangelasliku võitlusega — kui rahva enneolematu kangelastegu kodumaa kaitsel.

---

[1] J. Stalin, Nõukogude Liidu Suurest Isamaasõjast. Tallinn, 1946, lk. 93.

[2] Sealsamas, lk. 103.

Selgitades seda, milles seisis põhjalik murrang Nõukogude tagala töös, võib tuua niisuguse näite: Uraalis arendatud sõjatööstus tootis juba 1943. aastal sõjatehnikat 6 korda rohkem kui 1940. aastal, Lääne-Siberis 34 korda ja Volga-äärsetes rajoonides 11 korda rohkem.

Sealjuures tuleb rõhutada, et kooskõlastatud ja kiiresti kasvava sõjamajanduse loomine oli partei-, nõukogude ja majandusorganite hiiglasliku organiseerimistöö ning nõukogude inimeste ennastsalgava töö tulemus.

Jutustuse lõpul tuletab propagandist meelde seltsimees Stalini sõnu selle kohta, et „nõukogude kord on osutunud mitte ainult riigi majandusliku ja kultuurilise tõusu organiseerimise parimaks vormiks rahuliku ülesehitustöö aastail, vaid ka rahva kõigi jõudude mobiliseerimise parimaks vormiks vastupanu avaldamiseks vaenlasele sõja ajal".[1]

Jutustuses tuleb kasutada poliitkoolide näitlike õppevahendite albumit — lehed 35, 36 ja 37. Nii näiteks, selgitades Stalingradi lahingu ajaloolist tähtsust, näitab propagandist kaartiskeemi (albumi leht 35), kus on märgitud nõukogude vägede löökide suunad, mis anti Stalingradi all ümber piiratud hitlerlikele armeedele. Partisaniliikumise ulatuse iseloomustamiseks näitab propagandist kuulajaile partisanisalkade võitlustegevuse rajoonidega tähistatud kaarti, mis on paigutatud albumi 36. lehele.

Jutustuses võib kasutada S. Kovpaki raamatut „Putivlist Karpaatideni", mis sisaldab näiteid nõukogude partisanide kangelaslikust võitlusest.

Jutustuses Stalingradi lahingu kohta võib propagandist kasutada niisuguseid ilukirjanduslikke teoseid, nagu K. Simonovi jutustus „Päevad ja ööd" ja V. Nekrassovi „Stalingradi kaevikuis". Neis teostes on suure jõu ja ajaloolise tõepärasusega kirjeldatud suurt Stalingradi lahingut, näidatud nõukogude sõjameeste võrratut vastupidavust, vaprust ja julgust, stalinliku strateegia määratu suurt üleolekut saksa fašistlike vägede avantüristlikust strateegiast.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajail läbi lugeda jao „Põhjalik murrang Suures Isamaasõjas" (õpiku I osa, lk. 112—119).

---

[1] J. Stalin, Nõukogude Liidu Suurest Isamaasõjast. Tallinn, 1946, lk. 98.

Küsimused vestluseks. Vestluses jaost „Põhjalik murrang Suures Isamaasõjas" tuleb läbi arutada näiteks järgmised küsimused:

1. Milles seisab suure Stalingradi lahingu ajalooline tähtsus?
2. Mispärast oli 1943. aasta põhjaliku murrangu aastaks Suure Isamaasõja käigus?
3. Missugust mõju avaldas Suure Isamaasõja käigule partisaniliikumine?
4. Missugust tähtsust omas vaenlase purustamisel üldrahvalik abi rindele?

Nende küsimuste arutlemisel taotleb propagandist seda, et kuulajad saaksid kindlasti aru põhjustest, mis aitasid nõukogude rahval muuta sõja käiku enda kasuks, muuta 1943. aasta põhjaliku murrangu aastaks sõja käigus.

Vestluses tuleb pühendada suurt tähelepanu Stalingradi lahingu ja Kurski all toimunud lahingu tähtsuse selgitamisele.

Oma sõnavõttudes peavad kuulajad jutustama partisaniliikumise tähtsusest, üldrahvalikust abist rindele.

Vestluse käigus võivad kuulajad tuua neile teada olevaid näiteid nõukogude inimeste lahingulistest kangelastegudest, tööliste, kolhoosnikute ja nõukogude haritlaste ennastsalgavast tööst.

Vestluses kasutab propagandist kaarti, lastes kuulajail sellel näidata ajalooliste lahingute kohti, partisaniüksuste rünnakusuundi.

*

Propagandisti jutustus. Jutustust teema kolmandast jaost — „Hitlerliku Saksamaa ja imperialistliku Jaapani purustamine. Nõukogude Liidu võidu põhjused" — võib läbi viia järgmise plaani järgi:

1. Saksa röövvallutajate väljakihutamine Nõukogudemaa piiridest.
2. Euroopa rahvaste vabastamine.
3. Hitlerliku Saksamaa purustamine.
4. Imperialistliku Jaapani purustamine.
5. Meie võitude maailma-ajalooline tähtsus.
6. Nõukogude ühiskondliku ja riikliku korra võit.

7. Nõukogude rahva suur kangelastegu.
8. Nõukogude Relvastatud Jõudude võit.
9. Lenini-Stalini partei — vaenlaste üle saavutatud võitude innustaja ja organiseerija.

Propagandisti jutustuse aluseks tuleb võtta seltsimees Stalini kõne Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 27. aastapäevast. Selles kõnes analüüsis seltsimees Stalin põhjalikult Nõukogude vägede sõjategevust sõja neljandal aastal, otsustavate võitude aastal, mille tulemusel kihutati saksa fašistlikud väed meie kodumaa piiridest välja ja kanti sõjategevus üle Saksamaa territooriumile.

Propagandist selgitab, et nõukogude vägede võitudel 1944. aastal, mida seltsimees Stalin nimetas otsustavate võitude aastaks, oli määratu suur sõjaline, poliitiline ja rahvusvaheline tähtsus. Sel aastal purustati ja löödi rivist välja 136 sakslaste ja nende liitlaste diviisi, neist 70 diviisi piirati ümber ja hävitati.

Täites oma õilsat vabastusmissiooni, aitas Nõukogude Armee Euroopa rahvastel maha raputada fašistliku ikke, korraldada elu oma äranägemise järgi, demokraatlikel alustel. Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa armeed, vastupidi, on kõikjal ja alati toetanud ja toetavad roiskuvat reaktsioonilist režiimi, esinevad Korea, Malaia, Vietnami ja teiste rahvaste kägistajate osas.

Nõukogude vägede määratu suur edu 1944. aastal oli tingitud Nõukogude Armee sõdurite, ohvitseride ja kindralite lahingulise meisterlikkuse ja väljaõppe kasvust, nõukogude sotsialistliku majanduse võidust fašistliku Saksamaa majanduse üle.

Nõukogude Armee vabastas vaenlase poolt ajutiselt vallutatud meie territooriumi, suurema osa Poolast, Tšehhoslovakkiast ja Jugoslaaviast. Sõjategevusest lülitati välja fašistliku Saksamaa poolel sõdinud Rumeenia, Bulgaaria ja Soome.

Jutustades kümne stalinliku löögi sõjalistest ning poliitilistest tagajärgedest, kriipsutab propagandist alla, et nõukogude vägede edusammud sundisid Ameerika Ühendriike ja Inglismaad aktiviseerima oma vägede sõjategevust Euroopas. Kui sai selgeks, et Nõukogude Liit on ainuüksi oma jõududega suuteline lõplikult purustama fašistliku Saksamaa, okupeerima

ta ja vabastama kogu Euroopa hitlerlikust ikkest, olid inglise-ameerika imperialistid sunnitud 1944. a. suvel (kahe-aastase hilinemisega) alustama oma relvastatud jõudude maandamist Prantsuse rannikul. Kuid see ameeriklaste ja inglaste tegevus Lääne-Euroopas ei muutnud jõudude vahekorda Nõukogude-Saksa rindel. Hitlerlik ülemjuhatus hoidis endiselt siin kaks kolmandikku kõigist oma relvastatud jõududest ja kõik oma liitlaste jõud.

Näidates kaardil Nõukogude Armee võidukat edasiliikumist kõigil rinnetel Barentsi merest kuni Musta mereni, rõhutab propagandist, et Nõukogude Liidu Relvastatud Jõud täitsid oma kõrgema ülemjuhataja seltsimees Stalini vahetul juhtimisel ja tema plaanide järgi oma ajaloolise ülesande: vabastasid kogu meie kodumaa territooriumi saksa fašistlikest röövvallutajaist.

Propagandist jutustab, kuidas meie armee, arendades edukat pealetungi, lähenes Berliinile. 1945. aasta jaanuaris-veebruaris purustati võiduka Nõukogude Armee hävitavate löökidega fašistliku Saksamaa mitmemiljonilise armee, kapitalistliku maailma kõige tugevama armee viimased riismed. 8. mail 1945 tunnistas hitlerlik Saksamaa end võidetuks ja teatas tingimusteta kapituleerumisest.

Propagandist loeb ette seltsimees J. V. Stalini ajaloolise läkituse rahvale 9. maist 1945 võidu puhul hitlerliku Saksamaa üle.

Edasi tuleb valgustada kolme suurriigi — NSV Liidu, Ameerika Ühendriikide ja Suurbritannia — Potsdami konverentsi ja selle poolt vastuvõetud otsuste tähtsust. Sealjuures tuleb märkida, et samal ajal, kui Nõukogude Liit võitleb järjekindlalt ning visalt Potsdami konverentsi otsuste elluviimise eest, ei täida ameerika-inglise valitsevad ringkonnad vastuvõetud otsuseid, ajavad nurja sõjajärgset rahulikku reguleerimist, muudavad Lääne-Saksamaa oma agressiivsete plaanide elluviimise platsdarmiks Euroopas.

Propagandist jutustab Nõukogude Liidu otsustavast osast imperialistliku Jaapani lõplikul purustamisel, kes paljude aastate jooksul ähvardas Nõukogude Liitu sõjaga ja kavatses teostada nõukogude inimeste massilist hävitamist surmatoovate bakteritega nakatamise teel. Ta märgib, et ameerika ja inglise määratu suur armee ning mere- ja õhulaevastik pidas rea aastate jooksul pikaleveninud võitlust Jaapaniga, ning et ainult

Nõukogude Liidu sõttaastumine kindlustas jaapani armee kiire purustamise ja imperialistliku Jaapani tingimusteta kapituleerumise, millega lõppes Teine Maailmasõda.

Jaapani Kvantungi armee koosseisus oli umbes 1 miljon sõdurit ja ohvitseri, 5000 suurtükki ja kuni 1000 tanki. Mandžuuria territooriumil, Koreas ja Lõuna-Sahalinil oli Jaapanil kuni 900 sõjalennukit ja 500 abilennuväe lennukit. Peale selle oli jaapanlaste käsutuses abijõududena niinimetatud Mandžukuo riigi 170 000-meheline armee, samuti ka 200 000-meheline relvastatud politsei.

9. augustil 1945 alustasid Taga-Baikali rinde väed koostöös marssal Tšoibalsani Mongoolia armeega, 1. ja 2. Kaug-Ida rinde vägedega ning Vaikse ookeani laevastiku laevade ja väeosadega sõjategevust jaapani vägede vastu Kaug-Idas.

Nõukogude väed murdsid läbi jaapanlaste pika aja jooksul ettevalmistatud ja sügavalt ešeloneeritud kaitse Mandžuuria piiril, ületasid Suure Hingani mäeaheliku, forsseerisid Amuuri ja Ussuuri jõed ja liikusid pealetungi arendades lühikese ajaga edasi 500—950 kilomeetrit. Nõukogude Armee vabastas jaapanlastest Mandžuuria, Lõuna-Sahalini, Põhja-Korea ja Kuriili saared.

Jaapanlaste Kvantungi armee oli sunnitud pärast meeleheitlikku, kuid edutut vasturünnakut loobuma vastupanust ja relvad maha panema.

2. septembril 1945 Jaapan kapituleerus tingimusteta.

Tuleb kuulajaile ette lugeda seltsimees Stalini läkitus rahvale 2. septembrist 1945 ajaloolise tähtsusega võidu puhul imperialistliku Jaapani üle.

Selgitades Nõukogude Liidu võitude maailma-ajaloolist tähtsust, räägib propagandist, et saavutatud võitude tulemusel säilitasid nõukogude rahvas ja tema relvastatud jõud oma kodumaa vabaduse ja sõltumatuse, päästsid sotsialistliku korra, kõige eesrindlikuma korra maailmas, tugevdasid Nõukogude Liidu julgeolekut läänes ja idas, kindlustasid võimalused kommunistliku ühiskonna edasiseks rahulikuks ülesehitamiseks meie maal. Nõukogude Liit ja tema relvastatud jõud vabastasid rahvad fašistlikust orjusest, päästsid Euroopa tsivilisatsiooni hukkumisest.

Siin tuleb meenutada seltsimees Stalini sõnu: „Praegu tunnistavad kõik, et nõukogude rahvas oma ennastsalgava võitlusega on päästnud Euroopa tsivilisatsiooni fašistlike rüüsta-

jate käest. Selles on nõukogude rahva määratu suur teene inimkonna ajaloos."[1]

Propagandist rõhutab, et tänu Nõukogude Liidu võitudele sotsialism tugevnes mõõtmatult, vastupidi rahvusvahelise reaktsiooni arvestustele. Ta räägib rahvademokraatia maade tekkimisest ja kasvust, kes on kindlalt asunud sotsialismi teele, Hiina Rahvavabariigi loomisest, rahuarmastava Saksa Demokraatliku Vabariigi moodustamisest, rahupooldajate liikumise kasvust ja tugevnemisest. Kõik see viis imperialismi nõrgenemisele, tema vastuolude veelgi suuremale teravnemisele.

Propagandist siirdub teise põhiküsimuse juurde: kuidas suutsid Nõukogude Liit ja tema relvastatud jõud võita niivõrd tugevad ja salakavalad vaenlased, nagu seda olid fašistlik Saksamaa ja imperialistlik Jaapan?

Jutustuse selle osa aluseks võtab propagandist seltsimees Stalini ajaloolise kõne valijaile 9. veebruaril 1946. Oma kõnes tegi suur juht kokkuvõtte nõukogude rahva maailma-ajaloolistest võitudest Suures Isamaasõjas, tõi esile nende tähtsuse, näitas meie võitude allikaid, Nõukogude riigi jõu ja võimsuse allikaid.

Seltsimees Stalin näitas, et meie võitude allikas peitub nõukogude riikliku ja ühiskondliku korra eelistes, võrreldes kapitalistliku korraga. „Oktoobrirevolutsiooniga loodud sotsialistlik kord on andnud meie rahvale ja meie armeele suure ja võitmatu jõu."[2]

Propagandist, tuletades kuulajaile meelde nõukogude ühiskondliku ja riikliku korra eeliseid, rõhutab nõukogude ühiskonna ja Nõukogude riigi niisuguste jõuallikate tähtsust, nagu nõukogude rahva moraalne ja poliitiline ühtsus, stalinlik rahvaste sõprus ja elustav nõukogude patriotism.

Rääkides Nõukogude Armee ajaloolistest võitudest, meenutab propagandist seltsimees Stalini sõnu selle kohta, et Nõukogude Armee on „meie aja esmaklassiline armee, kellel on täiesti moodne relvastus, kõige kogenum juhtkond ning kõrged moraalsed ja sõjalised omadused".[3]

---

[1] J. Stalin, Nõukogude Liidu Suurest Isamaasõjast. Tallinn, 1946, lk. 130.

[2] Sealsamas, lk. 128.

[3] J. Stalin, Moskva linna Stalini valimisringkonna valijate valimiseelsetel koosolekutel peetud kõned. Tallinn, 1950, lk. 14.

Jutustuses tuleb näidata bolševike partei suurt osa meie võitude organiseerimisel ja saavutamisel. Bolševike partei kutsus rahva üles Suurde Isamaasõtta, kehastades „fašistlike röövvallutajate vastu peetava üldrahvaliku võitluse innustajat ja organiseerijat. Partei organiseeriv töö ühendas ja suunas ühise eesmärgi poole kõik nõukogude inimeste pingutused, allutades kõik meie jõud ja ressursid vaenlase purustamise ülesandele."[1]

Jutustades meie võitude allikaist, rõhutab propagandist, et Nõukogude Liidu võit Suures Isamaasõjas on geniaalse stalinliku juhtimise, stalinliku väejuhi-geeniuse triumfi tulemus.

Juba ammu enne sõda mobiliseeris seltsimees Stalin, nähes ette imperialistide kallaletungi ohtu, bolševike partei ja nõukogude rahva meie maa majandusliku võimsuse tugevdamise ja tema aktiivseks kaitseks ettevalmistamise ülesannete lahendamisele. Kui hitlerlik Saksamaa sundis Nõukogude Liidule peale sõja ja meie kodumaad ähvardas surmaoht, juhtis seltsimees Stalin nõukogude rahva relvastatud võitlust fašismi vastu, inimkonna õelaima vaenlase vastu, kutsus üles kõiki nõukogude inimesi Suurde Isamaasõtta, innustas nõukogude rahvast ja tema relvastatud jõude legendaarsetele võitlustele ja kangelastegudele. Seltsimees Stalini väejuhi- ja organisaatorlik geenius tõi meile võidu fašistliku Saksamaa ja imperialistliku Jaapani üle.

Seltsimees Stalin oli kõigi Nõukogude Armee strateegiliste plaanide loojaks. Tema kavandite järgi, tema vahetul juhtimisel töötati välja, valmistati ette ja viidi läbi kõik Nõukogude Armee otsustavad operatsioonid.

Suur väejuht ja võitude organiseerija seltsimees Stalin rajas nõukogude eesrindliku sõjateaduse. Nõukogude Armee lahinguis, mida juhtis seltsimees Stalin, on kehastatud operatiivse ja strateegilise sõjakunsti väljapaistvad eeskujud. Seltsimees Stalini poolt kasvatatud Nõukogude Armee komandöride kaader viis oskuslikult ellu vaenlase purustamise stalinlikud plaanid. Kõik ausad inimesed maakeral ülistavad Nõukogude Liitu ja seltsimees Stalinit kui maailma tsivilisatsiooni päästjat fašistlikest rüüstajaist.

Juhtides Nõukogude relvastatud jõudude sõjategevust ja majanduslik-organisatoorset tööd tagalas, jätkas seltsimees

[1] J. Stalin, Nõukogude Liidu Suurest Isamaasõjast. Tallinn, 1946, lk. 97.

Stalin sõjaperioodil määratu suurt teoreetilist tegevust, töötas läbi ja arendas edasi marksismi-leninismi teooriat. Seltsimees Stalini kõned ja käskkirjad, mis moodustavad raamatu „Nõukogude Liidu Suurest Isamaasõjast", tõstsid uuele kõrgusele nõukogude sõjateaduse, arendasid edasi marksismi-leninismi teooriat. Selles suurepärases raamatus üldistas seltsimees Stalin Nõukogude riigi tegevust sõja ajal ja näitas kätte teed tema edasiseks tugevdamiseks.

Jutustust teema kohta tuleb lõpetada nõukogude rahva ülesannete iseloomustamisega meie maailma-ajalooliste võitude kindlustamisel. Märkides, et inglise-ameerika imperialistid valmistavad pööraselt ette uut sõda meie kodumaa ja rahvademokraatia maade vastu, et ameerika imperialistid on sõja ettevalmistamise poliitikalt üle läinud otsestele agressiooniaktidele, nad päästsid valla verise sõja Koreas, haarasid Hiinale kuuluva Taivani saare, kutsub propagandist kuulajaid veelgi suurema energiaga võitlema Nõukogude riigi — rahu, demokraatia ja sotsialismi kindla kantsi — võimsuse edasise tõusu eest.

Jutustuse käigus kasutab propagandist poliitkooli näitlike õppevahendite albumit — lehed 38, 39, 40, 41 ja 42.

Et illustreerida jutustust nõukogude inimeste töökangelastegudest Suure Isamaasõja aastail, toob propagandist üksikuid näiteid ilukirjanduslikest teostest. Näiteks V. Ažajevi romaanist „Kaugel Moskvast" episoodi naftajuhtmetorude paigutamisest pakasel talvel läbi merekitsuse, O. Gontšari romaanist „Lipukandjad", Em. Kazakevitši romaanist „Kevad Oderil", V. Avdejevi jutustusest „Karjad teedel" ja teistest. Propagandist võib kasutada ka filme „Berliini langemine" ja „Kaugel Moskvast".

Ülesanne iseseisvaks tööks. Tuleb teha kuulajaile ülesandeks läbi lugeda teema kolmas jagu — „Hitlerliku Saksamaa ja imperialistliku Jaapani purustamine. Nõukogude Liidu võidu põhjused" (õpik, lk. 119—132).

Küsimusi vestluseks. Vestlust jaost „Hitlerliku Saksamaa ja imperialistliku Jaapani purustamine. Nõukogude Liidu võidu põhjused" tuleb läbi viia näiteks järgmistel küsimustel:

1. Milles seisab Nõukogude Armee poolt 1944. aastal saksa fašistlikele röövvallutajaile antud kümne stalinliku löögi ajalooline tähtsus?

2. Nõukogude Liit kui otsustav jõud hitlerliku Saksamaa ja imperialistliku Jaapani purustamisel.

3. Milles seisab nõukogude rahva maailma-ajaloolise võidu tähtsus hitlerliku Saksamaa ja imperialistliku Jaapani üle?

4. Missugused on meie suure võidu allikad?

5. Lenini-Stalini partei — nõukogude rahva võitude innustaja ja organiseerija Suures Isamaasõjas.

6. Seltsimees Stalin — Nõukogude Liidu võidu looja hitlerliku Saksamaa ja imperialistliku Jaapani üle.

Vestluses, rääkides vaenlasele antud kümnest stalinlikust löögist, peavad kuulajad oskama kaardil näidata nende löökide suunda.

Astudes vestlusesse, jutustavad kuulajad sellest, kuidas Nõukogude Armee täitis oma suurt vabastusmissiooni ja missugune tähtsus oli sellel rahvaste elu sõjajärgsel ümberkorraldamisel Kesk- ja Kagu-Euroopas.

Peamine tähelepanu vestluses peab olema suunatud küsimuse selgitamisele meie võitude allikaist.

Propagandist taotleb, et kuulajad konkreetsete näidete ja faktidega näitaksid, et meie võitude alus peitub sotsialistliku korra eelistes. Kuulajad peavad jutustama, et Nõukogude Relvastatud Jõudude võit on meie nõukogude ühiskondliku ja riikliku korra võit, meie armee võimsus on sotsialistliku riigi võimsus.

Oma sõnavõttudes jutustavad kuulajad bolševike partei ja seltsimees Stalini suurest osast Nõukogude Liidu võitude saavutamisel. Kuulajad toovad konkreetseid näiteid, mis annavad tunnistust sellest, kuidas kommunistid viisid rindel ja tagalas endi järel rahvahulki, olid sotsialistliku kodumaa julge teenimise eeskujuks.

Vestluse lõpul teeb propagandist kokkuvõtte kogu õpitud teema kohta.

SOOVITATAVAT KIRJANDUST

propagandistidele teema „Nõukogude Liidu Suur Isamaasõda" õppuste ettevalmistamiseks

J. Stalin, Nõukogude Liidu Suurest Isamaasõjast. Tallinn, 1946.

J. Stalin, Moskva linna Stalini valimisringkonna valijate valimiseelsetel koosolekutel peetud kõned. Tallinn, 1950.

Seltsimees J. V. Stalini jutuajamine „Pravda" kirjasaatjaga. Tallinn, 1951.

Jossif Vissarionovitš STALIN. Lühike elulugu. Tallinn, 1947.

Ajalooline ülevaade. Ajaloo võltsijad. Tallinn, 1948.

*

NÕUKOGUDE SOTSIALISTLIK ÜHISKOND

Õppuste eesmärk. Teema „Nõukogude sotsialistlik ühiskond" õppimine aitab kuulajail sügavalt mõista nõukogude korra põhjalikku erinevust kapitalistlikust korrast, näitab neile sotsialismi suuri eeliseid kapitalismi ees.

Õppuste käigus peavad kuulajad saama selge ettekujutuse nõukogude ühiskonna edasiviivatest jõududest, sotsialistlikust omandusest kui nõukogude korra majanduslikust alusest, sotsialistliku majanduse plaanilisest iseloomust, töö ja jaotuse organiseerimise printsiipidest meie maal.

Õppeaja jaotus. Teema „Nõukogude sotsialistlik ühiskond" õppimiseks on ette nähtud 10 tundi. Seda aega on otstarbekohane jaotada järgmiselt:

1. **Sotsialism ja kapitalism** — 2 tundi.
2. **Sotsialistlik omandus** — 2 tundi.
3. **Sotsialistlik plaanimajandus** — 2 tundi.
4. **Töö sotsialistlikus ühiskonnas** — 2 tundi.
5. **Nõukogude ühiskonna moraalne ja poliitiline ühtsus. Nõukogude patriotism** — 2 tundi.

*

Propagandisti jutustus. Jutustust teema esimesest jaost — „Sotsialism ja kapitalism" — on soovitav läbi viia näiteks järgmise plaani järgi:

1. Sotsialismi elujõud.
2. Sotsialismi eelised, kapitalismiga võrreldes.

Õppusele ettevalmistamiseks tutvub propagandist üksikasjaliselt seltsimees Stalini töödega „ÜK(b)P Keskkomitee poliitiline aruanne XVI kongressile" (osa „Kapitalistlik või sotsia-

listlik majandussüsteem". Teosed, 12. kd., lk. 317—324 — vene keeles. Vt. ka eribrošüür. Tallinn, 1946, lk. 61—66) ja „NSV Liidu Konstitutsiooni projektist" (Leninismi küsimusi, Tallinn, 1945).

Jutustust tuleb alustada sotsialistliku korra lühikese iseloomustamisega.

Sajandeid on inimesed unistanud ühiskonnast, kus ei ole inimese ekspluateerimist inimese poolt, kus kõik paljude sugupõlvede tööga loodud rikkused kuuluvad töötavale rahvale, mitte aga käputäiele logelejatele-ekspluataatoritele. Niisuguse ühiskonna ehitasid esimesena üles nõukogude inimesed bolševike partei ning revolutsiooni geeniuste Lenini ja Stalini juhtimisel.

Propagandist märgib, et sotsialismi võitmatu jõud on veenva selgusega ilmnenud nii rahuliku ülesehitustöö aastail kui ka Suure Isamaasõja ajal saksa fašistlike röövvallutajate vastu.

Sotsialismi üleolekut kapitalismist näitab nõukogude majanduse kõrge arenemistempo sõjaeelseil aastail, kui kapitalistlike maade majandus elas üle seisakut. Arvulist materjali niisuguseks võrdluseks leiab propagandist seltsimees Stalini aruandekõnest ÜK(b)P XVIII kongressil (Leninismi küsimusi, lk. 496).

Selles seltsimees Stalini aruandekõnes toodud tabelist nähtub, et samal ajal, kui kapitalistlike riikide majandus jätkas 1939. aastal paigaltammumist peaaegu 1913. a. tasemel, ületas NSV Liidu tööstus selle taseme rohkem kui üheksakordselt. Selles väljendub sotsialismi võimas jõud.

Suure Isamaasõja aastail võimaldasid nõukogude sotsialistliku ühiskonna eelised saavutada nõukogude rahval maailmaajaloolise võidu hitlerliku Saksamaa ja imperialistliku Jaapani üle.

Bolševike partei juhtimisel sõjajärgseil aastail saavutatud võidud demonstreerivad ikka ja jälle sotsialistliku korra jõudu ja võimsust. Siin tuleb propagandistil tuua mõningaid arve NSV Liidu Riikliku Plaanikomitee ja NSV Liidu Statistika Keskvalitsuse teadaandest sõjajärgse viisaastaku täitmise tulemuste kohta.

Samal ajal, kui kapitalismimaades aastast aastasse alandatakse töötajate elatustaset ning kasvab rahvahulkade vaesumine, tõuseb Nõukogude Liidus lakkamatult rahva heaolu, mil-

lest annab tunnistust rahvatulu kasv, tööliste ja teenistujate sissetulekute, samuti ka kolhoosnikute sissetulekute kasv.

Propagandist juhib kuulajad järeldusele, et nõukogude ühiskondlik kord on parem ühiskonna organiseerimise vorm kui ükskõik missugune mittenõukogulik ühiskondlik kord, et nõukogude sotsialistlik ühiskond on kõige eesrindlikum maailmas.

Erinevalt kapitalistlikust korrast, mis on täiesti vaenulik rahvahulkade huvidele, on sotsialism tõeliselt rahvalik kord.

Edasi kirjeldab propagandist lühidalt sotsialismi põhilisi eeliseid võrreldes kapitalismiga. Nõukogude Liidus on erinevalt kapitalistlikest maadest kukutatud ekspluataatorlike klasside võim ja kehtestatud töölisklassi võim, linna ja maa töörahva võim. Tootmisvahendid — maa, vabrikud, tehased jm. — ei kuulu ekspluataatoreile, vaid rahvale, on üldrahvalik omand. Tootmist arendatakse sotsialistlikus ühiskonnas plaani järgi, mitte aga plaanitult ja ebakorrapäraselt nagu kapitalistlikes maades; tootmise arenemine soodustab NSV Liidus töötava rahva materiaalse ja kultuurilise taseme lakkamatut tõusu. Rahvatulud jaotatakse sotsialismimaal töötava rahva vajaduste rahuldamise ja tootmise edasise kasvu huvides, mitte aga ekspluataatorite rikastamiseks, nagu kodanlikus ühiskonnas. Meie organiseeritud plaanimajandus ei tunne majanduskriise ega tööpuudust — neid kapitalismi paratamatuid kaaslasi. Nõukogude Liidus ei ole inimese ekspluateerimist inimese poolt, mida tekitab tootmisvahendite eraomandus; sotsialistlikus ühiskonnas töötavad inimesed iseendile, oma sotsialistliku isamaa hüvanguks.

Jutustuse kokkuvõttes teeb propagandist järelduse, et sotsialism on tõeline rahvalik kord. Sellepärast töötavad nõukogude inimesed ennastsalgavalt meie kodumaa majandusliku võimsuse kindlustamiseks, kes sammub kommunistliku partei ja suure Stalini juhtimisel kommunismile.

Jutustuse käigus tuleb propagandistil kasutada poliitkoolide näitlike õppevahendite albumi 46. lehte.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajail läbi lugeda teema esimese jao — „Sotsialism ja kapitalism" (õpiku I osa, lk. 132—135).

Küsimused vestluseks. Vestluses esimese jao kohta „Sotsialism ja kapitalism" on otstarbekohane läbi arutada näiteks järgmised küsimused:

1. Milles peitub nõukogude sotsialistliku ühiskonna elujõud?
2. Missugused on põhilised erinevused sotsialismi ja kapitalismi vahel?

Vestluse ajal peavad kuulajad oma sõnavõttudes, mis tuginevad ajaloolistele näidetele ja faktidele tänapäeva elust, näitama, milles peitub sotsialismi võitmatu elujõud, tema suured eelised kapitalismiga võrreldes.

Vestluse käigus peavad kuulajad tooma arve ja fakte, mis räägivad sellest, kuidas Nõukogudemaal aasta-aastalt laieneb tootmine, kasvab linna ja maa töötajate materiaalne heaolu ning kultuuritase. Võrdluseks tuleb näidata, et kapitalistlikes maades väheneb tsiviiltootmine, vallandatakse töölisi, langeb töötasu, võitluses streikivate tööliste vastu aga kasutavad kapitalistid politseid, sõjaväge ja teisi kodanliku võimu organeid.

On soovitav, et kuulajad, jutustades töölisklassi töötingimustest ja raskest elust kapitalistlikes maades, kasutaksid nõukogude ajakirjanduse ja ilukirjanduse materjale.

Vestluse peamine ülesanne seisab selles, et kuulajad täielikult aru saaksid meie sotsialistliku majandussüsteemi eelistest, kapitalistliku süsteemiga võrreldes.

*

Propagandisti jutustus. Vestlust teema teisest jaost — „Sotsialistlik omandus" — on soovitav läbi viia järgmise näitliku plaani järgi:

1. Sotsialistlik omandus on nõukogude korra alus.
2. Sotsialistliku omanduse kaks vormi NSV Liidus.
3. Sotsialistliku omandi kaitsmine ja selle suurendamine on iga nõukogude inimese püha kohus.

Jutustuseks ettevalmistamisel tutvub propagandist üksikasjaliselt seltsimees Stalini töödega „Esimese viisaastaku tulemused" (VII osa, Leninismi küsimusi, lk. 346—350), „Aruanne ÜK(b)P Keskkomitee tööst partei XVII kongressile" (II osa, Leninismi küsimusi, lk. 388—390) ja „NSV Liidu Konstitutsiooni projektist" (Leninismi küsimusi).

Jutustuse alguses selgitab propagandist, kui otsustav tähtsus on ükskõik missuguse ühiskondliku korra iseloomule sellel küsimusel, kellele kuuluvad riigis tootmisvahendid. Toot-

misvahendite eraomanduse korral on need inimesed teise inimese poolt ekspluateerimise vahendeiks, tootmisvahendite ühiskondliku omanduse korral teenivad need aga kogu ühiskonda.

Nõukogude ühiskonnas on võimatu inimese ekspluateerimine teise inimese poolt.

NSV Liidu majanduslikuks aluseks, öeldakse Stalinlikus Konstitutsioonis, on sotsialistlik majandussüsteem ja tootmisriistade ning -vahendite sotsialistlik omandus, mis on kindlustunud kapitalistliku majandussüsteemi likvideerimise, tootmisriistade ning -vahendite eraomanduse kaotamise ja inimese teise inimese poolt ekspluateerimise hävitamise tulemusena. Kogu nõukogude ühiskond valdab ühiselt tootmisvahendeid, ja sellepärast need ei saa olla inimese teise inimese poolt ekspluateerimise vahendeiks.

Kapitalistlikes maades valitsevat tootmisvahendite eraomandust kasutatakse ekspluataatorite rikastamiseks paljude miljonite tööliste ja talupoegade töö arvel.

Nõukogude ühiskonnas valitsev sotsialistlik omandus on töörahva heaolu kasvu allikaks. Tervenisti töötajaile kuuluva rahvatulu kasvule NSV Liidus kaasneb töötava rahva materiaalse olukorra pidev paranemine. Nii kasvab NSV Liidu rahvatulu, võrreldavais hindades, 1950. aastal 1949. aastaga võrreldes 21 protsenti, sõjaeelse 1940. aastaga võrreldes aga 64 protsenti. Tööliste ja teenistujate sissetulekud, samuti talupoegade sissetulekud suurenesid, võrreldavais hindades, 1950. aastal 1949. aastaga võrreldes 19 protsenti, 1940. aastaga võrreldes aga 62 protsenti.

NSV Liidu töötajad said 1950. aastal oma isiklike materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste rahuldamiseks 74 protsenti rahvatulust, ülejäänud 26 protsenti rahvatulust aga jäi riigi, kolhooside ja kooperatiivsete organisatsioonide käsutusse sotsialistliku tootmise laiendamiseks ja teisteks üldriiklikeks ning ühiskondlikeks vajadusteks.

Töötava rahva materiaalse olukorra paranemine väljendub tööliste ja teenistujate töötasu kasvus, kolhoosnikute sissetulekute suurenemises, laiatarbekaupade hindade alanemises. Töötajad saavad riigi arvel rahalist toetust ja väljamakseid sotsiaalkindlustuse kaudu, pensioni sotsiaalhoolekande kaudu, tasuta või juurdemaksuga pääsmeid sanatooriumidesse, puhkekodudesse ja lasteasutustesse, tasuta arstiabi, riigi arvel pal-

galist puhkust ja rida teisi väljamakseid ning soodustusi; paljulapselised ja vallasemad saavad toetust; samuti võtab riik enda kanda kulud, mis on seoses töötajate tootmisalase väljaõppega ja kvalifikatsiooni tõstmisega. 1949. aastal sai elanikkond mainitud soodustusi ja väljamakseid riigi arvel rohkem kui 110 miljardi rubla ulatuses, s. o. peaaegu kolm korda rohkem kui 1940. aastal, 1950. aastal aga rohkem kui 120 miljardi rubla ulatuses.

Iga töötaja on eluliselt huvitatud Nõukogude riigi võimsuse tugevnemisest, ühiskondliku omandi kaitsest, arenemisest ja suurenemisest. Nõukogude riik karistab karmilt sotsialistliku omandi varguse eest, hinnates seda õigustatult kui sotsialistliku ühiskonna aluse õõnestamist. Ühiskondlik sotsialistlik omand on püha ja puutumatu.

Edasi jutustab propagandist sotsialistliku omanduse kahest vormist: riiklik omand (kogu rahva vara) ja kooperatiivne-kolhooslik omand (üksikute kolhooside ja kooperatiivsete koondiste omand). Selgitades nende omandusvormide tekkimise teid, samuti erinevust riiklike ja kolhooslike-kooperatiivsete ettevõtete vahel, kirjeldab propagandist kuulajaile nende ühiseid aluseid. Need seisavad selles, et tootmisvahendid neis ettevõtteis moodustavad ühiskondliku sotsialistliku omandi, et nende töötajad töötavad koos ühiskondlikus majandis, et nende töö eest tasutakse ühe ja sama sotsialistliku printsiibi alusel — tehtud töö hulga ja kvaliteedi järgi, et nii need kui ka teised ettevõtted töötavad ühtse rahvamajandusplaani järgi kogu nõukogude ühiskonna huvides.

Jutustuse käigus tuleb juhtida kuulajate tähelepanu vajadusele igati kaitsta ja tugevdada sotsialistlikku omandit.

Jutustuse ajal tuleb kasutada poliitkoolide näitlike õppevahendite albumi 43. lehte.

Propagandist võib jutustuses kasutada V. Zakrutkini romaani „Ujuv staniitsa", kus on näidatud nõukogude inimeste ennastsalgavat võitlust ühiskondliku omandi säilitamise ja suurendamise eest.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajail läbi lugeda teema teise jao — „Sotsialistlik omandus" (õpiku I osa, lk. 135—138).

Küsimused vestluseks. Vestlust jao kohta „Sotsialistlik omandus" võib läbi viia näiteks järgmiste küsimuste põhjal:

1. Mis moodustab nõukogude ühiskondliku korra majandusliku aluse?
2. Missugused kaks vormi on sotsialistlikul omandusel nõukogude ühiskonnas?
3. Mispärast tuleb suurendada ja kaitsta ühiskondlikku omandit?

Vestluse käigus peavad kuulajad jutustama sotsialistliku omanduse osast, näitama, millest on tingitud kahe omandusvormi olemasolu meie maal.

Propagandist suunab vestlust nii, et kuulajate tähelepanu oleks keskendatud sellele küsimusele, kuidas iga töötaja võib praktiliselt, tegelikkuses hoolitseda ühiskondliku sotsialistliku omandi kasvu ja suurenemise eest. Vestluses tuleb tuua näiteid stahaanovlikust, kõrge viljakusega tööst ja nõukogude patrioodide hoolitsevast suhtumisest ühiskondlikku sotsialistlikku omandisse.

Vestluseks ettevalmistamisel võib koostada antud ettevõtte põhiliste tootmisfondide kasvu ja tema toodangu väljalaske kasvu diagrammi, näidata, mida annab riigile materjalide ja elektrienergia kokkuhoid, seadmete eeskujulik hooldamine jne. On tähtis, et kuulajad võiksid iseseisvalt, kujukate näidetega illustreerida töötajate hoolitsuse tähtsust sotsialistliku omandi tugevdamise eest, meie kodumaa võimsuse edasise kasvu eest.

*

Propagandisti jutustus. Jutustust teema kolmandast jaost — „Sotsialistlik plaanimajandus" — on soovitav läbi viia näiteks järgmisest plaanist kinni pidades:

1. Nõukogude majanduse plaanipärane iseloom.
2. NSV Liidu rahvamajanduse plaanimine.
3. Töötajate hulkade ja sotsialistliku võistluse osa riiklike plaanide täitmisel.
4. Riigieelarve.

Propagandist alustab jutustust selgitamisega, et kõik tööstusettevõtted, kõik sovhoosid ja masina-traktorijaamad, kõik tootmisvahendid kolhoosis on ühiskondlik omand. Nõukogude rahvas lõi inimkonna ajaloos seninägemata organiseeritud, plaanipärase, sotsialistliku majanduse. See majandus ei tunne

tootmisanarhiat, ta on vaba tootmiskriisidest ja tööpuudusest, mis on kapitalismi paratamatud kaaslased ning mis on tingitud tootmisvahendite eraomanduse valitsemisest.

Kapitalistlikus ühiskonnas, kus valitseb tootmisanarhia, kus käputäie pankurite ja vabrikantide huvid on tõstetud kõrgemale rahva huvidest, on mõeldamatu majanduse plaanipärane juhtimine.

Edasi siirdub propagandist sotsialistliku plaanimise küsimusele. Nõukogude majandust arendatakse ühtse riikliku plaani alusel, mis hõlmab rahvamajanduse kõiki harusid. Propagandist selgitab tähtsamaid ülesandeid, mis määravad kindlaks meie rahvamajandusplaanide sisu: ühiskondliku jõukuse suurendamine, töötava rahva materiaalse ja kultuurilise elutaseme järjekindel tõstmine, NSV Liidu sõltumatuse kindlustamine ja kaitsevõime tugevdamine. Näidetega sõjajärgsest viisaastakust selgitab propagandist, kuidas on kolme mainitud ülesannet lahendatud.

Propagandist jutustab, kuidas koostatakse üldriiklik plaan ning kuidas koostatakse ettevõtete ja kolhooside tootmisplaanid.

Nõukogude sotsialistliku ühiskonna rahvamajandusplaanid väljendavad bolševike partei poliitikat, mis on püstitanud rahva ette eesmärgi — ehitada meie maal üles kommunism. Propagandist meenutab kuulajaile seltsimees Stalini ajaloolist kõnet valijaile 9. veebruaril 1946, milles töötava rahva suur juht ja õpetaja esitas kommunismi materiaalse baasi loomise grandioosse programmi. Seltsimees Stalini geniaalsete juhendite elluviimisel on esmajärguline tähtsus järkjärgulisele üleminekule sotsialismilt kommunismile. Tähtsaks sammuks sellel üleminekul oli sõjajärgse viie aasta plaani edukas täitmine.

Oma jutustuses kriipsutab propagandist alla, et meie plaanid on võimsaks vahendiks töötava rahva mobiliseerimisel võitlusele kommunismi võidu eest. Sotsialistlik plaanimine rajaneb rahvahulkade loovale aktiivsusele, mis väljendub üldrahvalikus sotsialistlikus võistluses.

Tootmisplaan, ütles seltsimees Stalin majandusmeeste nõupidamisel 23. juunil 1931. aastal, on „miljonite inimeste elav ja praktiline tegevus. Meie tootmisplaani reaalsus — see on töörahva miljonid, kes loovad uut elu. Meie programmi reaalsus — see on elavad inimesed, meie teiega, meie töötahe, meie val-

misolek töötada uut moodi, meie kindel tahe täita plaan".[1] Seega juhib propagandist kuulajaid tähtsale mõttele iga nõukogude inimese initsiatiivist võitluses riiklike plaanide täitmise ja ületamise eest.

On vajalik, et kuulajad mõistaksid oma ettevõtete ja kolhooside tootmisplaanide sidet riikliku rahvamajandusplaaniga. Konkreetsete näidete varal tuleb selgeks teha, kuidas antud ettevõttest, selle toodangu väljalaskeplaani täitmisest oleneb teiste ettevõtete, teiste tööstusharude ja põllumajanduse töö.

Propagandist selgitab, missugust suurt osa etendab nõukogude majandussüsteemis riigieelarve, ja näitab selle põhjalikku erinevust kapitalistlike riikide eelarvetest. Riigikulude suunamise iseloomustamiseks meil ja kapitalistlikes maades tuleb peale õpiku materjalide kasutada seltsimees Malenkovi poolt kõnes valijaile 9. märtsil 1950 antud Ameerika Ühendriikide eelarve iseloomustust.

Jutustuses tuleb näidata, missugune määratu suur tähtsus rahvademokraatia maade edukale arenemisele on NSV Liidu rahvamajanduse plaanipärase juhtimise kogemustel.

Jutustuse käigus kasutab propagandist poliitkoolide näitlike õppevahendite albumi 44. lehte. Samuti võib tuua näiteid S. Babajevski romaanist „Kuldtähe kavaler" ja A. Koževnikovi romaanist „Elav vesi".

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajail läbi lugeda teema kolmanda osa — „Sotsialistlik plaanimajandus" (õpiku I osa, lk. 138—143).

Küsimused vestluseks. Vestluses kolmanda jao kohta „Sotsialistlik plaanimajandus" võib kuulajatega läbi arutada näiteks järgmised küsimused:

1. Missugused on sotsialistliku plaanimise eesmärgid?
2. Mispärast kapitalistlik majandus ei saa olla plaanipärane?
3. Missugune tähtsus on plaani täitmisel iga üksiku ettevõtte, sovhoosi, masina-traktorijaama, kolhoosi, iga üksiku töötaja ja kolhoosniku poolt üldriikliku plaani täitmisele?
4. Missugust osa etendab nõukogude majandussüsteemis riigieelarve ja milles ta erineb kapitalistlike maade eelarvetest?

Vestluses peavad kuulajad jutustama sotsialistliku plaanimise eesmärkidest ja ülesannetest, näitama, mispärast on ma-

[1] J. Stalin, Leninismi küsimusi. Tallinn, 1945, lk. 308.

janduse plaanimine kapitalistlikes maades võimatu. Arutluse käigus jutustavad kuulajad rahvahulkade initsiatiivi ja loomingu tähtsusest plaanide täitmisel.

Vestluses tuleb samuti selgitada riigieelarve osa. Kuulajad võivad kohaliku eelarve näidete varal kindlaks teha, et nõukogude eelarve on suunatud meie kodumaa majanduse edasisele tugevdamisele, laialdaste rahvahulkade heaolu tõstmisele.

*

Propagandisti vestlus. Jutustust teema neljanda jao kohta — „Töö sotsialistlikus ühiskonnas" — võib läbi viia näiteks järgmise plaani kohaselt:

1. Töö sunniviisiline iseloom kapitalismimaades.
2. Töö NSV Liidus — töö iseendale, oma isamaale — on iga Nõukogude kodaniku kohuseks ja auasjaks.
3. Õigus tööle NSV Liidus. Töökaitse NSV Liidus.
4. Töö järgi jaotamise sotsialistlik printsiip.
5. Tööviljakus sotsialismi juures.
6. Sotsialistlik võistlus on rahvamajanduse arendamise võimas jõud.

Jutustuseks ettevalmistamisel tutvub propagandist üksikasjaliselt V. I. Lenini tööga „Suur algatus" (Valitud teosed, II kd., Tallinn, 1946) ning J. V. Stalini töödega „Suure murrangu aasta" (Leninismi küsimusi. Tallinn, 1945), „Sotsialistlik võistlus ja rahvahulkade töövaimustus" (Teosed, 12. kd. — v. k.) ja „Kõne Esimesel Üleliidulisel Stahaanovlaste Nõupidamisel" (Leninismi küsimusi).

Jutustuses kriipsutab propagandist alla, et sotsialism on põhjalikult muutnud töö iseloomu meie ühiskonnas.

Ühiskondliku töö kapitalistlik organisatsioon, õpetab Lenin, püsis näljadistsipliinil, nagu omal ajal ühiskondliku töö pärisorjuslik organisatsioon püsis kepidistsipliinil. Ühiskondliku töö sotsialistlik organisatsioon on rajatud töötava rahva vabale ning teadlikule distsipliinile, kes on kukutanud mõisnike ja kapitalistide ikke.

Tuntud artiklis „Suure murrangu aasta" kirjutas seltsimees Stalin, et „ainult miljoniliste masside töövaimustus ja tööentusiasm võib tagada selle tööviljakuse tõusva kasvu, milleta pole mõeldav sotsialismi lõplik võit kapitalismi üle".[1] Rahva-

[1] J. Stalin, Leninismi küsimusi. Tallinn, 1945, lk. 233.

hulkade töövaimustuse tulemusel täideti ajaloolised stalinlikud viisaastakud, kindlustati sõjaline võit Suure Isamaasõja rinnetel, täideti edukalt esimene sõjajärgne viisaastak.

Propagandist räägib suurest tähtsusest, mida omab Stalinliku Konstitutsiooniga fikseeritud ja kindlustatud õigus tööle. See õigus on seoses nõukogude ühiskonna iga töövõimelise kodaniku kohusega töötada ausalt ja kohusetruult sotsialistliku kodumaa hüvanguks.

Nõukogude Liidus ei ole töötuid. Kapitalistlikes riikides on aga praegu kümneid miljoneid töötuid ja pooltöötuid. Nõukogude riik hoolitseb lakkamatult selle eest, et kergendada inimese tööd ja suurendada selle viljakust. Seltsimees Stalini initsiatiivil suurenes sõjajärgse viisaastaku täitmise käigus järsult soonimismasinate, söekombainide, tõstekraanade, iselaadivate autode, viljakoristusmasinate, sammuvate ekskavaatorite, pinnasepumpade ja teiste mehhanismide tootmine, mis kergendavad inimese tööd ja tõstavad selle viljakust. Propagandist meenutab kuulajatele seda, mida on viimasel ajal ära tehtud töö mehhaniseerimise alal nende ettevõttes, sovhoosis, masina-traktorijaamas, kolhoosis.

Tootmise arenemise võimsaks stiimuliks sotsialismi ajal on iga töötaja materiaalne huvi oma töötulemuste vastu. Nõukogude ühiskonnas valitseb jaotuse sotsialistlik printsiip: „Igaühelt tema võimete kohaselt, igaühele tema töö järgi." See printsiip on fikseeritud Stalinlikus Konstitutsioonis. See on täielik vastand jaotuse iseloomule kodanlikus ühiskonnas, kus tulud jaotatakse jõukate klasside huvides.

Jutustuses tuleb selgitada, et töö järgi jaotamise printsiipi saab teostada ainult sotsialistlikus ühiskonnas, kus valitseb ühiskondlik sotsialistlik omandus, kus ainult töö määrab inimese seisundi ühiskonnas, kus töö on au, kuulsuse, vapruse ja kangelaslikkuse asjaks.

Töö järgi tasumise sotsialistlik printsiip, mis on rakendatud nii tööstuses kui ka põllumajanduses, tähendab: kes rohkem ja paremini töötab, see ka rohkem saab. Poliitkooli propagandistil maal tuleb üksikasjalisemalt peatuda töötasu printsiibil kolhoosis, tehes konkreetsete näidetega selgeks, kuidas stimuleeritakse tööd kõigis kolhoosimajanduse harudes.

Kuid vabrikutes, tehastes, sovhoosides, masina-traktorijaamades ja kolhoosides leidub veel inimesi, kes ei tööta ausalt. Propagandistil tuleb kuulajaile meenutada seda kohta seltsi-

mees Malenkovi kõnest valijaile 9. märtsil 1950, kus räägitakse, et eriti tähtis on praegu otsustavalt võidelda ebaausa suhtumise vastu oma kohustustesse. Peale selle tuleb antud kollektiivi elust võetud näidete abil esile tuua, kui kõrgelt hinnatakse nõukogude ühiskonnas ausat, ennastsalgavat tööd.

Edasi märgib propagandist, et töötajate heaolu tõstmisel omab suurt tähtsust tööliste ja teenistujate sotsiaalkindlustus, mis meil täielikult teostatakse riigi kulul.

Jutustuse käigus kasutab propagandist näitlike õppevahendite albumi 45. lehte, kus on toodud kujukad diagrammid söekaevandamise ja -laadimise mehhaniseerimise tõusust, tööviljakuse kasvust sotsialistlikus tööstuses, tööliste ja teenistujate töötasufondi kasvust.

Samuti tuleb tuua näiteid ilukirjandusest, mis annavad pildi nõukogude inimeste innukast tööst, nende hoolitsusest riigi huvide eest, kodumaa õitsengu eest. Neid näiteid võib tuua S. Babajevski romaanist „Valgus maa kohal", kus on näidatud Kubani kolhoosnikute loovat tööd, kes elektrifitseerivad staniitsasid, võtavad elektri kasutusele kolhoositootmises, võitlevad looduse ümberkujundamise eest. A. Vološini romaanis „Kuznetski maa" on hästi kirjeldatud sotsialistliku Kuzbassi inimeste võitlust eesrindlike töövõtete juurutamise eest.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajail läbi lugeda teema neljanda osa — „Töö sotsialistlikus ühiskonnas" (õpperaamat, lk. 143—148).

Küsimused vestluseks. Vestluses osa kohta „Töö sotsialistlikus ühiskonnas" on otstarbekohane arutada järgmisi küsimusi:

1. Kuidas on muutunud töö iseloom meie maal seoses sotsialismi võiduga?
2. Kuidas on kindlustatud nõukogude ühiskonnas õigus tööle?
3. Milles väljendub sotsialistlik töö järgi jaotamise printsiip?
4. Mispärast tuleb igati tõsta tööviljakust?

Arendades vestlust nende küsimuste põhjal, taotleb propagandist seda, et kuulajad oma sõnavõttudes näitaksid, kuidas on sotsialismi ajal muutunud töö iseloom, kui kõrgelt hinnatakse tööd nõukogude ühiskonnas, missuguse austusega ümbritseb bolševike partei, Nõukogude valitsus, kogu avalikkus tööstuse

ja põllumajanduse eesrindlasi — kõiki, kes kohusetruult ning ausalt töötavad oma kodumaa hüvanguks. Kuulajad jutustavad sellest, kuidas kodumaa annab neile, kes töötavad ennastsalgavalt rahva hüvanguks, kõrgeid autasusid, ordeneid ja medaleid, eriti väljapaistvaile töötajaile aga Sotsialistliku Töö Kangelase nimetuse või Stalini preemia laureaadi nimetuse.

*

Propagandisti jutustus. Jutustust teema jagudest — „Nõukogude ühiskonna moraalne ja poliitiline ühtsus" ja „Nõukogude patriotism" — on soovitav läbi viia järgmise näitliku plaani järgi:

1. Nõukogude ühiskonna klassikoosseis.
2. Tööliste, talupoegade ja intelligentsi sõbralik koostöö NSV Liidus.
3. Nõukogude rahvaste moraalne ja poliitiline ühtsus on nõukogude ühiskonna arenemist edasiviivaks jõuks.
4. Nõukogude patriotism.

Jutustuseks ettevalmistamisel tuleb propagandistil põhjalikult tundma õppida seltsimees Stalini aruannet Erakorralisel VIII Üleliidulisel Nõukogude Kongressil 25. novembril 1936 ja seltsimees Stalini aruandekõnet ÜK(b)P Keskkomitee tööst partei XVIII kongressil (Leninismi küsimusi, lk. 448—472 ja 496—536).

Alustades jutustust nõukogude ühiskonna moraalsest ja poliitilisest ühtsusest, räägib propagandist, et kapitalistliku korra likvideerimiseks, tootmisvahendite muutmine ühiskondlikuks omanduseks ja ekspluataatorlike klasside hävitamine lõi tingimused ühiskonna moraalseks ja poliitiliseks ühtsuseks. Sotsialismi võidu tulemusel meie maal on põhjalikult muutunud töölisklassi, talurahva ja intelligentsi ilme. Kommunistliku partei juhtimisel võitlevad töölised, talupojad ja intelligents NSV Liidus suure eesmärgi — kommunismi ülesehitamise — elluviimise eest.

Propagandist jutustab, kuidas kujunes töölisklassi sõbralik koostöö töötava talurahvaga. Ta räägib töölisklassi liidust talurahvaga võitluses mõisnike ja kapitalistide vastu, nende võitlusest nõukogude võimu kehtestamise ja kindlustamise eest, sotsialismi ülesehitamise eest. Jutustuses tuleb märkida, kui-

das võitluses sotsialismi eest kasvas ja tugevnes meie kodumaal elavate rahvuste koostöö.

Propagandist näitab nõukogude rahvale moraalse ja poliitilise ühtsuse kui sotsialistliku ühiskonna liikumapaneva jõu tähtsust.

Nõukogude sotsialistliku ühiskonna moraalseks ja poliitiliseks ühtsuseks, selgitab propagandist, nimetame me nõukogude inimeste huvide täielikku ühtsust, nende tihedat liitumist nõukogude võimu, kommunistliku partei, töötava rahva suure juhi ja õpetaja seltsimees Stalini ümber.

Kapitalistlikus ühiskonnas, mis rajaneb tootmisvahendite eraomandusele, inimese ekspluateerimisele teise inimese poolt, on ühiskonna eri klasside majanduslikud elutingimused niivõrd vastandlikud, et seal ei saa juttugi olla kõigi inimeste ühistest huvidest, järelikult ka ühiskonna moraalsest ja poliitilisest ühtsusest. Ühiskonna moraalne ja poliitiline ühtsus on omane ainult sotsialistlikule korrale.

Suure Isamaasõja aastail oli nõukogude rahva moraalne ja poliitiline ühtsus üheks meie võidu võimsaks allikaks vaenlaste üle.

Nõukogude rahva moraalse ja poliitilise ühtsuse eredaiks väljendusteks on NSV Liidu Ülemnõukogu, liidu- ja autonoomsete vabariikide ülemnõukogude ja kohalike töörahva saadikute nõukogude valimised, mis on alati toonud kommunistide ja parteitute bloki kandidaatide täieliku võidu.

Propagandist selgitab, et nõukogude ühiskonna moraalne ja poliitiline ühtsus väljendub nõukogude inimeste monoliitsuses, nende ennastsalgavas töös ja piiritus ustavuses kodumaale ning Lenini-Stalini ideedele.

Nõukogude rahva moraalse ja poliitilise ühtsuse kõige kõrgemaks väljenduseks on kõigi nõukogude inimeste suur armastus ja piiritu ustavus töötava rahva targale õpetajale ning juhile seltsimees Stalinile. Tema nimi kehastab kõigi töötajate monoliitset ühtsust, kes võitlevad kommunismi võidu eest. Propagandist tuletab kuulajaile meelde, missuguseks võimsaks rahva liitumise demonstratsiooniks seltsimees Stalini ümber kujunes tema 70. sünnipäeva pühitsemine.

Edasi selgitab propagandist kuulajaile, et nõukogude patriotism on sotsialistliku ühiskonna võimas edasiviiv jõud. Heitnud endalt kapitalistide ja mõisnike orjuse, sai meie rahvas omaenda, Nõukogude sotsialistliku isamaa. Propagandisti üles-

anne seisab selles, et näidata, kuidas meie rahva nõukogude patriotismi tunne on kasvanud ja tugevnenud koos sotsialistliku korra kasvu ja tugevnemisega.

Kuulajail on vaja meelde jätta, et nõukogude patriotismi aluseks on arusaamine sotsialismi suurtest eelistest, võrreldes kapitalismiga, veendumine nõukogude sotsialistliku korra võrratus üleolekus kapitalistlikust korrast, uhkusetunne sotsialistliku korra üle. Jutustuses tuleb kuulajaile meenutada seltsimees Stalini tarku sõnu selle kohta, et „iga viimanegi Nõukogude kodanik, vaba kapitalismi ahelatest, seisab peajao kõrgemal igast kapitalismi orjuse iket turjal kandvast välismaisest kõrgelseisvast ametnikust".[1]

Nõukogude patriotism on sotsialistliku ühiskonna võimas edasiviiv jõud. Seda teesi tuleb selgitada, näidates, et kodumaa-armastus innustas nõukogude inimesi võrratuile kangelastegudele kodusõja aastail, stalinlikel viisaastakuil, võitluses sotsialismi eest. Elustav nõukogude patriotism oli meie kodumaa üheks võimsaks jõu ja võitmatuse allikaks Suure Isamaasõja aastail. Nüüd viib nõukogude patriotism rahvahulki uutele töökangelastegudele kommunismi võidu nimel.

On vaja kuulajaile selgitada, et nõukogude patriotismi aluseks on kõigi meie maa rahvaste vennalik koostöö. Kapitalistlikes maades levitatakse kodanlikust patriotismist valeliku lobisemise katte all rahvuslikke ja rassilisi eelarvamusi, õhutatakse natsionalistlikku antagonismi rahvaste vahel. Sotsialism, erinevalt kapitalismist, ühendab kõigist rassidest ja rahvustest inimesi. Propagandist märgib, et NSV Liidus on vanade, kodanlike rahvuste varemeil tekkinud ja arenevad edukalt uued, sotsialistlikud rahvused. Need rahvused arenevad tihedas koostöös, võitluses kommunismi eest.

Nõukogude patriotism tugevdab NSV Liidu rahvaste ühtsust, nõukogude patriotismis ühinevad harmooniliselt rahvaste rahvuslikud traditsioonid kogu Nõukogude Liidu töötava rahva ühiste eluliste huvidega.

Jutustuses rõhutab propagandist, et nõukogude patriotism on sügavalt internatsionaalne. Nõukogude inimestele on võõrad rassilised ja rahvuslikud eelarvamused. Nõukogude rahvaste teadvuses on kindlalt juurdunud kõigi rasside ja rahvuste võrdõiguslikkuse leninlik-stalinlik ideoloogia. Nõuko-

[1] J. Stalin, Leninismi küsimusi. Tallinn, 1945, lk. 519.

gude inimesed on ustavad internatsionalismile, töörahva rahvusvahelisele solidaarsusele. Oma võiduka tööga kommunistliku ühiskonna ülesehitamisel lähendab nõukogude rahvas töölisklassi võitu kogu maailmas. Niisuguse solidaarsuse eredaks näiteks on see, et nõukogude inimesed annavad oma sotsialistliku ülesehitustöö kogemusi edasi rahvademokraatia riikide töötajaile. Siinjuures võib propagandist viidata rahvademokraatia maade töötavate talupoegade delegatsioonide küllasõitudele NSV Liitu, nende kohtumistele kolhoosnikutega ja nõukogude tööliste ja talupoegade sõitudele Poolasse, Rumeeniasse, Ungarisse, Tšehhoslovakkiasse, Bulgaariasse ja Albaaniasse. Meie rahva proletaarne solidaarsus väljendub ka võimsas demonstratsioonis Korea kaitseks ameerika imperialistide vastu. Rohkearvulistel koosolekutel nõuavad nõukogude inimesed ameerika agressorite sõjalise interventsiooni lõpetamist Koreas.

Propagandistil tuleb jutustuses eriti alla kriipsutada nõukogude patriotismi aktiivset iseloomu, mis väljendub ennastsalgavas töös, igasugustes patriootlikes algatustes, valmisolekus anda kõik jõud, ja kui vaja, ka elu sotsialistliku kodumaa hüvanguks.

Edasi selgitab propagandist, et nõukogude patriootidele on täiesti võõrad igasugused kodanliku natsionalismi ja kosmopolitismi avaldused. Kosmopolitism on ameerika imperialistide mürgiseimaks relvaks, kes tahavad hävitada vabade rahvaste tahet võitluses rahvusliku suveräänsuse kaitseks, muuta maailma rahvad ameerika pankurite ja monopolide orjadeks.

Jutustuses tuleb näidata kommunistliku partei innustavat osa elustava nõukogude patriotismi arendamisel ja kasvatamisel.

Seejärel räägib propagandist vajadusest edasi arendada bolševistlikku kriitikat ja enesekriitikat, mis on nõukogude ühiskonna edasiviivaks jõuks, kommunismi ülesehitamise äraproovitud meetodiks.

Jutustuse käigus kasutab propagandist poliitkoolide näitlike õppevahendite albumi 46. lehte ning näiteid ilukirjanduslikest teostest, eriti A. Tvardovski poeemist „Vassili Tjorkin", G. Nikolajeva romaanist „Lõikus", N. Stelmahi romaanist „Suur perekond", Em. Kazakevitši romaanist „Kevad Oderil" ja J. Maltsevi romaanist „Kõigest südamest", milledes on eredalt näidatud nõukogude rahva moraalset ja poliitilist ühtsust ning

elustavat patriotismi, mis väljendub nõukogude inimeste suurtes sõjalistes ja tööalastes kangelastegudes meie sotsialistliku isamaa kuulsuse nimel.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajail läbi lugeda teema jaod — „Nõukogude ühiskonna moraalne ja poliitiline ühtsus" ja „Nõukogude patriotism" (õpiku lk. 148—156).

Küsimused vestluseks. Vestlust teema jagudest „Nõukogude ühiskonna moraalne ja poliitiline ühtsus" ja „Nõukogude patriotism" — võib läbi viia näiteks järgmiste küsimuste põhjal:

1. Missugune on nõukogude sotsialistliku ühiskonna klassikoosseis?
2. Mispärast on ühiskonna moraalne ja poliitiline ühtsus kapitalismi juures mõeldamatu?
3. Milles ilmneb nõukogude ühiskonna moraalne ja poliitiline ühtsus?
4. Milles peitub nõukogude patriotismi kui meie ühiskonna edasiviiva jõu olemus?

Vestluses peavad kuulajad, toetudes faktidele nõukogude elust ja näidetele ilukirjanduslikest teostest näitama, milles ilmneb nõukogude ühiskonna moraalne ja poliitiline ühtsus ning NSV Liidu rahvaste sõprus. On soovitav, et kuulajad tooksid oma sõnavõttudes näiteid töökangelaslikkusest ettevõtteis, sovhoosides, kolhoosides, näitaksid, et nõukogude inimesi viib üllatele üritustele ja tegudele nõukogude patriotism, ustavus kodumaale, bolševike parteile ja seltsimees Stalinile.

Vestluse käigus peavad kuulajad samuti näitama, mispärast kapitalistlikes maades ei saa olla erinevate klasside huvide ühtsust, mispärast on vaja võidelda välismaa ees lömitamise ja kosmopolitismi vastu.

Tehes vestluse kokkuvõtet, märgib propagandist, et praegustes tingimustes peab iga nõukogude patrioot taotlema oma ennastsalgava tööga meie kodumaa võimsuse edasist tugevnemist, rahu-, sotsialismi- ja demokraatialeeri jõudude tugevnemist, kes võitleb ameerika-inglise uue sõja õhutajate vastu.

SOOVITATAVAT KIRJANDUST

propagandistidele teema „Nõukogude sotsialistlik ühiskond" õppuste ettevalmistamiseks

K. Marx ja **F. Engels,** Kommunistliku partei manifest. Tallinn, 1951.

V. I. Lenin, Suur algatus. Valitud teosed, II kd. Tallinn, 1946.

J. V. Stalin, Leninismi alustest. Teosed, 6. kd. Tallinn, 1948.

J. V. Stalin, Aruandekõne ÜK(b)P Keskkomitee tööst partei XVIII kongressil, osa „Mõningaid teooriaküsimusi". — Leninismi küsimusi. Tallinn, 1945.

J. V. Stalin, Leninismi küsimustest, V, VI ja VII osa. Teosed, 8. kd. Tallinn, 1949.

J. V. Stalin, Vestlus esimese Ameerika tööliste delegatsiooniga 9. septembril 1927. Teosed, 10. kd. Tallinn, 1950.

J. V. Stalin, Suure murrangu aasta. — Leninismi küsimusi.

J. V. Stalin, NSV Liidu Konstitutsiooni projekt. Aruanne Erakorralisel VIII Üleliidulisel Nõukogude Kongressil 25. novembril 1936.

J. V. Stalin, Kõne esimesel üleliidulisel stahaanovlaste nõupidamisel. Leninismi küsimusi.

J. V. Stalin, Kõne esimesel üleliidulisel kolhoosnikute-löögtööliste kongressil. Leninismi küsimusi.

Seltsimees Ivanovi kiri ja seltsimees Stalini vastus. Gospolitizdat, 1940.

ÜK(b)P ajalugu. Lühikursus. VIII—XII peatükk. Tallinn, 1951.

NSV Liidu Riikliku Plaanikomitee ja NSV Liidu Statistika Keskvalitsuse teadaanne NSV Liidu neljanda (esimese sõjajärgse) viie aasta plaani täitmise tulemustest 1946—1950. Tallinn, 1951.

★

NÕUKOGUDE SOTSIALISTLIK RIIK

Õppuste eesmärk. Antud teema tundmaõppimine aitab poliitkoolide kuulajail põhjalikumalt mõista Noukogude sotsialistliku riigi kui uut, kõrgemat tüüpi riigi loomust ja korraldust, aitab mõista, missugune olemus on Lenini-Stalini õpetusel Nõukogude riigist. Kuulajad peavad omandama selge ettekujutuse Nõukogude riigi printsipiaalsest erinevusest kodanlikest riikidest, põhiteadmised Nõukogude riigi arenemisfaasidest ja funktsioonidest, nõukogude demokraatiast, Nõukogude kodanike õigustest ja kohustustest, meie riigiorganite struktuurist. Õppused peavad viima kuulajaid järeldusele, et on vaja igati tugevdada Nõukogude riiki — rahu ja rahvaste julgeoleku kantsi.

Teema materjalide tundmaõppimine selgitab kuulajaile Nõukogude riigi suurt osa kommunismi ülesehitamisel meie maal ja tema kasvavat rahvusvahelist tähtsust.

Õppeaja jaotus. Õppekavas on teema „Nõukogude sotsialistlik riik" õppimiseks ette nähtud 10 tundi. Seda aega on otstarbekohane jaotada järgmiselt:

1. **Mis on Nõukogude riik** — 2 tundi.
2. **Nõukogude võim on kõige demokraatlikum võim maailmas** — 4 tundi.
3. **NSV Liidu riigivõimu- ja riigivalitsemisorganid** — 4 tundi.

*

Propagandisti jutustus. Teema — „Mis on Nõukogude riik" — esimese jao kohta koostab propagandist oma jutustuseks näiteks sellise plaani:

1. Mis on riik ja kuidas ta tekkis?
2. Kodanliku riigi klassiolemus.

3. Nõukogude riik — uut tüüpi riik.
4. Proletariaadi diktatuuri ülesanded.
5. Sotsialistliku riigi arenemise esimene faas ja selle funktsioonid.
6. Nõukogude riigi arenemise teine faas ja selle funktsioonid.
7. Bolševike partei — juhtiv ja suunav jõud töölisklassi diktatuuri süsteemis.

Jutustuse ettevalmistamisel loeb propagandist J. V. Stalini töid „NSV Liidu Konstitutsiooni projektist" ja Aruandekõne ÜK(b)P Keskkomitee tööst partei XVIII kongressil.

Asudes jutustama, juhib propagandist tähelepanu sellele, et Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon pani aluse uut tüüpi riigi, täielikult rahvaliku, sotsialistliku riigi ülesehitamisele. Revolutsiooni suured geeniused Lenin ja Stalin on Nõukogude riigi rajajad. Nad organiseerisid esimese tööliste ja talupoegade riigi maailmas, ehitasid ta üles ja tugevdasid teda. Nõukogude sotsialistlik riik erineb põhjalikult kõigist varem eksisteerinud ja praegu eksisteerivaist ekspluataatorlikest riikidest.

Jutustanud lühidalt riigi tekkimisest, teeb propagandist kuulajaile selgeks kodanliku riigi klassiolemuse, rõhutades, et igasugune kodanlik riik on kapitalistide diktatuur. Valitsedes riigi peamisi rikkusi, kõiki tootmisvahendeid, hoiab kodanlus oma käes kõiki võimuorganeid ja -vahendeid. Propagandist esitab ja selgitab järgneva riigi definitsiooni, mille andis seltsimees Stalin:

„Riik tekkis ühiskonna lõhenemisel vaenulikeks klassideks, tekkis selleks, et ohjas hoida ekspluateeritavat enamikku ekspluateeriva vähemiku huvides. Riigivõimu teostamise vahendeiks on peamiselt armee, karistusorganid, salaluure ja vanglad. Riigi tegevust iseloomustavad kaks põhifunktsiooni: sisemine (peamine) — ohjeldada ekspluateeritavat enamikku, ja väline (kõrvaline) — laiendada oma valitseva klassi territooriumi teiste riikide territooriumide arvel või kaitsta oma riigi territooriumi kallaletungide vastu teiste riikide poolt. Nii oli see orjapidamiskorras ja feodalismi ajal. Nii on lugu kapitalismi ajal."[1]

Seda teesi tuleb illustreerida näidetega Ameerika Ühendriikidest, Inglismaast ja teistest kapitalistlikest riikidest, kus tege-

[1] J. Stalin, Leninismi küsimusi, lk. 530.

likeks ja täisvõimulisteks peremeesteks on kapitalistide monopolistlikud ühendused, kes maskeerivad oma diktatuuri parlamentlike asutustega.

Kodanluse diktatuuri kõige reaktsioonilisemaks vormiks kaasajal on fašistlikud riigid. Fašistlik klikk seisis eesotsas purukslöödud hitlerlikul Saksamaal. Praegu seisavad fašistlikud klikid Hispaania, Portugali, Kreeka ja Jugoslaavia eesotsas. Propagandist näitab, et Taft-Hartley seadus ja fašistlik seadus „sisemisest julgeolekust", kohtumõistmine kommunistliku partei juhtide üle ja arveteõiendamine nendega, progressiivsete tegelaste tagakiusamine—kõik see tunnistab kujukalt, kuidas fašiseerub riigivõim Ameerika Ühendriikides.

Lenin ja Stalin õpetavad, et lammutamata vana, kodanlikku riigiaparaati ja loomata uut riiki, proletariaadi diktatuuri riiki, ei suuda töötajad üles ehitada sotsialistlikku ühiskonda.

Peamine tähelepanu tuleb jutustuses koondada selle selgitamisele, missugune on Nõukogude riigi osa meie rahva võitluses kommunismi eest. Propagandist peab selgelt esitama marksistlik-leninliku õpetuse riigist, näitama, et arendades loovalt Marxi õpetust riigist ja uurides ning üldistades kahe vene revolutsiooni kogemusi, avastas Lenin nõukogud kui proletariaadi diktatuuri riigivormi ning näitas nõukogude riigi määratu suuri eeliseid kodanliku riigiga võrreldes. Seltsimees Stalin arendas igakülgselt Lenini õpetust proletariaadi diktatuurist ning rajas tervikliku ja täieliku õpetuse sotsialistlikust riigist.

Propagandist selgitab kuulajaile proletariaadi diktatuuri kolme külje klassikalist määrangut, mille andis seltsimees Stalin:

„1) Proletariaadi võimu kasutamine ekspluataatorite mahasurumiseks, riigi kaitsmiseks, sidemete kõvendamiseks teiste maade proletaarlastega, revolutsiooni arendamiseks ja võiduks kõigis maades.

2) Proletariaadi võimu kasutamine töötavate ja ekspluateeritavate hulkade lõplikuks lahutamiseks kodanlusest selleks, et kõvendada proletariaadi liitu nende hulkadega, nende hulkade sotsialistlikku ülesehitustöösse lülitamiseks, nende hulkade riiklikuks juhtimiseks proletariaadi poolt.

3) Proletariaadi võimu kasutamine sotsialismi organiseerimiseks, klasside hävitamiseks, üleminekuks klassideta ühiskonnale, sotsialistlikule ühiskonnale.

... Ainult kõik need kolm külge koos annavad meile täieliku ja tervikliku proletariaadi diktatuuri mõiste."[1]

Lenin ja Stalin õpetavad, et proletariaadi diktatuuri aluseks, tema kõrgeimaks põhimõtteks on töölisklassi ja töötava talurahva liit. Ainult töölisklassi — selle kaasaegse ühiskonna kõige eesrindlikuma klassi — juhtimisel võis töötav rahvas saavutada sotsialismi võidu.

Jutustuses on vaja kuulajaile selgitada, et Nõukogude riik väljendab ja kaitseb töölisklassi ja kogu töötava rahva huvisid. Nõukogude riik kaotas jäädavalt inimese ekspluateerimise inimese poolt. Meie riik on töörahva võim ja kujutab endast proletariaadi diktatuuri selles mõttes, et ühiskonna riiklik juhtimine kuulub töölisklassile. Nõukogude riik on ühiskonna sotsialistliku ümberkujundamise, kommunismi ülesehitamise ja Oktoobrirevolutsiooni suurte saavutuste kaitsmise peamiseks tööriistaks töölisklassi käes.

Proletariaadi diktatuuri rahvusvahelise tähtsuse selgitamisel tuleb meenutada kuulajaile V. I. Lenini sõnu: „Üleminek kapitalismilt kommunismile ei jäta muidugi andmata poliitiliste vormide suurt küllust ja mitmekesisust, kuid nende olemus on seejuures paratamatult üks: p r o l e t a r i a a d i d i k t a t u u r."[2] Sotsialismi ülesehitamise kogemused rahvademokraatia maades tõestavad veenvalt Lenini selle geniaalse järelduse kogu põhjalikkust, tarkust ja elulisust.

Jutustuse käigus tuleb kuulajaile selgitada, et seltsimees Stalin, loovalt arendades marksismi-leninismi teooriat, andis aruandes partei XVIII kongressil Nõukogude riigi arenemise geniaalse analüüsi, näitas tema arenemisfaase ja riigi funktsioonide muutumist üleminekul arenemise esimeselt faasilt teisele.

Seltsimees Stalin märkis Nõukogude riigi arenemises ära kaks peamist faasi. Esimene faas — see on periood Oktoobrirevolutsioonist kuni ekspluataatorlike klasside likvideerimiseni. Selles faasis olid Nõukogude riigi põhilisteks funktsioonideks: kukutatud klasside mahasurumine sisemaal ja maa kaitsmine kallaletungide eest väljastpoolt.

Teine faas — see on ajajärk linna ja maa kapitalistlike elementide likvideerimisest kuni sotsialistliku majandussüsteemi

---

[1] J. V. S t a l i n, Teosed, 8. kd., lk. 29—30.
[2] V. I. L e n i n, Valitud teosed, II kd., lk. 128.

täieliku võiduni ja uue konstitutsiooni vastuvõtmiseni. Selle perioodi põhiülesandeks oli kogu maal sotsialistliku majanduse organiseerimine ja kapitalistlike elementide viimaste jäänuste likvideerimine, kultuurirevolutsiooni organiseerimine, täiesti ajakohase armee organiseerimine riigi kaitseks. Vastavalt sellele muutusid ka meie sotsialistliku riigi funktsioonid. Langes ära ja suri välja sõjalise mahasurumise funktsioon sisemaal, sest ekspluateerimine oli hävitatud, ekspluataatoreid ei olnud enam ega olnud kedagi maha suruda. Mahasurumise funktsiooni asemele tekkis riigil sotsialistliku omandi kaitsmise funktsioon rahvavara varastajate ja riisujate eest. Täielikult säilis riigi sõjalise kaitse funktsioon kallaletungide eest väljastpoolt. Säilis ja arenes hoogsalt riigiorganite majanduslik-organisatoorse ja kultuurilis-kasvatusliku töö funktsioon.

Väärtuslikuks panuseks marksistlik-leninlikku riigiteooriasse on seltsimees Stalini õpetus sellest, et riik säilib ka kommunismi ajal, kui ei ole likvideeritud kapitalistlik ümbrus.

Propagandist viitab seltsimees Stalini geniaalse teose „Marksism ja keeleteaduse küsimused" määratu suurele tähtsusele. Selles teoses paljastas seltsimees Stalin uue jõuga tähenärijaid ja talmudiste, kes moonutasid marksistlikku riigiteooriat. Seltsimees Stalin näitab, et „nõukogude marksistid, meieaegse ülemaailmse olukorra uurimise põhjal, jõudsid järeldusele, et kapitalistliku ümbruse olemasolu korral, kui sotsialistliku revolutsiooni võit leiab aset ainult ühel maal, kõigis teistes maades aga valitseb kapitalism, ei tohi võitnud revolutsiooni maa nõrgendada, vaid peab igati kõvendama oma riiki, riigiorganeid, luureorganeid, armeed, kui see maa ei taha, et kapitalistlik ümbrus ta purustaks"[1].

Propagandist rõhutab jutustuses, et järgides seltsimees Stalini õpetusi, tugevdab bolševike partei väsimatult Nõukogude riiki — tähtsaimat relva võitluses kommunismi eest.

Suure Isamaasõja aastail etendas meie sotsialistlik riik otsustavat osa fašismi purustamises. Sõda näitas, kui tugev ja vastupidav on meie nõukogude ühiskondlik ja riiklik kord, kui tugevasti ta on seotud rahvaga. Jutustuse selles osas tuleb meenutada Nõukogude riigi niisuguseid võimsaid jõuallikaid, nagu nõukogude ühiskonna moraalne ja poliitiline ühtsus, rahvaste sõprus, nõukogude patriotism.

---

[1] J. Stalin, Marksism ja keeleteaduse küsimused, lk. 46.

Jutustuse lõpposas näitab propagandist, et töölisklassi diktatuuri süsteemis kuulub juhtiv osa bolševike parteile.

Milles seisab nõukogude juhtimine kommunistliku partei poolt? See seisab esiteks kaadri vastavas valikus ja edutamises tööks nõukogudes; teiseks abi osutamises võimu- ja valitsemisorganeile, kontrolli teostamises nende tegevuse üle; kolmandaks juhendeis, mis määravad kindlaks nõukogude organite töö iseloomu ja suuna.

Kommunistliku partei juhtiv osa on seadusandlikult fikseeritud Stalinlikus Konstitutsioonis.

Bolševike partei poliitika on nõukogude korra eluliseks aluseks. Bolševike partei on tihedalt seotud rahvaga ja ümbritsetud miljonitest parteitutest aktivistidest.

Propagandist viib kuulajad järeldusele, et Nõukogude riik on kõige tugevam riik maailmas, et tema välispoliitika on suunatud võitlusele kindla rahu eest, sotsialismi ja demokraatia eest, uue sõja õhutajate vastu, et tema sisepoliitika on suunatud töötajate materiaalse heaolu ja kultuuritaseme pidevale tõstmisele, kommunismi ülesehitamisele.

Jutustuse käigus tuleb propagandistil kuulajaile meelde tuletada episoode filmidest „Vene küsimus" ja „Salajane missioon", näidendeist: B. Lavrenjovi „Ameerika hääl" ja N. Pogodini „Missouri valss", milledes kajastub „ameerika elulaadi", ameerika „demokraatia" fašistlik olemus. Propagandist kasutab samuti Howard Fasti romaani „Clarkton" (Vojenizdat, 1950), kus on näidatud fašistliku reaktsiooni märatsemist Ameerika Ühendriikides ja Ameerika lihtsate inimeste võitlust demokraatlike õiguste eest.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajaile läbi lugeda teema esimese jao — „Mis on Nõukogude riik" (õpiku I osa, lk. 157—160).

Küsimusi vestluseks. Vestlust jao „Mis on Nõukogude riik" kohta võib viia läbi näiteks selliste küsimuste järgi:

1. Mis on riik ja kuidas ta tekkis?
2. Missuguseid eesmärke taotleb kodanlik riik?
3. Milles on Nõukogude riigi kui uut, kõrgemat tüüpi riigi iseärasus?
4. Missugused on proletariaadi diktatuuri peamised ülesanded?
5. Missugused arenemisfaasid tegi läbi Nõukogude riik ja millised on tema funktsioonid?

Valgustades vestluses kodanliku riigi klassiolemust, näitavad kuulajad ajakirjandusest võetud üksikute kaasaegsete näidete varal, et Ameerika Ühendriikides, Inglismaal ja teistes kapitalistlikes maades on tegelikeks ja täievõimulisteks peremeesteks kapitalistide monopolistlikud ühendused, kes varjavad oma diktatuuri parlamentlike asutustega. Kasutades näiteid ajakirjandusest, jutustavad kuulajad rahu eest võitlevate progressiivsete tegelaste tagakiusamisest kapitalistlikes maades, sellest, kuidas fašiseerub riigisüsteem Ameerika Ühendriikides.

Vestluses peavad kuulajad näitama, et Nõukogude riik väljendab ja kaitseb töölisklassi ja kõigi töötajate huve, et ta on töölisklassi kätes kommunismi ülesehitamise ja Oktoobrirevolutsiooni suurte võitude kaitsmise peamiseks tööriistaks.

Õpiku üldisi teese Nõukogude riigi olemusest kinnitavad kuulajad vestluses konkreetsete näidetega oma vabariigi, oblasti, antud rajooni, ettevõtte või kolhoosi elust.

*

Materjali tundmaõppimine teema teise jao — „Nõukogude võim on kõige demokraatlikum võim maailmas" — kohta jaguneb kaheks õppuseks: esimene on pühendatud nõukogudele kui NSV Liidu poliitilisele alusele, ja samuti NSV Liidu kodanike õigustele ja kohustustele; teine — nõukogude valimissüsteemile.

*

Propagandisti jutustus. Jutustuse jao „Nõukogude võim on kõige demokraatlikum võim maailmas" esimese osa kohta võib viia läbi näiteks sellise plaani järgi:

1. Töörahva saadikute nõukogud — NSV Liidu poliitiline alus.
2. Nõukogude kodanike suured õigused.
3. Nõukogude kodanike põhilised kohustused.

Valmistudes jutustuseks, peab propagandist hästi tundma õppima seltsimees Stalini aruannet „NSV Liidu Konstitutsiooni projektist", NSV Liidu kodanike õiguste ja kohustuste kohta käivaid osasid NSV Liidu Konstitutsioonis, NSV Liidu Riikliku Plaanikomitee ja NSV Liidu Statistika Keskvalitsuse teada-

annet NSV Liidu neljanda (esimese sõjajärgse) viie aasta plaani 1946—1950 täitmise tulemustest.

Asudes jutustama, rõhutab propagandist eelkõige, et meie maal kuulub võim linna ja maa töörahvale töörahva saadikute nõukogude näol.

Propagandist selgitab kuulajaile NSV Liidu Konstitutsiooni 2. paragrahvi, kus on öeldud: „NSV Liidu poliitiliseks aluseks on mõisnike ja kapitalistide võimu kukutamise ja proletariaadi diktatuuri kättevõitmise tulemusena võrsunud ja tugevnenud töörahva saadikute nõukogud".

Nõukogud esindavad vahetult meie rahvast, kehastavad tema tahet ja väljendavad tema huvisid. Nõukogud — see on tõeline töörahva võim, kõige massilisem, kõiki hõlmav riiklik organisatsioon, mis ühendab töölisi, talupoegi ja intelligentsi.

Propagandist märgib, et kapitalistlikes maades ei ole riigivõimul rahva usaldust, sest võimuorganid kodanlikes riikides on rajatud vägivallale töörahva hulkade üle ja hulkade petmisele. Jutustuses tuleb esitada andmeid selle kohta, kes valitseb kapitalistlikes riikides.

Kapitalistlikes maades kasutab kodanlus oma mõju ja rikkust, valet ja laimu, et viia parlamenti sisse „omainimesi".

V. I. Lenin kirjutas: „Heitke pilk mistahes parlamentlikule maale Ameerikast kuni Šveitsini, Prantsusmaast Inglismaani, Norrani jne.: päris-„riigiasju" aetakse kulisside taga ja seda sooritavad departemangud, kantseleid, staabid. Parlamendis ainult lobisetakse selle erilise eesmärgiga, et „lihtrahvast" ninapidi vedada."[1]

Edasi räägib propagandist Nõukogude kodanike suurtest õigustest. Stalinlik Konstitutsioon garanteerib nõukogude inimestele õiguse tööle, puhkusele, haridusele, materiaalsele kindlustatusele vanaduses ning samuti haiguse ja töövõime kaotamise korral.

Jutustuses tuleb märkida, et õigus tööle, mis on Stalinliku Konstitutsiooniga kindlustatud kõigile Nõukogude kodanikele, on nõukogude rahva üks suurimaid saavutusi. Seejuures on vaja lugeda läbi katkend NSV Liidu Konstitutsiooni 118. paragrahvist: „Õigus tööle kindlustatakse rahvamajanduse sotsialistliku organisatsiooniga, nõukogude ühiskonna tootmisjõudude järjekindla kasvuga, majanduskriiside võimaluse kõrvaldamisega ja tööpuuduse likvideerimisega."

[1] V. I. Lenin, Valitud teosed, II kd., lk. 134.

Tööpuudus, see kapitalistlike maade tööliste kohutav nuhtlus, on igaveseks hävitatud meie maal. Igal nõukogude inimesel on võimalus avaldada oma andeid ja võimeid loovas töös. Propagandist võib tuua jutustuses selliseid andmeid: tööliste ja teenistujate arv NSV Liidu rahvamajanduses oli 1950. aasta lõpus 39 200 000 inimest. Võrreldes 1940. aastaga suurenes rahvamajanduses tegutsevate tööliste ja teenistujate arv 1950. aastal 7 700 000 inimese võrra.

Meie maal tööpuuduse likvideerimise fakt tuleb kõrvutada andmetega massilise tööpuuduse ja vaesumise kasvust kapitalistlikes riikides. Propagandist kriipsutab alla, et vabale, loovale tööle sotsialismimaal vastandub pealesunnitud tööpuudus kapitalismimaades.

Nõukogude riik annab kõigile kodanikele õiguse puhkusele. Meie maal on kehtestatud kõige lühem tööpäev maailmas. Töölistele ja teenistujatele on kehtestatud lisaks puhkepäevadele iga-aastane puhkus töötasu säilitamisega. Midagi säärast ei ole ega võigi olla kodanlikes riikides. Paljude faktide alusel näitab propagandist, et kodanlus hoolitseb mitte tööliste puhkuse eest, mitte töötingimuste parandamise eest, vaid selle eest, et tööliste tööst võimalikult rohkem kasumeid välja pigistada.

Jutustades NSV Liidu kodanike õigusest ainelisele kindlustatusele vanaduses, haiguse ja töövõime kaotamise korral, on vaja märkida, et Nõukogude riik teostab oma arvel tööliste ja teenistujate sotsiaalkindlustust, võimaldab kõigile kodanikele tasuta arstiabi. Midagi taolist ei ole kodanlikes riikides.

Näitena võib viidata sellele, et 53 maal kogu maailmas ei ole kindlustust invaliidsuse korral. 49 maal, sealhulgas ka Ameerika Ühendriikides, ei ole kindlustatust haiguse korral. Haiguse ajal kaotavad töölised seal mitte ainult töötasu, vaid sageli ka töö. Tasu arstiabi eest on Ameerika Ühendriikides nii kõrge, et miljoneil töölistel puudub võimalus seda kasutada.

Jutustades NSV Liidu kodanike õigusest haridusele, tuleb näidata, et see kindlustatakse laialdase koolide ja kõrgemate õppeasutuste võrguga, üldise kohustusliku ja tasuta õpetamisega seitsmeklassilistes koolides, stipendiumide (rahalise toetuse) andmisega väljapaistvaile õpilastele kõrgemais koolides.

Rahvahariduse vajadustele kulutab Nõukogude riik 13—14 protsenti kogu NSV Liidu eelarvest. Õpilaste arv alg-, seitsmeklassilistes ja keskkoolides, tehnikumides ja teistes kesk-õppe-

asutustes suurenes sõjajärgse viisaastaku jooksul 8 miljoni inimese võrra ja tõusis 1950. aastal 37 miljonini.

Teistsugune on olukord kapitalistlikes maades. Seal on kesk- ja kõrgem haridus töörahva hulkadele kättesaamatu. Seda võib tõendada näitega Ameerika Ühendriikidest, kus täiskasvanud elanikkonnast 3 miljonit inimest ei ole kunagi õppinud koolis ja kus 10 miljonit inimest on saanud ainult niisuguse puuduliku hariduse, et nad faktiliselt on kirjaoskamatud. Kulutused rahvaharidusele Ameerika Ühendriikides 1950/51. aastal ei ületa üht protsenti riigieelarvest.

Jutustuse käigus tuleb selgitada, et Nõukogude Konstitutsioon kindlustab kõigile NSV Liidu kodanikele: a) sõnavabaduse, b) trükivabaduse, c) koosolekute vabaduse, d) tänavrongkäikude ja meeleavalduste vabaduse. Need Nõukogude kodanike õigused kindlustatakse sellega, et meie maal on töörahva ja tema organisatsioonide käsutuses trükikojad, paberitagavarad, ajalehed, kirjastused, raadiojaamad, ühiskondlikud hooned ja teised ainelised tingimused, mis on vajalikud nende õiguste elluviimiseks.

Nõukogude võim loob kõik võimalused rahvahulkade organisatsioonilise isetegevuse ja poliitilise aktiivsuse arendamiseks. Kõigil meie kodanikel on õigus ühineda ametiühingutesse, kooperatiiv-koondistesse, noorsoo-, spordi- ja riigikaitseorganisatsioonidesse, kultuurilistesse, tehnilistesse ja teaduslikesse ühingutesse. Kõige aktiivsemad ja teadlikumad NSV Liidu kodanikud ühinevad Üleliidulisse Kommunistlikku (bolševike) Parteisse.

Jutustuses on tähtis rõhutada, missugune tähtsus on meeste ja naiste õiguste täielikul võrdsusel meie maal. Nõukogude riik hoolitseb naiste tervise eest, kaitseb hoolikalt emasid ja lapsi, aitab naistel igakülgselt kasutada nende õigusi. Üksnes viimase viie aasta jooksul on NSV Liidus makstud lasterikastele ja vallasemadele riiklikku toetust ligi 18 miljardit rubla.

Tuleb esitada selliseid fakte: rohkem kui 380 000 naist töötab inseneride ja tehnikutena, 945 000 — õpetajatena, tervishoiusüsteemis töötab rohkem kui miljon naist, sealhulgas on üksnes arste 191 000. NSV Liidu ordenite ja medalitega on autasustatud rohkem kui 600 000 naist, 1988 naisele on antud Sotsialistliku Töö Kangelase nimetus; 70 naisele on antud Nõukogude Liidu Kangelase kõrge nimetus.

NSV Liidu Ülemnõukogu esimeses koosseisus oli 187 naist-

saadikut, teises koosseisus — 277 ja kolmandas koosseisus — 280. Mitusada eesrindlikku naist on valitud liidu- ja autonoomsete vabariikide ülemnõukogudesse. Vene NFSV Ülemnõukogu saadikute koosseisus on näiteks 255 naist. Nende hulgas on noor tekstiilitööline-stahaanovlane Maria Rožnjova, kuulus Moskva stahaanovlane kommunistlik noor Lidia Korabelnikova, agronoom, Kuibõševi-nimelise kolhoosi esimees Kurski oblastis Maria Kovaljova ja paljud teised. Rohkem kui 500 000 naist on kohalike nõukogude saadikuiks.

Stalinlik Konstitutsioon kindlustas kõigile Nõukogude kodanikele võrdõiguslikkuse, sõltumata rahvusest ja rassist, kõigil riikliku, majandusliku, kultuuri- ja ühiskondlik-poliitilise elu aladel. Niisugust täielikku võrdõiguslikkust ei ole üheski kapitalistlikus riigis. Võrdluseks võib siin tuua neegrite rõhutud seisundit Ameerika Ühendriikides.

Tähtis koht tuleb jutustuses anda Nõukogude kodanike kohustuste selgitamisele. Propagandist näitab, et Stalinlik Konstitutsioon kohustab kõiki kodanikke rangelt järgima ja täitma nõukogude võimu seadusi ja korraldusi, pidama töödistsipliini, ausalt suhtuma ühiskondlikesse kohustesse, austama sotsialistliku ühiselu reegleid. Stalinlik Konstitutsioon kohustab iga kodanikku hoidma, kindlustama ja suurendama sotsialistlikku omandit kui nõukogude korra püha ja puutumatut alust.

Lõpetades jutustust räägib propagandist iga NSV Liidu kodaniku pühast kohusest — meie sotsialistliku isamaa kaitsmisest. Meie Konstitutsioon nimetab sõjaväeteenistust Nõukogude Liidu Relvastatud Jõudude ridades Nõukogude kodanike aukohuseks. Iga Nõukogude kodanik peab väsimatult arendama ning kasvatama eneses ja teistes palavat ning elustavat nõukogude patriotismitunnet ja olema alati valmis meie kodumaa kaitseks.

Stalinliku Konstitutsiooniga ja Nõukogude seadustega fikseeritud sotsialistliku ühiselu reeglid on saanud teadlikele Nõukogude kodanikele nende isiklikeks moraalireegliteks, mida nad täidavad sisemise veendumuse järgi.

Jutustuse käigus võib propagandist esitada katkendeid järgnevatest teostest: V. Popovi „Teras ja šlakk", P. Pavlenko „Õnn", B. Gorbatovi „Donbass", A. Vološini „Kuznetski maa", A. Rõbakovi „Autojuhid", millistes on näidatud nõukogude inimeste patriotismi ja ennastsalgavat tööd.

Uue, nõukogude naise kuju ja ennastsalgava töö näitamiseks, mida ta teeb kodumaa heaks, kasutab propagandist järgnevaid teoseid: G. Medõnski „Marja", J. Maltsevi „Kõigest südamest", G. Baširovi „Au", A. Jašini „Aljona Fomina", filme „Külakooliõpetaja", „Ta kaitseb kodumaad".

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajaile lugeda läbi teema teise jao — „Nõukogude võim on kõige demokraatlikum võim maailmas" — esimese osa (õpikus lk. 160—167).

Küsimusi vestluseks. Vestlust jao „Nõukogude võim on kõige demokraatlikum võim maailmas" esimese osa kohta võib viia läbi näiteks selliste küsimuste järgi:

1. Miks on nõukogud NSV Liidu poliitiliseks aluseks?
2. Missugused on Nõukogude kodanike õigused?
3. Millega kindlustatakse õigus tööle, puhkusele, haridusele ja teised õigused?
4. Missugused on Nõukogude kodanike kohused ühiskonna ja riigi ees?

Arutades kuulajatega neid küsimusi, taotleb propagandist, et kõik kuulajad mõistaksid, et Nõukogude Liidu poliitilise aluse moodustavad töörahva saadikute nõukogud, mis kasvasid välja ja tugevnesid mõisnike ja kapitalistide võimu kukutamise ning proletariaadi diktatuuri kättevõitmise tulemusena.

Vestluses peavad kuulajad jutustama suurtest õigustest, mis Stalinlik Konstitutsioon annab Nõukogude kodanikele. Seejuures on tähtis, et kuulajad oma esinemistes näitaksid kohalikele faktidele toetudes, kuidas neid õigusi meie nõukogude elus teostatakse.

Suurt tähelepanu tuleb vestluses pühendada NSV Liidu kodanike kohustuste arutamisele. Kuulajad peavad konkreetsete näidete varal näitama, kui ausalt täidavad nõukogude inimesed oma kohuseid sotsialistliku kodumaa ees, miks on vaja otsustavalt võidelda töö- ja riikliku distsipliini vähimagi rikkumise vastu.

*

Propagandisti jutustus. Jutustuseks jao „Nõukogude võim on kõige demokraatlikum võim maailmas" teise osa kohta koostab propagandist näiteks sellise plaani:

1. Nõukogude valimissüsteem.
2. Valimissüsteem kapitalistlikes riikides.
3. Kodanlik demokraatia — demokraatia rikastele.
4. Nõukogude võim on kõige demokraatlikum võim maailmas.

Valmistudes jutustuseks sel teemal, peab propagandist tähelepanelikult tundma õppima NSV Liidu Konstitutsiooni ja „NSV Liidu Ülemnõukogu valimiste määrustikku".

Propagandisti ülesanne jutustuse läbiviimisel seisab selles, et elavalt avada kuulajaile sotsialistliku demokraatia eelised, näidata kodanliku demokraatia võltsi iseloomu.

Jutustuses märgib propagandist, et sotsialistlik demokraatia väljendub nõukogude valimissüsteemis, mis on kõige demokraatlikum maailmas ja mis kindlustab kõigile töötajaile poliitilised vabadused ja võrdsuse. Meie maal teostatakse järjekindlalt võimuorganite valitavuse ja saadikute valijate ees vastutavuse printsiipe. Stalinlik Konstitutsioon kehtestas kõige demokraatlikuma valimissüsteemi maailmas. Kõik NSV Liidu esindusorganid valitakse üldise, ühetaolise ja otsese valimisõiguse alusel salajasel hääletamisel.

Täielikult vastupidine iseloom on valimissüsteemidel kapitalistlikes riikides. Kuigi seal sageli deklareeritakse demokraatlikke valimisprintsiipe, on suured töörahva hulgad tuhandete klauslite ja mahhinatsioonide abil valimistest eemaldatud.

Propagandist jutustab olukorrast, milles toimuvad valimised kapitalistlikes maades. Valimisteks ettevalmistuse ajal kulutab kodanlus hiiglasuuri summasid agitatsioonile oma kandidaatide eest, valijate äraostmiseks jne. Lastakse käiku ähvardused, tugevdatakse progressiivsete tegelaste tagakiusamist.

Kapitalistlikes maades ei võta valimistest osa suur hulk kodanikke. Ameerikas kehtib palju mitmesuguseid piiravaid tsensuseid. Ameerika Ühendriikide lõuna-osariikides näiteks ähvardab omakohus iga neegrit, kes ilmub valimiskasti juurde. Ameerika Ühendriikides eksisteerib seniajani paljudes osariikides valimismaks. Ameerika Ühendriikide 18 osariigis saavad valimisõiguse ainult need kodanikud, kes oskavad lugeda ja kirjutada inglise keeles. Ameerika Ühendriikides võttis 1948. aasta kongressivalimistel hääletamisest osa vähem kui pool valijaist. Valijate vähene aktiivsus räägib paljude eitavast suhtumisest kehtivasse korda. Nendele andmetele vastan-

dab propagandist sotsialistliku ühiskonna järjekindla demokraatia.

Jutustuses võib tuua andmeid NSV Liidu Ülemnõukogu valimiste kohta 1950. aasta märtsis, kus kommunistide ja parteitute bloki kandidaatide poolt hääletas Liidunõukogu valimistel 99,73 protsenti ja Rahvuste Nõukogu valimistel 99,72 protsenti valijaist, kes võtsid osa hääletamisest.

Tuleb samuti viidata liidu- ja autonoomsete vabariikide ülemnõukogude valimiste tulemustele 1951. aasta alguses, rõhutades, et riigivõimu kõrgemate ja kohalike organite valimised on iga kord nõukogude ühiskonna moraalse ja poliitilise ühtsuse suurepäraseks demonstratsiooniks. Nõukogude inimesed hääletavad suure vaimustusega bolševike partei targa poliitika poolt, meie võitude innustaja ja organiseerija seltsimees Stalini poolt.

Ajalehtede andmete alusel tuleb näidata, kuidas reaktsioon, hirmus kasvavate progressiivsete jõudude ees, püüab kapitalistlikes riikides lämmatada vähimatki vaba mõtte avaldust. Ameerika Ühendriikides näiteks anti võimude korraldusel kohtu alla kommunistliku partei juhid, keda süüdistati selles, et nad propageerisid marksistlik-leninlikku õpetust. Seal tegutsevad avalikult kümned mitmesugused fašistlikud organisatsioonid, kes jutlustavad rassivaenu, organiseerivad veriseid arveteõiendamisi neegritega. Ameerika Ühendriikides võimutsevad „ameerikavastase tegevuse" uurimise komisjonid ja riigiteenijate lojaalsuse kontrollimise komisjonid.

Niiviisi kasutades võrdlusmeetodit viib propagandist kuulajad järeldusele, et kõige demokraatlikumaks võimuks maailmas on nõukogude võim.

Jutustuse käigus kasutab propagandist 48. lehte poliitkoolide näitlike õppevahendite albumis.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajaile läbi lugeda teema jao — „Nõukogude võim on kõige demokraatlikum võim maailmas" — teine osa (õpikus lk. 167—173).

Küsimusi vestluseks. Vestlust jao „Nõukogude võim on kõige demokraatlikum võim maailmas" teise osa kohta võib viia läbi näiteks selliste küsimuste järgi:

1. Miks on nõukogude valimissüsteem kõige demokraatlikum?

2. Mille poolest erineb nõukogude sotsialistlik demokraatia kapitalistlike maade võltsdemokraatiast?

Organiseerides vestlust nende küsimuste ümber, taotleb propagandist, et kuulajad oma esinemistes näitaksid nõukogude, sotsialistliku demokraatia üleolekut kodanlike maade värdjaslikust „demokraatiast". On tähtis, et kuulajad ilmutaksid nõukogude valimisseaduse aluste tundmist, selgitaksid konkreetsete näidetega, kuidas tegutseb nõukogude valimissüsteem.

Vastandades fakte nõukogude tegelikkusest töötajate olukorraga kapitalistlikes maades, näitavad kuulajad vestluse käigus, et kodanlikes maades kuulub võim kapitalistidele. Oma esinemistes, mis on pühendatud kodanliku demokraatia paljastamisele, võivad kuulajad tuua meie ajakirjanduse teateid valimistest kapitalistlikes maades, demokraatlike, progressiivsete organisatsioonide tagakiusamisest ja teisi fakte fašistlikust omavolist.

Nii tõestavad kuulajad arenevas vestluses elust võetud konkreetsete faktide najal kodanliku „demokraatia" — rikaste demokraatia — võltsi olemust, näitavad, et nõukogude võim on kõige demokraatlikum võim maailmas.

*

Teema kolmas jagu — „NSV Liidu riigivõimu- ja riigivalitsemis-organid" tuleb materjali omandamise hõlbustamiseks samuti jaotada kaheks õppuseks. Esimesel õppusel tuleb kuulajaid tutvustada riigivõimu- ja riigivalitsemis-organitega, jutustada NSV Liidu Ülemnõukogust, NSV Liidu Ministrite Nõukogust, ministeeriumidest; teine õppus tuleb pühendada kohalikele töörahva saadikute nõukogudele, samuti tuleb kuulajaid tutvustada kohtu, prokuratuuri, nõukogude luure ja NSV Liidu Relvastatud Jõudude ülesannetega.

Propagandisti jutustus. Jutustuseks jao „NSV Liidu riigivõimu- ja riigivalitsemis-organid" esimese osa kohta koostab propagandist näiteks sellise plaani:

1. NSV Liidu Ülemnõukogu.
2. Liidunõukogu ja Rahvuste Nõukogu.
3. NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium.
4. NSV Liidu Ministrite Nõukogu.
5. Ministeeriumid — riigivalitsemis-organid.

Õppuse läbiviimise ettevalmistamisel peab propagandist hoolikalt tundma õppima NSV Liidu Konstitutsiooni osasid, mis on pühendatud meie maa riiklikule korraldusele, tähelepanelikult läbi vaatama NSV Liidu riikliku korralduse skeemi.

Jutustuses tuleb näidata Nõukogude riigiorganite, kelle kogu tegevust juhib ja suunab meie rahva huvides kommunistlik partei, tõeliselt demokraatlikku iseloomu.

Propagandist jutustab NSV Liidu Ülemnõukogust kui Nõukogude riigi kõrgeimast organist, kelle kätte on koondatud kogu seadusandlik võim. On tähtis selgitada kuulajaile NSV Liidu Ülemnõukogu kahekojalise struktuuri mõtet ja rõhutada nõukogude kahekojalise süsteemi põhjalikku erinevust kodanlike riikide kahekojalistest süsteemidest.

Kapitalistlikes maades on mõlemad kojad kodanliku võimu organid. NSV Liidus esindavad NSV Liidu Ülemnõukogu mõlemad kojad töörahva huve. Mõlemad kojad valitakse üldise, ühetaolise ja otsese valimisõiguse alusel salajasel hääletamisel. NSV Liidu Ülemnõukogu kojad on võrdõiguslikud. 1950. aasta märtsis valiti NSV Liidu Ülemnõukogusse 1316 saadikut. NSV Liidu Ülemnõukogu saadikutest moodustavad töölised 32 protsenti, talupojad — 20 protsenti ning teenistujad ja haritlased — 48 protsenti.

Jutustuse käigus tuleb näidata, kuidas moodustatakse NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium ja missugused on tema funktsioonid. Ülemnõukogu Presiidium — nõukogude „kollegiaalne president" — on aruandekohuslik NSV Liidu Ülemnõukogu ees. NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimeheks on valitud N. M. Švernik.

On vaja üksikasjaliselt jutustada Nõukogude valitsuse moodustamise korrast, tema kui kõrgema täidesaatva ja korraldava võimuorgani funktsioonidest. NSV Liidu valitsus on tõeliselt rahvalik valitsus. Ta, nagu ütleb seltsimees Stalin, „... toetab vankumatult töölisi ja talupoegi-kolhoosnikuid, kogu linna ja maa töörahvast..."[1]

Jutustuses tuleb selgitada üleliiduliste, liiduvabariiklike ja vabariiklike ministeeriumide iseärasusi, jutustada, missuguseid majandus- ja riigivalitsemisharusid juhivad vabariiklikud ministeeriumid.

---

[1] J. Stalin, Leninismi küsimusi, Tallinn, 1945, lk. 367.

Jutustuse käigus kasutab propagandist 47. ja 49. lehte poliitkoolide näitlike õppevahendite albumis.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajaile läbi lugeda teema kolmanda jao — „NSV Liidu riigivõimu- ja riigivalitsemis-organid" — esimese osa (õpikus lk. 173—176).

Küsimusi vestluseks. Vestlust jao „NSV Liidu riigivõimu- ja riigivalitsemis-organid" esimese osa kohta võib viia läbi näiteks selliste küsimuste järgi:

1. Kuidas moodustatakse NSV Liidus riigivõimu-organid?
2. Miks koosneb NSV Liidu Ülemnõukogu kahest kojast?
3. Missugused on NSV Liidu Ministrite Nõukogu ülesanded?
4. Missuguseid ülesandeid täidavad üleliidulised, liiduvabariiklikud ja vabariiklikud ministeeriumid?

Vestluses peavad kuulajad jutustama meie maa riigivõimu- ja riigivalitsemis-organite ülesannetest, näitama, kuidas need moodustatakse.

Selgitades nõukogude seadusandlike ja täidesaatvate organite põhjalikku erinevust kodanlikest, võivad kuulajad oma esinemistes võrrelda NSV Liidu Ülemnõukogu klassikoosseisu Ameerika Ühendriikide kongressi ja Suurbritannia alamkoja klassikoosseisuga. Selline kõrvutamine võimaldab neil näidata NSV Liidu seadusandlike organite täielikult r a h v a l i k k u koosseisu ja kodanlike maade seadusandlike asutuste r a h v a v a s t a s t koosseisu.

Nimetades saadikute laialdaselt tuntud nimesid, tõendavad kuulajad näidete varal, et NSV Liidu Ülemnõukogu saadikuiks on valitud parimad inimesed tööliste, talupoegade ja intelligentsi hulgast, parteilised ja parteitud bolševikud, kes on oma riikliku ja ühiskondliku tegevusega ja oma ennastsalgava tööga vabrikuis ja tehaseis, sovhoosides ja kolhoosides, teaduse, tehnika ja kultuuri alal pälvinud rahvahulkade usalduse.

Vestluses jutustavad kuulajad sellest, kuidas kodanlus kapitalistlikes maades kasutab esindusorganeid oma diktatuuri elluviimiseks, agressiivse, imperialistliku poliitika teostamiseks.

Oma esinemistes näitavad kuulajad, et nõukogude rahvas on alati igati toetanud ja toetab oma valitsust kõigis tema algatustes ja ettevõtetes, toovad fakte rahva armastuse avaldustest Nõukogude valitsuse, bolševike partei ja suure Stalini vastu.

*

Propagandisti jutustus. Jutustust jao „NSV Liidu riigivõimu- ja riigivalitsemis-organid" teise osa kohta võib viia läbi näiteks sellise plaani järgi:

1. Meie maa administratiiv-territoriaalne jaotus.
2. Kohalikud töörahva saadikute nõukogud.
3. Nõukogude kohus ja nõukogude prokuratuur.
4. Nõukogude Relvastatud Jõud.
5. Nõukogude luure.

Propagandist alustab jutustust vastavuses maa administratiiv-territoriaalse jaotusega korraldatud kohalike töörahva saadikute nõukogude ülesannete selgitamisega.

Tuleb märkida, et kohalikud töörahva saadikute nõukogud, krainõukogust kuni külanõukoguni, on kohalikeks riigivõimuorganeiks. Kohalikud nõukogud erinevad põhjalikult kodanlike riikide niinimetatud kohalikest omavalitsustest. Seal neil organeil ei ole riigivalitsemisõigusi, kapitalistlikes maades kuulub võim kohtadel tegelikult valitsuse poolt määratud ametnikele.

Jutustuse käigus tuleb märkida kohalike nõukogude suurt osa linnaehituse ja kohaliku tööstuse igakülgsel arendamisel ning põllumajanduse juhtimisel.

Kuulajaile on vaja selgitada, missugused osakonnad moodustatakse kohalike nõukogude täitevkomiteede juures. Töörahva saadikute nõukogud valivad alalised komisjonid nõukogude praktiliseks abistamiseks nende töös. Need komisjonid seovad nõukogusid tihedalt elanikkonnaga, valijatega, tõmbavad laialdased töörahva hulgad kaasa riigivalitsemisele.

On tarvis näidata, kuidas kommunistlik partei juhib kohalike nõukogude igapäevast tegevust.

Jutustuses on vaja valgustada nõukogude prokuratuuri kui sotsialistliku seaduslikkuse valvuri osa. Meie prokuratuur, nagu meie kohuski, kindlustab nõukogude seaduslikkust, nõukogude sotsialistlikku õiguskorda.

Erilist tähelepanu tuleb jutustuses pühendada NSV Liidu Relvastatud Jõududele; seejuures on vaja rõhutada, et Nõukogude Armee on tõeliselt rahvalik armee, uut tüüpi armee, mis põhjalikult erineb kõigist kunagi maailmas eksisteerinud armeedest.

Edasi on vaja selgitada Nõukogude luure ülesandeid, näidata, et kõigi nõukogude inimeste tähtsaimaks kohuseks on valvsus ja riiklike saladuste range hoidmine. Konkreetsete näidete

varal tuleb näidata, kuidas peavad nõukogude inimesed abistama riikliku julgeoleku organeid ja Nõukogude luuret nende töös NSV Liidu huvide kaitsel.

Jutustades nõukogude kohtu kui sotsialistliku seaduslikkuse ja Nõukogude riigi autoriteedi kindlustamise organi osast, on tarvis näidata, et nõukogude kohus on uus, tõeliselt rahvalik kohus, mis koosneb rahva esindajaist ning mis kogu oma tegevusega kaitseb töötajate huvisid.

Jutustuse käigus kasutab propagandist 50. lehte poliitkoolide näitlike õppevahendite albumist.

Jutustades kangelaslikust Nõukogude Armeest, võib propagandist kasutada ilukirjanduslikke teoseid — M. Bubennovi „Valge kask", V. Nekrassovi „Stalingradi kaevikuis", O. Gontšari „Lipukandjad", kus on kujukalt näidatud meie armee jõudu, tema erinevust kapitalistlike maade armeedest.

Jutustades nõukogude võimu kohalike organite tegevusest, tuleb kasutada S. Babajevski romaane „Kuldtähe kavaler" ja „Valgus maa kohal".

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajaile läbi lugeda teema kolmanda jao — „NSV Liidu riigivõimu- ja riigivalitsemis-organid" teise osa (õpikus lk. 176—181).

Küsimusi vestluseks. Vestlust jao „NSV Liidu riigivõimu- ja riigivalitsemis-organid" teise osa kohta võib viia läbi näiteks selliste küsimuste järgi:

1. Kuidas on ehitatud kohalikud nõukogud ja missugused on nende ülesanded?
2. Milles seisab kohalike nõukogude põhjalik erinevus kodanlike maade kohalikest omavalitsustest?
3. Missugused on nõukogude kohtu ja prokuratuuri ülesanded?
4. Seltsimees Stalin Nõukogude Armee kolmest iseärasusest.

Vestluse käigus peavad kuulajad jutustama kohalike nõukogude ülesandeist võitluses kommunismi eest, selgitama konkreetsete näidete varal, kuidas on ehitatud ja kuidas töötavad kohalikud nõukogud, nende komisjonid, kuidas võtavad töörahva laialdased hulgad osa kohalike nõukogude tegevusest.

Propagandist taotleb, et kuulajad saaksid õieti aru nõukogude kohtu ja prokuratuuri ülesandeist revolutsioonilise sea-

duslikkuse tugevdamisel, et nad mõistaksid Nõukogude Relvastatud Jõudude põhilisi iseärasusi, kes peab kaitsma Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni ajaloolisi võite ja kommunismi ehitavate nõukogude inimeste rahulikku tööd.

Iseloomustades nõukogude kohut ja nõukogude prokuratuuri, peavad kuulajad näitama, et Nõukogude sotsialistlikus riigis teenib kohus töörahva huve. Kapitalistlikes maades on kohus kohtuliku arveteõiendamise organiks töörahvaga.

Vestluses peavad kuulajad iseloomustama Nõukogude Relvastatud Jõude, avama Nõukogude Armee iseärasused, näitama tema jõu ja võimsuse allikaid, jutustama Nõukogude luure ülesandeist.

SOOVITATAVAT KIRJANDUST

propagandistidele teema „Nõukogude sotsialistlik riik" õppuste ettevalmistamiseks

V. I. Lenin, Riik ja revolutsioon. Valitud teosed, II kd.

V. I. Lenin, Töötava ja ekspluateeritava rahva õiguste deklaratsioon. Valitud teosed, II kd.

V. I. Lenin, Riigist. Tallinn, 1946.

J. V. Stalin, Leninismi alustest, IV osa. Teosed, 6. kd.

J. V. Stalin, Punaarmee kolmest iseärasusest. Teosed, 11. kd.

J. V. Stalin, Leninismi küsimustest. Teosed, 8. kd.

J. V. Stalin, NSV Liidu Konstitutsiooni projektist. Aruanne Erakorralisel VIII Üleliidulisel Nõukogude Kongressil 25. novembril 1936. — Leninismi küsimusi. Tallinn, 1945.

Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Konstitutsioon (põhiseadus).

J. V. Stalin, Aruandekõne ÜK(b)P Keskkomitee tööst partei XVIII kongressil. III osa. — Leninismi küsimusi.

J. Stalin, Moskva linna Stalini valimisringkonna valijate valimiseelsetel koosolekutel peetud kõned 11. detsembril 1937 ja 9. veebruaril 1946. Tallinn, 1950.

J. Stalin, Marksism ja keeleteaduse küsimused. Tallinn, 1951.

Seltsimees J. V. Stalini jutuajamine „Pravda" kirjasaatjaga. Tallinn, 1951.

NSV Liidu Riikliku Plaanikomitee ja NSV Liidu Statistika Keskvalitsuse teadaanne NSV Liidu neljanda (esimese sõjajärgse) viie aasta plaani täitmise tulemustest 1946—1950. Tallinn, 1951.

★

NÕUKOGUDE RAHVASTE ÜHTNE PERE

Õppuste eesmärk. Teema „Nõukogude rahvaste ühtne pere" õppimine aitab kuulajatele selgitada bolševike partei poolt võitluses kommunismi võidu eest järjekindlalt teostatava leninlik-stalinliku rahvuspoliitika suurt elulist jõudu, näitab neile, et üksnes sotsialism toob kõigile rahvastele vabaduse ja võrdõiguslikkuse, et kapitalism on rahvastele rahvuslike tülide, rõhumise ja orjuse allikaks.

Selle teema õppuste eesmärgiks on kinnistada kuulajate teadvuses põhiline järeldus, et rahvastevahelise vaenu, rahvusliku ebavõrdsuse ja orjastamise hävitamine on võimalik üksnes kapitalismi likvideerimise teel. Seda järeldust kinnitavad NSV Liidu kogemused, leninlik-stalinliku rahvuspoliitika teostamise kogemused. Bolševike partei juhtimisel, suure vene rahva juhtiva osa ja vennaliku abi alusel saavutasid nõukogude rahvad hiiglasuuri edusamme poliitilises, majanduslikus ja kultuurilises arengus. Meie maal on loodud võimas paljurahvuseline sotsialistlik riik — kindla rahu, rahvaste vabaduse ning võrdõiguslikkuse kants.

Õppeaja jaotus. Teema „Nõukogude rahvaste ühtne pere" õppimiseks on kavas ette nähtud 6 tundi. Seda aega on otstarbekohane jaotada järgmiselt:

1. **Leninlik-stalinlik rahvuspoliitika** — 2 tundi.
2. **Võrdõiguslike rahvaste liit** — 2 tundi.
3. **Leninlik-stalinliku rahvuspoliitika suured saavutused** — 2 tundi.

*

Propagandisti jutustus. Jutustust teema esimese osa „Leninlik-stalinlik rahvuspoliitika" kohta võib esitada näiteks järgmise kava kohaselt:

1. Rahvusküsimus — osa sotsialistliku revolutsiooni üldisest küsimusest.

2. Bolševistliku programmi väljatöötamine rahvusküsimuse alal töölisklassi suurte juhtide V. I. Lenini ja J. V. Stalini poolt.

3. Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon ja leninlik-stalinliku rahvuspoliitika teostamine Nõukogude riigis.

4. Nõukogude riigi ja suure vene rahva abi rahvusliku rõhumise alt vabastatud rahvastele. Nende omaaegse majandusliku ja kultuurilise mahajäämuse likvideerimine.

Valmistudes ette õppustele peab propagandist uurima V. I. Lenini teoseid „Rahvaste enesemääramise õigusest" (Valitud teosed, 2. kd.) ning „Kriitilisi märkmeid rahvusküsimusest" (Teosed, 20. kd.) ja J. V. Stalini teoseid „Marksism ja rahvusküsimus" (Teosed, 2. kd.) ning „Rahvusküsimus ja leninism" (Teosed, 11. kd.), milledes on välja töötatud rahvusküsimuse bolševistlik programm.

Jutustuse alguses tuleb selgitada, et NSV Liidus on esmakordselt inimkonna ajaloos hävitatud rahvuslik rõhumine ja rahvastevaheline vaen, mida sajandeid on külvanud ekspluataatorlikud klassid tsaari-Venemaal ja mis kestab veel praegu kapitalistlikus maailmas. Bolševike partei juhtimisel on meie maal loodud võimas paljurahvuseline sotsialistlik riik, suur ja võitmatu rahvaste sõprus. See on bolševike partei leninlik-stalinliku rahvuspoliitika tulemus.

Töölisklassi suured juhid Lenin ja Stalin töötasid juba ammu enne Suurt Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni välja bolševistliku programmi rahvusküsimuse lahendamiseks. Nad näitasid, et rahvusküsimus on kapitali võimu kukutamise ja sotsialistliku revolutsiooni üldise küsimuse osa, et rahvusliku rõhumise likvideerimiseks ja rahvaste võrdõiguslikkuse ning sõpruse loomiseks on vaja hävitada kapitalism, kindlustada proletariaadi diktatuur ja üles ehitada sotsialism.

Mõisnikud ja kapitalistid on rahvusliku rõhumise kandjad, rahvastevahelise vaenu külvajad. Rahvaste rõhumine ja rahvusliku vihavaenu õhutamine on ekspluataatoritele vahendiks oma ülevõimu alalhoidmisel. Oma rahvuspoliitikas lähtuvad kapitalistid põhimõttest „jaga ja valitse". Seda taktikat harrastas vene tsarism, kes ässitas rahvaid üksteise vastu, püüdes neid üksteisest lahutada ja seega nõrgendada nende revo-

lutsioonilisust. Samasugust poliitikat harrastavad ameerika ja inglise imperialistid — rahvaste vabaduse lämmatajad.

Töölisklassi lähtekoht on sootuks vastupidine. Leninlik-stalinlik rahvuspoliitika rajaneb põhimõttele, et ei saa olla vaba see rahvas, kes rõhub teisi rahvaid. Bolševike partei on alati astunud ja astub nüüdki välja rahvusliku rõhumise vastu, nõudes täielikku võrdõiguslikkust ja rahvaste enesemääramise õigust, kaasa arvatud iseseisvate riikide moodustamise õigus. Selline nõudmine ei tähendanud seda, et bolševikud oleksid püüdnud luua hulga väikseid iseseisvaid riike. Vastupidi, bolševikud püüdsid vabastada Venemaa rahvad ja anda neile enesemääramise õiguse, et sel alusel luua võimas rahvaste liit, mis oleks ehitatud mitte survele ja rõhumisele, vaid võrdõiguslikkusele ja vabatahtlikkusele.

Selgitades leninlik-stalinliku rahvuspoliitika aluseid tuleb propagandistil meeles pidada, et rahvusküsimuse käsitamine bolševike partei poolt on vastavalt revolutsiooni arenemisele meie maal läbi teinud kaks arenemisjärku. Esimesele Maailmasõjale eelnenud perioodil seostasid bolševikud rahvusküsimuse lahendamise kodanlik-demokraatliku revolutsiooni teostamisega Venemaal. Esimese Maailmasõja perioodil, mil päevakorrale kerkis sotsialistlik revolutsioon, seostas Lenini-Stalini partei rahvus- ja koloniaalküsimuse lahendamise sotsialistliku revolutsiooni võiduga ja proletariaadi diktatuuriga.

Välja astudes vene tsarismi rõhumispoliitika vastu pidas bolševike partei otsustavat võitlust ka mitte-vene rahvusest kodanluse ja mõisnike natsionalistliku poliitika vastu, töölisliikumisse pugenud kodanlike natsionalistide vastu, kes ässitasid rahvaid üksteise vastu üles. Organiseerides Venemaa kõigi rahvaste tööliste ja talupoegade ühist võitlust tsarismi ja kapitalismi vastu, valmistas bolševike partei ette rahvaste vennalikku koostööd.

Propagandist selgitab kuulajatele Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni ajaloolist tähtsust, mis mõisnike ja kapitalistide võimu likvideerimisega meie maal hävitas rahvusliku rõhumise ja rahvaste ebavõrdsuse ning lõi eeltingimused nende vennalikuks koostööks Nõukogude riigis. V. I. Lenin ja J. V. Stalin olid maailma esimese paljurahvuselise sotsialistliku riigi loojad.

Oma jutustuses esitab propagandist need kohad seltsimees Stalini teosest „Oktoobrirevolutsiooni rahvusvaheline ise-

loom" (Teosed, 10. kd., lk. 231—242), kus kõneldakse Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni määratu suurest tähtsusest rahvusküsimuse lahendamisele meie maal, rahvuslikule vabastusliikumisele asumaades ning sõltuvates riikides ja imperialismi õõnestamisele.

Nõukogude võimu esimestest päevadest peale on Lenini-Stalini partei järjekindlalt ellu rakendanud oma rahvuspoliitikat, pannes rahvusküsimuse lahendamise töö vahetu juhtimise meie maal V. I. Lenini truule võitluskaaslasele seltsimees Stalinile. Rahvusküsimuse tuuma moodustas sel perioodil ülesanne luua rahvuslikust rõhumisest vabastatud rahvaste rahvusriiklus, likvideerida nende minevikust tingitud majanduslik, poliitiline ja kultuuriline mahajäämus. Partei ülesanne seisis selles, et anda mahajäänud rahvastele võimalus järele jõuda ettejõudnud rahvastele nii poliitiliselt, majanduslikult kui ka kultuuriliselt.

Otsustavat osa rõhumisest vabastatud Venemaa rahvaste liitumisel etendas vene töölisklass, kes osutas määratu suurt abi meie maa kõigile rahvastele nende majanduslikus ja kultuurilises arenemises. Rahvusküsimuse eduka lahendamise põhiteguriks NSV Liidus on Lenini-Stalini partei organiseeriv ja suunav osa; partei on liitnud ühtsena vennalikku perre kõik meie maa rahvad ja juhib neid kindlalt teel kommunismile.

Propagandist selgitab seda määratu suurt tööd, mille on teostanud bolševike partei ja Nõukogude riik rahvusküsimuse lahendamisel. Nõukogude riik on viinud ellu rahvaste täieliku võrdõiguslikkuse, andnud neile õiguse ise korraldada oma elu, kindlustanud kõigi meie maa rahvaste igakülgse poliitilise, majandusliku ja kultuurilise tõusu.

Jutustuses tuleb rõhutada, et käesoleval ajal on rahu ja rahvaste vabaduse ning sõltumatuse kõige kurjemateks vaenlasteks Ameerika Ühendriikide imperialistid. Ameerika imperialismi ajalooline arenemine on seotud lõputu hulga vägivallaaktide teostamisega nõrkade rahvaste vastu, nende lõputa röövimisega.

Ameerika Ühendriikide imperialistid tallavad „Marshalli plaani" abil jultunult jalge alla Lääne-Euroopa rahvaste õigusi, hävitavad nende rahvuslikku sõltumatust, dikteerivad toorelt oma tahet nende riikide müüdavatele kodanlikele valitsustele.

Soovides muuta Koread Ameerika Ühendriikide asumaaks ja suurt hiina rahvast uuesti heita imperialistliku orjuse ikkesse,

peavad Ameerika imperialistid kuritegelikku, röövellikku sõda Korea rahva vastu, nad on röövli kombel anastanud Hiina saare Taivani, nad teostavad provokatsioonilisi rünnakuid Hiina Rahvavabariigi linnadele ja küladele.

Ameerika imperialistid kiusavad igati taga oma enda maal neegritest elanikkonda; nad ekspluateerivad halastamatult rõhutud rahvaid asumaades ja sõltuvates riikides.

Samasugust metsikut omavoli harrastavad inglise kolonisaatorid orjastatud rahvaste suhtes Briti impeeriumis, mida imperialistid ja nende teenrid silmakirjatsedes ülistavad „Briti rahvaste sõpruskonnaks". Jugoslaavias teostab Tito klikk metsikut ühtede rahvaste teiste vastu ülesässitamise poliitikat, et sel teel püsida võimu juures.

Metsiku koloniaalrežiimi vastu tõusevad üles võitluseks sõltuvate riikide rahvad. Päevast päeva kasvab ja laieneb sõltuvate riikide ja asumaade rõhutud rahvaste rahvuslik vabastusliikumine. Hiina rahva ajalooline võit, mis on saavutatud Hiina Kommunistliku Partei ja tema juhi Mao Tse-dungi juhtimisel, Hiina Rahvavabariigi loomine ja kindlustamine on pöördeliseks momendiks Aasia ajaloos. Kätte võitnud oma maa vabaduse ja sõltumatuse ehitab suur hiina rahvas edukalt uut elu.

Hiina vabatahtlike vennalikul toetusel võitleb vabadustarmastav korea rahvas kangelaslikult oma kodumaa vabaduse ja sõltumatuse eest, Ameerika imperialistlike vallutajate ja nende satelliitide relvastatud interventsiooni vastu. Vietnami töötajad, olles loonud demokraatliku vabariigi, võitlevad vapralt oma maa täieliku vabastamise eest imperialistidest. Areneb rahvuslik vabastusliikumine Malaias, Indoneesias, Indias, Birmas, Aafrika asumaades.

Meie maal, esmakordselt inimkonna ajaloos, rahvaste võrdõiguslikkuse ja sõpruse loomine on innustavaks eeskujuks maailma kõigile rahvastele nende võitluses rahvusliku sõltumatuse, rahu, demokraatia ja sotsialismi eest.

On vajalik näidata, et rahvusküsimuse edukas lahendamine meie maal on suurepäraseks eeskujuks, mille järgi loovad uut elu rahvademokraatia maad, organiseerides oma rahvaste vennalikku sõprust uue, sotsialistliku majanduse ja kultuuri ehitamisel.

Lõpetades oma jutustust rõhutab propagandist, et rahvaste vabadus ja võrdõiguslikkus on saavutatavad ainult kapitali

võimu kukutamisega, ainult töölisklassi ja tema eelväe — kommunistliku partei — juhtimisel.

Jutustuse kestel kasutab propagandist M. Gorki jutustust „Üks vabariigi kuningaid" (Kogumikust „Ameerikas"), milles on antud ere iseloomustus Ameerika imperialistide kohta. Võib samuti kasutada Džambuli luuletusi NSV Liidu rahvaste sõpruse kohta, M. Ibragimovi romaani „Saabub päev" ja T. Sjomuškini romaani „Alitet läheb mägedesse".

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajaile läbi lugeda teema esimene osa „Leninlik-stalinlik rahvuspoliitika" (õpiku II osa, lk. 3—8).

Küsimused vestluseks. Vestlust osa „Leninlik-stalinlik rahvuspoliitika" kohta võib läbi viia näiteks järgmiste küsimuste alusel:

1. Miks ei ole võimalik hävitada rahvuslikku rõhumist ilma mõisnike ja kapitalistide ülevõimu likvideerimiseta?
2. Milles seisid bolševike partei põhilised nõuded rahvusküsimuses?
3. Millised õigused andis Oktoobrirevolutsioon varem rõhutud rahvastele meie maal?
4. Kuidas teostus leninlik-stalinlik rahvuspoliitika?
5. Millist mõju avaldas Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni võit rahvusliku vabastusvõitluse käigule asumaades ja sõltuvates riikides?

Vestluse käigus võivad kuulajad tuua näiteid rõhutud rahvaste tagakiusamisest tsaari-Venemaal ja andmeid ilukirjandusest, ajalehtedest ning ajakirjadest selle kohta, kuidas Ameerika ja Inglise imperialistid õhutavad rahvuslikku vaenu, kuidas imperialistid tallavad toorelt jalge alla rahvaste õigusi ja rahvuslikku sõltumatust.

Oma sõnavõttudes võivad kuulajad ära kasutada ajalehtede teateid rõhutud rahvaste rahvusliku vabastusliikumise kasvust, mis on sihitud Ameerika ja Inglise imperialistide vastu.

Jutustuses tuleb tuua konkreetseid fakte, milles avaldub nõukogude rahvaste vennalik koostöö nende majanduslikus ja kultuurilises arengus.

Jutustuse tulemusena viib propagandist kuulajad järeldusele sellest, et tark leninlik-stalinlik bolševike partei rahvuspoliitika ühendas kõik meie maa rahvad, liitis nad üldrahva-

likus võitluses kommunismi eest, et ta on vastandlik imperialistlike riikide poliitikale, rahvaste rõhumise ja orjastamise poliitikale.

Propagandisti jutustus. Jutustust teema teises osas — „Üheõiguslike rahvaste liit" — võib esitada näiteks järgmise plaani kohaselt:

1. Nõukogude sotsialistlike vabariikide moodustamine.
2. Seltsimees Stalini juhtiv osa nõukogude vabariikide loomisel.
3. Nõukogude rahvaste ühinemise alused ühtsesse Nõukogude liitriiki.
4. Nõukogude liiduvabariik.
5. Nõukogude autonoomne vabariik.
6. Autonoomsed oblastid ja rahvusringkonnad.

Jutustuseks ettevalmistudes uurib propagandist J. V. Stalini ettekannet X Ülevenemaalisel nõukogude kongressil 26. detsembril 1922. a. — „Nõukogude vabariikide ühendamisest" (Teosed, 5. kd.).

Alustades oma jutustust näitab propagandist, et Lenini ja Stalini poolt pärast Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni võitu loodud Venemaa Nõukogude Föderatiivne Sotsialistlik Vabariik on olnud riikliku korralduse eeskujuks kõigile meie maa rahvastele. Vene NFSV on kujunenud selleks tuumaks, mille ümber on tekkinud kindel paljurahvuseline sotsialistlik riik — Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit. Vene NFSV loomise järel tekkisid Ukraina ja Valgevene nõukogude sotsialistlikud vabariigid. Nõukogude sotsialistlikud vabariigid tekkisid samuti Taga-Kaukaasias ja Kesk-Aasias.

Väga tähtsat osa kõigi nõukogude vabariikide moodustamisel on etendanud seltsimees Stalin, kes on aidanud kõiki meie maa rahvaid ehitada uut elu. Ei leidu ühtegi nõukogude vabariiki, mille organiseerimisest poleks aktiivselt ja juhtivalt osa võtnud seltsimees Stalin.

Propagandist rõhutab seda määratu suurt abi, mida on osutanud ja osutab Nõukogude Liidu kõigile rahvastele nende poliitilises, majanduslikus ja kultuurilises arenemises suur vene rahvas, vanem vend nõukogude rahvaste peres. Eriti suured on vene töölisklassi teened nende rahvaste majanduslikku, poliitilise ja kultuurilise mahajäämuse ületamisel, keda Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon vabastas orjusest.

Hindamatut abi osutas suur vene rahvas Ukraina, Valgevene, Taga-Kaukaasia, Kesk-Aasia ja teistele meie maa rahvastele imperialistlike interventide väljakihutamisel nende pinnalt ja seesmise kontrrevolutsiooni hävitamisel. See abi moodustas kindla aluse nõukogude vabariikide koostööle, mis kodusõja aastail kujunes vabariikide sõjaliseks liiduks ühise vaenlase purustamiseks.

Propagandist jutustab, kuidas I Üleliidulisel Nõukogude Kongressil 30. detsembril 1922. a. toimus Lenini ja Stalini algatusel nõukogude vabariikide liitumine ühtseks liitriigiks — Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liiduks. NSV Liidu moodustamine oli leninlik-stalinliku rahvuspoliitika suureks võiduks.

Vestluses tuleb üksikasjaliselt selgitada neid põhjuseid, mis viisid nõukogude vabariigid ühinemisele ühtsesse liitriiki.

Propagandist loendab 1922. aastal Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liitu astunud nõukogude vabariigid — Vene NFSV, Taga-Kaukaasia NFSV, Ukraina NSV ja Valgevene NSV (5. detsembrist 1936. a. alates kuuluvad Gruusia, Aserbaidžani ja Armeenia vabariigid vahetult NSV Liidu koosseisu). Hiljem, seda mööda, kuidas tekkisid uued nõukogude sotsialistlikud vabariigid, astusid NSV Liidu koosseisu Usbeki ja Turkmeeni nõukogude sotsialistlikud vabariigid, autonoomsetest vabariikidest liiduvabariikideks ümberkujundatud Tadžiki, Kirgiisi ja Kasahhi vabariigid ning Läti, Leedu, Eesti, Moldaavia ja Karjala-Soome nõukogude sotsialistlikud vabariigid.

Propagandist jutustab, kuidas aastail 1939 ja 1940, tänu rahvaste suure juhi seltsimees Stalini isalikule hoolele, teostusid ukraina, valgevene ja moldaavia rahva sajandeid kestnud unistused taasühinemisest.

Käesoleval ajal kuulub Nõukogude Liidu koosseisu kuusteist nõukogude liiduvabariiki. Propagandist näitab need kaardil.

Propagandist selgitab, et kapitalistlikud paljurahvuselised riigid tekkisid tavaliselt maade vallutamise ning rahvaste alistamise ja orjastamise tagajärjel. Samade veriste meetoditega püüavad nüüd ameerika imperialistid orjastada teiste riikide rahvaid. Nad toetavad avalikult hispaania rahva timuka Franco, fašistliku ketikoera Tito ja korea rahva reeturi Li Sõn Mani reaktsioonilisi režiime.

Nõukogude Liit kui ühtne paljurahvuseline nõukogude sotsialistlik liitriik tekkis sootuks teisel teel — tema koosseisu kuuluvate nõukogude sotsialistlike vabariikide ühinemise teel täieliku vabatahtlikkuse alusel. Teiseks tähtsaks aluseks, millel Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit on tekkinud, tugevnenud ja kasvanud võimsaks suurriigiks, on tema koosseisu kuuluvate nõukogude sotsialistlike vabariikide võrdõiguslikkus, mis on eredalt väljendatud NSV Liidu Konstitutsioonis. Nõukogude sotsialistlike vabariikide ühinemise vabatahtlikkuse ning võrdõiguslikkuse idee on rõhutatud ka NSV Liidu riigihümni sõnades.

Propagandist toob esile, et NSV Liitu võrdõiguslikkuse alusel ühinenud nõukogude sotsialistlikud vabariigid jäävad suveräänseteks, s. o. iseseisvateks riikideks. Igal liiduvabariigil on oma konstitutsioon, oma riigivõimu- ja riigivalitsemis-organid, oma seadused. Liiduvabariikidele jääb õigus vabalt liidust välja astuda. Neil on õigus astuda otsestesse suhetesse välisriikidega, sõlmida nendega kokkuleppeid, vahetada diplomaatilisi esindajaid. Kõigile liiduvabariikidele on kindlustatud laialdane ja võrdõiguslik osavõtt NSV Liidu kõrgematest riigivõimu-organitest.

Ära kasutades õpiku materjale selgitab propagandist järgnevalt, millised on autonoomsete vabariikide, autonoomsete oblastite ja rahvusringkondade õigused.

Kaardil tuleb näidata kõigi liiduvabariikide, autonoomsete vabariikide ja autonoomsete oblastite piirid, järgnevalt aga saavutada, et kuulajad võiksid ise vabalt orienteeruda NSV Liidu poliitilis-administratiivsel kaardil.

Jutustuse käigus kasutab propagandist poliitkoolide näitlike õppevahendite albumi lehti 51, 52, 53, 54 ja 55 kui ka NSV Liidu poliitilist kaarti.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajaile läbi lugeda teema teine osa „Üheõiguslike rahvaste liit" (õpiku II osa, lk. 8—14).

Küsimused vestluseks. Vestlust osas „Üheõiguslike rahvaste liit" võib läbi viia näiteks järgmiste küsimuste alal:

1. Mis põhjustas nõukogude vabariikide ühinemise NSV Liitu?
2. Millist abi on osutanud suur vene rahvas meie maa kõigile rahvastele nende majanduslikus ja kultuurilises arenemises?

3. Milles väljenduvad nõukogude liiduvabariigi suveräänsed õigused?

4. Millised õigused on autonoomsetel vabariikidel, autonoomsetel oblastitel ja rahvusringkondadel?

Vestluses jutustavad kuulajad seltsimees Stalini ajaloolisest osast nõukogude vabariikide loomisel ja näitavad, et nõukogude vabariikide ühinemine NSV Liitu on kujunenud ajaloo käigus, meie maa rahvaste ühises võitluses välismaiste interventide ja seesmise kontrrevolutsiooni vastu.

On vajalik, et kuulajad jutustaksid vestluses suure vene rahva juhtivast osast NSV Liidu rahvaste vennalikus peres. Kuulajad jutustagu vene rahva vennalikust abist meie maa rahvastele välismaiste interventide ja seesmise kontrrevolutsiooni purustamisel, varemalt mahajäänud rahvuslike ääremaade muutmisel õitsvateks nõukogude vabariikideks, NSV Liidu rahvaste sisult sotsialistliku, vormilt rahvusliku kultuuri võimsas tõusus.

Oma sõnavõttudes peavad kuulajad esitama fakte, mis näitavad suure vene rahva osa Suure Isamaasõja aastail. Vene inimeste sangarlus innustas meie maa rahvaid ennastsalgavale võitlusele sotsialistliku kodumaa au ja sõltumatuse eest.

Vestluse peamiseks ülesandeks on, et kuulajad täielikult mõistaksid, et NSV Liidu rahvaste ühtseks nõukogude liitriigiks ühinemise aluseks on ühinemise vabatahtlikkus, rahvaste võrdõiguslikkus ja sõprus, et nõukogude riiklik kord on osutunud paljurahvuselise riigi eeskujuks, et Nõukogude riigis on rahvusküsimus ja rahvuste koostöö probleem lahendatud paremini kui mistahes teises paljurahvuselises riigis.

Propagandisti jutustus. Jutustust osas „Leninliku-stalinliku rahvuspoliitika suured saavutused" võib läbi viia näiteks sellise plaani järgi:

1. Uued, sotsialistlikud rahvused. Nende põhiline erinevus kodanlikest rahvustest.

2. Sotsialistliku paljurahvuselise riigi kindlus ja kodanliku paljurahvuselise riigi ebakindlus.

3. Nõukogude rahvaste väljapaistvad saavutused majanduse ja kultuuri arendamisel on tõendiks sotsialismi eelistest kapitalismi ees, nõukogude korra üleolekust kodanlikust korrast.

4. NSV Liidu rahvaste stalinlik sõprus — nõukogude korra suur võit, Nõukogude Liidu võimas jõuallikas.

Propagandist peab uurima J. V. Stalini teost „Rahvusküsimus ja leninism". Selles seltsimees Stalini teoses, mis on kirjutatud 1929. aastal ja esmakordselt avaldatud 1949. aastal, on teravalt esile toodud põhilised erinevused sotsialistlike rahvuste ja kodanlike rahvuste vahel ja eredalt iseloomustatud sotsialistlike rahvuste vaimset ja sotsiaal-poliitilist omapära. Jutustuseks ettevalmistudes uurib propagandist J. V. Stalini teost „NSV Liidu Konstitutsiooni projektist" (Leninismi küsimusi.).

Propagandist alustab oma jutustust, osutades sellele, et kapitalismi likvideerimise ja nõukogude korra kindlustamise tulemusena on meie maal vanade, kodanlike rahvuste likvideerimise baasil kujunenud ja arenenud uued, sotsialistlikud rahvused.

„Töölisklass ja tema internatsionalistlik partei", kirjutas seltsimees Stalin „on see jõud, mis ühendab neid uusi rahvusi ja juhib neid. Töölisklassi ja töötava talurahva liit rahvuse raamides kapitalismi jäänuste likvideerimiseks sotsialismi võiduka ülesehitamise nimel; rahvusliku rõhumise jäänuste hävitamine rahvaste ja rahvusküsimuste üheõigusluse ning vaba arenemise nimel; natsionalismi jäänuste hävitamine rahvastevahelise sõpruse loomise ja internatsionalismi kindlustamise nimel; ühisrinne kõigi rõhutud ja mittetäieõiguslike rahvustega võitluses vallutuspoliitika ja vallutussõdade poliitika vastu, võitluses imperialismi vastu, — selline on nende rahvuste vaimne ja sotsiaalpoliitiline ilme."[1]

Olles vabad lepitamatutest klassivastuoludest, mis lõhestavad kodanlikke rahvusi, ja olles hoopis üldrahvalikumad kui ükskõik milline kodanlik rahvus, on sotsialistlikud rahvused, nagu õpetab seltsimees Stalin, hoopis tihedamalt liitunud ja elujõulisemad kui ükskõik milline kodanlik rahvus.

Nõukogude Liidu rahvuste suhteid iseloomustab vastastikune sõprus, vennalik koostöö ja vastastikune abistamine. Nõukogude paljurahvuseline sotsialistlik riik on kõige tugevam ja kindlam riik maailmas.

Edasi jutustab propagandist nõukogude rahvaste väljapaistvatest saavutustest majanduse ja kultuuri arendamisel.

Otsustavat osa nõukogude vabariikide majanduslikus ja kultuurilises tõusus on etendanud stalinlikud viisaastakud. Sotsia-

[1] J. V. Stalin, Teosed, 11. kd. Tallinn, 1951, lk. 334.

listliku ülesehitustöö käigus on kõigi nõukogude rahvaste ühiste jõupingutustega likvideeritud endiste tsaari-Venemaa ääremaade poliitiline, majanduslik ja kultuuriline mahajäämus, kiirelt on arenenud sotsialistlik tööstus, on loodud eesrindlik sotsialistlik põllumajandus, on tehtud suuri edusamme NSV Liidu rahvaste kultuuri arendamises.

Propagandist näitab, et rahvuslike kultuuride arenemine NSV Liidus ei eralda, vaid lähendab NSV Liidu rahvaid. NSV Liidu rahvaste kultuur on vormilt rahvuslik ja sisult sotsialistlik.

Õpikus on toodud arvukaid fakte, mis iseloomustavad NSV Liidu rahvaste edu nende majanduslikus ja kultuurilises arenemises. Propagandist peab need faktid ära kasutama ja täiendama neid uute andmetega.

Propagandist kasutab ära rikkalikke andmeid edusammude kohta nõukogude vabariikide majanduslikus ja kultuurilises ehitustöös, mis on esitatud partei ja valitsuse juhtide poolt nende sõnavõttudes valijate koosolekutel 1950. a. märtsis.

Selleks, et paremini näidata sotsialistliku korra eeliseid, vastandab propagandist leninlik-stalinliku rahvuspoliitika saavutused rõhutud rahvaste õigusetusega, näljaga ja vaesusega kapitalistlikes maades. Näite sellisest vastandamisest annab seltsimees L. P. Beria artikkel, mis on pühendatud J. V. Stalini 70. sünnipäevale.[1] Selles artiklis võrdleb seltsimees Beria Nõukogude Aserbaidžani ja Iraani, Nõukogude Usbekistani ja Türgi arenemist. Seltsimees Beria poolt esitatud andmed kõnelevad sotsialistliku korra määratu suurtest eelistest.

Järgnevalt selgitab propagandist, miks on NSV Liidu rahvaste stalinlik sõprus Nõukogude Liidu võimsaks jõuallikaks.

Nõukogude patriotismi aluseks on kõigi nõukogude rahvaste piiritu truudus ja ustavus oma sotsialistlikule kodumaale, meie kodumaa kõigist rahvustest töötajate vennalik koostöö.

NSV Liidu rahvaste sõprus on auga välja tulnud karmidest katsumustest Suure Isamaasõja tules. Kõik NSV Liidu rahvad on ilmutanud truudust oma sotsialistlikule kodumaale, on üksmeelselt sepistanud võitu vaenlase üle. Nõukogude Liit tuli raskest sõjast välja võitjana, olles täielikult purustanud saksa

[1] L. Beria. Kommunismi võitude suur innustaja ja organiseerija. Tallinn, 1950.

fašistlikud vallutajad ja jaapani imperialistid. Nõukogulik rahvaste sõpruse ja võrdõiguslikkuse ideoloogia saavutas võidu fašistliku elajaliku natsionalismi ja rassivaenu ideoloogia üle.

Nüüd on tõstnud kilbile fašismi rassi-ideoloogia ameerika ja inglise imperialistid, et sel teel õhutada uut maailmasõda ja relvajõul orjastada rahvad, kes on heitnud endalt kapitalistliku orjuse ahelad. Kuid uutel pretendentidel maailma valitsemisele on veel vähem väljavaateid oma eesmärgi saavutamiseks kui Hitleril. Inglise-ameerika sõjaõhutajate kuritegelikele plaanidele astub vastu võimas, organiseeritud rahupooldajate rinne, mille eesotsas seisab Nõukogude Liit.

Propagandist näitab, kui eredalt väljendub Nõukogude Liidu ja nõukogude rahvaste vennaliku koostöö võimas jõud meie hiiglaslikes edusammudes, rahvamajanduse taastamise ja edasise arendamise sõjajärgse viie aasta plaani täitmises. Kõik NSV Liidu rahvad kindlustavad oma sotsialistliku kodumaa võimsust. Meie võimas paljurahvuseline sotsialistlik riik on peamiseks vahendiks kommunismi ehitamisel.

Lenini-Stalini partei juhtimisel on NSV Liidu rahvad ja kogu maa osutanud saksa fašistliku okupatsiooni all kannatanud nõukogude vabariikidele määratu suurt ja hindamatut abi. Ilma sellise vennaliku abita poleks nende vabariikide ja oblastite töötajad suutnud sõjajärgsel perioodil saavutada oma rahvamajanduse ja kultuuri taastamisel ja arendamisel nii kiiret tempot.

NSV Liidu rahvaste edusammudest majanduse ja kultuuri sõjajärgsel tõstmisel annavad eredat tunnistust NSV Liidu neljanda (esimese sõjajärgse) viie aasta 1946—1950 plaani täitmise kokkuvõtted.

Iseloomustavad on andmed Ukraina Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi õitsengust. Ukraina tööstus annab meie maale nüüd sütt, metalli, masinaid ja muud tööstustoodangut palju rohkem kui enne sõda. Ukraina elektrijaamade võimsus ületab tunduvalt sõjaeelse. Ukraina põllumajandusala töötajad on ületanud teravilja ja tehniliste kultuuride kasvatamisel sõjaeelse taseme. 82 protsenti kõigist külvipindadest künti 1950. a. üles traktoritega, põhimine osa saagist koristati kombainide ja teiste viljakoristamismasinatega. Vabariigi kolhoosid on saavutanud kõrgeid näitajaid ühiskondliku loomakasvatuse arendamisel ja selle produktiivsuse tõstmisel.

Silmapaistvad muudatused on toimunud Ukraina lääne oblas-

tite elus. Sõjajärgseil aastail on siin loodud palju uusi tööstusettevõtteid, mis on varustatud esmajärgulise nõukogude tehnikaga. Neis oblastites on lõpule viidud põllumajanduse kollektiviseerimine.

Viie aasta plaani eduka täitmise tulemusena on töötajate heaolu veelgi tõusnud. Sõjajärgse viisaastaku kestel on vabariigi linnades ja töölisasulais taastatud ja ehitatud üle 13 miljoni ruutmeetri elamispinda, külades on püstitatud üle 950 tuhande elamu ja enam kui 280 tuhat majapidamishoonet.

Nõukogude Ukraina on saavutanud ennenägematu õitsengu rahvahariduse, teaduse, kirjanduse ja kunsti alal. Vabariigi 158 kõrgemas õppeasutuses õpib üle 147 tuhande üliõpilase. Vabariigis on 92 teatrit, ilmub 917 mitmesugust ajalehte üldise tiraažiga 4 400 000 eksemplari ja 54 ajakirja tiraažiga 760 tuhat eksemplari.

Õpetlikud on andmed Kasahhi Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi kohta.

Olles enne revolutsiooni tsaari-Venemaa mahajäänud ääremaaks, kujutab endast nõukogude Kasahstan nüüd võimsa tööstuse ja väljapaistva kollektiivse mehhaniseeritud põllumajandusega vabariiki. Võrreldes sõjaeelse 1940. aastaga on vabariigis tööstustoodangu väljalase peaaegu kahekordistunud. Kasahstani põllumajandus on küllastatud eesrindliku tehnikaga, kasutatakse mitšuurinliku agrobioloogiateaduse saavutusi ja põllunduse novaatorite eesrindlikke kogemusi. Vabariigis areneb hiiglaslik töö riikliku kaitsemetsa vööndi loomisel Višnjavaja mäe — Kaspia mere vahel, mille pikkus on enam kui tuhat kilomeetrit. Ehitatakse uusi kanaleid Krõl-Ordinskaja ja Lõuna-Kasahstani oblastites. Määratu suurt ümberkujundavat mõju vabariigi põllumajandusele avaldab Stalingradi isevoolav magistraalkanal, mis oma suuremas osas hakkab kulgema Kasahstani steppides.

Nõukogude Kasahstan on tähtsaim loomakasvatuse baas meie maa idapoolses osas. Kariloomi on siin miljoneid. Kasahhi NSV põllumajandusala töötajad võitlevad ennastsalgavalt loomakasvatuse riikliku plaani eduka täitmise eest.

Kasahhi NSV-s on kirjaoskamatus täielikult likvideeritud. Vabariigi 9 tuhandes koolis õpib umbes poolteist miljonit last. Vabariigis on 26 kõrgemat õppeasutist, 108 tehnikumi, Kasahhi NSV Teaduste Akadeemia, palju teadusliku uurimise instituute, on õitsengul kirjandus ja kunst.

NSV Liidu rahvaste suurtest saavutustest sotsialistliku kultuuri arendamisel kõneleb kujukalt ka Stalini preemiate omistamine 1950. aasta väljapaistvate tööde eest teaduse ja leiutamise, kirjanduse ja kunsti alal. Stalini preemia laureaatide uue plejaadi hulgas on Vene NFSV, Ukraina, Valgevene, Usbekistani, Gruusia, Armeenia, Kasahstani, Aserbaidžani ja teiste vennasvabariikide teaduse ja kultuuri alal töötajaid, tootmise novaatoreid, Nõukogude Liidu mitmesuguste rahvuste esindajaid. On soovitav, et jutustuses nimetatakse Stalini preemia laureaatide nimesid ja teatatakse, mille eest neid on peetud nii kõrge ja austava preemia vääriliseks.

Meie maa rahvaste sõpruse on nõukogude inimesed kätte võitnud ja kindlustanud Lenini-Stalini partei juhtimisel võitluses sotsialismi eest. Lenini-Stalini partei kasvatab kõiki meie maa rahvusi vastastikuse austamise ja vastastikuse abistamise vaimus. Purustanud vaenlase agentuuri — trotskistid, buhaarinlased, kodanlikud natsionalistid — on bolševike partei liitnud kõik meie maa rahvad ühtsesse vennalikku perre, neid kasvatanud üldrahvalike, riiklike huvide tunnustamise vaimus, nõukogude patriotismi vaimus.

Kõneldes leninlik-stalinliku rahvuspoliitika teostamise tulemustest meie maal, tuleb rõhutada, et partei on saavutanud need võidud seltsimees Stalini juhtimisel, kes jätkab Lenini surematut tööd. Seejuures tuleb meenutada kuulajaile, millest kõneleb ÜK(b)P Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu tervitus seltsimees Stalinile tema 70. sünnipäeval.

„Sinu nimega, seltsimees Stalin," öeldakse selles tervituses, „on seotud revolutsiooni ühe tähtsaima küsimuse, rahvusküsimuse lahendamine. Nõukogude rahvaste vennalikus peres on varem rõhutud rahvused jõudnud ennenägematu poliitilise, majandusliku ja kultuurilise õitsenguni. Sinu poolt innustatud NSV Liidu rahvaste sõprus on revolutsiooni suureks saavutuseks, meie sotsialistliku kodumaa võimsuse üheks allikaks. Sotsialismi võiduga sai võitmatuks tihedalt Lenini-Stalini partei ümber koondunud nõukogude rahva moraalne ja poliitiline ühtsus. Meie rahvast täidab palav ja elustav nõukogude patriotism. Sinu juhtimisel on bolševike partei teostanud NSV Liidus tõelise kultuurirevolutsiooni."[1]

Jutustuses võib kasutada näiteid sellistest ilukirjanduslikest teostest nagu T. Sjomuškini „Alitet läheb mägedesse",

[1] Ajakiri „Eesti Bolševik" nr. 1, 1950.

A. Sakse „Mäkke", H. Leberechti „Valgus Koordis", mis jutustavad targa leninlik-stalinliku rahvuspoliitika edusammudest ja NSV Liidu rahvaste sõprusest. G. Gulia kirjeldab novellis „Kevad Sakeenis" kauge Abhaasia küla kolhoosnikute loovat elu, nende palavat armastust kodumaa ja bolševike partei vastu. Kirgiisi kirjanik T. Sõdõkbekov on romaanis „Meie aja inimesed" eredalt valgustanud Kirgiisia kolhoosnikute patriootlikku tööd, nende vankumatut ühtsust kõigi NSV Liidu rahvastega.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajaile läbi lugeda teema kolmanda osa „Leninlik-stalinliku rahvuspoliitika suured saavutused" (õpiku II osa lk. 15—24).

Küsimused vestluseks. Vestlust osas „Leninlik-stalinliku rahvuspoliitika suured saavutused" võib läbi viia näiteks selliste küsimuste alal:

1. Mille poolest erinevad NSV Liidu uued, sotsialistlikud rahvused vanadest, kodanlikest rahvustest?
2. Missugused on NSV Liidu rahvaste saavutused majanduse arendamisel?
3. Missugused on NSV Liidu rahvaste edusammud kultuuri arendamisel?
4. Milles seisab NSV Liidu rahvaste sõpruse tähtsus?

Vestluses kirjeldavad kuulajad konkreetsete näidete varal meie nõukogulikust tegelikkusest nõukogude rahvuste uusi iseloomujooni, nõukogude rahvaste sõprust ja koostööd Suure Isamaasõja aastail ja sõjajärgsel perioodil ja toovad näiteid vennalikust abist nõukogude vabariikidele, mis kannatasid saksa fašistliku okupatsiooni all.

Vestluses tuleb kasutada meie ajakirjanduses ilmunud uusi andmeid nõukogude rahvaste saavutuste kohta majanduslikus ja kultuurilises ülesehitustöös sõjajärgsel perioodil, samuti ka andmeid terava klassivõitluse ja rahvaste rõhumise ning tagakiusamise kohta kapitalistlikus maailmas.

Propagandist näitab, et samal ajal kui NSV Liidus üha tugevneb rahvaste koostöö ja sõprus, kõveneb kapitalistlikes maades koloniaalne orjus ja rahvaste rõhumine, kasvab kiskjalik šovinism, tehakse metsikuid ettevalmistusi uueks röövellikuks sõjaks.

Nõukogude rahvaste ajaloolised võidud, nende murdmatu sõprus ja koostöö innustavad asumaade ja sõltuvate riikide rõhutud rahvaid võitlusele oma vabaduse ja sõltumatuse eest.

Järgides suure Nõukogude Liidu eeskuju, sammuvad rahu, demokraatia ja rahvaste võrdõiguslikkuse ning sõpruse lipu all sotsialismi ülesehitamise teed rahvademokraatia maad. Hiina rahva ajalooline võit võitluses imperialismi ja tema sulaste kuomintanglaste vastu ning Hiina Rahvavabariigi loomine annavad eredat tunnistust Lenini-Stalini õpetuse kõikevõitvast jõust.

Lõpuks kõneleb propagandist sellest, et NSV Liidu rahvaste leninlik-stalinliku sõpruse igakülgne tugevdamine on meie suure Nõukogude kodumaa võitmatuse ja Nõukogude Liidu rahvaste sõltumatuse ning edasise õitsengu pandiks.

Vestluse viimase küsimuse arutamisel on vajalik, et kuulajad täielikult mõistaksid, et nõukogude rahvaste sõbralik koostöö on nõukogude korra suur ajalooline võit, et rahvaste sõpruse kõvendamisel on määratu suur tähtsus kommunismi edukal ehitamisel.

SOOVITATAVAT KIRJANDUST

propagandistidele teema „Nõukogude rahvaste ühtne pere" õppuste ettevalmistamiseks

V. I. Lenin, Kriitilisi märkmeid rahvusküsimusest. Teosed, 20. kd. (v. k.).

V. I. Lenin, Rahvaste enesemääramise õigusest. Valitud teosed, I kd.

V. I. Lenin, Kiri Ukraina töölistele ja talupoegadele võitude puhul Denikini üle. Valitud teosed, II kd.

J. V. Stalin, Marksism ja rahvusküsimus. Teosed, 2. kd.

J. V. Stalin, Nõukogude vabariikide ühendamisest. 26. detsembril 1922 X Ülevenemaalisel Nõukogude Kongressil peetud kõne. Teosed, 5. kd.

J. V. Stalin, Leninismi alustest, peatükk „Rahvusküsimus". Teosed, 6. kd.

J. V. Stalin, Rahvusküsimus ja leninism. Teosed, 11. kd.

J. V. Stalin, NSV Liidu Konstitutsiooni projektist. Ettekanne Erakorralisel VIII Üleliidulisel Nõukogude Kongressil 25. novembril 1936. a. — Leninismi küsimusi. Tallinn, 1945.

J. V. Stalin, Moskva linna Stalini valimisringkonna valijate valimiseelsetel koosolekutel peetud kõned 11. detsembril 1937 ja 9. veebruaril 1946. Tallinn, 1950.

J. V. Stalin, Marksism ja keeleteaduse küsimused, Tallinn, 1951.

Seltsimees Stalinile — suurele juhile ja õpetajale, Lenini surematu töö jätkajale. ÜK(b)P Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu tervitus seltsimees Stalinile tema 70. sünnipäeval. „Eesti Bolševik" nr. 1, 1950.

NSV Liidu neljanda (esimese sõjajärgse) viie aasta plaani täitmise tulemustest 1946—1950. NSV Liidu Riikliku Plaanikomitee ja NSV Liidu Statistika Keskvalitsuse teadaanne. Tallinn, 1951.

NSV Liidu neljanda (esimese sõjajärgse) viie aasta plaani täitmise tulemustest 1946—1950. NSV Liidu Riikliku Plaanikomitee ja NSV Liidu Statistika Keskvalitsuse teadaanne. Tallinn, 1951.

ÜK(b) PARTEI ON NÕUKOGUDE ÜHISKONNA JUHTIV JA SUUNAV JÕUD

Õppuse eesmärk. Käesoleva teema õppimise eesmärgiks on esile tuua Lenini-Stalini partei suur innustav, organiseeriv ja suunav osa võitluses kommunismi võidu eest.

Õpperaamatu materjalide tundmaõppimine aitab selgitada kuulajatele bolševike partei kui uut tüüpi partei erinevusi, aitab neil mõista, kuidas partei on võitnud töörahvahulkade suurima usalduse ning kuidas ta teostab sotsialistliku riigi, ühiskondlike organisatsioonide ja nõukogude rahva hiiglasliku loova tegevuse juhtimist.

Õppuste käigus tuleb näidata, kuidas kujunes välja Lenini ja Stalini — bolševike partei geniaalsete organisaatorite ja ehitajate koostöö ja kui määratu suur tähtsus on sellel koostööl revolutsiooni saatuse ja kommunistliku liikumise arenemisele kogu maailmas. Käesoleva teema läbitöötamise tulemusena veenduvad kuulajad veelgi kindlamalt selles, et nõukogude rahva maailma-ajaloolised võidud on seltsimees Stalini targa juhtimise tulemus, kes kannab kõrgel Lenini lippu ning juhib meie rahvast ja bolševike parteid kindlalt edasi kommunismiteed mööda.

Õppeaja jaotus. Programmi järgi on teema „ÜK(b) Partei on nõukogude ühiskonna juhtiv ja suunav jõud" õppimiseks ette nähtud 10 tundi. Seda aega on otstarbekohane jaotada järgmiselt:

1. **Lenini-Stalini partei on viinud meie rahva sotsialismile** — 2 tundi.
2. **Bolševike partei on uut tüüpi partei** — 2 tundi.
3. **Kuidas bolševike partei juhib nõukogude ühiskonda** — 4 tundi.
4. **V. I. Lenin ja J. V. Stalin on kommunistliku bolševike partei suured juhid** — 2 tundi.

*

Propagandisti jutustus. Jutustust sellest, kuidas Lenini-Stalini partei viis meie rahva sotsialismile, võib läbi viia näiteks niisuguse plaani järgi:

1. Bolševike partei eesmärgid, mis on sõnastatud partei esimeses programmis.
2. Bolševike partei revolutsiooniline tegevus tsarismiaastail.
3. Bolševike partei on Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni innustaja ja organiseerija.
4. Bolševike partei oli välismaiste interventide ja valgekaartlaste purustamise organiseerija kodusõja-aastail.
5. Bolševike partei võitluses rahvamajanduse taastamise eest.
6. Lenini-Stalini partei on nõukogude rahva võitluse innustaja ja organiseerija sotsialismi võidu eest.
7. Bolševike partei — nõukogude rahva võidu innustaja ja organiseerija Suures Isamaasõjas.
8. Lenini-Stalini partei võitlus rahvamajanduse taastamise ja edasiarendamise eest sõjajärgsel perioodil.

Koostades jutustuse näiteks niisuguse plaani järgi, peab propagandist arvesse võtma, et kuulajad on eelmise kaheksa teema õppimisel juba tutvunud bolševike partei kangelasliku võitlusega sotsialismi võidu eest, on tutvunud tema ajalooga. Seepärast tuleb jutustuses anda ainult lühike ülevaade kuulsusrikkast teest, mille bolševike partei on V. I. Lenini ja J. V. Stalini juhtimisel ära käinud, näidates, kuidas partei on võitnud endale autoriteedi ja laialdaste töörahvahulkade usalduse ja armastuse.

Valmistudes jutustuse läbiviimiseks, kasutab propagandist bolševike partei ajaloo põhietappide kohaselt ÜK(b) Partei ajaloo lühikursuse tähtsamaid juhtlauseid.

Propagandist rõhutab jutustuses, et oma olemasolu esimestest päevadest peale seadis bolševike partei endale kõrge eesmärgi — kukutada kodanlik-feodaalne kord Venemaal, kehtestada tööliste ja talupoegade võim ja ehitada üles sotsialism.

Olles relvastatud marksismi-leninismi teooriaga, juhtis Lenini-Stalini partei töölisklassi võitlust tsarismi, kapitalistide ja mõisnike vastu. Ta oli Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni innustajaks ja organiseerijaks. Kodusõja-aastail õhutas bolševike partei töölisklassi ja töötavat talurahvast noore

Nõukogude riigi kaitsele interventide ja sisemise kontrrevolutsiooni vastu ning päästis meie kodumaa ohust saada orjastatud välismaa poolt.

Propagandist keskendab kuulajate tähelepanu partei võitlusele sotsialismi võidu eest meie maal. Olles relvastatud leninlik-stalinliku õpetusega sotsialismi võidust ühel maal, organiseeris partei töötajaid võitlusele Venemaa majandusliku ja kultuurilise mahajäämusega, võitlusele stalinlike viisaastakute eduka täitmise eest. Viies ellu maa sotsialistliku industrialiseerimise ja põllumajanduse kollektiviseerimise geniaalset stalinlikku programmi, teostas nõukogude rahvas tõelisi töökangelaslikkuse imesid. Lenini-Stalini partei juhtimisel ehitas nõukogude rahvas üles sotsialismi meie maal.

Võideldes ennastsalgavalt töötajate huvide eest ning kaitstes ja täites suuri leninlikke õpetusi, purustas bolševike partei trotskistide, zinovjevlaste ja buhaarinlaste, kodanlike natsionalistide ja teiste rahvavaenlaste herilasepesad, kes muutusid spioonide, mõrvarite ja diversantide jõuguks, taotlesid kapitalismi restaureerimist NSV Liidus ja meie maa orjastamist välismaiste imperialistide poolt. Nende rahva kõige kurjemate vaenlaste hävitamine oli sotsialismi eduka ülesehitamise vältimatuks tingimuseks ja kindlustati tänu meie suure õpetaja ja juhi seltsimees Stalini leppimatusele, otsustavusele ja targale ettenägelikkusele.

Jutustades partei juhtivast ja suunavast tegevusest rahuliku ülesehitustöö aastail, peab propagandist tooma kohalikke fakte ja näiteid ettevõtte, kolhoosi, rajooni, oblasti ja krai ajaloost.

Nõukogude rahva Suure Isamaasõja aastail saksa fašistlike röövvallutajate vastu mobiliseeris Üleliiduline Kommunistlik (bolševike) Partei kõik maa materiaalsed ja vaimsed jõud sotsialistliku isamaa kaitseks. Sel meie kodumaa jaoks raskel ajal nägime parteid endi ees kui fašistlike röövvallutajate vastu peetava üldrahvaliku võitluse innustajat ja organiseerijat.

Bolševike partei ja suure Stalini tark juhtimine kindlustas sõjas hitlerliku Saksamaa ja imperialistliku Jaapani vastu nõukogude rahva maailma-ajaloolise võidu. Nõukogude rahva suur võit fašismi tumedate jõudude üle päästis inimkonna hitlerlikust türanniast, tõi Euroopa rahvastele vabaduse, laiendas ja tugevdas sotsialismirinnet ja tekitas uut kahju kapitalistlikule süsteemile, millest langes välja rida Kesk- ja Kagu-

Euroopa maid, kes kehtestasid rahvademokraatliku korra ja asusid sotsialismi ehitamise teele.

Sõjajärgsel perioodil suunas bolševike partei nõukogude rahva jõupingutused rahvamajanduse taastamisele ja edasiarendamisele ning töötajate materiaalse ja kultuurilise elutaseme edasisele tõstmisele, saavutades sel alal suurt edu.

Andnud niisuguse ülevaate Lenini-Stalini partei kuulsusrikkast teest, viib propagandist kuulajad järeldusele, et nõukogude inimesed veendusid omaenda kogemuste põhjal selles, et bolševike partei suudab kaitsta rahva huvisid. Seepärast ÜK(b) Partei autoriteet on rahvahulkade keskel ka nii suur ja kõigutamatu, seepärast usaldabki nõukogude rahvas piiritult kommunistide parteid.

Maailma poliitiliste parteide ajalugu ei ole tundnud ega tunne teist niisugust parteid, kes oleks omanud sellist rahvahulkade piiritut toetust, niisugust tulist armastust, nagu seda omab nõukogude rahva ja kõigi lihtsate inimeste keskel kogu maailmas Lenini-Stalini partei.

Jutustuses kasutab propagandist materjale poliitkoolide näitlike õppevahendite albumist. Selleks peab propagandist varakult albumist välja valima 5—6 lehte, mis illustreerivad põhietappi partei võitlusest sotsialismi võidu eest meie maal (Oktoobrirevolutsioonile, kodusõjale, rahvamajanduse taastamisele, maa industrialiseerimisele ja põllumajanduse kollektiviseerimisele pühendatud lehed). Näitlikud õppevahendid aitavad kuulajail jutustust paremini meelde jätta.

Samuti võib jutustuse käigus kasutada ilukirjanduslikke teoseid, mis kajastavad Lenini-Stalini partei innustavat ja juhtivat osa võitluses sotsialismi võidu eest meie maal. Partei võitlust tsarismi-aastail kujutatakse M. Gorki romaanis „Ema" ja V. Majakovski poeemis „Vladimir Iljitš Lenin"; bolševike partei organiseeriv osa rahuliku ülesehitustöö aastail on jäädvustatud V. Majakovski poeemis „Hästi!", M. Šolohhovi romaanis „Ülesküntud uudismaa", J. Iljini romaanis „Suur konveier" ja teistes väljapaistvais nõukogude kirjandusteostes.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajatele õppida alajaotust „Lenini-Stalini partei on viinud meie rahva sotsialismile" (õpperaamatu II osa lk. 25—27).

Küsimused vestluseks. Vestlust teema selle osa kohta võib organiseerida näiteks niisugustes küsimustes:

1. Millised eesmärgid on endale seadnud bolševike partei ja kuidas ta on võidelnud nende eesmärkide teostamise eest?
2. Kuidas juhtis bolševike partei töölisklassi ja kehvalurahva võitlust Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni eest?
3. Milles avaldus Lenini-Stalini partei juhtiv ja suunav jõud kodusõja- ja rahvamajanduse taastamise aastail?
4. Kuidas võitles partei stalinlike viisaastakute teostamise eest, sotsialismi ülesehitamise eest meie maal?
5. Milles väljendus bolševike partei innustav ja organiseeriv osa nõukogude rahva Suure Isamaasõja aastail saksa fašistlike röövvallutajate vastu?
6. Kuidas võitles bolševike partei sõjajärgse stalinliku viisaastaku teostamise eest?

Vestluses nendest küsimustest taotleb propagandist, et kuulajad saaksid selge kujutluse bolševike partei ajaloo põhietappidest.

Kuulajad peavad konkreetsete ajalooliste näidete varal näitama, kuidas bolševike partei õhutas ja organiseeris rahvahulki võitlusele sotsialismi võidu eest, kuidas ta tõmbas neid endaga kaasa.

Vestluses peab kindlustuma kuulajates järeldus sellest, et meie rahva poolt saavutatud maailma-ajaloolised võidud on bolševike partei ja töörahva geniaalsete juhtide Lenini ja Stalini targa juhtimise tulemuseks, et oma ennastsalgava võitlusega on bolševike partei võitnud endale laialdastes rahvahulkades armastuse ja sügavaima usalduse, kes näevad Lenini-Stalini parteis oma järeleproovitud ja tarka juhti.

Võttes vestluse käigus sõna, võivad kuulajad kasutada oma sõnavõtu kinnituseks poliitkoolide näitlike õppevahendite albumi materjale, ilmekaid fakte kohalikust elust, samuti näiteid ilukirjandusest.

*

Propagandisti jutustus. Jutustust bolševike parteist kui uut tüüpi parteist võib läbi viia näiteks niisuguse plaani järgi:

1. Bolševike partei kui uut tüüpi partei tekkimise ajaloolised tingimused.
2. Partei on töölisklassi eesmine väesalk.
3. Bolševike partei jõud seisab marksistlik-leninlikus teoorias.

4. Bolševike partei on tugev oma organiseerituse tõttu.
5. Lenini-Stalini partei on proletariaadi klassiorganisatsiooni kõrgeim vorm.
6. Bolševike partei jõud seisab tema lahutamatus sidemes rahvahulkadega;
7. Kriitika ja enesekriitika kui partei võimas relv.
8. Bolševike partei kasvas ja karastus võitluses töölisklassi vaenlastega.

Propagandisti jutustus niisuguse plaani järgi on lühikeseks kokkuvõtteks marksistlik-leninliku õpetuse kohta töölisklassi revolutsioonilisest parteist.

Valmistudes jutustamiseks, tuleb propagandistil uurida seltsimees Stalini klassikalist tööd „Leninismi alustest", võttes selle seltsimees Stalini teose VIII osa oma jutustuse aluseks (Teosed, 6. kd., lk. 165—181). Samuti tuleb veel kord läbi lugeda ÜK(b)P ajaloo lühikursuse ptk-d II, VII—XII.

Bolševike partei kui uut tüüpi partei põhiliste erinevuste selgitamisele pühendatud jutustust alustab propagandist selle seaduspärasuse selgitamisega, et ilma revolutsioonilise marksistliku parteita ei saa töölisklass kukutada ekspluataatorite võimu ega üles ehitada sotsialistlikku ühiskonda. Partei on töölisklassile vajalik selleks, et koondada miljoneid töötajaid ühtseks revolutsiooniliseks armeeks, kes on suuteline kukutama kodanluse ja üles ehitama kommunistliku ühiskonna.

Vene menševikud tahtsid luua sotsiaaldemokraatlikku parteid, mis oleks sarnane Lääne-Euroopa oportunistlikele parteidele ja loodud nende eeskujul.

Lääne-Euroopa reformismi ja oportunismi vaimus kasvatatud sotsialistlikud parteid moonutasid Marxi ja Engelsi revolutsioonilist õpetust. Eitades ekspluataatorite võimu kukutamise ja sotsialistliku revolutsiooni paratamatust, petavad need oportunistlikud parteid töölisklassi, veenavad töötajaid selles, et sotsialismi on võimalik saavutada rahulikul teel, parlamendi poolt vastu võetud reformide abil. Parlamendivõitluses näevad nad sotsiaaldemokraatliku partei peamist ülesannet. Nende vaadete kaitsmise ja levitamisega kaitsesid II Internatsionaali sotsiaaldemokraatlikud parteid kapitalismi aluseid ja tugevdasid ekspluataatorite klassivõimu.

Propagandist oma jutustuses rõhutab, et Teise Maailmasõja järgsel perioodil esinevad parempoolsed sotsialistid ameerika monopolide agentidena töölisliikumises, propageerides ja

kaitstes ameerika imperialistide agressiivseid plaane. Nad võtavad aktiivselt osa uue sõja ettevalmistamisest NSV Liidu ja rahvademokraatia maade vastu.

Sotsialistliku revolutsiooni valmimise perioodil olid vanad sotsiaaldemokraatlikud parteid rahvahulkade revolutsiooniliste lahingute juhtimiseks täiesti kõlbmatud.

Siit tekkis vajadus luua uut tüüpi partei, revolutsiooniline võitluspartei, kes oleks küllalt julge selleks, et viia proletariaati võitlusse võimu eest, küllalt kogenud ja nõtke selleks, et vältida kõiki veealuseid karisid teel eesmärgile ja kindlustada võit.

Lenin ja Stalin lõid niisuguse uut tüüpi partei — bolševike revolutsioonilise partei.

Edasi kõneleb propagandist bolševike partei põhilistest erinevustest, mis moodustavad tema jõu ja võimsuse.

Ta selgitab kuulajatele, et partei on osa töölisklassist, on üks tema väesalku. Bolševike partei erineb teistest töölisklassi väesalkadest sellega, et ta on töölisklassi eesrindlik, teadlik, marksistlik väesalk, tema avangard. Tema ridadesse kuuluvad eesrindlikud inimesed töölisklassi, talurahva ja intelligentsi keskelt, kes on piiritult ustavad kommunismile.

Lenin ja Stalin õpetavad, et partei peab olema relvastatud eesrindliku revolutsioonilise teooriaga. „Eesrindliku võitleja osa võib täita ainult partei, keda juhib eesrindlik teooria".[1] Propagandist rõhutab, et bolševike partei jõud seisab tema ustavuses marksismile-leninismile.

„Marksism," õpetab seltsimees Stalin, „on teadus looduse ja ühiskonna arenemise seadustest, teadus rõhutud ja ekspluateeritavate hulkade revolutsioonist, teadus sotsialismi võidust kõigis maades, teadus kommunistliku ühiskonna ehitamisest".[2]

Jutustuses tuleb tähelepanu juhtida marksismi-leninismi loovale iseloomule, mis ei salli dogmatismi, kord alatiseks antud vormeleid, vaid lakkamatult areneb, üldistades bolševike partei ja maailma revolutsioonilise liikumise kogemusi, NSV Liidus kommunismi võidu eest peetava võitluse kogemusi. Arendades loovalt revolutsioonilist teooriat, rikastab seltsimees Stalin teda uute seaduspärasustega, tõstab mark-

[1] V. I. Lenin. Valitud teosed, I kd. Tallinn, 1945, lk. 128.

[2] J. Stalin. Marksism ja keeleteaduse küsimused. Tallinn, 1951, lk. 50.

sismi uuele, kõrgemale astmele. Marksistlik-leninliku teooria loova arendamise sellisteks näideteks on seltsimees Stalini õpetus sotsialistlikust riigist, maa sotsialistliku industrialiseerimise teooria, põllumajanduse kollektiviseerimise teooria, marksistlik rahvusteooria, õpetus sotsialistlikest rahvustest. Propagandist meenutab seltimees Stalini esinemisi diskussioonil keeleteaduse küsimuste kohta, mis viisid keeleteadust, samuti teisi teadusalasid suuresti edasi, ja olid väärtuslikuks loominguliseks panuseks marksismi-leninismi varasalve.

Meie rahva poolt bolševike partei juhtimisel saadud maailma-ajaloolise tähtsusega võidud tõendavad eredalt ja veenvalt marksistlik-leninliku teooria õigsust. Teadusliku kommunismi ideed innustavad nõukogude inimesi töökangelastegudele ja tiivustavad neid võitluses, valgustades teed kommunismile.

Suur Lenin õpetas, et organisatsioon kümnekordistab jõudusid. Bolševike partei on tugev oma kõrge organiseerituse tõttu. Bolševike partei distsipliin ja organiseeritus, monoliitsus ja ühtsus võimaldavad tal edukalt juhtida nõukogude rahva võitlust kommunismi võidu eest.

On õpetlik ja huvitav, kui propagandist oma jutustuses oskab tuua kohalike parteiorganisatsioonide elust ja bolševistliku distsiplineerituse ja organiseerituse jõust tunnistust andvaid eredaid fakte.

Edasi selgitab propagandist, et partei ei ole töölisklassi ainsaks organisatsiooniks. Tal on ka teisi massiorganisatsioone, milleta ta ei saa edukalt võidelda. Nende hulka kuuluvad töörahva saadikute nõukogud, ametiühingud, komsomol, kooperatiivid, kultuurhariduslikud organisatsioonid jne.

Et suunata kõigi nende töölisklassi väesalkade tegevust ühele eesmärgile ja vältida lahkuminekuid nende töös, on vaja organisatsiooni, kes juhiks töötajate kõigi organisatsioonide tegevust ja töötaks välja nende ühise joone võitluses kommunismi eest. Niisuguseks järeleproovitud organisatsiooniks on Lenini-Stalini partei.

Lenin ja Stalin on väsimatult võidelnud partei juhtiva osa eest teiste töölisklassi organisatsioonide keskel. Nad õpetavad, et bolševike partei on proletariaadi klassiorganisatsiooni kõrgeim vorm.

Jutustuses tuleb näidata, et töörahva vaenlased, trotskistid ja teised äraandjad, püüdsid hävitada kommunistliku partei

juhtivat osa proletariaadi diktatuuri süsteemis, katsudes töölisklassi sel kombel nõrgendada, jätta teda vaenlase ees relvadeta.

Propagandist selgitab kuulajatele, et partei jõud seisab tema lahutamatus sidemes rahvahulkadega. Esitades fakte partei ja Nõukogude riigi ajaloost, tuues näiteid ilukirjandusest ja kohalikust elust, näitab propagandist purustamatut sidet partei ja laialdaste rahvahulkade vahel.

Rahva üksmeelne toetus kõigile partei üritustele tõendab, et side partei ja rahva vahel on purustamatu. See side väljendub samuti parimate kommunismiehitajatega, nõukogude rahva ustavate poegade ja tütardega pidevalt täieneva parteiridade kasvus. Partei ja rahva vaheline side väljendub eredalt valimiskampaaniais, kus kommunistide ja parteitute stalinlik blokk alati saavutab hiilgavaid võite. Alaliselt kasvav side rahvahulkadega on bolševike partei jõu ja võitmatuse allikas.

Järgnevalt selgitab propagandist, kui suur tähtsus on bolševike partei elus kriitikal ja enesekriitikal. Bolševike partei jõud seisab selles, et ta kriitikat ja enesekriitikat ei karda. „Paljastagu partei, paljastagu bolševikud, paljastagu kõik meie maa ausad töölised ja töötavad elemendid meie töö puudusi, meie ülesehitustöö puudusi, näidaku meie puuduste kõrvaldamise viise, et meie tegevuses ja meie ülesehitustöös ei oleks paigalseismist, sood, roiskumist, selleks, et kogu meie töö, kogu meie ülesehitustöö paraneks päevast päeva ja saavutaks järjest uusi edusamme".[1]

Bolševistlik kriitika ja enesekriitika on meie partei tähtsaks arenemistingimuseks. Seoses sellega on jutustuses tarvis näidata, kuidas kohalik parteiorganisatsioon kasutab kriitikat ja enesekriitikat puuduste kõrvaldamiseks, töö parandamiseks ja töötajate aktiivsuse edasiseks suurendamiseks.

Jutustuses tuleb näidata, et Lenini-Stalini partei kasvas ja karastus leppimatus võitluses töölisklassi vaenlastega. Bolševike partei purustas menševike, anarhistide ja esseeride väikekodanlikud parteid. Ta juuris oma ridadest välja trotskistide, zinovjevlaste, buhaarinlaste ja rahvuskallaklaste antileninlikud rühmitused, kes silmakirjatsedes ja end maskeerides tegid partei ja Nõukogude riigi vastast õõnestustööd. Propagandist rõhutab, et purustades otsustavalt trotskistlik-buhaarinlikud ja

[1] J. V. Stalin, Teosed, 11. kd. Tallinn, 1951, lk. 30.

teised äraandjad ja välismaise luure agendid, tugevdas partei oma ridu ning saavutas oma ridade ennenägematu ühtsuse ja monoliitsuse.

Lenini-Stalini partei on töölisklassi internatsionaalse partei tõeline eeskuju. Ta võitles ja võitleb otsustavalt natsionalismi igasuguste avalduste vastu, kasvatades meie rahvast elustava nõukogude patriotismi vaimus, proletaarse internatsionalismi vaimus.

Bolševike partei täidab auga oma internatsionaalseid kohustusi rahvusvahelise proletariaadi ees. Tema juhtimisel abistab nõukogude rahvas omakasupüüdmatult ja vennalikult rahvademokraatia maade töötajaid sotsialismi ülesehitamisel ja ennastsalgavas võitluses kestva rahu eest. Kommunistliku ülesehitustöö suured edusammud NSV Liidus innustavad kapitalistlike maade proletaarlasi võitlusele rahu, demokraatia ja sotsialismi eest.

Jutustuses tuleb kasutada poliitkoolide näitlike õppevahendite albumi materjale, samuti nõukogude kunstnike parimate maalide reproduktsioone, kus kujutatakse partei juhtivat osa võitluses kommunismi eest.

Jutustuse muudab tunduvalt elavamaks üksikute kohtade kasutamine V. Majakovski suurepärasest poeemist „Vladimir Iljitš Lenin".

Jutustuse illustreerimiseks võib kasutada näiteid ka teistest ilukirjanduslikest teostest. A. Fadejevi romaanis „Kaotus" näeme kommuniste, kes seisavad tööliste ja talupoegade poolt ameerika ja jaapani interventide vastu peetava võitluse eesotsas. K. Fedini romaan „Ebatavaline suvi" jutustab sellest, kuidas nõukogude rahvas seltsimees Stalini juhtimisel purustas kontrrevolutsioonilised jõud kodusõja-aastail. V. Ažajevi raamat „Kaugel Moskvast" on pühendatud nõukogude inimeste ennastsalgavale tööle tagalas Suure Isamaasõja aastail, kes partei juhtimisel olid töövapruse ja -kangelaslikkuse eeskujuks.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Valmistudes vestluseks, peavad kuulajad õpperaamatu II osast läbi lugema lk. 28—38.

Küsimused vestluseks. Vestluseks võib läbiarutamiseks esitada näiteks niisugused küsimused:

1. Mispärast vanad sotsiaaldemokraatlikud parteid ei olnud võimelised juhtima töölisklassi võitlust uutes ajaloolistes tingimustes?

2. Millest oli tingitud uut tüüpi partei loomise vajadus?
3. Milles seisab bolševike partei kui uut tüüpi partei suur jõud ja võitmatus? Missugused on bolševike partei kui uut tüüpi partei erinevused?

Propagandist taotleb, et kuulajad, vesteldes nendest küsimustest, näitaksid oma sõnavõttudes, mispärast vanad sotsiaaldemokraatlikud parteid ei olnud suutelised juhtima töölisklassi võitlust uutes ajaloolistes tingimustes, mispärast uue partei loomine oli vajalik. On tähtis, et kuulajad tooksid sealjuures näiteid ameerika-inglise salaluure teenistuses seisvate parempoolsete sotsialistide reeturlikust tegevusest, samuti näiteid kommunistlike parteide poolt peetavast võitlusest rahva eluliste huvide eest.

Kogemused näitavad, et kõneldes bolševike partei erinevustest, milles seisab tema jõud ja võitmatus, piirduvad kuulajad mõnikord ainult õpikus antud teaduslike formuleeringutega ega oska näidata, kuidas need bolševismi erinevused avalduvad partei tegelikus võitluses kommunismi võidu eest. Sellepärast peab propagandist vestluses taotlema seda, et kuulajad selgitaksid neid erinevusi näidetega tegelikkusest, näitega ÜK(b) Partei, Nõukogude riigi rahvusvahelise töölisliikumise ajaloost ning kohaliku parteiorganisatsiooni tegevusest.

Sel eesmärgil tuleb küsimus: milles seisab bolševike partei suur jõud ja võitmatus? vestluses jaotada täiendavaiks, abistavaiks küsimusteks. Algul võib näiteks arutada küsimust: mispärast on bolševike partei töölisklassi eesrindlik väesalk? Järgnevalt tuleb välja selgitada, missugune tähtsus on marksistlik-leninlikul teoorial partei võitluses kommunismi võidu eest. Edasi võib, järgides materjali esitamise korda õpperaamatus, arutada niisuguseid küsimusi: missugune tähtsus on partei distsipliinil ja organiseeritusel kommunismi võidu suhtes? Mispärast on partei proletariaadi kõrgeim organisatsioonivorm? Mispärast tugevdab partei väsimatult oma sidemeid laialdaste töörahvahulkadega? Missugune tähtsus on kriitikal ja enesekriitikal partei ees seisvate ülesannete lahendamise suhtes? Kuidas on partei võidelnud töörahva arvukate vaenlaste vastu? Niisugune arutlemiskord annab võimaluse bolševike partei põhiliste erinevuste üksikasjaliseks läbiarutamiseks, näidates kuulajatele, milles seisab partei suur jõud ja võitmatus.

*

Teema osale „Kuidas bolševike partei juhib nõukogude ühiskonda" tuleb pühendada kaks õppust. Esimesena tuleb õppida, kuidas bolševike partei juhib nõukogude ühiskonda, Nõukogude riiki ja töörahva ühiskondlikke organisatsioone; teine on tarvis pühendada bolševike partei poliitika kui nõukogude korra elulise aluse küsimusele.

Propagandisti jutustus. Jutustus sellest, kuidas bolševike partei juhib nõukogude ühiskonda, võib näiteks üles ehitada niisuguse plaani järgi:

1. Bolševike partei on nõukogude rahva juhtija.
2. Lenini-Stalini partei on nõukogude sotsialistliku ühiskonna juhtiv jõud.
3. Bolševike partei on kõigi töörahva organisatsioonide juhtiv tuumik.

Jutustuse ettevalmistamisel töötab propagandist läbi J. V. Stalini teosed „Leninismi alustest" (VIII osa), „Leninismi küsimustest" (V osa) ja „NSV Liidu Konstitutsiooni projektist" (Leninismi küsimusi, Tallinn, 1945).

Propagandist selgitab kuulajaile, mispärast bolševike partei on nõukogude rahva ainsaks poliitiliseks parteiks. Ta näitab, et see tuleneb sotsialistliku ühiskonna olemusest endast, kus ei ole antagonistlikke, üksteisele vaenulikke klasse ja kus töölisklassi, talurahvast ja intelligentsi ühendab nende huvide ja eesmärkide ühtsus.

Jutustuses tuleb kuulajaile näidata, mispärast kapitalistlikus ühiskonnas on mitu poliitilist parteid. See seletub antagonistlike klasside olemasoluga kapitalistlikus ühiskonnas ja ägeda võitlusega nende vahel. Iga klass püüab omada oma poliitilist parteid. Peale selle on kodanlusel reas maades mitte üks partei, vaid mitu parteid tööliste petmise eesmärgil. Programmide ja nimetuste erinevustele vaatamata kaitsevad kõik kodanlikud parteid ekspluataatorite huvisid ja kapitalismi põhialuseid. Nii näiteks Ameerika Ühendriikides võitlevad vabariiklik partei ja demokraatlik partei ammust ajast omavahel võimu pärast. Kuid mõlemad need parteid on relvaks ameerika monopolistide ja agressiivse sõjaväelaste kildkonna käes. Nad teostavad imperialistlikku poliitikat, maailma teiste rahvaste orjastamise poliitikat, esinevad uue sõja organisaatorite ja õhutajatena meie sotsialistliku kodumaa vastu, rahvademokraatia maade vastu. Nende sisepoliitika on suunatud kogu riikliku korra

fašiseerimisele, töörahva ilmajätmisele neist õigustest, mida formaalselt deklareeritakse Ameerika Ühendriikide konstitutsioonis.

Ka Suurbritannias on mitu poliitilist parteid. Peamiseks neist on konservatiivide partei, leiboristide partei ja liberaalne partei. Praegu on Inglismaal võimul konservatiivide partei. Ta teostab pealetungi töötajate elulistele huvidele, organiseerib uue sõja ettevalmistamist NSV Liidu ja rahvademokraatia maade vastu.

Samasugune on olukord ka teistes kapitalistlikes maades.

Propagandist näitab, et enne revolutsiooni eksisteeris Venemaal mitu kodanlikku ja väikekodanlikku parteid. Kõik need parteid, alates mustsajalastest ja kadettidest ning lõpetades esseeridega, menševike ja anarhistidega, olid rahva ägedad vaenlased.

Oma jutustuse selles osas kasutab propagandist „Pravda" vastust „Hr. Morrissoni avalduse puhul". Sellest tähtsast poliitilisest dokumendist toob propagandist alljärgneva väljavõtte: „Hr. Morrisson kinnitab, et nõukogude võim NSV Liidus on monopolistlik võim, kujutades endast ühe partei — kommunistide partei — võimu. Kui arutleda nõnda, siis võib tulla järeldusele, et leiboristlik valitsus on samuti monopolistlik valitsus, kujutades endast ühe partei — leiboristide partei — võimu.

Asi aga ei seisa mitte selles. Asi seisab selles, et NSV Liidus kommunistid ei tegutse mitte isoleeritult, vaid blokis parteitutega, ja teiseks osutus kommunistide partei NSV Liidu ajaloolises arenemises ainukeseks mittekapitalistlikuks rahvapartei ks.

Viimase viiekümne aasta jooksul on NSV Liidu rahvad tegelikus elus järele proovinud kõik peamised parteid Venemaal: mõisnike partei (mustsajalased), kapitalistide partei (kadetid), menševike partei (parempoolsed sotsialistid), sotsialistide-revolutsionääride partei (kulakute kaitsjad) ja kommunistide partei. Revolutsiooniliste sündmuste arenedes NSV Liidus heitsid meie maa rahvad kõrvale kõik kodanlikud parteid ja tegid valiku kommunistliku partei kasuks, võttes arvesse, et see partei on ainuke mõisnikevastane ja antikapitalistlik partei. See on a j a l o o l i n e fakt. Mõistagi, et NSV Liidu rahvad üksmeelselt toetavad lahingutes järele proovitud kommunistlikku parteid. Mida võib sellele ajaloolisele faktile vastu seada hr. Morrisson? Kas hr. Morrisson ei mõtle, et kahtlase oposit-

sioonimängu pärast tuleks ajalooratas tagasi pöörata ja need ammusurnud parteid üles äratada?!"[1]

Nõukogude rahvas veendus oma võitluskogemuste põhjal, et ainult Lenini-Stalini partei on valvel tema huvide eest, võitleb ennastsalgavalt rahva õnne eest, kommunismi võidu eest. Meie rahvas usaldab oma saatuse bolševike partei kätesse.

Bolševike partei on nõukogude rahva juht. Lenini-Stalini partei on lähedane nõukogude inimestele. Bolševike partei eesmärgid on saanud kogu nõukogude rahva võitluseesmärkideks.

Järgnevalt selgitab propagandist, et sotsialistliku ühiskonna arenemist suunab Nõukogude riik, kus juhtiv osa kuulub töölisklassile. See on vältimatuks tingimuseks meie ühiskonna üleminekul kommunismile. Töölisklass teostab ühiskonna riiklikku juhtimist bolševike partei — oma avangardi — kaudu.

Partei ei ole töölisklassile vajalik mitte ainult võimu kättevõitmiseks, vaid ka selleks, et võimu enda käes hoida, kindlustada seda ja kasutada riigivõimu kommunismi ülesehitamiseks. Need ajaloolised ülesanded määrasid kommunistliku partei juhtiva osa sotsialistlikus riigis.

Propagandist seletab üksikasjaliselt, milles väljendub partei juhtiv osa Nõukogude riigis. Partei määrab riiklike ja ühiskondlike organisatsioonide kogu tegevuse suuna ja juhib targalt kogu kommunistliku ühiskonna ülesehitustööd. Jutustuse jätkudes tuleb kuulajatele ette lugeda NSV Liidu Konstitutsiooni 126. paragrahv, mis kinnitab seadusandlikult bolševike partei juhtivat osa nõukogude ühiskonnas.

Partei initsiatiivil töötati välja ja teostati stalinlikud viisaastakud, mis muutsid meie maa võimsaks tööstuslikuks-kolhooslikuks suurriigiks. Bolševike partei hoolitseb meie kodumaa majandusliku võimsuse edasise kasvu eest, tema kaitsevõime tugevdamise ning töörahva materiaalse ja kultuurilise taseme tõstmise eest.

Olles nõukogude ühiskonna juhtivaks ja suunavaks jõuks, kasutab partei massiorganisatsioone ülekanderihmadena, millede abil ta peab sidet rahvaga, ja võimsate hoobadena, millede abil teostatakse proletariaadi diktatuuri.

Propagandist selgitab, et sellisteks ülekanderihmadeks on eelkõige nõukogud, töötajate kõige massilisemad organisatsioonid. Nõukogud teostavad riigivõimu-organitena maa juhti-

[1] „Pravda" 1. augustist 1951. a.

mist. Nad on tihedas seoses töötajatega linnas ja maal, kes võtavad aktiivselt osa nõukogude tööst. Nii näiteks on meie maa kohalikes nõukogudes 1,5 miljonit saadikut — töölisi, kolhoosnikuid ja nõukogude intelligentsi esindajaid. Miljonid Nõukogude kodanikud võtavad osa mitmesugustest komisjonidest, mis abistavad nõukogusid kultuurilise ja majandusliku ülesehitustöö juhtimisel.

Jutustuses on soovitav tuua näiteid kohaliku töörahva saadikute nõukogu tegevusest, näidata, kuidas parteiorganisatsioon suunab tema tööd, kuidas nõukogu kaudu partei otsuseid ellu viiakse.

Ülekanderihmadeks, mille abil partei on seotud rahvaga, on samuti nõukogude ametiühingud, kes ühendavad oma ridades üle 30 miljoni töötaja, leninlik-stalinlik komsomol, kus on üle 9 miljoni liikme, ajakirjandus, kolhoosid, kooperatiivid ja teised ühiskondlikud organisatsioonid.

Propagandist peatub lühidalt nende massiorganisatsioonide ülesannetel.

Materjali nõukogude, ametiühingute, komsomoli ja teiste töörahva massiorganisatsioonide tegevuse kohta võib leida nõukogude, ametiühingu-, komsomoli- ja töörahva ühiskondliku organisatsioonide juhtivate töötajate kirjutistest.

Ametiühingute töö kohta leiab propagandist hulgaliselt kasulikke andmeid ametiühingute X kongressi stenogrammilisest aruandest ja ÜAKN esimehe V. Kuznetsovi poolt kongressil peetud aruandekõnest ametiühingute töö kohta. ÜLKNÜ sekretäri N. Mihhailovi kõne ÜLKNÜ XI kongressil sisaldab vajalikku materjali komsomoli tööst.

Jutustuses tuleb rõhutada, et bolševike partei ei asenda massiorganisatsioone, ei käsuta hulki, vaid kasvatab neid kannatlikult ja teostab massiorganisatsioonide juhtimist nendes töötavate kommunistide kaudu. Partei põhiliseks massiorganisatsioonide juhtimismeetodiks on veenmismeetod.

Jutustuses on kasulik tuua materjale kohalike nõukogude, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonide tööst. Sellega on võimalik paremini näidata mitmesuguste töörahva organisatsioonide tähtsust võitluses kommunismi võidu eest, muuta jutustust huvitavamaks ja arusaadavamaks. Samasuguse eesmärgiga kasutatakse poliitkoolide näitlike õppevahendite albumi materjale ja katkendeid nõukogude ilukirjanduslikest teostest. Sobivaid katkendeid leiab propagandist V. Ažajevi

romaanist „Kaugel Moskvast", S. Babajevski teosest „Valgus maa kohal", G. Nikolajevi romaanist „Lõikus" ja teistest romaanidest.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajail läbi töötada õpperaamatus lk. 38—44 leiduv materjal.

Küsimused vestluseks. Vestlust teema selle osa kohta võib läbi viia järgmiste küsimuste kohaselt:

1. Mispärast on kapitalistlikes maades mitmesuguseid poliitilisi parteisid?
2. Mispärast on NSV Liidus pinda ainult ühel parteil — Lenini-Stalini parteil?
3. Kuidas juhib bolševike partei Nõukogude riiki?
4. Kuidas teostab Lenini-Stalini partei oma juhtivat osa nõukogude sotsialistlikus ühiskonnas? Kuidas juhib ta kõigi töörahva organisatsioonide tegevust?

Selgitades vestluse käigus, mispärast Nõukogude Liidus on pinda ainult ühel parteil — kommunistlikul parteil, võib propagandist esitada üksikuid küsimusi. Näiteks: kelle huvisid kaitsevad mitmesugused kodanlikud ja väikekodanlikud parteid kapitalistlikes maades? Kuidas on sotsialismi võitude tulemusena muutunud nõukogude ühiskonna klassi-iseloom? Vastates nendele küsimustele, peavad kuulajad tooma näiteid, mis tõendavad, et kõik kapitalistlike maade poliitilised parteid, välja arvatud kommunistlikud parteid, on valvel ekspluataatorite huvide eest ja kaitsevad kapitalistliku ühiskonna põhialuseid. Niisugusteks parteideks on leiboristid Inglismaal, parempoolsed sotsialistid Prantsusmaal, Schumacheri partei Lääne-Saksamaal, titolased Jugoslaavias ja teised, kes orjalikult teenivad kapitalistlike monopolide — Ameerika ja Euroopa miljonäride ja miljardäride huvisid.

Arutades küsimust sellest, kuidas bolševike partei teostab töörahva riiklike ja ühiskondlike organisatsioonide juhtimist, võib propagandist samuti püstitada täiendavaid küsimusi: milles seisavad töörahva saadikute nõukogu ülesanded? Missugune osa on ametiühingutel täita nõukogude ühiskonnas? Milles seisavad leninliku komsomoli ülesanded? Millised ülesanded on täita kooperatiividel ja teistel töörahva vabatahtlikel organisatsioonidel? Vesteldes nendest küsimustest, peab kuulajail saama selgeks, kuidas ja missuguste hoorihmade abil teostab bolševike partei töötava rahva ühiskondlike ja riiklike organisatsioonide juhtimist. Vestluse käigus peavad kuulajad

teoreetilisi seaduspärasusi illustreerima kohalikust elust võetud ning nõukogude, ametiühingute, komsomoli ja teiste töörahva ühiskondlike organisatsioonide praktilist tegevust näitavate faktidega.

Vestluses tuleb kasutada ÜK(b)P ajaloo näitlike õppevahendite albumit. Valinud albumist aegsasti välja vajalikud lehed, soovitab propagandist kuulajaile kasutada lehtedes leiduvaid materjale oma sõnavõttudes.

*

Propagandisti jutustus. Jutustust teema osa „Kuidas bolševike partei juhib nõukogude ühiskonda" teise poole kohta võib näiteks läbi viia niisuguse plaani järgi:

1. Bolševistliku partei tark poliitika on nõukogude korra eluline alus. Bolševike partei poliitika väljendab nõukogude rahva elulisi huvisid.
2. Lenini-Stalini partei poliitika kindlustas meie maal sotsialismi ülesehitamise ja on käesoleval ajal suunatud edukale kommunistlikule ülesehitustööle.
3. Lenini-Stalini partei poliitika on suunatud kõigi rahvamajandusharude edukale arendamisele.
4. Bolševike partei poliitika tulemusena paraneb pidevalt töötajate materiaalne olukord ja areneb edukalt sotsialistlik kultuur.
5. Bolševike partei tark, stalinlik välispoliitika on suunatud rahu kindlustamisele kogu maailmas, on suunatud sõja ärahoidmisele.
6. Lenini-Stalini partei on eeskujuks kõigi maade kommunistlikele parteidele.

Propagandisti põhiülesandeks on näidata jutustuses kuulajatele, et bolševike partei poliitika, olles nõukogude korra eluliseks aluseks, väljendab meie rahva elulisi huvisid. Nähes õigesti ette ühiskondlikku arenemiskäiku, määrab kommunistlik partei kindlaks konkreetsed poliitilised ülesanded. Marksism-leninism on meie nõukogude rahvaste kommunismile juhtiva partei ideeline relv.

Valmistudes jutustuse läbiviimiseks, tuleb propagandistil koguda ajalehtedest ja ajakirjadest vajalikku faktilist materjali, mida oleks võimalik Lenini-Stalini partei targa poliitika võimsa jõu illustreerimiseks kasutada.

Jutustuses selle teema kohta peab propagandist arvesse võtma, et kuulajad eelmiste teemade õppimise tulemusena omavad juba kujutluse bolševike partei poliitika tähtsusest ja tema osast nõukogude ühiskonna arenemiskäigus, edukas kommunistlikus ülesehitustöös. Seepärast on tarvis, toetudes kuulajate poolt juba varemalt omandatud teadmistele, arendada ja süvendada kuulajates kujutlust bolševike partei leninlik-stalinliku poliitika suurest mobiliseerivast ja organiseerivast osast.

Jutustuses on tarvilik selgitada, kuidas Lenini-Stalini partei sotsialismi eest peetava võitluse erinevatel etappidel teaduslikult välja töötas oma poliitika, määratles järjekordsed poliitilised ülesanded ja püstitas miljonilisi rahvahulki partei võitluslippude alla koondavad võitlusloosungid. Selleks tuleb bolševike partei poliitika olemuse esitamisel siduda temaga nõukogude rahva konkreetset võitlust kommunismi võidu eest meie maal. Nii näiteks, selgitades partei poliitikat rahvamajanduse juhtimise alal, tuleb märkida maa industrialiseerimise ja põllumajanduse kollektiviseerimise poliitika suurt ajaloolist tähtsust, poliitika, mis, vastates täielikult nõukogude rahva elulistele huvidele, kindlustas meie maal sotsialismi võidu.

Eredaks näiteks selle kohta, et bolševike partei poliitika on teaduslikult põhjendatud ja nõukogude rahvale eluliselt vajalik, on rahvamajanduse taastamise ja arendamise sõjajärgne viie aasta plaan ning ühisloomakasvatuse kolme aasta plaan. Partei ja isiklikult seltsimees Stalini algatusel töötati välja looduse ümberkujundamise ja kommunismi suurehituste rajamise plaanid.

Jutustades sellest, kuidas bolševike partei poliitika soodustab nõukogude kirjanduse, kunsti ja kultuuri arengut, tuleb lühidalt iseloomustada partei ajalooliste otsuste tähtsust ideoloogilistes küsimustes sõjajärgsel perioodil.

Propagandist näitab, et partei poliitika on suunatud rahva materiaalse heaolu ja tema kultuuri edasisele tõstmisele. Selle selgitamisel tuleb kasutada andmeid sõjajärgse viisaastaku täitmise tulemustest, aga samuti ka kohalikke fakte, mis on tõenduseks selle kohta, kuidas partei poliitika on nõukogude rahvale kindlustanud rõõmsa ja õnneliku elu.

Partei poliitika väljendab nõukogude rahva elulisi huvisid, seepärast toetab rahvas üksmeelselt bolševike partei tarka poliitikat. Seda seaduspärasust tõendavaks näideteks võivad

olla: maa industrialiseerimise edukas teostamine, põllumajanduse kollektiviseerimise läbiviimine, sotsialistliku ühiskonna ülesehitamine meie maal, nõukogude rahva kangelaslik võitlus fašistlike röövvallutajate vastu, nõukogude valimiste tulemused, riigilaenude edukas realiseerimine, nõukogude rahva võitlus rahu eest, sõjajärgse viisaastaku edukas teostamine, võimas stahaanovlik liikumine, nõukogude rahva aktiivne osavõtt kommunistlikust ülesehitustööst.

Jutustuse jätkudes tuleb ette lugeda ja selgitada järgmist väljavõtet J. V. Stalini aruandekõnest ÜK(b)P XVII kongressil: „Vaadake ümbritsevaid riike: kas te leiate palju valitsevaid parteisid, kellel on õige joon ja kes rakendavad seda ellu? Õieti pole niisuguseid parteisid maailmas praegu olemas, sest nad elavad kõik ilma perspektiivideta, rabelevad kriisi kaoses ning ei näe teed, kuidas mülkast välja pääseda. Ainult meie partei teab, kuhu asja juhtida ja ta juhib seda edasi edukalt. Millele võlgneb meie partei tänu selle oma eelise eest? Sellele, et ta on marksistlik partei, leninlik partei. Ta on tänu võlgu sellele, et teda juhib tema töös Marxi, Engelsi ja Lenini õpetus. Pole kahtlust, et seni kui jääme truuks sellele õpetusele, seni kui omame seda kompassi — seni on meil edu oma töös."[1]

Selgitades jutustuse käigus õpperaamatu 65. leheküljel äratoodud leninlikku juhtmõtet selle kohta, et „bolševism kõlbab kui taktika eeskuju kõigile", võib propagandist tuua kommunistlike ja töölisparteide juhtide sõnavõtte, kus nad kõnelevad ÜK(b) Partei kogemuste suurest tähtsusest rahvademokraatia maadele sotsialismi alusmüüri edukal rajamisel. Niisuguseid sõnavõtte leiab propagandist nõukogude ajalehtede ja ajakirjade veergudelt, samuti ajalehest „Kindla rahu eest, rahvademokraatia eest". ÜK(b) Partei eeskujul juhinduvad rahvademokraatia maade kommunistlikud ja töölisparteid oma töös kõrvalekaldumatult marksistlik-leninlikust teooriast. Propagandist jutustab, kuidas kommunistlikud vennasparteid kihutavad halastamatult välja nende ridadesse sattunud oportuniste, kõhklejaid, natsionaliste ja imperialistliku salaluure agente. Võttes eeskuju ÜK(b) Parteilt, õpivad kommunistid rahvademokraatia maades ehitama rahvamajandust riikliku plaani alusel. Bolševike partei eeskujul arendavad

[1] J. Stalin. Leninismi küsimusi. Tallinn, 1945, lk. 428.

Hiina, Saksa Demokraatliku vabariigi, Bulgaaria, Ungari, Poola, Rumeenia, Tšehhoslovakkia ja Albaania kommunistlikud ja töölisparteid laialdaselt patriootilist töövõistlust, mobiliseerides rahvahulki uue elu ehitamisele. Kolhoosielu teele asunud nõukogude talupoegade eeskuju on teetähiseks rahvademokraatia maade talurahvale, kes astub vabatahtlikkuse alusel põllumajanduslikesse kooperatiividesse, muutudes sotsialismi aktiivseks ülesehitajaks külas.

Kommunistid neis maades, kus võim on veel kapitalistide ja mõisnike käes, õpivad ÜK(b) Parteilt, kuidas organiseerida rahvahulki võitlusse rahu, demokraatia ja sotsialismi eest. Selle seaduspärasuse kinnitamiseks võib viidata Prantsuse, Itaalia, Inglismaa, Ameerika ja teiste kapitalistlike maade kommunistlike vennasparteide liidrite sõnavõttudele.

Jutustuses on kasulik ära kasutada ka progressiivsete tegelaste ja välismaade tööliste esinemisi, et nad toetavad bolševistlikku rahu eest võitlemise poliitikat. Niisugused esinemised on kuulajatele kujukaks näiteks bolševike partei tegevuse suure rahvusvahelise tähtsuse kohta.

Bolševike partei on internatsionaalse partei eeskuju, kelle rikkalikest kogemustest kõigi maade kommunistlikud ja töölisparteid õpivad.

Jutustuses võib kasutada näiteid kaasaegsest ilukirjandusest, mis iseloomustavad nõukogude inimeste suhtumist bolševike partei poliitikasse, nende ennastsalgavat ja kangelaslikku võitlust Lenini-Stalini partei otsuste ja tema poolt püstitatud ülesannete elluviimise eest.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Koduse tööülesandena tuleb kuulajatele soovitada õpperaamatu lk. 63—66 toodud materjali õppimist.

Küsimused vestluseks. Vestlust bolševike partei poliitika kui nõukogude korra elulise aluse kohta võib läbi viia näiteks niisuguste küsimuste järgi:

1. Bolševike partei poliitika on nõukogude korra eluline alus.
2. Nõukogude rahva poolt Lenini-Stalini partei juhtimisel kommunismi ülesehitamisel saavutatud edusammud.
3. Missugust tähtsust omavad ÜK(b) Partei revolutsioonilised võitluskogemused välismaade kommunistlike ja töölisparteide võitluses?

Vestluse käigus tuleb kuulajate tähelepanu keskendada peamiselt bolševike partei poliitika osatähtsuse väljaselgitamisele sotsialismi võidu suhtes meie maal ja kommunistliku ühiskonna edukal ülesehitamisel NSV Liidus. Propagandist taotleb, et kuulajad illustreeriksid üldisi seaduspärasusi konkreetsete ja tegelikust elust võetud näidetega.

Arutades kuulajatega küsimust selle kohta, kui suur tähtsus on ÜK(b) Partei revolutsioonilistel võitluskogemustel välismaade kommunistlike parteide tegevuse ja võitluse suhtes, taotleb propagandist, et kuulajad vestluse tulemusena jõuaksid järeldusele, et bolševike partei on proletaarse internatsionalismi eeskuju, et tema rikkalikud kogemused on suureks innustavaks eeskujuks kõigile kommunistlikele parteidele, et leninism on rahvusvahelise õpetusena ühtmoodi kõlvuline kõigile maailma maadele.

*

Propagandisti jutustus. Jutustust teema osa kohta „V. I. Lenin ja J. V. Stalin on bolševike kommunistliku partei suured juhid" võib näiteks läbi viia niisuguse plaani järgi:

1. Lenin ja Stalin bolševike partei loojad ja ehitajad.
2. Lenin ja Stalin on maailma esimese nõukogude sotsialistliku riigi organiseerijad.
3. Lenin ja Stalin on proletariaadi suurimad teoreetikud.
4. Seltsimees Stalin on Lenini surematu töö jätkaja.
5. Seltsimees Stalin on kogu maailma töörahva juht.

Valmistudes jutustuse läbiviimiseks, peab propagandist uurima V. I. Lenini elu ja tegevuse lühikest ülevaadet, Jossif Vissarionovitš Stalini lühikest elulugu, ÜK(b)P Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu tervitust J. V. Stalinile tema 70. sünnipäeval ning ÜK(b)P Keskkomitee Poliitbüroo liikmete kirjutusi, mis avaldati „Pravdas" seltsimees Stalini 70. sünnipäeva puhul.[1]

Alates vestlust näitab propagandist, et Lenini ja Stalini revolutsiooniline tegevus, nende elu ja võitlus meie rahva õnne eest, kommunismi eest on innustavaks eeskujuks kõigile kommunistidele, proletaarlastele ja töötajaile kogu maailmas.

Propagandist näitab, kuidas Lenin ja Stalin kasvatasid üles

[1] Eesti keeles on nimetatud artiklid ilmunud eribrošüüridena. (Toimetuse märkus.)

ja karastasid isevalitsuse ja politseiterrori tingimustes revolutsiooniliste võitlejate kaadrit töölisklassi vabastamise eest, õpetasid neid mitte kartma raskusi, vaid minema kindlalt ja otsustavalt edasi.

Vladimir Iljitš Lenin andis kogu oma elu töörahva vabastamiseks ekspluataatorite ikkest, sotsialismi ülesehitamiseks meie maal.

Ei jälitamised tsaarivalitsuse poolt, ei asumiselesaatmised, ei vanglad ega karmi puuduse kannatamine peatanud Leninit teel eesmärgile ega murdnud tema tahet.

Propagandist rõhutab, et Lenini elu ja tegevus on lahutamatult seotud bolševike partei ja töölisklassi võitlusega sotsialismi eest. Lenin oli bolševike partei looja.

Vladimir Iljitš Lenin valmistas bolševike parteid ja meie kodumaa töölisklassi väsimatult ette sotsialistlikuks revolutsiooniks. Lenin juhtis vene proletariaadi revolutsioonilisi lahinguid aastatel 1905—1907. Pärast esimese Vene revolutsiooni lüüasaamist koondas ja tugevdas Lenin partei ridu, selleks et partei võiks töölisklassi ette valmistada ja alustada uut pealetungi isevalitsusele, kapitalistidele ja mõisnikele.

Lenini ja Stalini juhtimisel teostas Venemaa töölisklass võidukalt Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni.

Lenin ja Stalin rajasid maailma esimese tööliste ja talupoegade riigi, Nõukogude sotsialistliku riigi. Lenini ja Stalini juhtimisel purustasid meie maa töölised ja talupojad kodusõjaaastail intervendid ja valgekaartlased, lõid tagasi Entente'i kolm sõjakäiku ja kaitsesid Oktoobrirevolutsiooni suuri saavutusi.

Lenin esitas sotsialismi ülesehitamise geniaalse plaani meie maal.

Lenin ühendas revolutsioonilise võitluse revolutsioonilise teooria väljatöötamisega. Suure revolutsioonigeeniusena nägi Lenin kaugele ette. Ta jätkas, arendas edasi ja rikastas loovalt marksismi, tõstes selle uuele, kõrgemale astmele. Ta üldistas töölisklassi revolutsioonilise võitluse kogemusi imperialismi ja proletaarsete revolutsioonide ajastul. Leninism sai kõigi maade töörahva lipuks, helkivaks majakaks, mis valgustab inimkonnale teed kommunismile.

Lenin oli leppimatu marksismi ja töölisklassi vaenlaste suhtes. Ta pidas otsustavat võitlust „ökonomistide", menševike, esseeride, anarhistide, trotskistide ja teiste rahvavaenlaste

vastu. Lenin kasvatas meie parteid halastamatu võitluse vaimus oportunismi vastu. Ta hoolitses väsimatult partei ühtsuse ja tema ridade puhtuse eest.

Suur Lenin oli tõeline rahva juht, uut tüüpi juht, proletariaadi suurte revolutsiooniliste armeede geniaalne juht. Ta oli tihedasti seotud tööliste, talupoegade ja intelligentsiga. Lenin nõudis parteilt ja nõukogudelt rahva igakülgset kaasatõmbamist riigi valitsemisele. Ta kutsus bolševikke üles tähelepanelikult kuulama rahvahulkade häält ja neilt õppima.

Suur Lenin ühendas endas bolševistliku kirglikkuse, taltsutamatu energia, vankumatu tahte ja piiritu usu rahva loomingulistesse revolutsioonilistesse jõududesse. Lenin armastas palavalt oma kodumaad. Ta oli sotsialistliku isamaa suur patrioot.

J. V. Stalin kutsub kommuniste ja kõiki nõukogude inimesi võitlema vaenlastega ja neid võitma nõnda, nagu võitles vaenlastega ja võitis neid Lenin; ehitama uut elu, nagu tegi seda Lenin; olema selline, nagu oli Lenin — kartmatu võitluses ja halastamatu rahvavaenlaste vastu; olema sama õiglane ja aus, nagu seda oli Lenin; armastama oma rahvast, nagu teda armastas Lenin.

Seltsimees Stalin jätkab Lenini suurt tööd. Stalin — see on Lenin tänapäeval. Ta tõstis Lenini suure lipu kõrgele üle kogu maailma. Seltsimees Stalin kaitses võitluses vaenlaste vastu marksismi-leninismi õpetust ja arendas seda edasi. Seltsimees Stalini teoste alusel õppisid ja õpivad kõigi maade kommunistid ja parteitud töötajad.

J. V. Stalin määratles targalt sotsialismi ülesehitamise teed meie maal, töötas välja maa sotsialistliku industrialiseerimise ja põllumajanduse kollektiviseerimise plaanid ning juhtis nende plaanide teostamist. Seltsimees Stalini juhtimisel ehitasid meie maa rahvad üles sotsialismi, lõid meie paljurahvuselise Nõukogude riigi ja kindlustasid seda, viies ellu bolševistlikku rahvuspoliitikat. Geniaalse väejuhina viis seltsimees Stalin meie rahva maailmaajaloolisele võidule Suures Isamaasõjas. Bolševike partei ja nõukogude rahva juht seltsimees Stalin juhib hiiglaslikku ülesehitustööd. Tema õpetused on kõigil sotsialistliku ülesehitustöö aladel tegevuse juhisteks. Leppimatus sotsialismi vaenlaste suhtes, eesmärgiselguse ühendamine erakordse kindluse ja visadusega selle eesmärgi saavutamisel, tark ja konkreetne juhtimine, katkestamatu side

rahvahulkadega, need on stalinliku tööstiili iseloomulikud jooned.

Seltsimees Stalin on kõigile kommunistidele partei, töölisklassi ja kogu töötava rahva ennastsalgava teenimise eeskujuks. Vastuseks tervitustele, seoses tema 50. sünnipäevaga, kirjutas seltsimees Stalin: „Te ei tarvitse kahelda, seltsimehed, et olen ka edaspidi valmis andma töölisklassi, proletaarse revolutsiooni ja ülemaailmse kommunismi heaks kogu oma jõu, kõik oma võimed ja, kui tarvis, kogu oma vere, tilk tilga järel."[1]

Stalin kehastab nõukogude rahvaste juures nende kangelaslikkust, patriotismi ja armastust oma sotsialistliku isamaa vastu. Stalini nimi on mehisuse sümboliks, nõukogude rahva kuulsuse sümboliks, mis kutsub uutele kangelastegudele meie suure kodumaa hüvanguks. Kõik meie maa rahvad on tihedalt koondunud suure Stalini ümber.

Suure Stalini nimi on kõige kallim nimi meie rahvale ja kõigile lihtsatele inimestele kogu maailmas. Seltsimees Stalini nimi, see on kogu eesrindliku inimkonna lootus. Nõukogude inimeste ja maakera miljonite ausate töötajate südamed on täidetud palavast armastusest suurele Stalinile.

Meie kodumaa parimad luuletajad, kirjanikud ja kunstnikud püüavad oma teostes kajastada kommunistliku partei ja kõigi maade töötajate suurte juhtide — Lenini ja Stalini — kujusid, kujutada nende mitmekülgset tegevust rahva hüvanguks. Jutustuses tuleb kasutada niisuguseid teoseid nagu seda on V. Majakovski poeem „Vladimir Iljitš Lenin", S. Štšipatšovi poeem „Majake Šušenskis", M. Issakovski luuletus „Sõna seltsimees Stalinile". Filmides „Berliini langemine" ja „Stalingradi lahing" näidatakse stalinliku väejuhigeeniuse suurust. P. Pavlenko romaanis „Õnn" on joonistatud nõukogude rahva kogu loomingulist tööd suunava seltsimees Stalini kuju.

Jutustuses tuleb kasutada nõukogude kunstnike Brodski, Gerassimovi, Nalbanjani, Vassiljevi, Toidze ja teiste maalide reproduktsioone, mis kujutavad V. I. Leninit ja J. V. Stalinit, samuti materjale kunstilis-dokumentaalsest albumist „Jossif Vissarionovitš Stalin".

Ülesanne iseseisvaks tööks. Kuulajaile tuleb soovitada õppida õpperaamatust lk. 46—52.

---

[1] J. V. Stalin. Teosed, 12. kd. lk. 140 (v. k.).

Vestluse plaan. Teema selle osa kohta käivas vestluses tuleb kuulajatega läbi arutada niisugused küsimused:

1. Lenin ja Stalin on bolševike partei organiseerijad.
2. Lenin ja Stalin on maailma esimese sotsialistliku riigi loojad.
3. Seltsimees Stalin on Lenini töö geniaalne jätkaja.
4. Seltsimees Stalin on kõigi maade töörahva suur juht.

Vestluse põhieesmärk on selles, et näidata, kuidas kujunes, tugevnes ja kasvas Lenini ja Stalini ideeline koostöö, kui suurt mõju see avaldas meie maa revolutsiooni saatusele, rahvusvahelisele kommunistlikule liikumisele.

Võttes võitluse käigus sõna, näitavad kuulajad, et Lenin ja Stalin üheskoos organiseerisid ja kasvatasid üles meie suure bolševike partei, et nad on maailma esimese tööliste ja talupoegade riigi loojad. Lenini lipu all, seltsimees Stalini juhtimisel ehitas meie rahvas üles sotsialistliku ühiskonna, kaitses Suure Isamaasõja aastail oma sotsialistlikku kodumaad saksa fašistlike röövvallutajate vastu.

Minnes surematu Lenini poolt näidatud teed, peab nõukogude rahvas oma palavastiarmastatud ja targa õpetaja seltsimees Stalini juhtimisel võitlust kommunismi eest.

SOOVITATAVAT KIRJANDUST

propagandistidele teema „UK(b) Partei on nõukogude ühiskonna juhtiv ja suunav jõud" õppuste ettevalmistamiseks.

V. I. Lenin. Mis teha? Valitud teosed, I kd. Tallinn, 1945.

V. I. Lenin. Üks samm edasi, kaks sammu tagasi. Valitud teosed, I kd.

J. V. Stalin. Leninist. Teosed, 6. kd. Tallinn, 1948.

J. V. Stalin. Leninismi alustest. VIII jagu. Teosed, 6. kd.

J. V. Stalin. Leninismi küsimustest. Teosed, 8. kd. Tallinn, 1949.

J. V. Stalin. UK(b)P Keskkomitee ja Keskkontrollkomisjoni ühise aprillipleenumi tööst. Teosed, 11. kd. Tallinn, 1951.

J. V. Stalin. Aruandekõne UK(b)P Keskkomitee tööst partei XVIII kongressil. III osa. Leninismi küsimusi.

J. V. Stalin. Nõukogude Liidu Suurest Isamaasõjast. Tallinn, 1946.

J. V. Stalin. Moskva linna Stalini valimisringkonna valijate valimiseelsetel koosolekutel (11. dets. 1937. a. ja 9. veebr. 1946. a.) peetud kõned. Tallinn, 1950.

UK(b)P ajalugu. Lühikursus. Lõppkokkuvõte. Tallinn, 1951.

Lenin Vladimir Iljitš. Lühike elu ja tegevuse ülevaade. Tallinn, 1944.

Jossif Vissarionovitš Stalin. Lühike elulugu. Tallinn, 1947.

Seltsimees Stalinile — suurele juhile ja õpetajale, Lenini surematu töö jätkajale. UK(b)P Keskkomite ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu tervitus seltsimees Stalinile tema 70. sünnipäeva puhul. „Eesti Bolševik" nr. 1, 1950.

KUIDAS ON EHITATUD ÜLELIIDULINE KOMMUNISTLIK (BOLŠEVIKE) PARTEI.

Õppuste eesmärk. Teema „Kuidas on ehitatud Üleliiduline Kommunistlik (bolševike) Partei" õppimise eesmärgiks on selgitada kuulajatele partei võitlusorganisatsiooni tähtsust võitluses kommunismi võidu eest, partei põhikirja osatähtsust, näidata, kui suur au on olla Lenini-Stalini partei liige, kui suur on bolševike partei liikme vastutus, kui tõsised on ÜK(b) Partei liikme peale pandud kohustused ja missugused on tema õigused. Õppused sel teemal näitavad, et vankumatud leninlik-stalinlikud organisatsioonilised põhimõtted määratlevad kõigi kommunistide ja kõigi parteiorganisatsioonide praktilise töö. Kuulajad peavad selgusele jõudma partei organiseerituse, tahte ja tegevusühtsuse hiigeltähtsusest, mõistma, et parteiliikme nimetusega ei sobi parteidistsipliini rikkumine, ÜK(b) Partei programmist ning põhikirjast kõrvalekaldumine.

Õppeaja jaotus. Teema „Kuidas on ehitatud Üleliiduline Kommunistlik (bolševike) Partei" õppimiseks on ette nähtud 6 tundi. Seda aega on soovitav jaotada järgnevalt:

1. **Bolševike partei on töölisklassi ühtne võitlusorganisatsioon** — 2 tundi.
2. **Parteiliikmed, nende kohustused ja õigused** — 2 tundi.
3. **Partei struktuur** — 2 tundi.

*

Propagandisti jutustus. Jutustust osa „Bolševike partei on töölisklassi ühtne võitlusorganisatsioon" kohta võib läbi viia näiteks niisuguse plaani järgi:

1. Partei võitlusorganisatsiooni tähtsus.
2. Partei põhikiri on partei elu vankumatu seadus.
3. Partei struktuuri- ja töövormide muutmise vajadus tema arenemise erinevail etappidel.

Valmistades õppusteks selle teema kohta, peab propagandist läbi töötama ÜK(b)P ajaloo lühikursuse lk-d 43—49, seltsimees Stalini teose „Proletaarlaste klass ja proletaarlaste partei, ÜK(b) Partei põhikirja ja ÜK(b) Partei XVIII kongressi resolutsiooni muudatuste kohta ÜK(b)P põhikirjas.

Jutustuse käigus selgitab propagandist kuulajatele, et meie partei täidab edukalt oma ülesandeid mitte ainult seepärast, et ta omab selget eesmärki ja teostab õiget poliitikat, vaid ka seepärast, et ta õigesti korraldab oma ridu ja organiseerib oma siseelu.

Propagandist meenutab Lenini-Stalini õpetuse põhialuseid partei organisatsioonilise ülesehituse kohta, näitab, et partei on töölisklassi eesmine, teadlik, marksistlik, organiseeritud väesalk, proletariaadi klassiorganisatsiooni kõrgeim vorm, ühtne, monoliitne, distsiplineeritud ja laialdaste rahvahulkadega tihedas seoses olev organisatsioon, kes tegutseb ühtse plaani alusel ja ühtsel juhtimisel.

Partei põhikiri on partei elu vankumatu seadus. Kui partei programm esitab ja teaduslikult põhjendab partei eesmärgid ja ülesanded ning nende lahendamise teed, siis partei põhikiri määrab kindlaks partei praktilise tegevuse meetodid, tema ehituse organisatsioonilised vormid ja tema siseelu põhireeglid.

ÜK(b) Partei põhikiri lähtub partei ehituse leninlik-stalinlikest printsiipidest. Nendeks partei ehituse põhilisteks organisatsioonilisteks printsiipideks on: kõige rangem tsentralism parteiorganisatsioonide tegevuses, sisemine teadlik distsipliin, tahte ja tegevuse ühtsus, fraktsioonide ja rühmituste lubamatus, parteisse astujate hoolikas valik, partei kaitsmine oportunistlike väikekodanlike elementide eest, pidev hoolitsus parteiliikmete aktiivsuse tõstmise ja siseparteilise demokraatia arendamise eest. Propagandist näitab, et need printsiibid väljenduvad põhikirjas, millele rajaneb parteiorganisatsioonide kogu tegevus. Selle kohta võib propagandist tuua näiteid nii partei ajaloost kui ka kohaliku parteiorganisatsiooni praktikast.

Nii näiteks selgitades parteidistsipliini tähtsust partei ees seisvate ülesannete lahendamisel, võib propagandist kõnelda parteimobilisatsioonidest kodusõja aastail, mil partei Keskkomitee otsusel armee ridadesse astus kümneid tuhandeid ustavaid kommuniste, kes tsementeerisid Punaarmee üksusi ja

aitasid väejuhatusel saavutada võitu vaenlase üle. Võib viidata ka parteiorganisatsioonide kogemustele Suure Isamaasõja tingimustes, kus parteiorganisatsioonide distsiplineeritus ja organiseeritus lõid tähtsad eeltingimused kogu rahvamajanduse kiireks ümberkorraldamiseks vastavalt sõjaaja nõudeile.

Lenini-Stalini partei on alati silma paistnud oma erakordse nõtkusega, oskusega korraldada ümber oma ridu ja organisatsioonilise töö meetodeid vastavalt tema ees seisvatele uutele poliitilistele ülesannetele. Tehes oma põhikirjas muudatusi, mis vastavad uutele ülesannetele, ei muuda partei seega aga partei ehituse bolševistlikke põhimõtteid.

Bolševike partei ja töörahva suured juhid Lenin ja Stalin on alati võidelnud põhikirja täitmise eest, bolševismi organisatsioonilistest põhialustest kinnipidamise eest. Leninismi vaenlased — trotskistid, buhaarinlased ja teised reeturid, tunginud pettuse teel partei ridadesse, ründasid ägedalt parteid. Nad tahtsid hävitada meie partei monoliitsuse, õõnestada tema distsipliini, purustada tema ridade raudset ühtsust ning hävitada nõukogude võim. Partei purustas trotskistlik-buhaarinlikud kahekeelsed, kihutas selle rämpsu välja oma ridadest ja tugevdas seega veelgi enam oma ühtsust.

ÜK(b) Partei põhikiri, mis kehtib käesoleval ajal, võeti vastu 1939. aastal partei XVIII kongressil. Kuni ÜK(b) Partei XVIII kongressini kehtinud põhikiri määras parteisse vastuvõtmisel kategooriad (töölised, talupojad, teenistujad). Igale kategooriale oli määratud eri kandidaadiaeg. Sotsialismi võit meie maal, muutes nõukogude ühiskonna klassistruktuuri, kaotas kategooriatesse jagamise vajaduse. Seoses sellega määras ÜK(b) Partei uus põhikiri kindlaks ühtsed parteisse vastuvõtmise tingimused ja ühesuguse kandidaadiaja kõigile parteisse astujatele, sõltumata nende sotsiaalsest seisundist.

Partei kaheksateistkümnes kongress tegi põhikirjas ka rea teisi muudatusi seoses parteiliikmete aktiivsuse kasvuga ja vajadusega veelgi laiendada siseparteilist demokraatiat.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Kuulajaile tuleb soovitada, et nad tähelepanelikult õpiksid teema osa „Bolševike partei on töölisklassi ühtne võitlusorganisatsioon" (õpperaamatu II osa, lk-d 52—54).

Küsimused vestluseks. Vestluses osa „Bolševike partei on töölisklassi ühtne võitlusorganisatsioon" kohta tuleb esitada kuulajaile läbiarutamiseks näiteks niisugused küsimused:

1. Milles seisab partei võitlusorganisatsiooni tähtsus?
2. Missugused on bolševike partei ehituse organisatsioonilised põhimõtted?
3. Mispärast on partei põhikiri siseparteilise elu vankumatuks seaduseks?

Valgustades küsimust partei võitlusorganisatsiooni suurest tähtsusest võitluses kommunismi võidu eest, toovad kuulajad konkreetseid näiteid partei ajaloost; samuti ka kaasaegsest elust.

Arutades bolševike partei ehituse organisatsiooniliste printsiipide küsimust, näitavad kuulajad, et need printsiibid on vankumatud, et nad omavad partei praktilises tegevuses suurt tähtsust. Oma sõnavõtu tõenduseks toovad kuulajad fakte ja näiteid kohaliku parteiorganisatsiooni elust ja tegevusest.

Arutades partei põhikirja küsimust, näitavad kuulajad, mispärast partei muutis seoses uute poliitiliste ülesannetega ja uue olukorraga oma töö organisatsioonilisi vorme.

*

Propagandisti jutustus. Jutustust osa „Parteiliikmed, nende kohustused ja õigused" kohta võib läbi viia näiteks niisuguse plaani järgi:

1. Partei koosseisu tähtsus parteiridade võitlusvõimele.
2. Kes võib olla partei liige?
3. Missugune on parteisse vastuvõtmise kord?
4. Milles seisavad kommunisti kohustused?
5. Missugused on ÜK(b)P liikme õigused?

Kasutades ÜK(b) Partei põhikirja sätteid ja õpperaamatu materjale selgitab propagandist, et partei võitlusvõime määratleb tema koosseis ja kommunistide aktiivne tegevus, et küsimused liikmeksoleku osast ja tähtsusest ning parteisse vastuvõtmise korrast on partei ehituses olnud alati tähtsal kohal.

Partei ei või oma ridadesse vastu võtta kõiki, kes seda soovivad. Ta avab oma uksed ainuüksi töölisklassi, töörahva eesrindlikele ja teadlikele esindajatele, neile, kes aktiivselt võitlevad kommunismi eest, nõukogude rahva parimaile poegadele

ja tütardele, kes on väärilised kandma Lenini-Stalini partei liikme kõrget nimetust.

Jutustuses tsiteerib propagandist seltsimees Stalini sõnu II Üleliidulisel Nõukogude Kongressil peetud kõnest V. I. Lenini surma puhul.

„Meie, kommunistid," ütles seltsimees Stalin, „oleme erilaadi inimesed. Meie oleme loodud erilisest materjalist. Meie oleme need, kes moodustavad suure proletaarse strateegi armee, seltsimees Lenini armee. Ei ole midagi kõrgemat kui au kuuluda sellesse armeesse. Ei ole midagi kõrgemat kui selle partei liikme nimetus, mille rajajaks ja juhtijaks on seltsimees Lenin."[1]

Erilist tähelepanu tuleb pöörata ÜK(b) Partei põhikirja esimese paragrahvi selgitamisele. Lugenud selle paragrahvi kuulajaile ette, tuleb propagandistil üksikasjaliselt selgitada selles paragrahvis peituvat sügavat mõtet. Propagandist meenutab kuulajaile, et Lenin ja Stalin on pidanud visa võitlust menševike vastu põhikirja tähtsaima sätte kinnitamise eest selle kohta, kes võib olla partei liige.

Järgnevalt käsitleb propagandist ÜK(b) Partei ridadesse vastuvõtmise korra küsimust. Parteisse vastuvõtmine toimub eranditult individuaalses korras. Parteisse võetakse teadlikke, aktiivseid ja kommunismile ustavaid töölisi, talupoegi ja haritlasi.

ÜK(b) Parteisse astujad võetakse esialgu vastu liikmekandidaatideks, siis aga, kandidaadiaja möödumisel, partei liikmeks. Aastane kandidaadiaeg on kindlaks määratud selleks, et kontrollida igakülgselt parteisse astuja isiklikke omadusi, tutvustada teda partei põhikirja ja programmiga.

Iga parteisse astuja esitab soovitused kolmelt partei liikmelt. Soovitamine on tõsine ja vastutusrikas toiming. Kommunistid, andes soovituse parteisse astujale, kannavad suurt vastutust. Partei nõuab parteisse astumise sooviavalduste tähelepanelikku ja hoolikat läbiarutamist parteikoosolekutel.

Erilist tähelepanu pöörab propagandist oma jutustuses kommunisti kohustustele. Marksismi-leninismi teooria õppimine on iga kommunisti tähtsaks ja alaliseks kohustuseks. Propagandist meenutab kuulajaile seltsimees Stalini sõnu tema kõnest partei XVIII kongressil.

---

[1] J. V. Stalin. Teosed, 6. kd. Tallinn, 1948, lk. 47.

„Tuleb tunnustada kui aksioomi, et mida kõrgem on ükskõik missuguse riigi- või parteitöö ala töötajate poliitiline tase ja marksistlik-leninlik teadlikkus, seda kõrgem ja viljakam on ka töö, seda efektiivsemad on töötulemused, ja, vastupidi, mida madalam on töötajate poliitiline tase ja marksistlik-leninlik teadlikkus, seda tõenäolisemad on äpardused ja nurjumised töös, seda tõenäolisem on töötajate eneste kidunemine ja mandumine väiklasteks tegelinskiteks, seda tõenäolisem on nende degenereerumine."[1]

ÜK(b) Partei põhikiri kohustab iga kommunisti aktiivselt osa võtma partei ja riigi poliitilisest elust, olema kommunismi eesrindlik, aktiivne ülesehitaja. Kommunistid peavad rangelt järgima parteidistsipliini. Iga parteiliikme distsiplineeritusest oleneb partei ees seisvate ülesannete edukas täitmine.

ÜK(b) Partei kohustab kommuniste aktiivselt võitlema töö ja riikliku distsipliini pidamise eest, avaldama oma töö tehnikat, tõstma oma tootmis- ja tööalast kvalifikatsiooni, innustama isikliku eeskuju andmisega parteituid ennastsalgavale tööle.

Siin on kasulik tuua näiteid kohaliku parteiorganisatsiooni elust, mis näitavad, kuidas kommunistid täidavad tootmistöös oma avangardset osa, võideldes majanduslike ja poliitiliste ülesannete täitmise eest, kuidas nad suurendavad oma poliitilisi teadmisi, järgivad parteidistsipliini, kõvendavad sidet massidega, kasvatavad rahvahulki marksismi-leninismi ideede vaimus ja selgitavad neile partei poliitikat ja otsuseid.

Järgnevalt tuleb jutustuses kõnelda partei liikme õigustest. Vastavalt ÜK(b) Partei põhikirjale on igal partei liikmel õigus: osa võtta partei poliitika kõikide küsimuste vabast ja asjalikust arutamisest; arvustada partei koosolekuil iga parteitöötajat; valida ja olla valitud parteiorganeisse; nõuda enda isiklikku osavõttu kõigil juhtudel, kui langetatakse otsus tema tegevuse või käitumise kohta; pöörduda igasuguse küsimusega või avaldusega partei iga instantsi poole kuni ÜK(b)P Keskkomiteeni. Jutustuses tuleb näidata, et põhikiri annab parteiliikmetele võimaluse aktiivselt osa võtta partei elust.

Kogu jutustust peab läbima kommunisti kõrge nimetuse ja Lenini-Stalini parteisse kuulumise suure au idee. Selleks võib propagandist tuua ajaloolisi näiteid Lenini ja Stalini silma-

[1] J. Stalin. Leninismi küsimusi. Tallinn, 1945, lk. 525.

paistvate õpilaste ja võitluskaaslaste, leninlik-stalinlikku tüüpi poliitikategelaste elust ja võitlusest.

Bolševike partei suurte rajajate ja ehitajate V. I. Lenini ja J. V. Stalini elu ja tegevus on partei, töölisklassi ja kogu töörahva ennastsalgava teenimise suurimaks eeskujuks. Iga kommunisti kohus on võtta alati, nii suurtes kui ka väikestes asjades, eeskuju oma suurtest õpetajatest.

Jutustades parteiliikme kohustustest kasutab propagandist üksikuid kohti A. Kulešovi poeemist „Uus jõesäng", N. Gribatševi poeemi „Bolševiku kolhoos", A. Mežirovi luuletust „Kommunistid, edasi!", millistes on eredalt esile toodud kommunistide eesrindlik osa võitluses kommunismi eest.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajaile läbi lugeda osa „Parteiliikmed, nende kohustused ja õigused" (õpperaamatu lk-d 55—62).

Küsimused vestluseks. Vestluses teema osa „Parteiliikmed, nende kohustused ja õigused" kohta esitab propagandist kuulajaile läbiarutamiseks näiteks niisugused küsimused:

1. Kes võib olla ÜK(b) Partei liige?
2. Missugune on parteisse vastuvõtmise kord?
3. Millised on kommunisti kohustused?
4. Milles seisavad parteiliikme õigused?

Arendades vestlust püstitatud küsimuste läbiarutamiseks, taotleb propagandist, et kuulajad tooksid põhikirja sätete selgitamisel kohaliku organisatsiooni elust näiteid ja fakte, mis näitaksid, kuidas praktikas teostatakse kommunistide õigusi ja kuidas kommunistid täidavad oma kõrgeid kohustusi.

*

Propagandisti jutustus. Jutustust osa „Partei struktuur" kohta võib läbi viia näiteks niisuguse plaani järgi:

1. Demokraatlik tsentralism on partei organisatsioonilise struktuuri juhtiv põhimõte.
2. Tootmis-territoriaalne tunnus partei ehituses.
3. Partei kõrgemad organid.
4. Partei kohalikud organid.
5. Partei-algorganisatsioonid.
6. Siseparteiline demokraatia.

Valmistudes jutustuse läbiviimiseks töötab propagandist läbi partei XVIII kongressi poolt vastuvõetud põhikirja.

Oma jutustuses keskendab propagandist kuulajate tähelepanu demokraatliku tsentralismi kui bolševike partei organisatsioonilise struktuuri juhtiva põhimõtte olemusele.

Demokraatlik tsentralism tähendab kõigi partei juhtivate organite valitavust alt kuni üles; parteiorganite perioodilist aruandlust oma valijatele; ranget parteidistsipliini ja vähemuse alistumist enamusele; kõrgemate organite otsuste tingimatut kohustuslikkust alamaile organeile.

Demokraatlik tsentralism tagab partei tahte ja tegevuse ühtsuse, võimaldab allutada kogu parteitöö ühele eesmärgile. Demokraatlik tsentralism annab partei praktilisele tööle ühtse suuna.

Demokraatlik tsentralism partei juhtimises ja struktuuris on tema organiseerituse ja võitlusvõime põhialuseks.

Bolševike partei on ehitatud tootmis-territoriaalse tunnuse järgi. See aitab parteil tugevdada sidet rahvahulkadega, organiseerida töölisi, kolhoosnikuid ja nõukogude intelligentsi võitlusele kommunismi eest.

Propagandist näitab oma jutustuses, kuidas tagatakse kõigi parteiorganisatsioonide tegevuse ühtsust, kuidas teostatakse praktiliselt demokraatliku tsentralismi põhimõtet. Ta selgitab kuulajaile partei kõrgemate organite, kohalike juhtivate parteiorganite ja parteiorganisatsioonide ülesandeid.

Jutustuse käigus on sobiv tuua näiteid parteiorganite töö-praktikast.

Propagandist selgitab partei kongressi ja üleliiduliste konverentside suurt tähtsust partei elus. Ta kõneleb partei Keskkomitee osast partei poliitilise, ideelise ja organisatsioonilise keskusena, bolševike võitlusstaabina.

Jutustuses tuleb tutvustada kuulajaid sellega, kuidas moodustatakse ja töötavad partei kohalikud organid: liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteed, kraikomiteed, oblastikomiteed, linna- ja rajoonikomiteed; millist osa etendab kollektiivse juhtimise meetod ja kuidas kohalikud parteiorganid juhivad alamalseisvaid parteiorganisatsioone.

Jutustuse käigus on tarvis valgustada nõukogude ja majanduslike asutuste ning ühiskondlike organisatsioonide parteilise juhtimise meetodeid. Nendel meetoditel ei ole midagi ühist nõukogude ja majanduslike organite asendamisega ja neilt vas-

tutuse võtmisega, vaid seisavad pidevas abistamises, nende organite tugevdamises ja juhtimises ning kogu sotsialistliku ülesehitustöö juhtimises nende meetodite abil. Selle tähtsa põhimõtte selgitamisel võib kasutada ajakirjanduse materjale kohalike parteiorganite tööst.

Tähtsa koha jutustuses annab propagandist partei-algorganisatsioonide osatähtsuse selgitamisele. Partei-algorganisatsioonid on partei põhialuseks. Nad juhivad agitatsioonilist ja organisatsioonilist tööd tööliste ja kolhoosnikute hulgas, selgitavad partei poliitikat ja viivad ellu partei otsuseid. Partei-algorganisatsioonid abistavad rajoonikomiteed (linnakomiteed) tema praktilises töös. Nad mobiliseerivad töötajaid tootmisplaanide täitmisele, töödistsipliini tugevdamisele ja sotsialistliku võistluse arendamisele, hoolitsevad tööliste, teenistujate ja kolhoosnikute kultuurilis-elutarbeliste tingimuste parandamise eest.

Tööstusettevõtete (sealhulgas sovhooside, kolhooside ja masina-traktorijaamade) partei-algorganisatsioonide osatähtsuse tõstmiseks ja vastutuse suurendamiseks ettevõtete töö eest annab partei põhikiri nendele organisatsioonidele õiguse kontrollida ettevõtete administratsiooni tegevust.

Järgnevalt kõneleb propagandist siseparteilise demokraatia tähtsusest, siseparteiline demokraatia tähendab iga kommunisti aktiivset osavõttu partei elust. See väljendub laialdaste parteihulkade kaasatõmbamises partei elu küsimuste arutamisele ja otsustamisele ning parteitöö juhtimisele. Seda kindlustatakse kõigi juhtivate parteiorganite valitavusega, parteiorganite perioodilise aruandlusega oma parteiorganisatsioonide ees, kriitika ja enesekriitika arendamisega.

Parteihulgad kontrollivad oma juhte aktiivikoosolekutel, konverentsidel, kongressidel nende aruannete ärakuulamise teel, puuduste kritiseerimise teel ja lõpuks ühtede või teiste seltsimeeste juhtivaisse organeisse valimise või mittevalimise teel. Demokraatliku tsentralismi täpne teostamine parteis, nagu seda nõuab meie partei põhikiri, parteiorganite valitavus, kandidaatide esitamise ja kõrvaldamise õigus, kinnine hääletamine, kriitika ja enesekriitika vabadus — kõik see kergendab kontrolli teostamist partei juhtide üle parteihulkade poolt.

Partei ridade tugevdamisel ja parteiorganisatsioonide võitlusvõime edasisel tõstmisel on suur tähtsus kriitikal ja enesekriitikal.

Seltsimees Stalin õpetab meid, et ei tohi muutuda upsakaks ja jääda puhkama loorberitele. Seal, kus valitseb upsakus, enesega rahulolu ja isekus, kus puudub bolševistlik nõudlikkus ja enesekriitika, seal ei ole edasiliikumist ja saabub paratamatult seisak. Meie edusammud, meie edasiliikumise tempo sõltuvad suurel määral sellest, kuivõrd otsustavalt peetakse võitlust puuduste vastu partei- ja nõukogude asutuste praktilises tegevuses, puuduste vastu vabrikute, tehaste, sovhooside, masina-traktorijaamade ja kolhooside töös. Propagandist kutsub kuulajaid oma ettevõttes, kolhoosis, masina-traktorijaamas, sovhoosis, asutuses leppimatult võitlema puuduste vastu ja taotlema nende puuduste kõrvaldamist.

Jutustuse käigus kasutab propagandist poliitkoolide näitlike õppevahendite albumi 58. ja 59. lehte.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajail läbi lugeda osa „Partei struktuur" (õpperaamatu lk-d 62—70).

Küsimused vestluseks. Vestluses osa „Partei struktuur" kohta esitab propagandist läbiarutamiseks näiteks niisugused küsimused:

1. Mis on demokraatlik tsentralism, mille alusel on ehitatud meie partei?
2. Milles seisab partei ehituse tootmis-territoriaalne tunnus?
3. Kuidas moodustatakse ja töötavad parteiorganid?
4. Missugused on partei-algorganisatsioonide ülesanded?
5. Milles on siseparteilise demokraatia, kriitika ja enesekriitika tähtsus?

Vestluses peavad kuulajad jutustama demokraatliku tsentralismi kui partei ehituse juhtiva printsiibi tähtsusest, näitama, kuidas on ehitatud meie partei, jutustama partei kongresside ja konverentside tähtsusest ja juhtivate parteiorganite osast.

Propagandist taotleb seda, et kuulajad õpiksid hästi tundma partei-algorganisatsioonide kohta käivaid põhikirjanõudeid ja võiksid tuua konkreetseid näiteid kohalike parteiorganisatsioonide elust ja tegevusest.

Vestluses tuleb kasutada näitlikke õppevahendeid, eriti plakateid, mis kujutavad meie partei struktuuri, oblastikomitee ja partei-algorganisatsiooni struktuuri ja teisi materjale.

SOOVITATAVAT KIRJANDUST

propagandistidele teema „Kuidas on ehitatud Üleliiduline Kommunistlik (bolševike) Partei" õppuste ettevalmistamiseks.

J. V. Stalin. Proletaarlaste klass ja proletaarlaste partei. Teosed, 1. kd. Tallinn, 1947.

J. V. Stalin. Lenini surma puhul. Teosed, 6. kd. Tallinn, 1948.

ÜK(b)P ajalugu. Lühikursus. Tallinn, 1951.

ÜK(b) Partei põhikiri.

ÜK(b)P XVIII kongressi resolutsioon muudatuste kohta ÜK(b)P põhikirjas.

★

NÕUKOGUDE LIIT — RAHU, DEMOKRAATIA JA SOTSIALISMI KANTS.

Õppuste eesmärk. Teema „Nõukogude Liit — rahu, demokraatia ja sotsialismi kants" käsitlemise eesmärgiks on näidata kuulajaile Nõukogude Liidu võimsust, kes otsustavalt ja järjekindlalt võitleb rahu ja rahvaste vabaduse ning sõltumatuse eest, kes on peamiseks ja juhtivaks jõuks demokraatlikus leeris.

Selle teema käsitlemise tulemusena peavad kuulajad selgusele jõudma selles, et samal ajal kui imperialistlik leer Ameerika Ühendriikide ja Inglismaaga eesotsas läheb juba üle agressiooni ettevalmistamiselt agressiooni arendamisele, võitleb Nõukogude Liit kindla ja püsiva rahu lipukandjana aktiivselt ja järjekindlalt imperialistide agressiivsete plaanide vastu ja kaitseb järjekindlalt rahvastevahelist rahulikku koostööd.

Teema käsitlemine süvendab kuulajais patriootilist uhkusetunnet meie sotsialistliku kodumaa üle, kes bolševike partei juhtimisel, suure Stalini juhtimisel on võitluses rahu, demokraatia ja sotsialismi eest liitnud enda ümber kõigi maade progressiivsed jõud.

Õppeaja jaotamine. Teema „Nõukogude Liit — rahu, demokraatia ja sotsialismi kants" käsitlemiseks näeb õppekava ette 10 tundi. Seda aega on soovitav jaotada järgmiselt:

1. **Kaks leeri sõjajärgses maailmas** — 2 tundi.
2. **Ameerika Ühendriikide imperialistid — rahu ning rahvaste vabaduse ja sõltumatuse kõige kurjemad vaenlased** — 2 tundi.
3. **Nõukogude Liit — demokraatliku leeri peamine ja juhtiv jõud** — 4 tundi.
4. **Rahu, demokraatia ja sotsialismi jõud kasvavad ja tugevnevad** — 2 tundi.

*

Propagandisti jutustus. Jutustust osas „Kaks leeri sõjajärgses maailmas" võib esitada näiteks järgneva plaani kohaselt:

1. Ameerika ja Inglismaa imperialistide salakavalate plaanide nurjumine teises maailmasõjas.
2. Nõukogude Liidu suur ajalooline teene fašismi ühendatud jõudude purustamisel.
3. Kapitalismi nõrgenemine ja sotsialismi tugevnemine Teise Maailmasõja tulemusena.
4. Kahe leeri — imperialistliku ja demokraatliku — tekkimine.

Alustades jutustust, iseloomustab propagandist põhilisi muudatusi rahvusvahelises olukorras, mis on toimunud Teise Maailmasõja tagajärjel. Ta näitab, et Teise Maailmasõja kõige tähtsamaks tulemuseks on demokraatliku imperialismivastase leeri tugevnemine ja imperialistliku, demokraatiavastase leeri nõrgenemine.

Teine Maailmasõda ei lõppenud sugugi nii, nagu seda soovisid Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa imperialistid, kel oli kavatsus hitlerliku Saksamaa ja imperialistliku Jaapani abil hävitada või vähemalt nõrgendada NSV Liitu ja maha suruda rahvusvaheline demokraatlik liikumine. Vastupidiselt ülemaailmse reaktsiooni plaanidele ja arvestustele saavutas meie võimas sotsialistlik suurriik maailmaajaloolise võidu, tuli sõjast välja senisest veel tugevamana ja võimsamana.

Nõukogude Liidu rahvusvaheline tähtsus ja autoriteet on määratult tõusnud. „Nüüd ei saa lahendada tõsiseid rahvusvahelistesse suhetesse puutuvaid küsimusi ilma Nõukogude Liidu osavõtuta või ilma et kuulda võetaks meie Kodumaa arvamust. Seltsimees Stalini osavõttu loetakse kõige paremaks tagatiseks keeruliste rahvusvaheliste probleemide edukaks lahendamiseks."[1]

Teise Maailmasõja tulemusena toimunud muudatused kahe süsteemi vahelises jõudude vahekorras on eeskätt tingitud Nõukogude Liidu suurest ajaloolisest võidust hitlerliku Saksamaa ja imperialistliku Jaapani üle, NSV Liidu majandusliku ja sõjalise võimsuse tugevnemisest ja tema rahvusvahelise autoriteedi kasvust.

---

[1] V. M. Molotov. Välispoliitika küsimusi.

Propagandist jutustab, et NSV Liit on etendanud peamist osa hitlerliku Saksamaa ja imperialistliku Jaapani purustamises. See oli hoop kogu imperialismi süsteemile. Sõjalise kaotuse tulemusena on Saksamaa, Jaapan ja Itaalia imperialistlike „suurriikide" hulgast välja langenud. Sõja tagajärjel on Inglismaa kunagine vägevus langenud. Kõik see tähendab kogu imperialismi ülemaailmse süsteemi nõrgenemist.

Nõukogude Liit vabastas Kesk- ja Kagu-Euroopa maad hitlerliku ikke alt, takistades nende okupeerimist inglise ja ameerika imperialistide poolt. Nende maade rahvad heitsid endalt mõisnike ja kapitalistide ikke, võtsid võimu enda kätte ja moodustasid rahvademokraatlikud riigid. Propagandist osutab sellele, et Saksa Demokraatliku Vabariigi loomine avas uue lehekülje Euroopa ajaloos.

Rahvavabastuse liikumise võit Hiinas kujunes uueks, pärast Oktoobrirevolutsiooni kõige tugevamaks löögiks kogu maailma imperialismi süsteemile. Hiina rahvavabastusarmee purustas täielikult kuomintangi paljumiljonilise, ameerika imperialistide poolt hästi relvastatud armee. Hiina rahvahulgad, eesotsas töölisklassi ja tema kommunistliku avangardiga, kukutasid reaktsioonilise Kuomintangi režiimi. Võttes võimu enda kätte ajas hiina rahvas nurja ameerika imperialistide röövellikud plaanid, kes tahtsid muuta Hiinat oma asumaaks. Hiina rahvas lõi ühtse, sõltumatu, demokraatliku Hiina. Ta teostab oma kodumaal suuri demokraatlikke ümberkorraldusi.

Nõukogude Liidu võidul Teises Maailmasõjas oli otsustav tähtsus Korea Rahvademokraatliku Vabariigi loomisel, kelle rahvas võitleb koos Hiina vabatahtlikega kangelaslikult oma rahvusliku ühinemise ja sõltumatuse eest ameerika imperialismi relvastatud jõudude vastu, kes püüavad orjastada Koread.

Teise Maailmasõja üheks tähtsamaks poliitiliseks tulemuseks on töölis- ja demokraatliku liikumise kasv ja tugevnemine kõikides kapitalistlikes maades kui ka asumaade ja sõltuvate riikide rahvaste hoogsam võitlus imperialistlike rõhujate vastu oma rahvusliku vabastamise eest.

Järgnevalt jutustab propagandist kahe leeri — imperialistliku ning demokraatliku — tekkimisest ja iseloomustab neid, pöörates erilist tähelepanu nende põhiliste vastuolude selgitamisele.

Juba sõja ajal mõistsid peamised Hitleri-vastasest koalitsioonist osavõtjad — NSV Liit ühelt poolt ja Ameerika Ühendriigid ning Inglismaa teiselt poolt — erinevalt sõja eesmärke ja sõjajärgse maailmakorralduse ülesandeid. Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa valitsevad ringkonnad püüdsid ära kasutada sõda selleks, et kindlustada oma seisundit välisturgudel, haarata uusi toorainete allikaid ning uusi strateegilisi baase ja laiendada oma majanduslikku, poliitilist ja sõjalist kontrolli võimalikult suuremale riikide arvule.

Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa imperialistlikud ringkonnad ei soovinud sugugi hitlerliku Saksamaa ja imperialistliku Jaapani täielikku sõjalist purustamist. Nad taotlesid ainult nende teatavat nõrgestamist, ja nimelt sedavõrd, et neid maailmaturgudel tagaplaanile suruda. Arvukad faktid ja pärast sõda avaldatud dokumentaalsed andmed kõnelevad sellest, et Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa imperialistid püüdsid päästa hitlerlikku Saksamaad täielikust lüüasaamisest, et hoida teda alluva maa seisundis ja kasutada teda ka edaspidi löögijõuna NSV Liidu vastu. See leiab nüüd täielikku kinnitust Saksamaa remilitariseerimise poliitikas, mida teostavad Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa imperialistid.

NSV Liidu suhtes ajasid Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa reaktsioonilised ringkonnad sõja ajal reetlikku poliitikat. Nad taotlesid NSV Liidu nõrgestamist, verest tühjaks jooksmist. Seepärast ei võtnud Ameerika Ühendriigid ega Inglismaa tegelikult kuigi tähtsal määral osa sõjategevusest Saksamaa vastu Teise Maailmasõja põhilistel rinnetel. Nad viivitasid teadlikult teise rinde avamisega Lääne-Euroopas. Nad arvestasid, et NSV Liit langeb sõja tagajärjel teisejärgulise riigi tasemele, keda nad võivad oma kontrolli alla võtta.

Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa valitsevad ringkonnad tahtsid sõja lõpul dikteerida sõdinud riikidele sellised rahutingimused, mis tagaksid Ameerika Ühendriikidele ja Inglismaale valitsemise teiste riikide üle.

Nõukogude Liit mõistis sõja eesmärke ja sõjajärgse maailmakorralduse ülesandeid sootuks teisiti. NSV Liit võitles Saksamaa ja Jaapani imperialistide purustamise, fašismi likvideerimise, demokraatliku korra loomise eest maades, mis olid vabastatud saksa fašistlikest vallutajaist, kestva rahu eest pärast sõda. „Ülesanne ei piirdu sellega, et sõda võita," kõneles seltsimees Stalin 1944. aastal, „vaid seisab ka selles, et teha

võimatuks uue agressiooni ja uue sõja tekkimine kui mitte jäädavalt, siis vähemasti kestvaks ajavahemikuks."[1]

See vahe sõja eesmärkide ja sõjajärgse maailmakorralduse plaanides viis pärast sõda, vastavalt kahele erinevale leerile, kahe vastandliku joone tekkimiseni maailmapoliitikas.

Iseloomustades imperialistlikku leeri selgitab propagandist, et imperialistlike maade juhtivaks jõuks on Ameerika Ühendriigid — imperialistlik maa, kes taotleb kogu maailma rahvaste orjastamist, on rahvusvahelise reaktsiooni ja fašismi põhiliseks kantsiks ja uue maailmasõja ettevalmistamise peamiseks jõuks.

Iseloomustades Ameerika Ühendriikide liitlast — Inglismaad kui ka teisi imperialistlikust leerist osavõtjaid peab propagandist märkima, et peamiseks tõukejõuks nende ühinemisel Ameerika Ühendriikide ümber on nende maade reaktsiooniliste valitsevate ringkondade kiskjalik viha sotsialismimaa — NSV Liidu vastu, oma maade progressiivsete jõudude metsik vihkamine, kartus demokraatliku leeri jõudude kasvu ees.

Imperialistliku leeri peaeesmärgiks on imperialismi kindlustamine, uue sõja ettevalmistamine Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade vastu, revolutsioonilise töölisliikumise mahasurumine kapitalistlikes maades, rõhutud rahvaste rahvusliku vabastusliikumise lämmatamine, võitlus sotsialismi ja demokraatia vastu, reaktsiooniliste, demokraatiavastaste ja fašismisõbralike režiimide ja liikumiste toetamine, rünnak töötajate elulistele huvidele.

Imperialistlikule leerile vastandub demokraatlik leer. Demokraatliku leeri peamiseks jõuks on Nõukogude Liit — võimas sotsialistlik suurriik. Demokraatlikku leeri kuuluvad Hiina Rahvavabariik, Bulgaaria, Tšehhoslovakkia, Poola, Rumeenia, Ungari, Albaania, Korea Rahvademokraatlik Vabariik, Mongoolia Rahvavabariik, Saksa Demokraatlik Vabariik. Nendega liitub Vietnami Demokraatlik Vabariik. Propagandist näitab neid maid kaardil.

Demokraatlikku leeri toetab töölis- ja demokraatlik liikumine kapitalistlikes maades.

Iseloomustades demokraatlikku leeri kõneleb propagan-

[1] J. Stalin, Nõukogude Liidu Suurest Isamaasõjast. Tallinn, 1946, lk. 133.

dist sellest, et demokraatliku leeri programmi aluseks on võitlus töötajate põhiliste huvide eest — rahu, demokraatia ja tegevuse ühtsus. Propagandist rõhutab, et demokraatliku leeri jõud on võrratult võimsamad kui imperialistliku leeri jõud.

Propagandist iseloomustab põhilist vahet ühelt poolt NSV Liidu ja teiselt poolt Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa sõjajärgses poliitikas — juhindudes seejuures seltsimees Stalini jutuajamisest „Pravda" korrespondendiga.

Nõukogude Liit, tähendas seltsimees Stalin jutuajamisel „Pravda" korrespondendiga, demobiliseeris pärast sõda oma sõjaväed. Nõukogude riik arendab kõigiti tsiviiltööstust, ta teostab suurehitusi, nagu seda on hüdroelektrijaamad Volgal, Dnepril, Amu-Darjal, ta jätkab laiatarbekaupade hindade süstemaatilise alandamise poliitikat, ta kulutab sadu miljardeid saksa okupantidest purustatud rahvamajanduse taastamiseks.

Samal ajal Ameerika Ühendriigid ja Inglismaa mitmekordistavad oma relvastatud jõude, teostavad võidujooksu relvastamise alal, mille tulemusena on sõjatööstuse arendamine, tsiviiltööstuse kokkutõmbamine, maksude suurendamine ja laiatarbekaupade hindade kerkimine.

Jutustuse käigus kasutab propagandist poliitkoolide näitlike õppevahendite albumi lehti 60, 61 ja 62.

Oma jutustust võib propagandist illustreerida samuti näidetega ilukirjandusest, eriti O. Gontšari raamatust „Lipukandjad", kui jutt on Nõukogude Liidu vabastavast missioonist. Kõneldes Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa valitsevate ringkondade suhtumisest teise rinde küsimusse viitab propagandist kinofilmile „Berliini langemine". Jutustades Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa imperialistlike ringkondade katsetest teise maailmasõja ajal Nõukogude Liidu tagaselja kokku leppida hitlerlastega, meenutab propagandist kuulajaile kinofilmi „Salajane missioon" sisu.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajail läbi lugeda osa „Kaks leeri sõjajärgses maailmas" (õpiku II osa, lk. 71—74).

Küsimused vestluseks. Vestluseks osa „Kaks leeri sõjajärgses maailmas" kohta võib arutluseks esitada näiteks järgmised küsimused:

1. Millised muudatused on toimunud rahvusvahelises olukorras Teise Maailmasõja tulemusena?
2. Milles seisab kahe leeri eesmärkide põhiline erinevus?
3. Mispärast on demokraatliku leeri jõud võrratult võimsamad imperialistliku leeri jõududest?

Juhtides vestlust kahe maailmaleeri eesmärkide põhilisest erinevusest, püüab propagandist viia kuulajaid selgusele selles, et imperialistliku leeri eesmärgid on rahvavastased, nad kajastavad suurte monopolide huve. Demokraatliku leeri eesmärgid on aga progressiivsed, sest nad kajastavad kogu maailma laialdaste rahvahulkade huve.

*

Propagandisti jutustus. Jutustust „Ameerika Ühendriikide imperialistid — rahu, rahvaste vabaduse ja sõltumatuse kõige õelamad vaenlased" võib esitada näiteks järgmise plaani kohaselt:

1. Ameerika Ühendriikide välispoliitika anastajalik, agressiivne iseloom. Ameerika miljardäride kasumite metsik kasv. Ameerika imperialismi püüd maailma valitsemisele. „Marshalli plaan". Militariseerimise tõus. Sõjaväebaaside loomine.
2. Ameerika imperialistide üleminek agressiooni ettevalmistamise poliitikalt otsestele agressiooniaktidele. Uue maailmasõja õhutamine Ameerika ja Inglise imperialistide poolt. Põhja-Atlandi pakt — sõja relv.
3. Ameerika Ühendriikide imperialistide ja nende satelliitide kallaletung Koreale. Korea rahva ja Hiina vabatahtlike mehine võitlus.
4. Parempoolsed sotsialistid — imperialistide agentuur.
5. Tito fašistlik klikk Ameerika imperialistide teenistuses.
6. Imperialistlike maade vaheliste vastuolude teravnemine.
7. Kapitalistlike maade laialdaste rahvahulkade rahulolematuse ja vastupanu kasv sõja ettevalmistamise ja töötajate eluliste huvide ründamise poliitikale.

Ettevalmistudes õppusteks teema selles osas uurib propagandist seltsimees J. V. Stalini vastuseid „Pravda" kirjasaatja küsimustele, avaldatud ajalehes „Pravda" 29. oktoobrist 1948. a., seltsimees J. V. Stalini jutuajamist „Pravda" kirjasaatjaga, avaldatud ajalehes „Pravda" 17. veebruarist 1951. a.,

V. M. Molotovi ettekannet „Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni kolmekümnes aastapäev", G. M. Malenkovi ettekannet „Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 32. aastapäev", kommünikeed kommunistlike parteide Informatsioonibüroo nõupidamisest 1948. a. juunis, kommunistlike parteide Informatsioonibüroo nõupidamise resolutsioone, mis vastu võetud Ungaris 1949. aasta novembris.

Alustades vestlust, juhib propagandist tähelepanu sellele, et ameerika imperialistid on alati ajanud anastamispoliitikat. Selle poliitika eesmärgid määratakse Ameerika monopolide poolt, kelle esindajad on Ameerika Ühendriikide riigiaparaadi eesotsas või kontrollivad seda.

Propagandist meenutab seltsimees Stalini sõnu jutuajamisel „Pravda" kirjasaatjaga: „... Ameerika Ühendriikides, Inglismaal, samuti ka Prantsusmaal on agressiivseid jõude, kes ihkavad uut sõda. Neile on sõda vaja ülikasumite saamiseks, teiste maade riisumiseks. Need on miljardärid ja miljonärid, kes vaatavad sõjale kui tuluallikale, mis annab määratu suuri kasumeid."[1]

Juba Teise Maailmasõja aastail töötasid ameerika imperialistid välja oma sõjajärgse riisumise ja vallutamise poliitika kava. Nad lootsid ära kasutada sõjast osavõtnud riikide majanduslikku nõrgenemist selleks, et neid orjastada. Ameerika Ühendriikide imperialistliku poliitika tööriistaks on „Marshalli plaan", Lääne Liit, Põhja-Atlandi Liit, „Schumani plaan". Kõigi nende „plaanide", „liitude" abil tahavad ameerika imperialistid lõplikult võtta Lääne-Euroopa maadelt nende majandusliku ja poliitilise sõltumatuse ning muuta need oma asumaadeks.

Ameerika imperialistide avantüristlikud plaanid, mis on sihitud oma maailmariigi loomisele, ületavad hitlerlaste ja jaapani imperialistide hullumeelsed plaanid.

„Ameerika monopolistide loogika on üsna lihtne. Nad kujutlevad, et kui neil rahakott on dollareist tulvil, siis sellest piisab, et Ameerika Ühendriigid võiksid hakata kogu inimkonna „eestkostjaks" ja haarata enda kätte kogu maailma juhtimise. Vastavalt sellele „loogikale" arendataksegi ameerika valitsevate ringkondade sõjajärgset agressioonipoliitikat".[2]

[1] „Eesti Bolševik" nr. 5, 1951.

[2] G. M. Malenkov, Kõne Moskva linna Leningradi valimisringkonna valijate koosolekul 9. märtsil 1950 (v. k.).

Jutustuses tuleb näidata parempoolsete sotsialistide — ameerika imperialismi agentuuri — reeturlikku osa. Varjates end demokraatliku maskiga ja valeliku „sotsialistliku" fraseoloogiaga püüavad parempoolsed sotsialistid tuua töölisklassi ridadesse lagunemist, mürgistada tema teadvust. Demokraatliku leeri kõige õelamate vaenlastena suunavad parempoolsed sotsialistid kõik oma jõupingutused uue maailmasõja ettevalmistamisele ja vallandamisele. Sellest annab tunnistust eriti nende poolt loodud nõndanimetatud internatsionaal — salakuulajate ja provokaatorite jõuk, Inglise ja Ameerika sõjaõhutajate tööriist.

Propagandist selgitab kuulajaile, mispärast on vajalik halastamatu võitlus Tito fašistliku kliki vastu, kes on inglise ja ameerika imperialismi ketikoeraks Balkanil, välismaise luure alatuks palgasulaseks. Tito fašistlik klikk on täielikult lülitunud imperialistide röövellikku leeri. Sõjaõhutajate plaanides on talle määratud eriline osa. Titolased on ameerika agressiooni tööriistaks rahvademokraatia maade vastu. Ajalehtedes „Pravda" ja „Kindla rahu eest, rahvademokraatia eest!" leiab propagandist materjale selleks, et jutustada, kuidas kasvab Jugoslaavia rahvaste raev ja kõveneb vabastusvõitlus Tito fašistliku kliki vastu.

Kõneldes vastuoludest imperialistlikus leeris, meenutab propagandist kuulajaile, et kapitalismi arenemise seaduseks on imperialistlike maade vaheline võitlus turgude, tooraineallikate ja kapitali mahutamise alade pärast. Teise Maailmasõja tulemusena on kapitalistlike maade turgude probleem veelgi teravnenud.

Jutustuse selles osas tuleb ette tuua fakte Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa, Inglismaa ja Lääne-Saksamaa vahelisest võitlusest turgude pärast, näidata Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa vastuolusid Euroopas, Ladina-Ameerikas, Aasias, Aafrikas ja Lähis-Ida maades: Süürias, Türgis, Iraanis ja mujal. Vastavad materjalid leiab propagandist meie ajakirjandusest.

Inglismaa ja Ameerika vahelised vastuolud ja võitlus turgude ning mõjupiirkondade pärast on tugevnenud viimasel ajal maakera mitmes osas. Nii, näiteks, tahavad Ameerika Ühendriigid välja tõrjuda inglasi Lähis-Ida maadest — Iraanist, Irakist, Egiptusest ja mujalt. Lähis-Ida maad huvitavad Ameerika imperialiste niihästi laialdaste turgudena kaupade

levitamiseks kui ka tähtsate strateegiliste platsdarmidena ja väärtuslike toorainete, eriti nafta rikkalike leiukohtadena.

„Schumani plaani" vastuvõtmine on samuti suurendanud Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa vahelisi vastuolusid. Kuna Lääne-Euroopa kuue riigi rasketööstus, ühendatuna „Schumani plaani" kohaselt, on võimsam kui Inglismaa rasketööstus ja tema toodang on odavam Inglismaa toodangust. „Schumani plaani" vastuvõtmine kahjustab Inglismaa majanduslikke positsioone, halvendab tema olukorda välisturgudel. Imperialistlike riikide vaheliste vastuolude teravnemine nõrgendab kapitalistliku leeri positsioone.

Jutustades siseolukorra teravnemisest kapitalistlikes maades, on soovitav kasutada õpiku materjale (lk. 74—81), samuti ajalehtede ja ajakirjade uuemaid teateid, mis kõnelevad laialdaste rahvahulkade ainelise olukorra halvenemisest kapitalistliku leeri riikides (töötaolu kasv, elanikkonna ostujõu ja töötasu langus, maksukoorma suurenemine, esmajärguliste tarbeainete hindade tõstmine jne.).

Võib samuti ära kasutada järgmisi andmeid. Töötute arv on Lääne-Euroopa maades 1947. aastast kuni 1951. aastani kasvanud: Austrias — rohkem kui seitsmekordseks, Belgias — rohkem kui kolmekordseks, Itaalias — poolteisekordseks, Lääne-Saksamaal — kolme ja poole kordseks jne.

Majanduse militariseerimise tulemusena langeb kapitalistlikes riikides järjekindlalt laialdaste rahvahulkade elutase. Inglismaal neelavad otsesed ja kaudsed maksud üle 50 protsendi töötava rahva töötasust. Ameerika Ühendriikides langes sõjalistest kulutustest elanikkonna iga hinge peale: 1938. aastal — 8 dollarit, 1949. aastal — 150 dollarit, 1950. aastal — üle 300 dollari. Samas Ameerikas ületavad sõjalised kulutused 1951.—1952. eelarveaastal 70 miljardit dollarit, mis teeb välja 30 protsenti Ameerika Ühendriikide rahvatulust. Samal ajal moodustasid Ameerika Ühendriikides assigneeringud rahva tervishoiule 1950.—1951. aastal vähem kui üks protsent riigieelarvest. Prantsusmaal langeb iga 100 frangi kohta, mida valitsus kulutab sõjalisteks eesmärkideks, ainult üks frank tervishoiu vajadusteks.

Laialdased rahvahulgad, eelkõige töölisklass kommunistlike parteidega eesotsas, tõusevad kapitalistlikes maades üles vastupanuks reaktsioonile ja fašismile, oma eluliste huvide kaitseks. Itaalias, Prantsusmaal ja teistes kapitalistlikes riiki-

des peaaegu ei olegi vahet streikidel: üks järgneb teisele. Isegi Ameerika Ühendriikides, kus eriti raevutseb reaktsioon, kasvab massiliste streikide laine. Vaatamata Taft-Hartly seadusele, mis keelab streigid, oli 1950. aastal 4700 streiki, millest võttis osa umbes 2 750 000 töölist. Võrreldes 1949. aastaga, on streikide arv kasvanud 30 protsendi võrra. Suureulatuslik streigiliikumine kestab ka 1951. aastal.

Ameerika imperialism püüab likvideerida Lääne-Euroopa maade majanduslikku sõltumatust, et sel teel allutada neid oma kontrollile. Üle ujutades Lääne-Euroopa turud oma kaupadega, püüavad Ameerika Ühendriigid koondada ja likvideerida nende maade terveid majandusharusid. Nii näiteks on „Marshalli plaani" teostamise tulemusena Inglismaal, Prantsusmaal, Itaalias, Norras ja teistes kapitalistlikes maades suletud palju vabrikuid ja tehaseid. Suurimat ohtu Lääne-Euroopa rahvaste põhilistele huvidele sisendab endas „Schumani plaan", mille teostamist nõuavad ameerika imperialistid.

Valmistudes uueks sõjaks, tugevdavad imperialistid oma rünnakut töötajate poliitilistele õigustele, püüdes lämmatada demokraatlikke jõude politseilise jälitamise ja terroriga, asudes avalikult ühiskondliku elu igakülgse fašiseerimise teele.

Lõpuks näitab propagandist, et samal ajal kui imperialism veelgi nõrgeneb ja kõik tema vastuolud veelgi teravnevad, laieneb ja tugevneb järjest rahu, demokraatia ja sotsialismi leer, mille eesotsas seisab NSV Liit.

Jutustuse käigus kasutab propagandist poliitkoolide näitlike õppevahendite albumi 63. lehte.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajaile läbi lugeda osa „Ameerika Ühendriikide imperialistid on rahu ning rahvaste vabaduse ja sõltumatuse kõige õelamad vaenlased" (õpiku lk. 74—83).

Küsimused vestluseks. Vestlust osas „Ameerika Ühendriikide imperialistid on rahu ning rahvaste vabaduse ja sõltumatuse kõige õelamad vaenlased" võib läbi viia näiteks selliste küsimuste ringis:

1. Milliseid eesmärke taotleb Ameerika röövellik imperialism pärast Teise Maailmasõja lõppu?
2. Milles väljendub vastuolude teravnemine imperialistlikus leeris sõjajärgsel perioodil?

3. Mispärast on vajalik halastamatu võitlus parempoolsete sotsialistide ja Tito fašistliku kliki — ameerika ja inglise imperialistide agentide vastu?

Kuulajad jutustavad sellest, et Ameerika Ühendriikide kogu sise- ja välispoliitika suunatakse suurmonopolide kildkonna huvides, kes uue sõja õhutamise teel püüab saavutada uusi liigkasumeid. Vestluses kasutavad kuulajad niihästi õpiku materjale kui ka uusimaid andmeid ajalehtedest.

*

Osale „Nõukogude Liit on demokraatliku leeri peamine ja juhtiv jõud" pühendatakse kaks õppust.

Esimesel õppusel tuleb kuulajaid tutvustada nõukogude püsiva demokraatliku rahu programmiga, NSV Liidu poliitikaga Saksamaa ja Jaapani suhtes. Teine õppus pühendatakse Nõukogude Liidu võitlusele rahvaste sõltumatuse eest, ÜRO muutmise eest rahvaste vahelise rahu säilitamise ja kindlustamise tööriistaks.

Ette valmistudes õppuseks selles osas, uurib propagandist läbi seltsimees J. V. Stalini jutuajamise „Pravda" kirjasaatjaga, samuti J. V. Stalini vastuse hr. Wallace'i avalikule kirjale, seltsimees J. V. Stalini vastuseid Ameerika agentuuri „International News Service" Euroopa peadirektori hr. Kingsbury Smithi küsimustele, seltsimees Stalini tervituse W. Pieckile ja O. Grotewohlile, seltsimees J. V. Stalini vastuse hr. Nehru, üleskutsele, J. V. Stalini vastutelegrammi seltsimees Mao Tse-dungile, seoses Jaapani imperialismi üle saavutatud võidu kuuenda aastapäevaga.

Propagandisti jutustus. Jutustust jao „Nõukogude Liit on demokraatliku leeri peamine ja juhtiv jõud" esimese osa kohta võib esitada näiteks järgmise plaani järgi:

1. Nõukogude kindla demokraatliku rahu programm.
2. Nõukogude Liidu poliitika Saksamaa ja Jaapani suhtes.

Oma jutustuse algul peatub propagandist seltsimees Stalini ajaloolise tähtsusega jutuajamisel „Pravda" kirjasaatjaga, milles on äärmise selgusega edasi antud nõukogude välispoliitika rahuarmastavad eesmärgid. J. V. Stalini jutuajamine „Pravda" kirjasaatjaga — see on rahu eest võitlemise programm, mis innustab rahvaid võitluseks rahu eest, uue,

inglise ja ameerika imperialistide poolt ettevalmistatava sõja vastu.

Edasiselt tuleb kuulajaile jutustada sellest, et NSV Liidu rahuarmastav välispoliitika tuleneb nõukogude sotsialistliku ühiskonna olemusest endast. NSV Liidus pole klasse, kes oleksid huvitatud välisekspansioonist või asumaade anastamisest. Meie maal ei ole ega saagi olla majanduskriise, milles otsivad väljapääsu imperialistid sõjaliste avantüüride kaudu. Meie maal on loodud rahvaste vennalik koostöö ja jäädavalt likvideeritud ühtede rahvaste rõhumise ja ekspluateerimise poliitika teiste rahvaste poolt. NSV Liidu rahupüüdlused ja koostöö rahuarmastavate rahvastega on tingitud meie maa elulistest vajadustest, kes ehitab kommunismi. Oma olemasolu esimestest päevadest peale teostab Nõukogude riik kindlalt ja vääramatult rahupoliitikat.

Samal ajal kui kapitalistlikud maad teevad pööraseid ettevalmistusi uueks sõjaks, mis toob endaga kaasa töötajate olukorra järsu halvenemise, teostavad Nõukogude Liit ja rahvademokraatia maad järjekindlalt ja vääramatult rahupoliitikat, kaitstes kindlalt rahuüritust. Propagandist tuletab meelde nõukogude rahva rahulikku ülesehitustööd, Kuibõševi, Stalingradi ja Kahhovka hüdroelektrijaamade ning Turkmeenia peakanali, Lõuna-Ukraina ja Põhja-Krimmi kanali ning Volga—Doni laevatava kanali ehitustööd. Need suured kommunismi ehitused tõendavad veenvalt seda, et sotsialismimaa kiirelt kasvavat võimsust kasutatakse ülesehitustöö, rahva heaolu edasise tõstmise huvides — seega rahu huvides.

Käsitades NSV Liidu võitlust rahvusvahelise rahuliku koostöö eest, kõneleb propagandist sellest, et Nõukogude Liit on lähtunud ja lähtub nüüdki oma suhetes kapitalistlike riikidega Lenini ja Stalini juhistest, mille järgi kahe süsteemi — sotsialismi ja kapitalismi — rahulik kooseksisteerimine on võimalik.

Nõukogude inimesed ei karda rahulikku võistlust kapitalismiga. Nad astuvad välja uue sõja vastu, rahu kaitseks. Samal ajal on nõukogude inimesed absoluutselt kindlad oma kalli Nõukogude riigi murdmatus jõus.

Nõukogude Liit kaitseb rahvusvahelistes küsimustes sellist programmi, mille teostamine aitab kaasa rahu ja rahvusvahelise julgeoleku kindlustamisele. Sellesse programmi kuulub kõigi suurriikide koostöö, relvastuse vähendamine ja aatomirelva tingimusteta keelamine, Rahupakti sõlmimine viie suur-

riigi vahel. See programm näeb ette Potsdami otsuste täpse täitmise Saksamaa küsimuses, Jaapani küsimuse rahuliku reguleerimise Potsdami deklaratsiooni alusel, riikidevaheliste majanduslike sidemete laiendamise.

Imperialistlik blokk Ameerika Ühendriikide ja Inglismaaga eesotsas lükkab selle programmi tagasi, kuna ta ei soovi rahulikku koostööd NSV Liiduga. Imperialistlik blokk on rikkunud kõiki NSV Liidu osavõtul sõlmitud kokkuleppeid. Ameerika Ühendriikide valitsevad ringkonnad keeldusid NSV Liidu ja Ameerika Ühendriikide vahelise rahupakti sõlmimisest, paljastades end kogu maailma ees pööraste sõjaõhutajatena. 1949. a. lõpul lükkasid nad tagasi NSV Liidu poolt Ühinenud Rahvaste organisatsioonis tehtud ettepaneku sõlmida viie suurriigi vahel pakt rahu kindlustamiseks. Nad kardavad kokkuleppeid ja koostööd NSV Liiduga, sest see õõnestaks nende kui sõjaõhutajate positsioone.

Siin tuleb propagandistil peatuda nelja suurriigi — NSV Liidu, Ameerika Ühendriikide, Inglismaa ja Prantsusmaa — välisministrite asetäitjate Pariisi 1951. aasta märtsist juunini toimunud eelnõupidamise tulemustel. Selle nõupidamise, mis tegeles nelja suurriigi välisministrite nõupidamise päevakorra ettevalmistamisega, ajasid nurja Ameerika Ühendriikide, Inglismaa ja Prantsusmaa esindajad. Ainult Nõukogude Liit püüdis visalt ja järjekindlalt saavutada kokkulepet välisministrite nõupidamise päevakorra kohta, saavutada seda, et kõik lahendamata küsimused rahvusvaheliste suhete alal reguleeritaks rahulikul teel.

Selgitades NSV Liidu seisukohti Korea küsimuses, peab propagandist märkima, et seltsimees J. V. Stalini vastus India peaministri Nehru üleskutsele Korea küsimuse rahulikuks lahendamiseks, milline vastus avaldati 18. juulil 1950. a., leidis laialdast vastukaja maailma kõigis maades. See võeti kõigi rahuarmastavate rahvaste, kogu progressiivse inimkonna poolt vastu kui veelkordne ilmekas tõend Nõukogude Liidu järjekindlast rahupoliitikast, kõigi rahvaste õiguste kaitsmise poliitikast.

Jutustades Nõukogude Liidu võitlusest Korea küsimuse rahuliku reguleerimise eest, kirjeldab propagandist Nõukogude esindaja Ühinenud Rahvaste organisatsioonis J. Maliku raadiokõne sisu, mis pani aluse vaherahu läbirääkimistele Koreas. Seejuures tuleb tähendada, et Inglismaa ja Ameerika imperia-

listid on kõigi abinõudega püüdnud nurja ajada Kessonis alanud läbirääkimisi.

Uue tõendi põhilisest vahest ühelt poolt Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa agressiivse välispoliitika ja teiselt poolt NSV Liidu rahuarmastava välispoliitika vahel leiavad propagandist ja kuulajad 1951. a. suvel avaldatud „Pravda" vastuses „Hr. Morrissoni avalduse puhul („Pravda" 1. augustist 1951. a.) ning läkituste vahetuses Ameerika Ühendriikide presidendi hr. Trumani ja NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe N. M. Šverniku vahel („Pravda" 8. augustist 1951. a.). Propagandist selgitab, et „Pravda" vastuses „Hr. Morrissoni avalduse puhul" ja NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe N. M. Šverniku läkituses kajastub Nõukogude riigi rahuarmastav poliitika, Nõukogude valitsuse püüd alal hoida asjalikke suhteid kõigi riikidega. Samal ajal on Morrissoni esinemine ja Trumani läkitus ainult manööver, mille eesmärgiks on petta ühiskondlikku arvamust, maskeerida sõja ettevalmistamist, mida teostavad Ameerika ja Inglismaa imperialistid.

Lõpuks näitab propagandist, et seltsimees Stalini poolt juhitav ja suunatav Nõukogude riigi välispoliitika on tõstnud NSV Liidu rahvusvahelise autoriteedi enneolematule kõrgusele. NSV Liidu rahuarmastavat välispoliitikat toetavad töötajate laialdased hulgad kogu maailmas.

Propagandist peatub NSV Liidu poliitikal Saksamaa suhtes, mis ei lähtu kättemaksuihast, vaid püüdest luua selliseid tingimusi, mis võimaldaksid saksa rahvale ehitada uut elu demokraatlikel alustèl. Vastavalt Jalta ja Potsdami otsustele on Ida-Saksamaal teostatud sügavad sotsiaal-majanduslikud ümberkorraldused, mis on tugevdanud Saksamaa progressiivseid jõude.

Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa eesmärgid Saksamaa suhtes on teistsugused. Inglise ja ameerika imperialistid on muutnud Lääne-Saksamaa oma vasalliks, oma sõjatööstuse baasiks, strateegiliseks platsdarmiks kallaletungi korral NSV Liidule ja rahvademokraatia maadele. Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa poliitika Saksamaa suhtes on suunatud Saksa riigi tükeldamisele.

Ameerika ja inglise imperialistid on Potsdami kokkuleppe nurja ajanud, nad on toorelt rikkunud neid kokkuleppe sätteid, kus kokkuleppest osavõtnud maad kohustusid Saksamaad demokratiseerima. Lääne-Saksamaal on ameeriklased ja ingla-

sed loonud marionetliku Bonni „valitsuse", kes teostab fašismi uuestisünni poliitikat ja muudab selle osa maast ameerika ja inglise imperialistide asumaaks, sõjaliseks platsdarmiks. Hoolimata rahvusvahelistest kokkulepetest, loovad imperialistid oma agressiivsete plaanide teostamiseks saksa palgasõdurite armeed, et seda kasutada suurtükiliha põhireservina Euroopas.

Propagandist rõhutab suurt tähtsust, mida tuleb omistada NSV Liidu, Albaania, Bulgaaria, Tšehhoslovakkia, Poola, Rumeenia, Ungari ja Saksa Demokraatliku Vabariigi välisministrite avaldusele kolme riigi New Yorgi nõupidamise otsuste puhul, mis käsitlevad Lääne-Saksamaa remilitariseerimist. (See avaldus on ära toodud „Rahva Hääles" 22. oktoobrist 1950.) Eriti juhib propagandist kuulajate tähelepanu Saksa Demokraatliku Vabariigi peaministri Otto Grotewohli poolt Rahvuspalati istungil 15. septembril 1951. aastal esitatud valitsuse teadaandele (vt. „Pravda" 16. septembrist 1951. a.).

Ameerika imperialistid kasutavad oma agressiivseteks eesmärkideks ka Jaapanit. Nad on muutnud selle maa oma asumaaks, sõjaliste avantüüride platsdarmiks Kaug-Idas. Jaapan oli nimelt Koreas teostatava ameerika agressiooni baasiks. Jaapani lennuväljadelt lendavad need ameerika raisakullid, kes tapavad Korea naisi ja lapsi ning purustavad Korea rahulikke linnu ja külasid. Jaapanis luuakse palgaarmeed ja laevastikku, toimub fašismi uuestisünd.

Propagandist osutab sellele, et San Franciscos rahulepingu sõlmimiseks Jaapaniga kokkukutsutud konverentsil hääletas ameerika enamus Inglise-Ameerika projekti poolt. Selle projekti vastu astusid otsustavalt välja NSV Liidu, Tšehhoslovakkia ja Poola delegatsioonid.

Propagandist vastandab sellele kuritegelikule poliitikale Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade võitluse demokraatliku rahu sõlmimise eest Saksamaa ja Jaapaniga.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajaile läbi lugeda osa „Nõukogude Liit — demokraatliku leeri peamine ja juhtiv jõud" teise jao (õpiku lk. 84—90).

Küsimused vestluseks. Vestlust osa „Nõukogude Liit — demokraatliku leeri peamine ja juhtiv jõud" esimese jao kohta võib läbi viia näiteks järgmiste küsimuste ringis:

1. Lenin ja Stalin kahe süsteemi rahulikust kooseksisteerimisest.

2. Milline on nõukogude programm maailma sõjajärgse korralduse kohta?

3. Milliseid eesmärke taotleb Ameerika Ühendriikide valitsevate ringkondade agressiivne poliitika?

4. Milline on NSV Liidu poliitika Saksamaa ja Jaapani suhtes?

Arutades kuulajatega ülesseatud küsimusi, suunab propagandist vestlust nii, et kuulajad tuleksid järeldusele: esmakordselt inimkonna ajaloos, Nõukogude Liidu tekkimisega, on ilmnenud sotsialistlik välispoliitika, mis kajastab laialdaste rahvahulkade elulisi huve. Nimelt sellega on seletatav püsiva rahu stalinliku programmi määratu suur populaarsus, Nõukogude välispoliitika üha kasvav mõju kogu maailmas. Samal ajal on imperialistlike riikide välispoliitika, mis kajastab kapitalistlike monopolide huve, rahvahulkades ebapopulaarne ja saab seetõttu ikka uute ja uute kaotuste osaliseks.

Vestluses kasutavad kuulajad peale õpiku materjalide ka uusi andmeid ajakirjandusest.

Propagandisti jutustus. Jutustust osas „Nõukogude Liit on demokraatliku leeri peamine ja juhtiv jõud" teise jao kohta võib esitada näiteks järgmise plaani kohaselt:

1. Nõukogude Liit valvel rahvaste sõltumatuse eest.
2. Nõukogude Liidu vennalik abi rahvademokraatia maadele.
3. Nõukogude—Hiina sõpruse, liidu- ja vastastikuse abistamise lepingu ajalooline tähtsus.
4. Nõukogude riigi võitlus Ameerika—Inglise verise agressiooni lõpetamise eest Koreas.
5. Ühinenud Rahvaste organisatsiooni kasutamine Ameerika bloki poolt oma agressiivseteks eesmärkideks.
6. Nõukogude Liit ja Ühinenud Rahvaste organisatsioon.

Alustades jutustust kõneleb propagandist sellest, et NSV Liidu välispoliitika üheks juhtivaks põhimõtteks on kaitsta suurte ja väikeste rahvaste vabadust ning sõltumatust.

Seltsimees Stalin ütleb: „Paljud ei usu, et võib olla võrdõiguslikke suhteid suure ja väikese rahvuse vahel. Kuid meie, nõukogude inimesed, arvame, et selliseid suhteid võib olla ja peab olema."[1]

---

[1] J. V. Stalin, Kõne Soome valitsuse delegatsiooni auks korraldatud lõunasöögil 7. aprillil 1948. aastal. „Rahva Hääl" 13. aprillist 1948.

Oma olemasolu esimestest päevadest peale teostab Nõukogude riik kõrvalekaldumatult nende rahvaste toetamise poliitikat, kes võitlevad vabaduse ja sõltumatuse eest. Need rahvad nägid ja näevad nüüdki NSV Liidus omakasupüüdmatut ja siirast sõpra ning tulist kaitsjat. 1946. aastal ei lubanud NSV Liit inglise ja ameerika imperialistidel peale sundida rahvademokraatia maadele kui ka Itaaliale ning Soomele orjastavaid rahulepinguid. NSV Liit garanteeris rahvademokraatia maade puutumatuse, kaitstes neid ameerika imperialismi vahelesegamise eest. NSV Liit on kaitsnud ja kaitseb kõigi rahvaste vabadust ja sõltumatust. Nõukogude Liit on välja astunud ja astub nüüdki omakasupüüdmatu sõbrana välja korea rahva eest, kes võitleb ameerika interventide vastu oma sõltumatuse nimel.

Päeval, mil möödus kaks aastat diplomaatiliste suhete kehtestamisest Korea Rahvademokraatliku Vabariigi ja NSV Liidu vahel, kirjutas seltsimees Stalin Korea Rahvademokraatliku Vabariigi ministrite nõukogu esimehele hr. Kim Ir Senile saadetud tervituses: „Soovin korea rahvale, kes kaitseb kangelaslikult oma maa sõltumatust, ühtse sõltumatu demokraatliku Korea loomise eest peetava paljuaastase võitluse edukat lõpuleviimist".[1]

Propagandist näitab, et NSV Liidu poliitika Ühinenud Rahvaste organisatsiooni suhtes erineb põhimõtteliselt Ameerika Ühendriikide poliitikast. NSV Liidu seisukohad on suunatud sellele, et tugevdada Ühinenud Rahvaste organisatsiooni kui organit, kes peab kindlustama rahu ja rahvaste julgeolekut. Inglise ja ameerika imperialistid muudavad Ühinenud Rahvaste organisatsiooni oma imperialistliku agressiivse poliitika tööriistaks. Imperialistide rahuvastase vandenõu üheks koostisosaks on nende vandenõu Ühinenud Rahvaste organisatsiooni vastu. Propagandist näitab, kui kindlalt ja otsustavalt võitleb NSV Liit sõjaõhutajate vastu, paljastades terve maailma ees nende röövellikud plaanid.

Imperialistide vandenõu Ühinenud Rahvaste organisatsiooni vastu väljendub diktaadipoliitikas, suurriikidevahelise asjaliku koostöö nurjaajamises, — selles, et Ühinenud Rahvaste organisatsiooni organid on tegelikult muudetud Ameerika Ühendriikide riigidepartemangu osakondadeks. Julgeolekunõukogu otsustel Korea küsimuses puudub seaduslik jõud;

[1] „Rahva Hääl" 12. oktoobrist 1950.

need on ilmses vastuolus Ühinenud Rahvaste organisatsiooni põhikirjaga ning on kõik dikteeritud Ameerika Ühendriikide imperialistide poolt.

Jultunult teostanud relvastatud kallaletungi korea rahvale, dikteerivad ameerika imperialistid, et varjata oma agressiooni Ühinenud Rahvaste organisatsiooni lipuga, Julgeolekunõukogule (kus puudusid siis NSV Liidu ja Hiina esindajad) seadusevastase otsuse, mis selle agressiooni heaks kiidab.

Ühinenud Rahvaste organisatsiooni peasekretär Trygve Lie täitis sealjuures Washingtoni kupja häbistavat osa, kutsudes organisatsiooni liikmeid üles hankima agressorile suurtükiliha.

Ühinenud Rahvaste organisatsiooni Peaassamblee istungjärkudel kaitseb Nõukogude Liit vankumatult kindla rahu ning rahvaste vabaduse ja võrdõiguslikkuse poliitikat. Nõukogude Liidu ettepanekud, mis olid suunatud Korea küsimuse rahulikule lahendamisele korea rahva ja rahu huvides kogu maailmas, leidsid palavat heakskiitu kõigi rahuarmastavate rahvaste poolt. Sealjuures paljastati ameerika agressori ja tema kaaslaste katsed ära kasutada Ühinenud Rahvaste organisatsiooni oma kuritegelike tegude varjamiseks, neilt kisti maha „rahuloojate" mask.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajaile läbi lugeda osa „Nõukogude Liit on demokraatliku leeri peamine ja juhtiv jõud" teise jao (õpiku lk. 84—90).

Küsimused vestluseks. Vestlust osas „Nõukogude Liit — demokraatliku leeri peamine ja juhtiv jõud" võib läbi viia näiteks selliste küsimuste alal:

1. Kuidas ameerika imperialistid kasutavad ära Ühinenud Rahvaste organisatsiooni oma imperialistlike kavatsuste teostamiseks?

2. Kuidas Nõukogude Liit võitleb Ühinenud Rahvaste organisatsioonis rahvusvahelise koostöö eest?

Vestluses jutustavad kuulajad sellest, kuidas Nõukogude esindajad Ühinenud Rahvaste organisatsioonis võitlevad ameerika imperialistide katsete vastu muuta Ühinenud Rahvaste organisatsioon Ameerika Ühendriikide riigidepartemangu filiaaliks.

*

Propagandisti jutustus. Jutustust osas „Rahu, demokraatia ja sotsialismi jõud kasvavad ja tugevnevad" võib esitada näiteks sellise plaani kohaselt:

1. Rahvademokraatia maade edusammud sotsialistliku ühiskonna aluste ehitamisel.
2. Hiina rahva ajaloolised võidud.
3. Rahvusliku vabastusliikumise võimas tõus asumaades ja sõltuvates riikides.
4. Saksa Demokraatliku Vabariigi tugevnemine.
5. Rahupooldajate liikumine.
6. Võitlus tööliskiassi ühtsuse eest.
7. Kommunistlikud parteid rahu, demokraatia ja sotsialismi eest peetava võitluse eesotsas.
8. Nõukogude Liit — rahu, demokraatia ja sotsialismi lipukandja.

Alustades jutustust, kõneleb propagandist nõukogude rahva hiiglaslikest saavutustest, rahva edusammudest, kes bolševike partei juhtimisel, suure Stalini targal juhtimisel ehitab kommunistlikku ühiskonda.

Propagandist tuletab kuulajaile meelde sõjajärgse stalinliku viisaastaku täitmise suurejoonelisi tulemusi ja näitab, et Nõukogude Liidu võimsuse kasv on kogu demokraatliku leeri kindlustamise aluseks. Propagandist jutustab järgnevalt põhilistest sotsiaalmajanduslikest ümberkorraldustest rahvademokraatia maades, nende sotsialistliku ehitustöö edusammudest. Iseloomustades rahvademokraatia maade hiiglaslikke saavutusi majandusliku ja kultuurilise ehitustöö alal, vastandab propagandist neile tsiviiltööstuse languse, hindade tõusu, töötajate vaesumise ja töötaolu suurenemise maršalliseeritud maades.

Sotsialistlik ülesehitustöö rahvademokraatia maades toimub terava klassivõitluse, ekspluataatorlike klasside, kulakluse, vaimulikkonna, eriti katoliku kiriku ladviku metsiku vastupanu tingimustes. Kõiki neid rahvademokraatia režiimile vaenulikke elemente toetavad ja suunavad inglise ja ameerika imperialistid, kasutades neid salasepitsuste, spionaaži jms. organiseerimiseks.

Propagandist selgitab kuulajaile Nõukogude Liidu määravat osa rahvademokraatia maade majanduslikus ja kultuurilises arenemises, nende edasiliikumisel teel sotsialismile.

NSV Liidu ja rahvademokraatia maade vahelised suhted, mis on üles ehitatud võrdõiguslikule koostööle ja vastastikusele abistamisele, erinevad põhjalikult kapitalistlike maade vahelistest suhetest.

Hiina revolutsiooni võit oli imperialismi süsteemile uueks tugevaks löögiks.

Rahvarevolutsiooni tulemusena on Hiinas loodud uus võim. Hiina Rahvavabariigi eesotsas seisab töölisklass, ta rajaneb tööliste ja talupoegade liidule. Hiina ühtsesse demokraatlikku rahvarindesse kuuluvad kõik demokraatlikud ja patrioodlikud elemendid, nende hulgas ka see osa hiina kodanlusest, kes astub välja ameerika imperialistliku poliitika vastu Hiinas.

Propagandist tutvustab kuulajaid Hiinas teostatavate suurte sotsiaalmajanduslike ümberkorraldustega. Ta jutustab riikliku sektori loomisest ja arendamisest tööstuses, agraarreformi tähtsusest ja teostamise käigust, mis likvideerib mõisnike feodaalse maaomandi Hiinas, laialdastest abinõudest rahvahulkade kultuurilise taseme ja ainelise heaolu tõstmise alal.

Vestluses tuleb märkida, et nõukogude rahvaste ja hiina rahva vahelise sõpruse kindlustamisel, mille eredaks väljenduseks on Nõukogude ja Hiina sõpruse, liidu- ja vastastikuse abistamise leping, on rahu, demokraatia ja sotsialismi leeri tugevdamise seisukohalt määratu suur rahvusvaheline tähtsus. Nõukogude ja Hiina sõpruse uueks eredaks väljenduseks oli telegrammide vahetus seltsimeeste Mao Tse-dungi ja J. V. Stalini vahel septembris 1951. a., seoses kuue aasta möödumisega võidu saavutamisest Jaapani imperialismi üle.

Oma telegrammis avaldas Hiina Rahvavabariigi Kesk-rahvavalitsuse esimees Mao Tse-dung Hiina rahvavabastusarmee ja kogu hiina rahva nimel sügavat tänulikkust Nõukogude Liidu määratu suure abi eest hiina rahvale sõjas jaapani röövvallutajate vastu. Telegrammis öeldi, et NSV Liidu ja Hiina Rahvavabariigi kindel liit, mis on suunatud Jaapani agressiivsete jõudude uuestisünni ühisele ärahoidmisele, innustab piiritult hiina rahvast võitluses agressiooni jõudude vastu Kaug-Idas.

J. V. Stalin oma vastutelegrammis Mao Tse-dungile tänas kõrge hinnangu eest, mis on antud NSV Liidu ja tema relvastatud jõudude osale Jaapani agressiivsete jõudude purustamisel, ja palus vastu võtta Nõukogude Liidu ja tema relvastatud jõudude õnnitlused, seoses kuue aasta möödumisega Ida-Aasia

vabastamisest jaapani imperialismi ikkest. Seltsimees Stalini telegrammis oli öeldud:

„Hiina rahvas ja tema vabastusarmee on vaatamata kuomintanglaste mahhinatsioonidele etendanud suurt osa jaapani imperialistide likvideerimisel. Hiina rahva ja tema vabastusarmee võitlus on põhiliselt kergendanud jaapani agressiivsete jõudude purustamist.

Ei ole kahtlust, et Nõukogude Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vaheline murdmatu sõprus soodustab nüüd ja edaspidi rahu kindlustamist Kaug-Idas kõikide ja igasuguste agressorite ja sõjaõhutajate vastu."

Propagandist jutustab rahvusliku vabastusliikumise võimsast tõusust asumaades ja sõltuvates riikides, mis on toimunud Teise Maailmasõja tulemusel. Asumaade ja sõltuvate riikide rahvad ei taha enam elada vanaviisi. Metropolide valitsevad klassid ei saa enam valitseda asumaid endistviisi. Kapitalistliku süsteemi tagala on ohustatud. Kasutades ajakirjanduse viimaseid andmeid, jutustab propagandist Vietnami, Malaia, Birma, Indoneesia, Filipiinide, India rahvaste ja Aafrika töötajate vabastusvõitlusest. Imperialistide katsed maha suruda rahvuslik vabastusliikumine relvade jõul kutsuvad esile otsustava vastupanu nende maade rahvaste poolt. Rahvavabastuslik võitlus tugevneb.

Kõneldes majandusliku ja kultuurilise ehitustöö edusammudest Saksa Demokraatlikus Vabariigis, märgib propagandist määratu suurt abi, mida vabariigile on osutanud NSV Liit. 1950. aasta mais vähendas NSV Liit Saksamaa poolt tasutavaid reparatsioonimakse, samal ajal kui Ameerika Ühendriigid ja Inglismaa röövivad Lääne-Saksamaad ja hävitavad tema majanduse rahuotstarbeid teenindavaid harusid.

Propagandist rõhutab Saksamaa Demokraatliku Vabariigi loomise puhul seltsimees Stalini poolt W. Pieckile ja O. Grotewohlile läkitatud tervituse suurt ajaloolist tähtsust.

Tänu Nõukogude Liidu rahuarmastavale poliitikale on maailma kõigis maades laialdaselt levinenud rahupooldajate liikumine. Mitte kunagi ajaloo kestel pole olnud sellist võimast organiseeritud liikumist, mis haarab mitmeidsadu miljoneid inimesi, kes on seadnud endale eesmärgiks rahu säilitamise, imperialistide plaanide nurjaajamise. Rahvad ise võtavad rahu kaitsmise enda kätte. Nõukogude rahvas sammub rahu eest võitlejate esiridades.

Jutustades rahupooldajate liikumise organisatsioonilistest vormidest, toob propagandist andmeid NSV Liidus ja teistes maades toimunud allkirjade kogumisest Stokholmi üleskutsele aatomirelva keelamise ja selle valitsuse sõjaroimariks kuulutamise kohta, kes esimesena võtab tarvitusele aatomipommi. Propagandist kõneleb allkirjade kogumisest NSV Liidus Ülemaailmse Rahunõukogu läkitusele Rahupakti sõlmimise kohta viie suurriigi vahel.

Nõukogude Rahukaitse Komitee pleenum, mis toimus 1951. aasta augusti lõpul, toetas Ülemaailmse Rahunõukogu läkitust Rahupakti sõlmimise kohta viie suurriigi vahel ja kutsus kõiki nõukogude inimesi üles alla kirjutama sellele läkitusele. Komitee üleskutsel algas NSV Liidus 1951. a. septembris läkitusele allkirjade kogumine.

Üksmeelselt andsid nõukogude inimesed läkitusele oma allkirja. Nad veel kord demonstreerisid NSV Liidu rahvaste tahet kaitsta rahu.

Jutustuses tuleb tuua näiteid võitlusest rahu eest mitmesugustes maades. Selliseid näiteid leiab propagandist ajakirjanduse teadetes.

Rahukaitse huvid nõuavad rahvahulkade veel suuremat aktiivsust ja valvsust. Seoses sellega pannakse erilised ülesanded töölisklassile ja tema organisatsioonidele.

Vaatamata töölisklassi reeturite — parempoolsete sotsialistide lõhestavale tegevusele, vaatamata inglise ja ameerika imperialistide sulaste, titolaste õõnestustööle, kasvab ja tugevneb kõigi maade töölisklassi ühtsus võitluses rahu, demokraatia ja sotsialismi eest. Eredamateks näideteks ses suhtes on prantsuse ja saksa ametiühingute ühine deklaratsioon tegevuse ühtsuse kohta võitluses rahu eest ja fašismi uuestisünni vastu, võitluses töötajate eluliste huvide kaitseks. Saksamaa remilitariseerimise vastane Euroopa tööliskonverents. Kolmas ülemaailmne noorsoo ja üliõpilaste festival Berliinis. Kõigi maade töötajate ühtsuse kasvust kõneleb selliste organisatsioonide tugevnemine, nagu seda on Ülemaailmne Ametiühingute Föderatsioon, Rahvusvaheline Naiste Demokraatlik Föderatsioon, Ülemaailmne Demokraatliku Noorsoo Föderatsioon jt.

Propagandist toob ette seltsimees Stalini sõnad:

„Rahu säilitatakse ja kindlustatakse, kui rahvad võtavad rahu säilitamise enda kätte ja kaitsevad seda lõpuni. Sõda võib saada paratamatuks, kui sõjaõhutajail läheb korda

mässida rahvahulgad valedesse".[1] Need kogu maailma töötajate juhi ajaloolised sõnad on saanud innustavaks programmiks võitluses uue maailmasõja õhutajate vastu.

Demokraatlike jõudude võitluse eesotsas seisavad kommunistlikud ja töölisparteid, kelle mõju ja autoriteet on Teise Maailmasõja tulemusena erakordselt tõusnud. Hitlerliku agressiooni aastail näitasid kommunistid rahvaste vabaduse eest peetavas fašismivastases võitluses end kindlate, julgete ja ennastsalgavate võitlejatena. Kommunistlike parteide Informatsioonibüroo loomine 1947. aastal on kommunistlikke parteisid ideeliselt ja organisatsiooniliselt veelgi tugevdanud. Informatsioonibüroo otsused relvastasid kommunistlikke parteisid võitlusprogrammiga, suunasid neid peaülesande täitmisele, s. o. kõigi rahvaste demokraatlike jõudude ühendamisele võitluseks ameerika imperialismi vastu. Kommunistlikud ja töölisparteid oskuslikult ühendavad võitluse rahu eest võitlusega töölisklassi põhiliste huvide eest.

Praegustes rahvusvahelistes tingimustes on sõjaõhutajail hoopis raskem teostada oma veriseid plaane. Seltsimees Stalin ütleb: „Rahvastel on liiga elavalt meeles hiljutise sõja koledused ja liiga suured on rahu eest seisvad ühiskondlikud jõud selleks, et Churchilli õpilased agressiooni alal suudaksid neist võitu saada ja nad uue sõja poole pöörata."[2]

Lõpuks tähendab propagandist, et Nõukogude Liidu poolt juhitava rahuleeri jõud on praegu sellised, et nad võivad nurja ajada uue sõja õhutajate plaanid. Kuid oleks ekslik alahinnata uue sõja ohtu. Seepärast rõhutab propagandist, et nõukogude rahva peaülesandeks on Nõukogude Liidu — rahu, demokraatia ja sotsialismi kantsi võimsuse edasine tugevdamine, kogu demokraatliku leeri ja rahupooldajate organiseeritud rinde edasine kindlustamine.

Jutustuse käigus kasutab propagandist poliitkoolide näitlike õppevahendite albumi 64. lehte.

Et iseloomustada ameerika ja inglise uue maailmasõja õhutajaid ja näidata rahu, demokraatia ja sotsialismi leeri jõudude

---

[1] Seltsimees J. V. Stalini jutuajamine „Pravda" kirjasaatjaga. Tallinn, 1951, lk. 8.

[2] „Pravda" kirjasaatja küsimused ja seltsimees J. V. Stalini vastused. „Rahva Hääl" 29. oktoobrist 1948.

kasvu, tuleb tuua näiteid ajakirjandusest ja ilukirjanduslikest teostest.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajaile läbi lugeda osa „Rahu, demokraatia ja sotsialismi jõud kasvavad ja tugevnevad" (õpiku lk. 90—103).

Küsimused vestluseks. Vestluses osa „Rahu, demokraatia ja sotsialismi jõud kasvavad ja tugevnevad" kohta võib esitada arutamiseks näiteks sellised küsimused:

1. Millised on sotsialistliku ülesehitustöö edusammud rahvademokraatia maades, milline tähtsus on NSV Liidu poolt nendele maadele antaval abil?
2. Milles seisab hiina rahva võidu ajalooline tähtsus?
3. Mispärast on vaja kõigiti kindlustada ja laiendada rahupooldajate rinnet?

Lõppvestluse ehitab propagandist üles selliselt, et kuulajatel kujuneks teema läbitöötamise tulemusena selge ettekujutus NSV Liidu kui rahu, demokraatia ja sotsialismi leeri eelväe suurest ajaloolisest osast, nõukogude inimeste ajaloolisest teenest, kes bolševike partei ja seltsimees Stalini targal juhtimisel on imperialistlikele agressoritele muutnud Nõukogude Liidu ületamatuks takistuseks, võimsaks rahu, demokraatia ja sotsialismi kantsiks.

SOOVITATAVAT KIRJANDUST

propagandistidele teema „Nõukogude Liit — rahu, demokraatia ja sotsialismi kants" õppuste ettevalmistamiseks

V. I. Lenin, Kõne rahu üle 26. oktoobril (8. novembril) 1917. Valitud teosed, II kd.

V. I. Lenin, Nõukogude vabariigi rahvusvahelisest ja sisemisest olukorrast. Teosed, 23. kd.

J. V. Stalin, Nõukogude Liidu Suurest Isamaasõjast. Tallinn, 1946.

Seltsimees **J. V. Stalini** jutuajamine „Pravda" kirjasaatjaga hr. Churchilli kõne kohta. „Eesti Bolševik" nr. 6, 1946.

Üleskirjutus seltsimees **J. V. Stalini** vestlusest Ameerika Ühendriikide vabariikliku partei tegelase Harold Stasseniga 9. aprillist 1947. a. „Rahva Hääl" 8. maist 1947.

J. V. Stalin, Kõne Soome valitsuse delegatsiooni auks korraldatud lõunasöögil 7. aprillil 1948. aastal. „Rahva Hääl" 13. aprillist 1948.

J. V. Stalini vastus hr. Wallace'i avalikule kirjale. „Rahva Hääl" 18. maist 1948.

J. V. Stalini vastused ameerika agentuuri „International News Service" Euroopa peadirektori Kingsbury Smithi küsimustele, mis saabusid 27. jaanuaril 1949. a. „Rahva Hääl" 1. veebruarist 1949.

Seltsimees **Stalini** tervitus W. Pieckile ja O. Grotewohlile. „Eesti Bolševik" nr. 20, 1949.

Seltsimees **J. V. Stalini** jutuajamine „Pravda" kirjasaatjaga. Tallinn, 1951.

J. V. Stalini telegramm Hiina Rahvavabariigi Kesk-rahvavalitsuse esimehele seltsimees Mao Tse-dungile. „Rahva Hääl" 3. septembrist 1951. a.

Kommünikee kommunistlike parteide Informatsioonibüroo nõupidamisest 1948. a. juunis. Informatsioonibüroo resolutsioon olukorra kohta Jugoslaavia Kommunistlikus Parteis. „Eesti Bolševik" nr. 13, 1948.

Kommunistlike parteide Informatsioonibüroo nõupidamine Ungaris 1949. aasta novembrikuu teisel poolel. „Eesti Bolševik" nr. 23, 1949.

Ajaloo võltsijad. Nõukogude Informatsioonibüroo ajalooline ülevaade. Tallinn, 1948.

NÕUKOGUDE RAHVAS VÕITLUSES NSV LIIDU RAHVAMAJANDUSE TAASTAMISE JA ARENDAMISE EEST SÕJAJÄRGSEL AJAJÄRGUL

Õppuste eesmärk. Teema „Nõukogude rahvas võitluses NSV Liidu rahvamajanduse taastamise ja arendamise eest sõjajärgsel ajajärgul" hõlmab ajajärku pärast NSV Liidus Suure Isamaasõja lõppemist (1945. aasta) kuni tänapäevani. Need aastad olid meie maa rahuliku arenemise aastateks, nõukogude rahva poolt Lenini-Stalini partei juhtimisel peetud kangelasliku võitluse aastateks meie maa majandusliku võimsuse, kultuuri ja Nõukogude Liidu töötava rahva ainelise heaolu uue võimsa tõusu eest, kommunismi ülesehitamise eest.

Selle teema õppimise eesmärk seisab selles, et poliitkoolide kuulajad õppuste ja iseseisva töö käigus omandaksid selge ettekujutuse nõukogude rahva hiiglaslikust loovast tegevusest sõjajärgsel ajal, bolševike partei innustavast ja suunavast osast nõukogude inimeste võitluses sõjajärgse stalinliku viisaastaku täitmise eest.

Käesoleva teema tundmaõppimine peab abistama kuulajaid põhjalikumalt aru saada seltsimees Stalini poolt geniaalselt kavandatud ülesannete ajaloolisest tähtsusest kommunismi ülesehitamiseks NSV Liidus, mida nõukogude rahvas edukalt ellu viib.

Õppeaja jaotus. Teema „Nõukogude rahvas võitluses NSV Liidu rahvamajanduse taastamise ja edasiarendamise eest sõjajärgsel ajajärgul" õppimiseks on õppekavas ette nähtud 12 tundi. Seda aega on soovitav jaotada järgmiselt:

1. **Sõjajärgne stalinlik viie aasta plaan**	— 2 tundi.
2. **Sotsialistliku tööstuse edusammud.**	— 2 tundi.
3. **Sotsialistliku põllumajanduse edusammud**	— 2 tundi.
4. **Kommunismi suurehitused**	— 4 tundi.
5. **Nõukogude rahva ainelise ja kultuurilise taseme tõus**	— 2 tundi.

Propagandisti jutustus. Jutustust teema esimese osa kohta „Sõjajärgne stalinlik viie aasta plaan" on soovitav läbi viia järgmise plaani alusel:

1. Rahvamajanduse ümberkorraldamine rahuaja roobastele.
2. Seltsimees Stalini ajalooline kõne 9. veebruaril 1946. a. on programm kommunismi ülesehitamiseks NSV Liidus.
3. Sõjajärgse stalinliku viie aasta plaani põhiülesanded.
4. Nõukogude rahva võitlus Lenini-Stalini partei juhtimisel sõjajärgse viie aasta plaani täitmise eest.
5. Saksa fašistlike okupantide poolt kannatada saanud rajoonide taastamine.

Oma jutustuses koondab propagandist peatähelepanu seltsimees Stalini poolt 9. veebruaril 1946 valijate ees peetud ajaloolise kõne selgitamisele, sõjajärgse viie aasta plaani põhiülesannete iseloomustamisele.

Jutustuse algul tuleb lühidalt peatuda sellel, millistes sise- ja rahvusvahelise olukorra tingimustes ja missugusel teel toimus NSV Liidu rahvamajanduse ümberkorraldamine rahuaja roobastele. Tuleb jutustada neist määratu suurtest purustustest, mida tekitasid meie maale saksa fašistlikud okupandid, näidata nende kahjude ulatust. Iga kapitalistlik riik, kandes selliseid kaotusi, oleks langenud tagasi ega poleks suutnud paljude aastate vältel toibuda ning oleks vältimatult sattunud ränka sõltuvusse suurtest imperialistlikest riikidest. Ameerika-inglise imperialistid rajasid sellele oma arvestused. Nad arvasid, et Nõukogude Liit ei tule toime oma sõjajärgsete raskustega ja satub nende orjusesse. Kuid imperialistlike kiskjate lootused kukkusid läbi. Nõukogude rahvas ilma välisabita, oma jõududega, taastas lühikese aja jooksul täielikult majanduse vabastatud rajoonides. Ja mitte ainult ei taastanud, vaid saavutas ka tööstuse ja põllumajandusliku tootmise tunduva kasvu nendes rajoonides, võrreldes sõjaeelsega, viis tunduvalt edasi kogu NSV Liidu rahvamajanduse.

Propagandist rõhutab, et ainult Nõukogude riik, toetudes sotsialistliku korra määratu suurtele paremustele, suutis lühikese ajaga võita sõjajärgsed raskused, taastada meie rahvamajanduse ja seda kaugele edasi viia.

Seejärel esitab propagandist seltsimees Stalini poolt 9. veebruaril 1946. aastal peetud ajaloolise kõne sisu. Selles kõnes püstitas bolševike partei ja nõukogude rahva suur juht sõjajärgse viisaastaku põhiülesanded, esitas bolševike partei

plaanid pikema ajajärgu kohta, põhjendas teaduslikult konkreetset programmi kommunismi materiaalse ja tehnilise baasi loomiseks NSV Liidus.

Seejärel iseloomustab propagandist sõjajärgse stalinliku viisaastaku põhiülesandeid.

Viie aasta plaani kohaselt pidi NSV Liidu tööstus 1950. aastal andma toodangut 48 protsendi ja põllumajandus 27 protsendi võrra rohkem kui need andsid 1940. aastal.

Esimeses järjekorras nägi seadus ette rasketööstuse ja raudteetranspordi taastamise ja arendamise, mis oli meie riigi rahvamajanduse kõigi teiste harude eduka taastamise ja arendamise otsustavaks tingimuseks.

Viie aasta plaan nägi ette põllumajanduse ja elanikele tarbeesemeid tootva tööstuse uue kasvu, et kindlustada Nõukogude Liidu rahvaste ainelise heaolu edasist tõusu.

Erilist tähelepanu pöörati plaanis uuele tehnilisele progressile NSV Liidu rahvamajanduse kõigis harudes.

Viie aasta plaaniga oli ette nähtud suurendada riiklikke kulutusi kultuurilis-elutarbelistele vajadustele ning laiendada riikliku ja kooperatiivkaubanduse jaekaubakäibe mahtu.

Nõukogude rahvas võttis uue viie aasta plaani vastu määratu suure vaimustusega. See muutus nõukogude rahva võitlusprogrammiks, mis vastab tema elulistele huvidele. Kogu maal arenes laialdane sotsialistlik võistlus viisaastaku plaani täitmiseks ja ületamiseks. Võistlusse lülitusid aktiivselt kümned miljonid mees- ja naistöölised, kolhoosnikud, teenistujad ja insener-tehnilised töötajad. Iialgi varem ei ole võistlus meie maal olnud nii massiline ja saavutanud niisugust hoogu kui pärast sõda. Ta on muutunud tõeliselt üldrahvalikuks. Töölised ja talupojad on andnud oma ridadest kümneid tuhandeid võistluse eesrindlasi, kes oma kodumaa kuulsuseks on näidanud patriootilise töö suurepäraseid eeskujusid. Propagandist peatub niisugustel tööliste sotsialistliku võistluse vormidel sõjajärgsel ajal, nagu tööliste üleliiduline võistlus kutsealade järgi, võistlus ettevõtete käibevahendite ringluse kiirendamise eest, materjalide kokkuhoiu eest, võitlus toodangu kõrge kvaliteedi eest meister Tšutkihi meetodi järgi, kollektiivne stahaanovlik töö, teaduslike töötajate loov koostöö tootmistöötajatega ja teised.

Jutustuses tuleb nimetada sõjajärgse viisaastaku kuulsate stahaanovlaste nimesid, ettevõtete, traktorijaamade või sovhoo-

side eesrindlike inimeste nimesid, jutustada nende töömeetoditest. Rääkides näiteks Moskva lihvimispinkide tehase treialist Stalini preemia laureaadist Pavel Bõkovist tuleb näidata, kuidas ta järk-järgult suurendas metallide lõikekiirust. Pavel Bõkov leidis teatavasti terve rea praktiliste katsete tulemusena niisuguse lõiketera kuju, mis väga suurtel kiirustel ja ettenihetel kindlustab tera vastupidavuse, sujuva lõikamise ja metallilaastu hea kõrvalejuhtimise. Varem, enne sõda, töötasid treialid-tööpingiehitajad kiirusega 30—40 meetrit minutis. Täiustades end üha rohkem, ratsionaliseerides tööd ning tõstes oma üldist ja tehnilist kultuuri, saavutas Pavel Bõkov lõikekiiruse üle 1000 meetri minutis.

Kollektiivse stahaanovliku töö meetodeid tuleb näitlikult illustreerida Moskva tehase „Kalibr" mikromeetritsehhi näite varal, kus vanemmeistrina töötab Stalini preemia laureaat Nikolai Rossiiski. See tsehh muutus esimeseks stahaanovliku töö tsehhiks meie maal. Juba 1947. aasta septembris saavutati selles tsehhis tootmise tase, mis oli plaaniga ette nähtud viisaastaku viimaseks aastaks. Töölistel selles tsehhis õnnestus saavutada nii suurepäraseid tulemusi tänu visale tehnilisele õppusele, töö täpsele organiseerimisele, uue tehnoloogia rakendamisele (üleminek voolumeetodile), teaduslike töötajate abile, tänu sotsialistliku võistluse ülisuurele jõule.

Väärtusliku algatusega esines insener F. Kovaljov, kes on stahaanovlike töömeetodite massilise levitamise initsiaatoriks. Ta tegi ettepaneku tundma õppida novaatorite töökogemusi, üldistada need operatsioonide kaupa ning seejärel organiseerida nende kogemuste massilist juurutamist. (Üksikasju sm. Kovaljovi kogemuste kohta vt. tema artiklist „Pravdas" 24. augustist 1950. a.)

Üksikasjalist materjali sõjajärgse viisaastaku tuntud stahaanovlaste eesrindlike töömeetodite kohta leiab propagandist raamatus „Meid kasvatas Stalin", Profizdat, 1950. a. Selles raamatus jutustavad oma töökogemustest Stalini preemia laureaadid V. Mihhailov, V. Vorošin, I. Belov, M. Rožneva, L. Kononenko, K. Koroljova, N. Vassiljeva, V. Utkin jt. Peale selle võib propagandist kasutada niisuguseid Profizdati väljaandeid nagu „Meistrite sõna", „Suurtel kiirustel", brošüüride sarja „Uue stalinliku viisaastaku stahaanovlasi" ning teisi kesk- ja kohalike ajalehtede materjale.

Moskva jalatsivabriku „Burevestnik" stahaanovlaste M. Lev-

tšenko ja G. Muhhanovi initsiatiivil on meie maa kergetööstuse ettevõtetes laialdaselt arenenud sotsialistlik võistlus toodangu omahinna alandamiseks igalt tootmisoperatsioonilt. Materjale stahaanovliku töö selle uue vormi kohta leiab propagandist kesk- ja kohalikes ajalehtedes.

Jutustanud kogu meie kodumaal tuntud väljapaistvate stahaanovlaste saavutustest, nimetab propagandist oma käitise, linna, rajooni ja oblasti eesrindlikke töölisi.

Jutustuses tuleb kõnelda saksa fašistlike okupantide poolt kannatada saanud rajoonide taastamisest, rõhutada, et see oli meie maa üheks tähtsaimaks ülesandeks sõjajärgsel ajajärgul, näidata, kuidas nõukogude rahvas Lenini-Stalini partei juhtimisel lahendas seda ülesannet, iseloomustada tähtsamaid tulemusi rahvamajanduse taastamise alal rajoonides, mis olid saksa fašistide poolt okupeeritud.

Edasi kõneleb propagandist, et nõukogude inimeste, kogu nõukogude rahva patrioodlikku liikumist meie maa tootlike jõudude kiireima edasiarendamise eest sõjajärgseil aastail juhtis Lenini-Stalini partei.

Nõukogude rahva ennastsalgavat võitlust, mida juhtis kommunistlik partei, kroonis hiilgav võit. NSV Liidu Ülemnõukogu poolt 1946. a. märtsis vastu võetud sõjajärgne NSV Liidu rahvamajanduse taastamise ja arendamise viie aasta plaan aastaiks 1946—1950 täideti edukalt, sealjuures tähtsaimad plaani ülesanded ületati tunduvalt.

Esimese sõjajärgse viie aasta plaani edukas täitmine oli suureks sammuks edasi seltsimees Stalini poolt antud ajalooliste ülesannete teostamisel kommunistliku ühiskonna ülesehitamiseks NSV Liidus.

Valmistudes jutustuse läbiviimiseks ette, õpib propagandist tundma seadust sõjajärgse viie aasta plaani kohta, NSV Liidu Riikliku Plaanikomitee ja NSV Liidu Statistika Keskvalitsuse teadaannet sõjajärgse viisaastaku täitmise tulemustest, valib välja kohalikku materjali, arve, fakte, rakendades neid seejärel jutustuses.

Materjali esitamise käigus sõjajärgse viisaastaku kohta kasutab propagandist vastavaid diagramme, mida sisaldab poliitkoolide näitlike õppevahendite album (lehed 65, 66, 67 jt.). Samuti võib kasutada üksikväljaannetena ilmunud plakateid, diagramme sõjajärgse viisaastaku tulemuste kohta.

Propagandist kasutab samuti üksikuid nõukogude ilukirjan-

duslikke teoseid, milledes näidatakse nõukogude rahva ennastsalgavat, patriootilist tööd sõjajärgseil aastail, nagu näiteks A. Vološini romaan „Kuznetski maa", V. Zakrutini romaan „Ujuv staniitsa", G. Nikolajeva „Lõikus", E. Maltsevi „Kõigest südamest" jt.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajaile läbi lugeda õpikust osa „Sõjajärgne stalinlik viie aasta plaan" (II osa, lk. 104—112).

Küsimused vestluseks. Vestlust osa kohta „Sõjajärgne stalinlik viie aasta plaan" on soovitav läbi viia järgmiste põhiküsimuste põhjal:

1. Missugused ülesanded andis seltsimees Stalin nõukogude rahvale oma kõnes 9. veebruaril 1946. aastal?
2. Millised olid sõjajärgse viie aasta plaani põhiülesanded?
3. Kuidas nõukogude rahvas võitles stalinliku sõjajärgse viie aasta plaani täitmise eest?
4. Millist osa etendas sotsialistlik võistlus sõjajärgse viisaastaku täitmisel ja ületamisel?

Vestluse käigus jutustavad kuulajad tähtsamatest ülesannetest, mis seltsimees Stalin seadis nõukogude rahva ette sõjajärgseiks aastaiks.

Vestluses tuleb näidata, millistes tingimustes ja kuidas toimus NSV Liidu rahvamajanduse ümberkorraldamine rahuaja roobastele; miks sõjajärgne ajajärk on kapitalistlikes riikides esile kutsunud ületamatuid raskusi majanduse alal ja uusi kannatusi töötavale rahvale.

Selleks, et igakülgselt käsitleda vestluse teist küsimust, liigendab propagandist selle mitmeks alaküsimuseks.

Propagandist võib näiteks kuulajaile esitada niisugused küsimused: Missugused põhiülesanded seadis viie aasta plaan tööstuse ette? Miks pöörati plaanis peatähelepanu rasketööstuse ja raudteetranspordi taastamisele? Missugused põhiülesanded seadis plaan põllumajanduse ja kergetööstuse ette? Miks pöörati plaanis erilist tähelepanu edasisele tehnilisele progressile NSV Liidu rahvamajanduse kõigis harudes? Missugused olid viie aasta plaani ülesanded nõukogude rahva ainelise ja kultuurilise elutaseme tõstmise alal?

Kõigi nende küsimuste järjekindel arutelu aitab kuulajaid omandada selge ja täieliku ettekujutuse sõjajärgse viisaastaku põhiülesannetest.

Vestluses tuleb kasutada diagramme ja plakateid, mis kõnelevad sõjajärgse viisaastaku põhiülesannetest ja tulemustest. Neid näitlikke õppevahendeid valib propagandist varakult välja parteikabinetis või kohalikus raamatukogus.

*

Propagandisti jutustus. Jutustust teema teise osa kohta „Sotsialistliku tööstuse edusammud" tuleb ehitada umbes järgmise plaani alusel:

1. Viisaastaku tulemused tööstuse alal. Tööstusliku tootmise tormiline kasv NSV Liidus.

2. Nõukogude rahva võitlus sotsialistliku tööstuse edasise tõusu eest.

Õpikus, samuti propagandisti poolt selle teema osa kohta kasutatavates dokumentides on palju arve. Selleks, et kuulajate tähelepanu mitte killustada, tuleb jutustuses kasutada ainult kõige tähtsamaid arve.

Propagandist rõhutab näiteks, et viisaastaku järgi oli ette nähtud 1950. aastal ületada mustmetallide tootmise sõjaeelne tase 35 protsendi võrra. Tegelikult ületati see aga 45 protsendi võrra. 1950. aastal ületati sõjaeelne söetootmise tase 57 protsendi võrra, plaanis ettenähtud 51 protsendi asemel. Naftatootmine ületas 1950. aastal 7 protsendi võrra viie aasta plaanis ette nähtud ülesande, ületades 22 protsendi võrra sõjaeelse taseme. Elektritootmine 1950. aastal moodustas 110 protsenti viisaastaku plaanis ettenähtud ülesandest ning ületas 1940. aasta taseme 87 protsendi võrra.

Kapitaalmahutuste osas ületati viie aasta plaan 22 protsendi võrra. Aastail 1946—1950 taastati, ehitati ja lasti käiku rohkem kui 6000 tööstusettevõtet, arvestamata väikesi riiklikke ja kooperatiivseid ettevõtteid.

Ettevõtete taastamise, ehitamise ja rekonstrueerimise, nende eesrindliku kodumaise tehnikaga varustamise tulemusel suurenesid NSV Liidu kogu tööstuse põhifondid 1950. aastal 58 protsendi võrra 1940. aastaga võrreldes. Tuleb eriti rõhutada, et saksa fašistlike okupantide poolt purustatud tööstusettevõtete taastamine teostati uuel, kaasaegsel tehnilisel baasil.

Erakordselt suurt tähtsust meie maa rahvamajanduse arendamisel etendab tehniline progress. Sõjajärgseil aastail on sel alal saavutatud määratu suuri edusamme. Juhtiv koht tehnilise

progressi arendamises kuulub meie masinaehitustööstusele. 1950. aastal ületas masinaehitustööstuse toodang 2,3 korda sõjaeelse taseme. Üksnes viisaastaku kahe viimase aasta jooksul sai nõukogude rahvamajandus masinaehitajatelt üle 700 uut tüüpi ja marki masina. Uus tehnika võimaldas laialdaselt läbi viia meie maa rahvamajanduse edasist tehnilist ümbervarustamist, tõsta töömahukate ja raskete tööde mehaniseerimise taset, kergendada nõukogude inimese tööd ning tunduvalt tõsta tööliste tööviljakust.

Tööliste patriootilise töö ning uue tehnika oskusliku kasutamise tulemusel kasvas tööviljakus tööstuses 1950. aastal 37 protsenti sõjaeelse, 1940. aastaga võrreldes.

Jutustust nõukogude tööstuse edusammudest lõpetades keskendab propagandist kuulajate tähelepanu järjekordseile tähtsaile ülesandeile sotsialistliku tööstuse arendamisel. Bolševike partei kutsub tööstuse töötajaid väsimatult võitlema tööviljakuse tõstmise eest, paremini kasutama tehnikat, julgemalt rakendama tootmisesse uusimaid teaduse saavutusi. Bolševike partei ja Nõukogude valitsus mobiliseerisid hulki omahinna alandamise ülesannete täitmisele ja ületamisele, kutsuvad otsustavalt võitlema kadude vastu, kokku hoidma toorainet, materjale, kütust, elektrienergiat, väsimatult võitlema tööstusliku toodangu kvaliteedi tõstmise eest.

Jutustuses teema teise osa kohta kasutab propagandist poliitkoolide näitlike õppevahendite albumi 67. ja 68. lehte, samuti üksikuid plakateid ja diagramme.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajaile läbi lugeda osa „Sotsialistliku tööstuse edusammud" (õpik, lk. 112—115).

Küsimused vestluseks. Vestlust osa kohta „Sotsialistliku tööstuse edusammud" on soovitav läbi viia järgmiste põhiküsimuste põhjal:

1. Missugused põhiülesanded seadis viie aasta plaan tööstuse alal ja kuidas need lahendati?
2. Missugused uued sotsialistliku võistluse vormid on tekkinud sõjajärgsel ajal ja milline on nende tähtsus?
3. Millised on sotsialistliku tööstuse edasise tõusu teed?

Oma sõnavõttudes peavad kuulajad jutustama nõukogude tööstuse edusammudest, sotsialistliku võistluse uutest vormidest, eesrindlike stahaanovlaste töömeetoditest. Sealjuures on tähtis, et kuulajad kujutaksid täiesti selgesti endile ette seda

uut, mida on andnud meie maa kõige silmapaistvamad stahaanovlased.

On tarvis, et kuulajad tooksid viisaastaku täitmise kohta avaldatud üldiste andmete kõrval näiteid oma rajooni tööstuses sõjajärgseil aastail saavutatud edusammudest. See muudab vestluse elavamaks ja näitlikumaks. Kuulajad jutustavad oma ettevõtete võistluse eesrindlaste saavutustest, vahetavad oma stahaanovliku töö kogemusi.

*

Propagandisti jutustus. Jutustust teema kolmanda osa kohta „Sotsialistliku põllumajanduse edusammud" on soovitav läbi viia järgmise plaani alusel:

1. Põllumajanduse olukord pärast sõda. Sõja ja 1946. aastal meie maa paljusid rajoone tabanud tugeva põua poolt esile kutsutud raskused.
2. ÜK(b)P Keskkomitee veebruaripleenumi otsus 1947. aastal abinõudest põllumajanduse arendamiseks sõjajärgsel ajajärgul.
3. Kolhooside ja sovhooside produktiivse ühisloomakasvatuse arendamise kolme aasta plaan. Selles plaanis püstitatud tähtsamad ülesanded.
4. Partei ja valitsuse abinõudest kolhooside organisatsioonilis-majanduslikuks tugevdamiseks. Väikeste kolhooside ühendamine.
5. Nõukogude talurahva patriootlik töö sõjajärgseil aastail.
6. Viisaastaku tähtsamad tulemused põllumajanduse alal.
7. Nõukogude rahva võitlus põllumajanduse edasise tõusu eest.
8. Stalinlik looduse ümberkujundamise plaan.

Propagandist näitab eelkõige bolševike partei ja Nõukogude valitsuse suurt hoolitsust kolhoosikorra tugevdamise eest, sotsialistliku põllumajanduse uue õitsengu eest sõjajärgseil aastail. Bolševike partei ja Nõukogude valitsus osutasid määratu suurt abi põua all kannatada saanud piirkondadele. Jutustades meie põllumajanduse olukorrast pärast sõda, näidanud neid muudatusi ja raskusi, mida kutsus esile sõda ja tugev põud 1946. aastal, ütleb propagandist, et selliseid raskeid sõjatagajärgi kiirelt ületama oli suuteline ainult sotsialistlik põllumajandus, mis toetub kollektiivsele tööle, eesrindlikule tehni-

kale ja saab määratu suurt abi Nõukogude riigilt. Võitlus põllumajanduse taastamise ja edasiarendamise eest meie maal muutus üldrahvalikuks. Eredaks näiteks sellest, kui suurt hoolitsust osutasid bolševike partei ja Nõukogude valitsus talurahvale, on Kurski oblasti kolhoosnikute kiri seltsimees Stalinile 1946. aastal. Kurski oblasti kolhoosnikud kirjutasid, et vanal ajal oleks säärane ikaldus, nagu see oli 1946. aastal, paisanud oblasti põllumajanduse mitme aasta võrra tagasi. Nõukogude võimu ajal aga said oblasti kolhoosnikud riigilt üle 4 miljoni puuda vilja, 600 traktorit, vedelkütet ja seemnevilja. Pärast nii põuast suve suurendasid Kurski oblasti kolhoosid 1946. aasta sügisel külvipinda 106 000 hektaari võrra 1945. aastaga võrreldes ja teostasid 4 korda rohkem sügiskündi!

Propagandist näitab partei ja valitsuse poolt põllumajanduse kohta sõjajärgseil aastail vastu võetud tähtsamate otsuste erakordselt suurt tähtsust; ÜK(b)P Keskkomitee Veebruaripleenumi (1947) otsus abinõudest põllumajanduse edasiarendamiseks sõjajärgsel ajajärgul, põllumajandusliku artelli põhikirja rikkumiste likvideerimisest, Nõukogude valitsuse määrused kolhooside ja sovhooside produktiivse ühisloomakasvatuse kolme aasta plaanist, üleminekust uuele niisutussüsteemile niisutatavatel maadel ajutiste niisutuskanalite kasutamise teel, stalinlikust looduse ümberkujundamise plaanist.

Selgitades nende määruste sisu ja suurt tähtsust sotsialistlikule põllumajandusele, peab propagandist näitama, kuidas neid määrusi ellu viiakse, tooma vastavaid arve ja fakte.

Mõõtmatult on kasvanud meie põllumajanduse tehniline varustatus ja sotsialistliku põllunduse kultuur. Nõukogude riik andis põllumajandusele viie aasta jooksul 536 000 traktorit, (arvestatud 15-hobusejõulisteks), 93 000 teraviljakombaini, määratu suure hulga muud tehnikat.

Erakordselt tähtsat osa sotsialistliku põllumajanduse tootlike jõudude edasiseks kasvuks etendab kolhooside ühendamine, mida teostati kolhoosnikute eneste algatusel Nõukogude riigi abiga.

Esitanud ja iseloomustanud neid ja teisi fakte, mis näitavad bolševike partei ja Nõukogude valitsuse suurt hoolitsust kolhoosikorra õitsengu eest, ütleb propagandist, et nõukogude talurahvas vastab sellele hoolitsusele ennastsalgava tööga. Pärast sõda on külas arenenud seninägematu sotsialistlik võistlus põllunduskultuuri tõstmise eest, kõrgete saakide saami-

seks, ühisloomakasvatuse arendamiseks. Selles võistluses etendasid suurt osa NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlused põllumajanduse eesrindlastele edusammude eest põllutöös ja loomakasvatuses Sotsialistliku Töö Kangelase nimetuse andmise kohta ning ordenite ja medalitega autasustamise kohta.

Selgitanud üksikasjaliselt sotsialistliku võistluse ulatust külas ja jutustanud põllumajanduse eesrindlaste suurte saakide meistrite ja parimate loomakasvatajate suurepärastest saavutustest, annab propagandist üldise iseloomustuse sotsialistliku põllumajanduse sõjajärgse arenemise tulemuste kohta. Sealjuures viitab ta NSV Liidu Riikliku Plaanikomitee ja NSV Liidu Statistika Keskvalitsuse teadaandele sõjajärgse viisaastaku täitmisest.

Jutustust stalinlikust looduse ümberkujundamise plaanist tuleb illustreerida põllukaitse-metsaribade plaani kaardi najal (see kaart leidub poliitkoolide näitlike õppevahendite albumis), näidata kuulajaile kaardil, kus kulgevad riiklikud metsavööndid, ja selgitada, missugust tähtsust nad omavad koos kolhooside ja sovhooside metsaistandikega NSV Liidu Euroopaosa stepi- ja metsastepirajoonide põllumajandusele. Selgitades Nõukogude valitsuse määrust üleminekust uuele niisutussüsteemile, võib propagandist oma jutustust samuti illustreerida, näidates ja selgitades uue niisutussüsteemi skeemi (see skeem avaldati samuti ajakirjanduses).

Jutustust lõpetades ütleb propagandist, et uue ajastu sotsialistliku põllumajanduse arenemises avab kommunismi suurehituste rajamine, mis võimaldavad niisutada ja veega varustada kümneid miljoneid hektaare põua all kannatavaid maid ja kõrbesid.

Jutustuse käigus teema kolmanda osa kohta kasutab propagandist poliitkoolide näitlike õppevahendite albumi 64. ja 70. lehte, samuti üksikväljaannetena ilmunud plakateid ja diagramme.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajaile läbi lugeda osa „Sotsialistliku põllumajanduse edusammud" (õpik, lk-d 115—120).

Küsimused vestluseks. Vestluses osa kohta „Sotsialistliku põllumajanduse edusammud" on soovitav kuulajatega läbi arutada järgmised küsimused:

1. Milles seisnesid põllumajanduse taastamise ja arenemise raskused pärast sõda?

2. Missugune ajalooline tähtsus on partei ja valitsuse otsustel põllumajanduse kohta sõjajärgsel ajajärgul?

3. Millised on sotsialistliku põllumajanduse põhilised edusammud?

4. Kuidas täidetakse kolhooside ja sovhooside produktiivse ühisloomakasvatuse kolme aasta plaani?

5. Missugust osa etendab väikeste kolhooside ühendamine meie põllumajanduse edasiseks õitsenguks?

6. Kuidas viiakse ellu stalinlikku looduse ümberkujundamise plaani?

Vestluse käigus peavad kuulajad näitama kolhoosikorra suurt tähtsust meie põllumajanduse edukaks taastamiseks ja uueks tormiliseks kasvuks pärast sõda, bolševike partei ja Nõukogude riigi määratu suurt hoolitsust talurahva eest. Kui kuulajad töötavad põllumajanduses, siis on tähtis, et nad tooksid näiteid nende kolhoosi, rajooni, traktorijaama elust.

Vestlust looduse ümberkujundamise stalinliku plaani kohta tuleb läbi viia, kasutades kaarti, et seltsimehed võiksid sellel näidata, kus kulgevad riiklikud kaitse-metsavööndid, selgitaksid, kui pikad nad on.

*

Osa „Kommunismi suurehitused" võetakse läbi kahe õppuse vältel. Õppused selle osa kohta on soovitav läbi viia järgmiselt.

Esimesed kaks tundi tuleb pühendada kuulajate üldisele tutvustamisele kommunismi suurehitustega, näidata nende rahvamajanduslikku tähtsust meie maale, nende osa kommunismi materiaalse ja tehnilise baasi loomisel NSV Liidus. Sellel õppusel tuleb kuulajaid tutvustada Nõukogude valitsuse määrustega Kuibõševi ja Stalingradi hüdroelektrijaama ehitamisest ja nende ehitamise tööde käigust.

Järgmised kaks tundi tuleb pühendada kuulajate tutvustamisele Nõukogude valitsuse määrustega Turkmeenia peakanali, Kahhovka hüdroelektrijaama, Lõuna-Ukraina, Põhja-Krimmi kanali ja Volga—Doni laevatava kanali ehitamisest, näidata nende kommunismi suurehituste ehitamise käiku.

Valmistudes õppuseks osa kohta „Kommunismi suurehitused", õpib propagandist tähelepanelikult tundma Nõukogude valitsuse määrusi kommunismi suurehituste kohta. Samuti tuleb kasutada kogumikku „Stalinliku ajastu suurehitused" (Gospolitizdat, 1951). Sellesse raamatusse on koondatud kesk-

ajalehtedes avaldatud artiklid kommunismi suurehituste kohta. Materjalid tööde käigust kommunismi suurehitustel avaldatakse ajakirjanduses. Propagandist peab neid materjale koguma ja süstematiseerima.

Propagandisti jutustus. Jutustust selle osa „Kommunismi suurehitused" kohta esimesel õppusel on soovitav läbi viia järgmise plaani alusel:

1. Kommunismi suurehituste tähtsus meie maa tootlike jõudude edasiseks arendamiseks, kommunistliku ühiskonna materiaalse ja tehnilise baasi loomiseks.
2. Kommunismi suurehitused — üldrahvalik üritus.
3. Kuibõševi hüdroelektrijaama ehitamine Volga jõele.
4. Stalingradi hüdroelektrijaama ehitamine.
5. Tööde käik Kuibõševi ja Stalingradi hüdroelektrijaama ehitustöödel.

Alustades jutustust kommunismi suurehitustest rõhutab propagandist nende ehituste erakordselt suurt tähtsust meie maa rahvamajandusele, kommunismi materiaalse ja tehnilise baasi loomisele. Arendades uut hiiglaslikku tsiviilehitustööd, näitab Nõukogude Liit kõigi maade rahvastele oma rahuarmastavat poliitikat.

Nõukogude valitsuse otsused kommunismi suurehituste kohta on eredaks näiteks bolševike partei ja isiklikult seltsimees Stalini hoolitsusest nõukogude inimeste heaolu eest, meie sotsialistliku kodumaa edasise õitsengu eest.

Kõnelnud sellest, et kõik nõukogude inimesed võtsid määratu suure vaimustusega vastu Nõukogude valitsuse määrused kommunismi suurehituste kohta ning asusid nende rajamisele, et kommunismi suurehitused on muutunud üldrahvalikuks ürituseks, jutustab propagandist Kuibõševi ja Stalingradi hüdroelektrijaama ehitustööde käigust, kõneleb ülesannetest, mida lahendatakse nende rajamisega, näitab nende ehitiste hiigelmõõteid.

Õpikus leiduvate faktide kõrval võib propagandist tuua rea täiendavaid näiteid. Võib näiteks rääkida suurepärastest perspektiividest, mis avanevad Kuibõševi ja Stalingradi hüdroelektrijaama rajamisega Volga-äärse põllumajanduse ees.

Stalingradi oblastis näiteks toimuvad viie aasta pärast järgmised muutused. Volga-Ahtuuba luht muutub õitsvaks aiaks, Volga-tagune — püsivate suurte teraviljasaakide ja kõrge produktiivsusega loomakasvatuse rajooniks, Don — puuvilla- ja

teiste tehniliste kultuuride rajooniks, Sarpa madalik ja „mustad maad" — arenenud loomakasvatusega rajooniks.

Kogu Volga-taguse territooriumi läbib veerikas kanal, pikkusega 600 kilomeetrit, mis hakkab Volgalt saama 34 milj. kuupmeetrit vett ööpäevas — kuni 400 m^3 vett sekundis. See kanal ühendab Volga Uraali jõega ja hakkab veega varustama Volga-taguse madaliku praegu kõige kuivemat, ühtlasi aga kõige rikkamat maa-ala. Siia tekivad aiad, viinamarjaistandused, arbuusiväljad, hinnaliste tehniliste kultuuride istandused.

Volga-taguses, Stalingradist põhja pool, muudab vee tõus Volgas Jeruslani ja Turguni jõekesed veerikkaiks jõgedeks. Volga vete võimsa surve tulemusel muutub veevool nendes jõgedes vastusuunaliseks ja nad muutuvad teatud mõttes kanaliteks, mis võimaldavad võtta hulgaliselt vett põldude niisutamiseks.

Suur kanal kulgeb Volgast paremale. Tema veed laskuvad Sarpa järvedesse, muutes need hiiglaslikeks niiskuse-reservuaarideks. Siit juhitakse vesi „mustade maade" aladele. Sellesse süsteemi lülitatakse ka Manõtši kanal, mis võimaldab lahendada suurt probleemi seoses stepialade niisutamisega, sealhulgas ka Nogai stepi niisutamisega, kus vesi praegu täielikult puudub.

Kui sellele lisada 6 hiiglaslikku metsavööndit, mis läbivad Stalingradi oblasti, samuti suured tööstusliku tähtsusega tammepuumetsad, mida rajatakse Stalingradi oblasti territooriumil seltsimees Stalini juhiste kohaselt, lisada määratu suur arv kolhooside tiike ja veehoidlaid (500 tiiki ehitati juba 1950. a.), lisada lõpuks veel grandioosne Volga meri, mis tekib pärast Stalingradi tammi ehitamise lõppemist (kohati muutub Volga mitu kilomeetrit laiaks) siis pole raske ette kujutada, millised avarad perspektiivid avanevad Stalingradi oblasti ees.

Stalingradi hüdroelektrijaam hakkab tootma aastas 10 miljardit kilovatt-tundi odavat hüdroelektrienergiat. Et saada samapalju energiat soojuselektrijaamades, on vaja kaevandada, tuua põletamiskohale ja põletada ahjudes umbes 11 miljonit tonni sütt.

Hiiglaslikud Kuibõševi ja Stalingradi hüdroelektrijaamad rajatakse 5—6 aasta jooksul. Teostada selliseid hiigelehitusi niivõrd lühikese ajaga saab ainult rahvas, kes on vabastatud

kapitalistlikust ikkest, rahvas, kes vaimustusega ehitab kommunismi. Midagi taolist ei ole mõeldav kapitalismi ajal. Seda mõtet tuleb illustreerida sellise näite varal. Suurelt reklaamitud Ameerika hüdroelektrijaamad Boulder-Dam Koloraado jõel ja Grand-Coulee on kumbki oma projekteeritud võimsuse poolest väiksemad Kuibõševi hüdroelektrijaamast. Juba 20 aastat ehitatakse Grand Coulee jaama, kuid seda pole siiani veel lõpuni ehitatud. Oma teise gigandi — Boulder-Damiga kiitlevad ameeriklased juba 40 aastat, suutmata seda lõpuni ehitada.

Tutvustades kuulajaid Kubõševi ja Stalingradi hüdroelektrijaama ehitustööde käiguga, võib tuua järgmised faktid. Gigantsete kommunismi suurehituste rajamisel tuleb teostada 1,5 miljardit m^3 mullatöid, asetada kohale kümneid miljoneid kuupmeetreid betooni. Nõukogude riik on varustanud kommunismiehitused võimsa kodumaise tehnikaga. Suurehitustel töötavad tuhanded parimad spetsialistid. Ehitajad töötavad enneolematu entusiasmiga. Nende hulgas on arenenud sotsialistlik võistlus kõrge tööviljakuse eest, tähtsate tööde ennetähtaegse teostamise eest.

Meie ajakirjandus valgustab pidevalt tööde käiku kommunismi suurehitustel. Valmistudes ette jutustuseks, valib propagandist ajalehtedest ja ajakirjadest välja eredaid fakte, mis kõnelevad ehitajate töökangelastegudest, hiiglaslikust loovast tööst kommunismi suurehitustel, suurehituste tellimuste täitmisest tehastes ja vabrikutes. Eriti tähtis on jutustuses selgitada kohaliku kollektiivi ülesandeid, näidata, milles väljendub tema osavõtt kommunismi suurehituste rajamisest.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajail läbi lugeda osa „Kommunismi suurehitused" esimese poole (õpik, lk. 120—123).

Küsimused vestluseks. Vestluses esimesel õppusel läbi võetud osa „Kommunismi suurehitused" kohta tuleb läbi arutada järgmised küsimused:

1. Milline on kommunismi suurehituste rahvamajanduslik tähtsus?
2. Kuibõševi hüdroelektrijaama rajamine ja selle rahvamajanduslik tähtsus.
3. Stalingradi hüdroelektrijaama rajamine ja selle rahvamajanduslik tähtsus.

Vestluses jutustavad kuulajad Volgale rajatavate suurehituste tähtsusest meie kodumaa majandusliku võimsuse edasi-

sele kasvule, kommunismi materiaalse ja tehnilise baasi loomisele, kirjeldavad ehitustööde ulatust, iseloomustavad ülesandeid, mis seisavad iga üksiku suurehituse ees. On tähtis, et kuulajad näitaksid kaardil suurehituste rajoone, samuti neid rajoone, millede tööstuslik või põllumajanduslik ilme muutub kommunismi suurehituste rajamise tulemusel.

Vestlus peab näitama, et kommunismi suurehitused on üldrahvalik üritus. Kasutades viimaseid ajakirjanduses avaldatud andmeid suudavad kuulajad selgitada seda, kuidas arenevad tööd suurehitustel.

*

Propagandisti jutustus. Teise õppuse kommunismi suurehitustest pühendab propagandist kuulajate tutvustamisele Nõukogude valitsuse määrustega Turkmeenia peakanali, Kahhovka hüdroelektrijaama, Lõuna-Ukraina ja Põhja-Krimmi kanali ja Volga—Doni laevatava kanali ehitamisest. Seda jutustust on soovitav läbi viia näiteks järgmise plaani alusel:

1. Turkmeenia peakanal ja tema rahvamajanduslik tähtsus.
2. Kahhovka hüdroelektrijaam Dnepri jõel, Lõuna-Ukraina ja Põhja-Krimmi kanal. Nende ehituste maht, tähtajad ja eesmärgid.
3. Volga—Doni laevatav kanal. Selle kanali ehitamise rahvamajanduslik tähtsus.
4. Tööde käik kommunismi suurehitustel.

Propagandist iseloomustab üksikasjaliselt nende kommunismi suurehituste tähtsust. Oma jutustust illustreerib propagandist, näidates kaardil ehituste rajoone ja neid oblasteid, millede loodus ja majandus põhjalikult ümber kujundatakse. Propagandist toob eredaid näiteid, mis näitavad nende ehituste hiiglaslikku ulatust ja erakordselt suurt rahvamajanduslikku tähtsust. Võib näiteks tuua niisuguse näite. Turkmeenia peakanal ehitatakse 1100 kilomeetrit pikk. Temast hargnevad suured niisutamise ja veega varustamise kõrvalkanalid, kogupikkusega 1200 kilomeetrit. Suurte, 1000 kilomeetri pikkuste torujuhtmete abil hakatakse veega varustama arvukaid ettevõtteid ja asulaid.

Kuue aasta pärast suunduvad Amu-Darja elustavad veed piki kanalit läände, läbivad liivakõrbed ning hakkavad niisutama miljoneid hektaare praegu tühjalt seisvat maad.

Kanali ehitamine võimaldab lahendada puuvilla tootmise suu-

rendamise tähtsat ülesannet. Uute maade niisutamine ja kasutusele võtmine Lääne-Turkmeenia Kaspia madaliku rajoonides ja vabariigi põhja-rajoonides, samuti juba kasutusele võetud maadel stabiilse niisutuse kindlustamine võimaldavad suurendada puuvilla toodangut Turkmeenias 7—8 korda.

7 miljoni hektaari uute karjamaade veega varustamine Turkmeenia peakanali rajoonis võimaldab luua püsiva söödabaasi kolhooside ja sovhooside loomakasvatuse, eriti karakullammaste väärtuslike tõugude edasiarendamiseks.

Kanal kindlustab täielikult Lääne-Turkmeenia sotsialistlike linnade, ettevõtete ja raudteetranspordi varustamise joogiveega ja tehniliseks otstarbeks mineva veega.

Nebit-Dagi ja Krasnovodski linnadesse rajatakse pargid ja aiad. Töölisasulate ümber luuakse puuviljaaiad ja viinamarjaistandused.

Turkmeenia NSV põllumajanduse üheks tähtsaimaks haruks on siidiussikasvatus. Piki Turkmeenia peakanalit ja harukanalitele uuelt niisutatavate maade piiridele, linnade ja tööstuskeskuste ümber loodavate kaitse-metsaistandike kogupindala moodustab ligi 500 000 hektaari. Istutatavates metsades on eriline koht mooruspuul, mis võimaldab tunduvalt laiendada siidiussikasvatuse söödabaasi ja suurendada mooruspuu siidikerimise kookonite toodangut vähemalt 6 korda.

Turkmeenia peakanali ehitamine viiakse lõpule nõukogude rahva poolt 7 aastaga. Selleks, et kuulajad mõistaksid, kuivõrd lühike on see tähtaeg, tuleb võrdluseks esitada niisugused näited: Panama kanalit, mis oma mõõdetelt on tunduvalt väiksem, ehitati 35 aastat, Suessi kanalit — 22 aastat.

Kõneldes Kahhovka hüdroelektrijaama ehitamisest Dnepri jõele, Lõuna-Ukraina ja Põhja-Krimmi kanali ehitamisest, ütleb propagandist, et neid ehitatakse põllumajanduslike kultuuride püsivate ja suurte saakide kindlustamiseks Ukraina põuastes lõunarajoonides ja Krimmi põhjarajoonides ning kõrge produktiivsusega loomakasvatuse kiireks arendamiseks. Nende gigantsete ehituste püstitamine võimaldab niisutada 1,5 miljonit hektaari ja peale selle veel veega varustada 1,7 miljonit hektaari maad Ukraina lõunarajoonides ja Krimmi põhjarajoonides. Dnepri jõele luuakse uus hüdroenergeetiline baas põllumajanduse ja tööstuse varustamiseks elektrienergiaga. See uus suurehitus kujundab lühikese ajaga täiesti ümber meie maa suure ja rikka ala.

Edasi näitab propagandist Volga—Doni laevatava kanali ehitamise erakordselt suurt tähtsust. Selle kanali ehitamisega viiakse lõpule nõukogude võimu aastatel teostatud hiiglaslikud tööd Valget, Balti ja Kaspia merd Aasovi ja Musta merega ühendavate laevateede rekonstrueerimiseks. Selle kanali valmissaamisega ühendatakse kõik NSV Liidu Euroopa-osa mered ühtseks veetranspordisüsteemiks. Aastail 1951—1956 ehitatakse siin niisutussüsteemid 750 000 hektaari maa niisutamiseks ja 2 miljoni hektaari maa veega varustamiseks Rostovi ja Stalingradi oblastis.

Jutustust lõpetades annab propagandist üldise iseloomustuse kommunismi suurehituste kohta. Võib öelda, et hiiglaslikud hüdroelektrijaamad Volgal, Dnepril, Donil ja Amu-Darjal hakkavad andma aastas 22 miljardit kilovatt-tundi elektrienergiat. See on 18 korda rohkem kui toodavad kõik Inglismaa hüdroelektrijaamad. Kommunismi suurehitused võimaldavad niisutada ja veega varustada 28 miljonit hektaari maad, mis on rohkem kui Austria, Belgia, Hollandi, Taani ja Portugaalia territoorium kokku.

Edasi jutustab propagandist nendest suurtest töödest, mida praegu tehakse Turkmeenia peakanali, Kahhovka hüdroelektrijaama, Lõuna-Ukraina ja Põhja-Krimmi kanali ja Volga—Doni laevatava kanali ehitustöödel. Vajalikku materjali leiab ta kesk- ja kohalikes ajalehtedes.

Kokkuvõttes märgib propagandist, et Nõukogude valitsuse otsused meie kodumaa looduse ümberkujundamiseks, kommunismi suurehituste rajamiseks, sotsialistliku ühiskonna tootlike jõudude edasise võimsa arenemise kindlustamiseks on leninlik-stalinliku rahvuspoliitika triumfi eredaks väljenduseks. Nendes suurepärastes otsustes väljendub järjekordselt bolševike partei, seltsimees Stalini isiklik hoolitsus meie maa kõigi rahvaste õitsengu eest. Nõukogude Liidu rahvaste ees on avanenud majandusliku ja kultuurilise arenemise, nende materiaalse heaolu uued määratu suured perspektiivid.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajail läbi lugeda osa „Kommunismi suurehitused" lõpposa (õpik, lk-d 120—123).

Küsimused vestluseks. Vestlus teisel õppusel läbi võetud osa „Kommunismi suurehitused" kohta tuleb läbi viia järgmise plaani alusel:

1. Millised on Turkmeenia peakanali ehitamise eesmärgid?

2. Missugune rahvamajanduslik tähtsus on Kahhovka hüdroelektrijaama ning Lõuna-Ukraina ja Põhja-Krimmi kanali ehitamisel?

3. Volga—Doni laevatava kanali tähtsus.

Propagandist taotleb seda, et kõik kuulajad mõistaksid hästi iga kommunismi suurehituse tähtsust, jutustaksid nende ehitamise töödest.

Jutustades kommunismi suurehitustest, peavad kuulajad oma sõnavõttudes näitama, et nende grandioossete ehituste rajamine, meie maa looduse ümberkujundamine tõendab Nõukogude riigi võimsust, nõukogude rahva hiiglaslikku jõudu, kes bolševike partei ja seltsimees Stalini juhtimisel võitleb ennastsalgavalt kommunismi võidu eest .

*

Propagandisti jutustus. Jutustust osa kohta „Nõukogude rahva ainelise ja kultuurilise heaolu tõus" on soovitav läbi viia järgmise plaani alusel:

1. Rahvahulkade ainelise ja kultuurilise heaolu pidev tõus on sotsialismi seadus.
2. Töötava rahva vaesumine kapitalistlikes maades.
3. Rahvatulu järjekindel kasv NSV Liidus.
4. Rahvatulu jaotus NSV Liidus ja kapitalistlikes maades.
5. Elamu- ja kultuuriala-ehituse hiiglaslik areng NSV Liidus.
6. Nõukogude rahva ainelise ja kultuurilise heaolu pidev kasv on sotsialismi võrratu üleoleku eredaks avaldauseks kapitalismi üle.
7. Bolševike partei, seltsimees Stalini suur hoolitsus nõukogude rahva heaolu eest.

Oma jutustuse alguses kõneleb propagandist neist edusammudest, mida nõukogude rahvas on sõjajärgseil aastail saavutanud tööstuses ja põllumajanduses, mis võimaldasid tunduvalt tõsta rahva ainelise ja kultuurilise elu taset. Meie maal arendatakse rahvamajandust töötava rahva huvides. Bolševike parteil ja Nõukogude valitsusel pole teisi huvisid peale rahva huvide.

Loendanud kõiki tähtsamaid bolševike partei ja Nõukogude valitsuse poolt rakendatud abinõusid pärast sõda, mis olid suunatud nõukogude rahva ainelise heaolu tõstmiseks, näitab propagandist, kuidas nõukogude inimeste ainelise heaolu tase on

aastast aastasse pidevalt tõusnud. Siinkohal tuleb meenutada, et kapitalistlikes riikides, vastupidi, on sõjajärgseil aastail toimunud töörahva elatustaseme järjekindel langus, alaneb tööpalk, hinnad tõusevad. Rahvahulgad kapitalistlikes maades vaesuvad üha rohkem.

Põhilist erinevust töötava rahva olukorra vahel kapitalistlikes maades ja meie maal võib propagandist ilmekalt näidata töörahva osavõtus rahvatulu jaotamisest.

Nõukogude Liidus toimus aastast-aastasse rahvatulu määratu suur kasv. 1950. aastal ületas rahvatulu 64 protsendi võrra sõjaeelse, 1940. aasta taseme (võrreldavais hindades), mille tulemusel meie maa tööliste ja teenistujate ning kolhoosnikute sissetulekud on suuresti kasvanud.

Ekspluataatorlike klasside likvideerimise tulemusena, uute, sotsialistlike tootmissuhete jagamatu valitsemise kindlustumise tulemusena majanduselus saavad Nõukogude Liidus kogu rahvatulu Nõukogude riik ja töötav rahvas. Võib tuua sellise näite. 1950. aastal sai NSV Liidu töötav rahvas oma isiklike aineliste ja kultuuriliste tarvete rahuldamiseks 74 protsenti rahvatulust. Ülejäänud 26 protsenti jäi riigi, kolhooside ja kooperatiivsete organisatsioonide käsutusse sotsialistliku tootmise laiendamiseks ja teisteks üldriiklikeks ja ühiskondlikeks vajadusteks. Järelikult ka see veerandosa rahvatulust läks üldrahvalike tarvete rahuldamiseks.

Teisiti on olukord kapitalistlikes maades. Seal langeb lõviosa rahvatulust ekspluateerijate kätte — kapitalistidele, mõisnikele ja pankuritele. Võib tuua sellise näite. Teise maailmasõja eelõhtul langes Ameerika Ühendriikides töörahva arvele, kes moodustas 78,6 protsenti elanikkonnast, ainult 44,4 protsenti rahvatulust, ekspluateerijad aga, kes moodustasid vaid tühise osa elanikkonnast, haarasid endale 55,6 protsenti rahvatulust. Tänapäeval haaravad ekspluateerijad endale Ameerika Ühendriikides veel suurema osa rahvatulust, kusjuures selle valdav osa läheb käputäie monopolistide kätte. Inglismaal moodustavad ekspluateerivad klassid vähem kui 12 protsenti elanikkonnast, kuid enne sõda läks nende taskusse ligi 60 protsenti kogu rahvatulust. Sõjajärgseil aastail on töörahva osa rahvatulust eranditult kõigis kapitalistlikes riikides veelgi vähenenud, monopolide kasumid aga kasvanud.

Töötava rahva ainelise elutaseme tähtsamaks näitajaks on reaalpalk. Sotsialismi seaduseks on tööliste ja teenistujate

reaalpalga lakkamatu kasv ja kolhoositalurahva sissetulekute pidev suurenemine. Seda teesi kinnitab propagandist arvude ja faktidega.

Nõukogude tegelikkusest võetud konkreetsete faktide najal näitab propagandist rahva tarbimise tormilist kasvu, järjekindlalt laienevat kaubakäivet meie maal.

Jutustuses tuleb näidata elamu- ja kultuuriala-ehituse hiiglaslikku ulatust sõjajärgseil aastail. Vastavaid arve ja fakte võib propagandist saada õpikust ja teadaandest sõjajärgse viie aasta plaani tulemuste kohta.

Samuti peab propagandist esitama fakte, mis näitavad kirjanduse, kunsti ja teaduse õitsengut meie maal sõjajärgseil aastail.

Ilmekaks näiteks bolševike partei ja Nõukogude valitsuse suurest hoolitsusest NSV Liidu rahva heaolu eest on samuti NSV Liidu riigieelarve. Sel ajal kui kapitalistlikes maades valdavam osa riiklikust eelarvest läheb sõjavajadusteks, on suunatud töötava rahva vastu, on riigieelarve meie maal suunatud rahva ühiskondlike ja isiklike huvide rahuldamiseks.

Meie maa sõjajärgsed edusammud rahva ainelise heaolu ja kultuuri edasise tõstmise alal tõendavad sotsialismi mõõtmatut üleolekut kapitalismiga võrreldes.

Nõukogude rahvas võlgneb tänu oma õnneliku ja rõõmsa elu eest bolševike parteile, suurele Stalinile.

Valmistudes jutustuseks osa kohta nõukogude rahva ainelise ja kultuurilise heaolu tõus, valib propagandist välja kohalikke fakte ja näiteid, mis teevad jutustuse elavamaks, veelgi rohkem veenvamaks ja arusaadavamaks.

Jutustuses nõukogude rahva ainelise ja kultuurilise heaolu tõusust kasutab propagandist poliitkoolide näitlike õppevahendite albumi 71., 72. ja 73. lehel toodud diagramme.

Ülesanded iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajail läbi lugeda osa „Nõukogude rahva ainelise ja kultuurilise heaolu tõus" (õpik, lk-d 123—129).

Küsimused vestluseks. Vestluses osa kohta „Nõukogude rahva ainelise ja kultuurilise heaolu tõus" tuleb kuulajatega läbi arutada järgmised küsimused:

1. Milles väljendub nõukogude rahva ainelise heaolu järjekindel tõus?

2. Miks kapitalistlikes riikides töötava rahva aineline olukord järjekindlalt halveneb?

3. Milles avaldub nõukogude rahva kultuurilise taseme tõus?

4. Miks pööratakse meie maal suurt tähelepanu teaduse arendamisele?

Vastates esimesele küsimusele, näitavad kuulajad rahvatulu kasvu NSV Liidus sõjajärgseil aastail, tööliste reaalpalga ja kolhoosnikute sissetulekute kasvu.

Teise küsimuse — töötava rahva ainelise olukorra süstemaatiline halvenemine kapitalistlikes maades — arutamisel on tähtis, et kuulajad tooksid neile tuntud näiteid ajakirjandusest.

Rääkides nõukogude rahva saavutustest kultuuri arengus pärast sõda võivad kuulajad õpikus toodud faktide kõrval esitada kohalikke andmeid koolide, klubide ehitamisest, raamatukogude võrgu laiendamisest, raamatute hulga suurendamisest raamatukogudes jne. On tähtis, et kuulajad jutustaksid nõukogude kirjanduse ja kunsti saavutustest, seletaksid, miks bolševike partei pöörab nii suurt tähelepanu kirjanduse ja kunsti arenemisele meie maal.

Neljanda küsimuse — teaduse osast meie maal — arutamisel taotleb propagandist seda, et kõik kuulajad mõistaksid hästi, et Nõukogude riigi poliitika rajaneb teaduslikule alusele, et ilma teaduse kõigi harude arendamiseta pole võimalik üles ehitada kommunistlikku ühiskonda. Kommunism tähendab teaduse ja ühiskonna tootlike jõudude seninägematut arengut. Ainult sel tingimusel saab võimalikuks täielikult rahuldada kõigi ühiskonna liikmete vajadusi.

Vestluse lõpus teeb propagandist kokkuvõtte kogu teema kohta. Ta kutsub kuulajaid veelgi aktiivsemalt võitlema seltsimees Stalini poolt geniaalselt kavandatud ülesannete teostamise eest kommunistliku ühiskonna ülesehitamiseks.

SOOVITATAVAT KIRJANDUST

propagandistidele teema „Nõukogude rahvas võitluses NSV Liidu rahvamajanduse taastamise ja arendamise eest" õppuste ettevalmistamiseks.

J. Stalin, Moskva linna Stalini valimisringkonna valijate valimiseelsetel koosolekutel peetud kõned. Tallinn, 1950.

Seadus NSV Liidu rahvamajanduse taastamise ja arendamise viie aasta plaanist 1946—1950. Tallinn, 1946.

„Abinõudest põllumajanduse arendamiseks sõjajärgsel perioodil". ÜK(b)P Keskkomitee veebruaripleenumi otsus, vastu võetud sm. Andrejevi aruande põhjal. Tallinn, 1947.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja UK(b)P Keskkomitee määrus 19. septembrist 1946 „Abinõudest põllumajandusliku artelli pohikirja rikkumiste likvideerimiseks kolhoosides". „Rahva Hääl" 22. septembrist 1946.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja UK(b)P Keskkomitee määrus „NSV Liidu Euroopa-osa stepi- ja metsastepirajoonides suurte ja püsivate saakide kindlustamiseks põllukaitsemetsade rajamise, heinavälja-külvikordade sisseviimise ning tiikide ja veekogude ehitamise plaanist".

NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja UK(b)P Keskkomitee määrus „Kolhooside ja sovhooside produktiivse ühisloomakasvatuse arendamise kolme aasta plaan (1949—1951)". Tallinn, 1949.

NSV Liidu Ministrite Nõukogus ja UK(b)P Keskkomitees. NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja UK(b)P Keskkomitee 1948. a. 20. oktoobri määruse „NSV Liidu Euroopa-osa stepi- ja metsastepirajoonides suurte ja püsivate saakide kindlustamiseks põllukaitsemetsade rajamise, heinavälja-külvikordade sisseviimise ning tiikide ja veekogude ehitamise plaanist" täitmise käigust. „Rahva Hääl" 22. aprillist 1950.

NSV Liidu Ministrite Nõukogus ja UK(b)P Keskkomitees. NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja UK(b)P Keskkomitee 1949. aasta 18. aprilli määruse „Kolhooside ja sovhooside produktiivse ühisloomakasvatuse arendamise kolme aasta plaan (1949—1951)" täitmise käigust. „Rahva Hääl" 25. märtsist 1950. a.

NSV Liidu Ministrite Nõukogus. „Üleminekust uuele niisutussüsteemile niisutatavate maade täielikumaks ärakasutamiseks ja põllutööde paremaks mehhaniseerimiseks". „Rahva Hääl" 22. augustist 1950.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrus „Kuibõševi hüdroelektrijaama ehitamisest Volga jõele". „Rahva Hääl" 22. augustist 1950.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrus „Stalingradi hüdroelektrijaama ehitamisest Volga jõele, Kaspia-äärsete rajoonide niisutamisest ja veega varustamisest". „Rahva Hääl" 1. septembrist 1950.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrus „Turkmeenia peakanali Amu-Darja—Krasnovodsk ehitamisest, Lääne-Turkmeenia Kaspia-äärse tasandiku lõunarajoonide, Amu-Darja alamjooksu ja Kara-Kumi kõrve lääneosa maade niisutamisest ja veega varustamisest". „Rahva Hääl" 13. septembrist 1950.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrus „Dnepri jõele Kahhovka hüdroelektrijaama, Lõuna-Ukraina kanali ja Põhja-Krimmi kanali ehitamisest ning Ukraina lõunarajoonide ja Krimmi põhjarajoonide maade niisutamisest". „Rahva Hääl" 22. septembrist 1950.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrus „Volga—Doni laevatava kanali ehitamisest ja maade niisutamisest Rostovi ja Stalingradi oblastis". „Rahva Hääl" 29. detsembrist 1950.

NSV Liidu Riikliku Plaanikomitee ja NSV Liidu Statistika Keskvalitsuse teadaanne NSV Liidu neljanda (esimese sõjajärgse) viie aasta plaani täitmise tulemustest 1946—1950. Tallinn, 1951.

Stalinliku ajastu suurehitused. Tallinn, 1951.

MEIE EESMÄRGIKS ON KOMMUNISM

Õppuste eesmärk. Teema materjalide õppimine peab andma kuulajaile mõiste kommunistliku ühiskonna põhijoontest, sotsialismilt kommunismile ülemineku teedest, sotsialistliku riigi kui kommunismi ülesehitamise peamise hoova tähtsusest, näitama bolševike partei organiseerivat ja mobiliseerivat jõudu, kelle juhtimisel nõukogude rahvas sammub kindlalt edasi, kommunismi võidule.

Teema läbitöötamine peab kuulajaile näitama, kuidas viiakse ellu seltsimees Stalini poolt geniaalselt kavandatud ülesandeid kommunistliku ühiskonna ülesehitamiseks NSV Liidus.

Õppeaja jaotus. Teema „Meie eesmärgiks on kommunism" õppimiseks on ette nähtud 10 tundi. Seda aega on soovitav jaotada järgmiselt:

1. **Mis on kommunism** — 2 tundi.
2. **Sotsialismilt kommunismile ülemineku teed** — 4 tundi.
3. **Lenini-Stalini partei juhib nõukogude rahvast kommunismile** — 4 tundi.

*

Propagandisti jutustus. Jutustust teema esimese osa kohta „Mis on kommunism" on soovitav läbi viia järgmise plaani alusel:

1. Kommunistliku ühiskonna kaks astet: sotsialism ja kommunism.
2. Sotsialismi ja kommunismi ühised jooned.
3. Sotsialismi ja kommunismi erinevad jooned.
4. Kommunismi ülesehitamise võimalikkus meie maal.

Jutustuseks ette valmistades õpib propagandist tundma V. I. Lenini teoseid „Riik ja revolutsioon" ja „Noorsooühingute

ülesanded", J. V. Stalini teost „Vestlus esimese Ameerika töölisdelegatsiooniga", J. V. Stalini aruandekõnet ÜK(b)P Keskkomitee tööst partei XVIII kongressil.

Alustades jutustust, kõneleb propagandist, et bolševike partei seab endale eesmärgiks kommunistliku ühiskonna ülesehitamise. Kommunism, mille teostamisest on sadade aastate vältel unistanud inimkonna parimad esindajad, on Nõukogude riigis tänapäeval muutumas reaalsuseks.

Nõukogude rahvas viib esmakordselt inimkonna ajaloos ellu kommunismi ülesehitamise suuri plaane, mida oma teostes on välja töötanud marksismi-leninismi klassikud Marx, Engels, Lenin ja Stalin. Nõukogude inimesed ehitasid bolševike partei ja suure Stalini juhtimisel edukalt üles sotsialismi ning loovad tänapäeval edukalt kommunismi materiaalset ja tehnilist baasi.

Peamist tähelepanu pöörab propagandist kommunistliku ühiskonna kahe faasi iseloomustusele. Ta selgitab, et sotsialism on ühe ühiskondlik-majandusliku formatsiooni madalam faas, kommunism aga selle formatsiooni kõrgem faas.

Sotsialismil ja kommunismil on üks ühine alus. Nii sotsialismi kui ka kommunismi ajal valitseb tootmisvahendite ühiskondlik omandus. Sotsialismi ajal kui ka kommunismi ajal ei ole ekspluateeritavaid ega ekspluateerijaid, ei ole rahvuslikku rõhumist, valitseb vabadus, üheõiguslus, rahvaste sõprus. Uue ühiskonna esimesel kui ka teisel faasil arendatakse rahvamajandust plaani järgi ega tunta kriise ja tööpuudust. Sotsialismi ja kommunismi ühiseks jooneks on kõikide võrdne kohustus töötada oma võimete kohaselt.

Sotsialismi ajal areneb ühiskond tööliste, talupoegade ja nõukogude haritlaste kindla liidu ja sõbraliku koostöö alusel. Sotsialistliku ühiskonna majanduslikuks aluseks on tootmisvahendite ühiskondlik sotsialistlik omandus. Sotsialismi ajal teostatakse rangeimat kontrolli töö- ja tarbimismäära üle põhimõttel „igaühelt tema võimete kohaselt, igaühele tema töö järgi".

Propagandist juhib kuulajate tähelepanu sellele, et ühiskondlik omand, mis on sotsialismi majanduslikuks aluseks, esineb veel kahel kujul, et töölisklassi ja talurahva vahel ei ole veel ületatud mõningad iseärasused omandi kahe vormi olemasolu tõttu. Kuigi sotsialismi ajal on põhiliselt hävitatud vastandlikkus linna ja maa vahel, vaimse ja füüsilise töö vahel, ei ole see vastandlikkus veel täielikult likvideeritud.

Seejärel asub propagandist kommunismi põhijoonte iseloomustamisele. Ta ütleb, et kommunism on ühiskonna arenemise kõrgem aste. Kommunistliku ühiskonna majanduslikuks aluseks on tööriistade ja tootmisvahendite ühine, üldrahvalik omandus. Kommunistlikus ühiskonnas ei ole klasse ega klassierinevusi. Rahvamajandus, olles organiseeritud plaani järgi, põhineb nii tööstuses kui ka põllumajanduslikus tootmises kõrgel tehnikal. Kommunismi ajal kaob vastandlikkus linna ja maa vahel, jäädavalt likvideeritakse vastandlikkuse jäänused füüsilise ja vaimse töö vahel. Saaduste külluse tulemusena teostub kommunistlikus ühiskonnas põhimõte „igaühelt tema võimete kohaselt, igaühele tema vajaduste järgi". Kommunismi ajal lakkab töö olemast ainult elatusvahendiks, see muutub inimese esimeseks eluliseks vajaduseks. Vabatahtlik töö ühiskonna heaks muutub harjumuseks ja töö üldsuse heaks on üldiseks nähtuseks.

Kommunistlikus ühiskonnas saavutatakse kultuuri ja teaduse suurim õitseng.

Oma jutustuses kommunismi põhijoontest näitab propagandist, kuidas meie maal, kes on astunud sotsialismilt kommunismile järkjärgulise ülemineku teele, luuakse ja rakendatakse laialdaselt tootmisse uusimat tehnikat. Sotsialistliku tööstuse laialdane arenemine loob soodsad tingimused majandusliku põhiülesande lahendamiseks — ette jõuda tähtsamaist kapitalistlikest riikidest tööstuslikult tootmiselt ühe elaniku kohta.

Saaduste külluse loomine nõuab põllumajanduse võimsat arenemist, viljakuse tõstmist ja sotsialistliku loomakasvatuse igakülgset arenemist. Siinkohal tuleb rääkida eesrindliku tehnika osast põllumajanduses, eesrindliku mitšuurinliku teaduse saavutustest, looduse ümberkujundamise suurest stalinlikust plaanist ja kommunismi suurehitustest.

Jutustuses tuleb eriti rõhutada Nõukogude riigi osa kommunismi ülesehitamisel meie maal.

Nõukogude riik on kommunismi ülesehitamise peamiseks relvaks. Ta on vajalik töölisklassi poolt sotsialismilt kommunismile ülemineku eest peetava võitluse kogu ulatuses. Arendades edasi Lenini teooriat riigist tuli seltsimees Stalin geniaalsele järeldusele, et riik säilib ka kommunismi ajal, kui säilib kapitalistlik ümbrus. Ainult kapitalistliku ümbruse hävitamisega langeb ära vajadus riigi järele.

Seltsimees Stalin põhjendas teaduslikult täieliku kommunistliku ühiskonna ülesehitamise võimalikkust NSV Liidus ka sel juhul, kui säilib kapitalistlik ümbrus. Seltsimees Stalin määras kindlaks sotsialismilt kommunismile ülemineku konkreetsed teed ja põhjendas Nõukogude riigi edasise tugevdamise vajadust.

Propagandist selgitab kuulajaile, et meie maal on loodud kõik tingimused kommunistliku ühiskonna ülesehitamiseks. NSV Liidus on sotsialism üles ehitatud ja sellega on loodud tingimused edasiliikumiseks kommunismile. Meie maal on kapitalistide võim kukutatud ning asendatud töötava rahva võimuga. Nõukogude riik on meie rahva peamiseks relvaks tema võitluses kommunismi võidu eest. Nõukogude rahva võitlust juhib lahingutes karastatud bolševike partei ja kõigi maade töörahva geniaalne juht ja õpetaja seltsimees Stalin. Sotsialismi võidu tulemusena meie maal arenesid välja nõukogude ühiskonna niisugused võimsad liikumapanevad jõud nagu nõukogude ühiskonna moraalne ja poliitiline ühtsus, NSV Liidu rahvaste sõprus ja nõukogude patriotism. Meie maa käsutuses on määratu suured materiaalsed ressursid ja looduslikud rikkused.

Meie maal on seega olemas kõik kommunismi kõrgema faasi ülesehitamiseks vajalikud eeldused.

Propagandist kõneleb sellest, et kommunismi võidu küsimusel on peale sisemise külje ka veel väline, rahvusvaheline külg. See seisab selles, et kallaletungi oht NSV Liidule kapitalistlike riikide poolt ei ole lakanud olemast. Propagandist esitab fakte rahvusvahelisest elust, mis näitavad, et ameerika-inglise imperialistid valmistuvad palavikuliselt ette sõjaks meie kodumaa ja rahvademokraatia maade vastu. Sellepärast peavad nõukogude inimesed igati suurendama revolutsioonilist valvsust ja väsimatult tugevdama Nõukogude võimsust.

Vestluses kasutab propagandist poliitkoolide näitlike õppevahendite albumi 74. lehte.

Propagandist toob üksikuid näiteid S. Babajevski romaanist „Valgus maa kohal" ja M. Stelmahi teosest „Suur pere", milledes eredalt peegelduvad sotsialismi võidud, kommunismi ehitavate nõukogude inimeste kangelaslik töö.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajaile läbi lugeda teema esimene osa „Mis on kommunism" (õpik, II väljaanne, lk. 131—137).

Küsimused vestluseks. Vestluses osa kohta „Mis on kommunism" on soovitav läbi arutada järgmised küsimused:

1. Missugused on sotsialismi ja kommunismi ühised jooned?
2. Milles seisab erinevus sotsialismi ja kommunismi vahel?
3. Millised on meie maal kommunismi ülesehitamise sisemised ja välised tingimused?
4. Missugust osa etendab Nõukogude riik kommunistliku ühiskonna ülesehitamisel?

Õpikus on toodud Lenini ja Stalini põhiteesid sotsialismi ja kommunismi kohta. On väga tähtis, et kuulajad näitaksid vestluses, et nad on need teesid omandanud, seostaksid neid teese meie maal teostatava kommunistliku ülesehitustöö elava tegelikkusega. Propagandist taotleb seda, et kuulajad selgesti mõistaksid vestluse käigus sotsialismi põhiprintsiipi — „Igaühelt tema võimete kohaselt, igaühele tema töö järgi." Sotsialismi põhimõtetel on määratu suur tähtsus tootlike jõudude arenemisele, see kohustab kõiki töövõimelisi võtma aktiivselt osa ühiskondlikust tööst, tingib iga töötaja materiaalse huvi tõusu tööviljakuse suurendamise ja tootmise edasiarendamise vastu.

Vestluses jutustavad kuulajad kommunismi põhiprintsiibist: „Igaühelt tema võimete kohaselt, igaühele tema vajaduste järgi". Sealjuures on tähtis, et kuulajad mõistaksid seda, et kommunism ei tähenda võrdsustamist, et materiaalsete hüvede külluse loomine on võimalik ainult tööviljakuse igakülgse tõstmisega, mis kindlustab ülemineku sotsialismilt kommunismile.

*

Teema teist osa „Sotsialismilt kommunismile ülemineku teed" on soovitav läbi töötada kahel õppusel. Esimesel õppusel tuleb läbi töötada küsimus sotsialismilt kommunismile ülemineku järkjärgulisest iseloomust ja selgitada kuulajaile NSV Liidu majanduslikku põhiülesannet. Teine õppus tuleb pühendada küsimusele sotsialistliku omandi tugevdamisest ja arendamisest, varem olnud linna ja maa vahelise vastandlikkuse ja vaimse ning füüsilise töö vahelise vastandlikkuse jäänuste likvideerimisest.

Propagandisti jutustus. Propagandisti jutustust esimesel õppusel osa kohta „Sotsialismilt kommunismile ülemineku teed" on soovitav läbi viia järgmise plaani alusel:

1. Missugusel alusel toimub üleminek sotsialismilt kommunismile?

2. Nõukogude majanduse arengu tempo sotsialismilt kommunismile ülemineku ajajärgul?

3. Võitlus kapitalismi igandite vastu inimeste teadvuses sotsialismilt kommunismile järkjärgulise ülemineku tingimustes.

4. NSV Liidu majanduslik põhiülesanne.

5. Seltsimees Stalin kommunistliku ühiskonna materiaalse tootmisbaasi loomisest.

6. Uute tööstuste ehitamine.

7. Tootmise mehhaniseerimine ja automatiseerimine ning tööviljakuse edasine tõstmine.

8. Sotsialistlik võistlus ja stahaanovlik liikumine on kommunismi ülesehitamise peameetod.

9. Looduse ümberkujundamise stalinliku plaani ja stalinlike suurehituste osa kommunismi ja materiaalse tootmisbaasi loomisel.

Jutustuseks ettevalmistamisel õpib propagandist tundma seltsimees Stalini aruandekõnet ÜK(b)P Keskkomitee tööst partei XVIII kongressil, seltsimees Stalini kõnet esimesel üleliidulisel stahaanovlaste nõupidamisel (Leninismi küsimusi).

Alustades jutustust meenutab propagandist juba osas „Mis on kommunism" läbivõetud materjali ja rõhutab, et kommunismi kõrgem aste kasvab välja tema esimesest astmest — sotsialismist. „... Sotsialism", õpetas Lenin, „peab paratamatult järk-järgult üle kasvama kommunismiks, mille lipukirjaks on: „Igaüks oma võimete kohaselt, igaühele tema vajaduste järgi""[1].

Sotsialismilt kommunismile üleminekul langeb ära vajadus revolutsiooni järele, üleminek ise aga kannab järkjärgulist iseloomu.

Eriti kriipsutab propagandist alla bolševike partei kui juhtiva ja suunava jõu tähtsust võitluses kommunismi ülesehitamise eest. Bolševike partei juhib kommunismi kogu ülesehitustööd meie maal. Ta innustab nõukogude inimesi töökangelastegudele, kasvatab hulki marksismi-leninismi vaimus, kommunismi vaimus. Bolševike partei tark poliitika on nõukogude ühiskonna eluliseks aluseks. Suure Stalini juhtimisel sammub nõukogude rahvas veendunult edasi, kommunismile.

---

[1] V. I. Lenin, Teosed, 24. kd., lk. 62 (v. k.).

Üleminek sotsialismilt kommunismile toimub järkjärguliselt, sotsialismi alustugede edasise arendamise ja tugevdamise alusel. Sotsialistliku majandussüsteemi määratu suured paremused kindlustavad tootmise ja kultuuri arendamise ning hulkade heaolu taseme tõstmise seninägemata kiirenemise.

Sotsialismilt kommunismile järkjärgulise üleminekuga meie maal kaasub kogu rahvamajanduse arendamise kiire tempo, mis kapitalistlikule süsteemile on kättesaamatu. Nii näiteks oli meie tööstuse arenemise tempo viimase 20 aasta jooksul — aastail 1929—1949 — 10 korda suurem kui tähtsama kapitalistliku riigi — Ameerika Ühendriikide tööstuse arendamise tempo.

Üleminek sotsialismilt kommunismile toimub praegu ja edaspidi mitte isevoolu korras, vaid võitluse tingimustes kapitalismi igandite vastu inimeste teadvuses, võitluses vana ja uue vahel, väljasureva ja tekkiva vahel. Selles võitluses etendab ülisuurt osa bolševistlik kriitika ja enesekriitika, mis aitab töötaval rahval likvideerida kapitalismi igandid inimeste teadvuses, avastada ja kõrvaldada vigu ja puudusi töös ning sellega kiirendada edasiliikumist kommunismile.

Kommunismi madalamalt faasilt kõrgemale faasile järkjärgulise ülemineku edukaks teostamiseks tuleb igakülgselt tugevdada Nõukogude riiki.

Sotsialismilt kommunismile ülemineku teostamiseks vajalikud majanduslikud eeltingimused luuakse NSV Liidu majandusliku põhiülesande lahendamisega: kõige rohkem arenenud kapitalistlikele riikidele järele ja neist ette jõuda majanduslikult, s. o. tööstusliku tootmise mahult ühe elaniku kohta. Selle ülesande lahendamine, nagu ütles seltsimees Stalin, kindlustab meie kodumaale saaduste külluse, mis on vajalik kommunismi kõrgemale faasile, s. o. põhimõtte „igaühelt tema võimete kohaselt, igaühele tema vajaduste järgi" teostamiseks.

Propagandist rõhutab, et kommunismi materiaalse tootmisbaasi loomise otsustavaks tingimuseks on suurejoonelise majandusprogrammi edukas elluviimine, mille seltsimees Stalin esitas oma kõnes Moskva linna Stalini valimisringkonna valijate valimiseelsel koosolekul 9. veebruaril 1946.

Saaduste külluse loomiseks meie maal tuleb kindlustada tootlike jõudude arenemise kõrge tase: sotsialistliku tööstuse, transpordi ja põllumajanduse järjekindel kasv ja ühiskondliku tööviljakuse tõstmine meie kaadrite kvalifikatsiooni tõstmise,

tootmise organiseerimise täiustamise ja uusima tehnika rakendamise alusel. „Ja mida kõrgem on meie tööviljakus, mida enam täieneb meie tootmistehnika, seda varem on võimalik täita see äärmiselt tähtis majanduslik ülesanne..."[1] Seda teesi tuleb illustreerida eredate näidetega tööstuse ja põllumajanduse eesrindlike stahaanovlaste saavutustest, kes, õppides valitsema täiuslikku ja eesrindlikku nõukogude tehnikat, näitavad kõrge tööviljakuse eeskuju.

Seejärel selgitab propagandist, et võitluses kommunismi eest etendab tähtsat osa sotsialistlik võistlus ja selle kõrgeim vorm — stahaanovlik liikumine. Sotsialistlik võistlus on kommunismi ülesehitamise peamiseks meetodiks. Nõukogude inimeste massilisest töökangelaslikkusest kõneleb see fakt, et sotsialistlikust võistlusest võtavad osa peaaegu kõik tööstuses töötavad töölised. Lakkamatult täienevad stahaanovlaste read. Aastail 1945—1949 autasustati silmapaistvate töösaavutuste eest NSV Liidu ordenite ja medalitega üle 510 000 inimese, 4800 inimesele anti Sotsialistliku Töö Kangelase nimetus ja 2540 inimesele Stalini preemia laureaadi nimetus. 1951. aastal anti taas rohkem kui 2000 stahaanovlasele ja insener-tehnilisele töötajale Stalini preemia laureaadi nimetus.

Tootmise eesrindlaste ja novaatorite kogemuste laialdane levitamine on suure riikliku tähtsusega ülesanne.

Rääkides NSV Liidu majandusliku põhiülesande sisust ja stalinlike suurehituste osast kommunismi materiaalse tootmisbaasi loomisel, kasutab propagandist jutustuse käigus poliitkoolide näitlike õppevahendite albumi 75. ja 76. lehte.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajaile läbi lugeda esimene jagu osast „Sotsialismilt kommunismile ülemineku teed" (õpik, lk. 137—148).

Küsimused vestluseks. Vestluses esimesel õppusel läbivõetud osa „Sotsialismilt kommunismile ülemineku teed" kohta on soovitav läbi arutada järgmised küsimused:

1. Mis on NSV Liidu majanduslik põhiülesanne?
2. Missugune on looduse ümberkujundamise stalinliku plaani ja suurehituste ajalooline tähtsus kommunismi materiaalse ja tehnilise baasi loomisel?
3. Missugune tähtsus on sotsialistlikul võistlusel ja tema kõrgemal vormil — stahaanovlikul liikumisel — kommunismi võidule?

[1] J. Stalin, Leninismi küsimusi, lk. 509.

Vestluse põhiülesanne seisab selles, et kuulajad kindlalt mõistaksid sotsialismilt kommunismile ülemineku iseloomu ja teed.

Kuulajad peavad vestluse käigus tänapäeva tegelikkusest võetud näidete varal näitama, kuidas kommunism kasvab välja sotsialismist, tooma näiteid kommunismi nähtavate joonte kohta.

Vestlus aitab kuulajaid mõista, kuidas viiakse ellu looduse ümberkujundamise stalinlikku plaani, kuidas kogu maa võtab osa hiiglaslike elektrijaamade ja grandioossete kanalite rajamisest, mida antud ettevõtte, asutuse, kolhoosi kollektiiv on teinud kommunismi suurehituste jaoks.

Arutades stahaanovliku liikumise ja sotsialistliku võistluse küsimust, toovad kuulajad fakte ja näiteid oma ettevõttest, kolhoosist, traktorijaamast, sovhoosi elust selle kohta, missuguseid tulemusi on nende kollektiivid sotsialistliku võistluse alusel saavutanud plaani teostamisel, kuidas viiakse läbi võistlust kollektiivse stahaanovliku töö eest.

*

Propagandisti jutustus. Jutustust osa „Sotsialismilt kommunismile ülemineku teed" teisel õppusel on soovitav läbi viia järgmise plaani alusel:

1. Riikliku omandi juhtiv osa, selle tugevdamine ja arendamine.
2. Kooperatiiv-kolhoosliku omandi edasine suurendamine.
3. Klassierinevuste likvideerimine NSV Liidus.
4. Varem olnud linna ja maa vahelise vastandlikkuse jäänuste likvideerimine.
5. Vaimse ja füüsilise töö vahelise vastandlikkuse likvideerimine.

Jutustust selle osa kohta alustab propagandist sotsialismilt kommunismile ülemineku protsessi iseloomustamisest.

Propagandist selgitab kuulajaile, et sotsialismilt kommunismile järkjärgulise ülemineku teostamise tähtsaks tingimuseks on nii riikliku kui ka kooperatiiv-kolhoosliku sotsialistliku ühisomandi igakülgne kindlustamine, edasiarendamine ja suurendamine. Riiklikule omandusele kuulub juhtiv osa nii tööstuses kui ka põllumajanduses. Kooperatiiv-kolhoosliku

omandi edasise suurendamise aluseks on kolhooside ühismajapidamise igakülgne arendamine ja põllumajanduslike artellide jagamatute fondide järjekindel kasv.

Kolhoosikorra edasise tugevdamise ülesanded nõuavad põllumajandusliku artelli stalinliku põhikirja ranget täitmist.

Jutustuses tuleb selgitada, missugust osa etendab kolhooside jagamatute fondide suurendamine kooperatiiv-kolhoosliku korra edasisel tugevdamisel. Siinkohal on tarvis kohalike faktide najal näidata, kuidas kolhoositalurahvas võitleb jagamatute fondide suurendamise eest.

Rääkides tingimustest põllumajandusliku artelli muutmisest igakülgselt arenenud ja kõrge tulukusega majandiks, selgitab propagandist seltsimees Stalini teesi selle kohta, et tuleviku kommuun kasvab välja arenenud ja jõuka artelli baasil.

Väga tähtis propagandisti jutustuses on leninlik-stalinliku teesi selgitamine selle kohta, et kommunistliku ühiskonna ülesehitamiseks on vaja mitte ainult ühtset üldrahvalikku omandit, vaid tuleb ületada ka varem olnud linna ja maa vahelise vastandlikkuse jäänused, vastuolu vaimse ja füüsilise töö vahel.

Meie maa industrialiseerimine ja põllumajanduse kollektiviseerimine oli suureks sammuks edasi teel linna ja maa vahelise vastandlikkuse likvideerimisel. Oma aruandes partei XVII kongressil 1934. aastal ütles seltsimees Stalin: „Kaob vastuolu linna ja maa vahel. Talupoegade silmis lakkab linn olemast nende ekspluatatsiooni keskuseks. Järjest tugevamaks muutuvad majandusliku ja kultuurilise koostöö niidid linna ja maa vahel. Maa saab nüüd linnalt ja tema tööstuselt abi — traktorite, põllutöömasinate, autode, inimeste ja ressursside näol. Ja ka maal endal on nüüd oma tööstus masina-traktorijaamade, remonditöökodade, kolhooside igasuguste tööstusettevõtete, väikeste elektrijaamade jms. näol. Kultuuriline kuristik linna ja maa vahel on kadumas."[1]

Sotsialistliku ülesehitustöö uute edusammude ning linna ja maa vahelise majandusliku ja kultuurilise sideme edasise kõvenemise tulemusena stalinlike viisaastakute kestel võib praegu juba ütelda, et linna ja maa vahelist vastandlikkust ei ole enam olemas. Kuid veel on jäänud püsima olulised erinevused linna ja maa vahel, varem linna ja maa vahel kehtinud vastandlikkuse jäänused. Nende jäänuste likvideerimine nõuab

[1] J. Stalin, Leninismi küsimusi, lk. 405.

veel palju aega ja seda teostatakse sotsialistliku põllumajanduse tootlike jõudude edasise tõstmise baasil.

Siinkohal on otstarbekohane tuua ära NSV Liidu Riikliku Plaanikomitee ja NSV Liidu Statistika Keskvalitsuse teadaandest sõjajärgse viie aasta plaani täitmise tulemuste kohta andmeid, mis iseloomustavad põllumajanduse materiaalse ja tootmisbaasi kasvu. Propagandist näitab põllumajanduse elektrifitseerimise kasvu, tootmiskultuuri kasvu põllumajanduses, hariduslike asutuste võrgu laienemist külas. Sealjuures on tarvis kasutada kohalikke fakte, mis näitavad, kuidas on muutunud olukord antud kolhoosis, masina-traktorijaamas, sovhoosis, rajoonis, oblastis või krais.

Jutustuses tuleb kuulajaile selgitada, et linna ja maa vaheliste erinevuste ületamisega ei kao veel erinevused põllumajanduse ja tööstuse vahel. Tööstus ja põllumajandus kui rahvamajanduse kaks eri haru eksisteerivad ka kommunismi ajal. V. I. Lenin rõhutas, et „põllumajanduses eksisteerivad iseärasused, mis on absoluutselt kõrvaldamatud". Nendeks iseärasusteks on: esiteks, erinevus töö perioodi ja tootmisaja vahel, mis on tingitud põllumajanduslike kultuuride bioloogilistest iseärasustest; teiseks, põllumajanduslikke masinaid kasutatakse aasta jooksul võrdlemisi lühikest aega; kolmandaks, põllumajanduslik tootmine toimub ulatuslikul maa-alal. „Nende iseärasuste tõttu ei saa mehhaniseeritud suurtööstust põllumajanduses kunagi iseloomustada k õ i k need jooned, mis tal on tööstuses,"[1] kirjutas V. I. Lenin. Vastavalt sellele jäävad eksisteerima ka erinevused, mis eraldavad põllumajanduslikku tööd tööstuslikust tööst.

Rööbiti linna ja maa vahelise vastandlikkuse likvideerimisega kaob ka vaimse ja füüsilise töö vaheline vastandlikkus. Seltsimees Stalin õpetab, et selle ülesande lahendamiseks on vaja tõsta töölisklassi kultuuriline ja tehniline tase insener-tehnilise töö alal töötajate tasemeni. Seltsimees Stalin õpetab, et meie ülesandeks on teha kõik töölised ja talupojad kultuurseks ja harituks. Propagandist juhib kuulajate tähelepanu sellele, et ainult nõukogude sotsialistlik kord avas töötavale rahvale tee teaduse vallutamisele ja haridusele. Seda teesi on otstarbekohane kinnitada faktidega ja illustreerida arvandmetega näiteks selle kohta, kui palju inimesi õpib meie

[1] V. I. Lenin, Teosed, 5. kd. Tallinn, 1951, lk. 118.

maal mitmesugustes õppeasutustes või kui palju on õppijaid antud ettevõtte, kolhoosi, traktorijaama või sovhoosi töötajate hulgas.

Vastandlikkuse kaotamine vaimse ja füüsilise töö vahel toimub meil kiire tempoga. Sellest annab tunnistust stahaanovlik liikumine. See avab tee selliste kõrgete tööviljakuse näitajate saavutamiseks, mis on vajalikud üleminekuks sotsialismilt kommunismile. Propagandist rõhutab meie kodumaal teaduse ja tootmise alal töötajate loomingulise koostöö eest laialdaselt hoogu läinud patriootliku liikumise tähtsust.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajaile läbi lugeda teisel õppusel käsitletud materjale osast „Sotsialismilt kommunismile ülemineku teed" (õpik, lk. 137—148).

Küsimused vestluseks. Vestlust osa „Sotsialismilt kommunismile ülemineku teed" teisel õppusel läbivõetud materjalide kohta võib läbi viia näiteks järgmise plaani alusel:

1. Miks on tarvis igakülgselt tugevdada sotsialistlikku omandit?
2. Millised on teed varem linna ja maa vahel esinenud vastandlikkuse jäänuste likvideerimiseks?
3. Kuidas likvideeritakse vastandlikkus vaimse ja füüsilise töö vahel?

Vestlust tuleb alustada küsimuse arutamisega selle kohta, miks sotsialismilt kommunismile järkjärgulise ülemineku protsessis on tarvis igakülgselt tugevdada ja arendada ühiskondlikku omandit. Propagandist taotleb seda, et kuulajad oma sõnavõttudes tooksid fakte ja andmeid oma ettevõtte, kolhoosi, traktorijaama ja sovhoosi elust, mis näitavad, kuidas on laienenud tootmisfondid, kuidas kasvab sotsialistlik omand.

Vestluse käigus peavad kuulajad aru saama riikliku omandi juhtivast osast, vajadusest seda igati tugevdada, pidada otsustavat ja väsimatut võitlust rahva vara riisujate vastu.

Arutades küsimust linna ja maa vaheliste erinevuste likvideerimisest, vaimse ja füüsilise töö vahelise vastandlikkuse ületamise teedest, toovad kuulajad fakte kohalikust elust. Oma ettevõtte, kolhoosi, traktorijaama ja sovhoosi stahaanovlaste ja novaatorite näidete varal jutustavad kuulajad, kuidas areneb nõukogude inimese kultuurne pale ja kuidas üha selgemini hakkavad välja paistma igakülgselt arenenud ja suure kultuuriga kommunistliku ühiskonna töötaja iseloomujooned.

*

Teema kolmandat osa „Lenini-Stalini partei juhib nõukogude rahva kommunismile" on soovitav läbi viia kahel õppusel. Esimesel õppusel tuleb läbi töötada küsimused: Nõukogude riik on kommunismi ülesehitamise tööriist; kommunistlik partei on juhtiv jõud võitluses kommunismi eest. Teisel õppusel käsitletakse rahvahulkade kommunistliku kasvatuse küsimusi.

Propagandisti jutustus. Jutustust esimesel õppusel teema „Lenini-Stalini partei juhib nõukogude rahva kommunismile" kohta on soovitav läbi viia järgmise plaani alusel:

1. Nõukogude riik on nõukogude rahva peamine relv tema võitluses kommunismi ülesehitamise eest.
2. Kapitalistlik ümbrus.
3. Nõukogude riigi igakülgse tugevdamise vajadus.
4. Lenini-Stalini partei on nõukogude rahva innustaja ja organiseerija võitluses kommunismi ülesehitamise eest.
5. Kommunistlik partei on nõukogude rahva juht, suunaja ja õpetaja.

Jutustuseks ettevalmistamisel õpib propagandist tundma J. V. Stalini aruandekõnet ÜK(b)P Keskkomitee tööst partei XVIII kongressil.

Alustades jutustust Nõukogude riigi osast võitluses kommunismi eest, tuletab propagandist kuulajaile meelde, et Nõukogude riik, mida juhib bolševike partei, on olnud selleks otsustavaks jõuks, mis kindlustas meie maa sotsialistliku ümberkujundamise, tootmise pideva kasvu ja NSV Liidu kaitsevõime tugevdamise.

Propagandist selgitab kuulajaile, et Nõukogude riik on meie rahva peamiseks relvaks võitluses kommunismi ülesehitamise eest.

Sotsialismilt kommunismile järkjärgulise ülemineku ajajärgul on Nõukogude riigi majanduslik-organisatoorsel ja kultuurilis-kasvatuslikul tööl eriti suur tähtsus.

Nõukogude riigi valduses on kõik meie maa põhilised ja otsustavad tootmisvahendid. Ta juhib teadlikult ja plaanipäraselt rahvamajanduse kõiki harusid. Nõukogude riik juhib meie maa majanduselu ja määrab selle kindlaks teaduslikult koostatud rahvamajandusplaanide alusel. Ta kontrollib süstemaatiliselt ja rangelt saaduste tootmist ja jaotamist, kindlustades töö järgi tasumise sotsialistliku põhimõtte läbiviimist.

Jutustuses tuleb eriti rõhutada seda mõtet, et Nõukogude

riik kaitseb tootmisvahendite sotsialistlikku ühisomandust. Ta kaitseb rahva vara riisujate ja varaste eest. Sellel riigivõimuorganite tegevusel, märgib propagandist, on erakordselt suur tähtsus sotsialistliku korra aluste tugevdamiseks ja arendamiseks ning sotsialismilt kommunismile ülemineku tingimuste loomiseks. Sellepärast on nõukogude inimeste kohuseks igati kaasa aidata ja riigiorganeid abistada sotsialistliku, ühiskondliku omaduse tugevdamisel ja kaitsmisel.

Propagandist räägib sellest, et nõukogude rahvas ehitab kommunismi kapitalistliku ümbruse tingimustes. Sellepärast peab nõukogude rahvas alati meeles pidama kallaletungi hädaohtu NSV Liidule imperialistlike kiskjate poolt ning maailma reaktsiooni katsete võimalust taastada meie maal relva jõul kapitalistlik kord. Propagandist tuletab kuulajaile meelde, et hitlerliku Saksamaa reeturlik kallaletung meie kodumaale, mida soodustasid Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa imperialistid, oli üheks selliseks ebaõnnestunud katseks. Nõukogude riik kaitseb nõukogude inimeste rahulikku tööd ja sotsialismi suuri võite. Kuulajaile tuleb meelde tuletada, et inglise-ameerika imperialistid ei loobu neist katsetest ka praegu. Sellest annab tunnistust nende agressioonipoliitika, mis on suunatud uue sõja ettevalmistamisele NSV Liidu ja rahvademokraatia maade vastu. Sellepärast hoolitseb Nõukogude riik selle eest, et tal oleks tugev armee ja laevastik, osav luure ja hästiorganiseeritud karistusorganid. Nõukogude riik tõstab väsimatult meie maa kaitsevõimet.

Nõukogude riik kaitseb nõukogude inimeste rahulikku tööd, seisab sotsialismi suurte võitude kaitsel.

Selgitades Nõukogude riigi ülesandeid sotsialismilt kommunismile ülemineku perioodil, viib propagandist kuulajad tähtsale järeldusele, et on tarvis igati tugevdada Nõukogude riiki.

Propagandist kriipsutab alla seltsimees Stalini määratu suurt ajaloolist teenet Nõukogude riigi igakülgse tugevdamise vajaduse põhjendamisel. Maailma olukorra sügava analüüsi tulemusel tegi seltsimees Stalin järelduse, et kapitalistliku ümbruse tingimustes ei pea võitnud sotsialistliku revolutsiooni maa nõrgendama, vaid vastupidi, peab igakülgselt tugevdama oma riiki, riigiorganeid, luureorganeid ja armeed, kui see maa ei taha olla purustatud kapitalistliku ümbruse poolt. Seltsimees Stalin paljastas ja purustas tähenärijaid ja talmudiste, kes,

klammerdudes üksikute tsitaatide külge, moonutasid marksismi-leninismi ja nõudsid, et partei võtaks tarvitusele abinõusid, mis kiirendaksid Nõukogude riigi väljasuremist.

Oma ajaloolises ettekandes partei XVIII kongressil tegi seltsimees Stalin geniaalse järelduse selle kohta, et riik säilib ka kommunismi ajal, kui selleks ajaks püsib veel kapitalistlik ümbrus. See järeldus oli uueks suureks panuseks marksistlik-leninlikku teooriasse ja andis nõukogude rahvale selge perspektiivi võitluses kommunismi eest.

Kõnelnud Nõukogude riigi kui kommunismi ülesehitamise peamise tööriista osast, selgitab propagandist, et Nõukogude riigi jõu ja võimsuse allikaks on Lenini-Stalini partei juhtimine.

Partei teostab kõigi töölisklassi organisatsioonide juhtimist, organiseerides ja innustades töötajaid võitlusele kommunismi ülesehitamise eest. „Parteil kui organisatsiooni kõrgeimal vormil, mis koosneb klassi parimaist, eesrindliku teooriaga, klassivõitluse seaduste tundmisega ja revolutsioonilise liikumise kogemustega relvastatud inimestest, on kõik võimalused juhtida — ja ta on kohustatud juhtima — kõiki teisi töölisklassi organisatsioone."[1]

Bolševike partei juhtimisel kukutas meie rahvas mõisnike ja kapitalistide võimu, ehitas üles sotsialismi. Lenini-Stalini partei on kõigi riiklike ja ühiskondlike organisatsioonide juhtiv tuumik, suunab nende organisatsioonide tööd ühele eesmärgile — kommunismi ülesehitamisele.

Kommunistlik partei on nõukogude rahva võitluse organisaator ja innustaja NSV Liidu rahvamajanduse edasiarendamise eest. Partei juhib rahvamajanduse arendamise plaanide väljatöötamist, organiseerib nõukogude rahvast võitlusele nende plaanide ennetähtaegse täitmise eest, võitleb eesrindlike töömeetodite juurutamise eest kõigisse rahvamajandusharudesse, juhib kogu maal laialdaselt arenenud üldrahvalikku sotsialistlikku võistlust. Partei plaanid pikema ajajärgu kohta seisavad selles, et kindlustada meie tööstuse ja põllumajanduse uut võimsat tõusu, luua saaduste küllus ja teostada üleminek kommunismi esimesest faasist teise faasi.

Üleminek kommunimile nõuab mitte ainult materiaalsete hüvede tootmise suurenemist, vaid ka vaimse kultuuri küllust.

[1] NK(b)P ajalugu. Lühikursus. Tallinn, 1951, lk. 45.

Seepärast hoolitseb bolševike partei väsimatult sotsialistliku kultuuri igakülgse arendamise, töötava rahva kultuurilise taseme tõstmise eest.

Lenini-Stalini partei juhindub järjekindlalt internatsionalismi ideedest, ta sepistas meie maa rahvaste vennalikkuse; bolševike partei juhtimisel ehitavad meie maa kõigist rahvustest töötajad edukalt kommunismi.

Sotsialismi võitude, tööliste, talupoegade ja intelligentsi sõbraliku koostöö alusel on partei välja kujundanud Nõukogude ühiskonna moraalse ja poliitilise ühtsuse. Selle ühtsuse kõrgeimaks väljenduseks on nõukogude rahva piiritu usaldus ja armastus kogu töötava rahva suurele juhile ja õpetajale seltsimees Stalinile.

Bolševike partei kasvatab nõukogude rahvast elustava nõukogude patriotismi vaimus, mis põhineb arusaamisel sotsialismi suurtest eelistest kapitalismi üle ja nõukogude sotsialistliku korra mõõtmatu üleoleku tunnetamisel võrreldes kapitalistliku korraga. Nõukogude inimeste patriotism avaldub nende kangelaslikkuses ja vapruses, nende ennastsalgavas töös oma kodumaa hüvanguks. Nõukogude patriotism on sügavalt internatsionaalne, tema allikaks on teadmine Nõukogude riigi määratu suurest rahvusvahelisest tähtsusest, kes on kõigi maade töörahva kantsiks nende võitluses enda vabastamise eest ekspluateerimisest ja rahvuslikust rõhumisest.

Lenini-Stalini partei õpetab nõukogude inimesi mitte rahulduma saavutatuga ja kasvatab neid leppimatuse vaimus töös esinevatesse puudustesse. Tähtsaimaks relvaks võitluses puudustega on bolševistlik kriitika ja enesekriitika. Kriitika ja enesekriitika on meie arenemise võimas edasiviiv jõud teel kommunismile.

Partei kasvatab nõukogude inimesi marksismi-leninismi eesrindlike ideede põhjal. Ta relvastab nõukogude inimesi marksistlik-leninliku teooria võitmatu relvaga, teadmistega ühiskondliku arenemise seadustest, avab neile selge võitluserspektiivi, näitab sotsialismilt kommunismile ülemineku teed.

Partei täidab edukalt oma osa töölisklassi ja kogu töötava rahva avangardina sellepärast, et ta väsimatult arendab kommunistide aktiivsust, kasvatab partei kaadrit bolševistliku kriitika ja enesekriitika alusel, juhib kommunistide poliitilist haridustööd, tõstab nende ideelist taset ja karastatust. Partei nõuab igalt kommunistilt oma ideelise ja teoreetilise taseme

väsimatut tõstmist, marksistliku-leninliku teooria aluste tundmist.

Nõukogude rahvas armastab palavalt oma bolševike parteid ning kogu töörahva suurt juhti ja õpetajat seltsimees Stalinit. Partei ja seltsimees Stalini juhtimisel ehitas meie rahvas üles sotsialismi ning ehitab nüüd edukalt kommunismi.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajaile läbi lugeda osa „Lenini-Stalini partei juhib nõukogude rahva kommunismile" esimese poole (õpik, lk. 148—157).

Küsimused vestluseks. Vestluse esimesel õppusel läbivõetud osa „Lenini-Stalini partei juhib nõukogude rahva kommunismile" kohta on soovitav läbi arutada näiteks järgmised küsimused:

1. Missugune on Nõukogude riigi osa kommunismi ülesehitamisel?
2. Missugused on Nõukogude riigi põhiülesanded sotsialismilt kommunismile järkjärgulise ülemineku perioodil?
3. Lenini-Stalini partei on Nõukogude riigi juhtiv ja suunav jõud.
4. Bolševike partei on nõukogude rahva organiseerija ja innustaja võitluses kommunismi eest.
5. Kriitika ja enesekriitika on nõukogude ühiskonna arenemise liikumapanev jõud.

Arutades küsimust Nõukogude riigist kui kommunismi ülesehitamise peamisest tööriistast, peavad kuulajad jutustama sellest, et Nõukogude riik organiseerib ja suunab meie maa majanduslikku ja kultuurilist arenemist, kindlustab sotsialistliku korra tugevdamist ja arendamist ning täidab maa kaitse ülesandeid. Neid teese tõendavad kuulajad konkreetsete näidetega.

Propagandist viib kuulajad järeldusele vajadusest igakülgselt tugevdada Nõukogude riiki.

Vestluse käigus näitavad kuulajad ajaloolise materjali ja tänapäeva tegelikkusest võetud konkreetsete näidete varal, et Nõukogude riigi jõu ja võimsuse allikaks on bolševike partei juhtimine. Lenini-Stalini partei on võitnud rahvahulkade piiritu armastuse ja usalduse ning määratu suure poolehoiu. Käsitades bolševike partei juhtivat osa kommunistlikus ülesehitustöös, toovad kuulajad näiteid kommunistliku ülesehitustöö praktikast meie maal, kohalikke fakte ja tsitaate ilukirjanduslikest teostest.

*

Propagandisti jutustus. Jutustust teisel õppusel osa kohta „Lenini-Stalini partei juhib nõukogude rahva kommunismile" tuleb läbi viia järgmise plaani alusel:

1. Meie maa töötajate uus vaimne pale.
2. Kapitalismi igandid inimeste teadvuses ja milles nad väljenduvad.
3. Töötajate kommunistlik kasvatus on tähtsaim ülesanne võitluses kommunismi võidu eest.
4. Ühiskondliku omandi hoidmine ja tugevdamine.
5. Töötajate kasvatamine nõukogude patriotismi ja rahvaste sõpruse vaimus.
6. Võitlus natsionalismi igandite vastu.
7. Nõukogude rahva edusammud võitluses kommunismi eest kergendavad teiste maade töötajate võitlust kapitalismi ikke kukutamisel, rahvaste vabaduse ja võrdõiguslikkuse ning sotsialismi ülesehitamisel.
8. Seltsimees Stalin — kommunismi suur juht, kõigi maade töötajate tark õpetaja.

Alustades jutustust annab propagandist lühikese iseloomustuse partei ja Nõukogude riigi väsimatust tööst kommunistliku kasvatuse teostamisel, mille tulemusena on muutunud meie maa töötava rahva vaimne pale.

Meie maal valitsev leninlik-stalinlik ideoloogia on saanud nõukogude inimeste maailmavaateks. Nõukogude inimeste vaimset ilmet ja nende ideelist kasvu selgitab propagandist näidete varal nende kangelaslikkusest töös ja võitluses, meie rahva piiritust armastusest oma sotsialistlikule kodumaale. Töötava rahva kommunistlikul kasvatamisel kasutab bolševike partei laialdaselt selliseid võimsaid agitatsiooni ja propaganda vahendeid nagu ajakirjandus, raadio, kino, teater, kirjandus, kunst ja kool.

Vaatamata sellele, et meie maa töötajate rõhuv enamus suhtub teadlikult oma kohuste täitmisse riigi ees, leidub siiski veel inimesi, kes hoiavad kõrvale tööst, rikuvad töödistsipliini, ei täida tootmisplaane ning püüavad vähem töötada ja rohkem saada. Põlastavas suhtumises uute tootmismeetodite rakendamisele ja bürokratismis väljendub samuti mittesotsialistlik suhtumine kohuste täitmisesse nõukogude ühiskonna ees. Propagandist selgitab, et töörahva kommunistliku kasvatuse eesmärgiks on kõigepealt kapitalismi igandite likvideerimine inimeste teadvuses.

Bolševike partei kasvatab nõukogude inimestes teadlikku suhtumist töösse. Partei võitleb ka sääraste mineviku igandite vastu nagu lömitamine kodanliku Lääne ees. Partei võitleb kõige väiksemategi kodanliku natsionalismi ja kosmopolitismi avalduste vastu, usuliste eelarvamuste ja ebausu vastu, mittesotsialistliku suhtumise vastu naisesse ja lastesse.

Kommunistlik partei kasvatab meie maa töötajaid rahvaste võrdõiguslikkuse ja sõpruse vaimus.

Propagandist rõhutab ÜK(b)P Keskkomitee otsuste määratu suurt tähtsust ideoloogilistes küsimustes. Ta selgitab, milline ajalooline tähtsus on ÜK(b)P Keskkomitee otsustel „Ajakirjadest „Zvezda" ja „Leningrad"", „Draamateatrite repertuaarist ja abinõudest selle parandamiseks", „Kinofilmist „Suur elu"" jt. partei poolt ideoloogilistes küsimustes vastuvõetud otsustel.

ÜK(b)P Keskkomitee otsused ideoloogilistes küsimustes mobiliseerivad meie kaadrit edasisele võitlusele ideetuse ja apoliitilisuse vastu, igasuguste kodanliku ideoloogia avalduste vastu. Partei nõuab kommunistidelt töötavate hulkade väsimatut kasvatamist nõukogude patriotismi ja rahvaste sõpruse vaimus, sidemete tugevdamist ja laiendamist rahvahulkadega, kogu nõukogude ühiskonna moraalse ja poliitilise ühtsuse edasist tugevdamist.

Seejärel selgitab propagandist, et kommunism on kõigi maade töötajate võitluse eesmärk.

Rohkem kui sada aastat tagasi näitasid teadusliku kommunismi suured rajajad Marx ja Engels kõigi maade proletaarlastele kätte tee kapitalistlikust orjusest vabanemisele ning kutsusid neid võitlema kommunismi eest.

Edasi rõhutab propagandist, et kodanluse reaktsioonilised valitsused kõigi jõudude ja vahenditega on püüdnud hävitada marksismi õpetust. Kuid need valitsused tulid ja läksid, marksism aga on jäänud, valgustades töölisklassile ja kogu töörahvale võitlusteed. Ei ole sellist jõudu, mis suudaks hävitada kommunismi, kaasaegse ühiskonna kõige eesrindlikuma, kõige tugevama ja kõige revolutsioonilisema klassi — proletariaadi — teadusliku maailmavaate. Fašism ja igasugused reaktsiooni teised vormid ei suuda peatada kommunismi võidukäiku.

Propagandist kõneleb sellest, et Lenin ja Stalin arendasid marksismi edasi, tõstsid selle uuele, kõrgemale tasemele. Nad

üldistasid töölisklassi revolutsioonilise võitluse suuri kogemusi uutes ajaloolistes tingimustes, imperialismi ja proletaarsete revolutsioonide tingimustes, sotsialismi võidu tingimustes ühel kuuendikul maakerast ja innustasid hulki võitlusele kommunismi võidu eest.

Marksismi-leninismi õpetuse kõikevõitvat jõudu kinnitab ajaloo kogu arenemiskäik. Sotsialismi ülesehitamise teele on asunud rahvademokraatia maad. Rahvarevolutsiooni võit Hiinas oli kõige tugevamaks löögiks imperialismile pärast Suurt Oktoobrirevolutsiooni.

Nõukogude Liit on demokraatia ja sotsialismi jõudude purustamatuks kantsiks kogu maailmas. Meie kodumaa on töörahva hele tuletorn ja lootus tema võitluses kapitalismi ahelatest vabanemise eest, sotsialistliku ühiskonna rajamise eest.

Meie kodumaa saavutused võitluses kommunismi eest tõstavad kõigi maade töörahva võitlusvaimu, kõvendavad neis usku oma jõusse, oma võidusse kapitalismi üle. Teiste maade töörahvas näeb, et see, mis on teostatud meie maal, on teostatav ka neil. Me elame ajastul, kus kõik teed viivad kommunismile. Kõigi maade töörahvas sammub oma õilsale eesmärgile — kommunismile — Lenini ja Stalini poolt kättenäidatud teed mööda.

Jossif Vissarionovitš Stalini nimi on võidurikka kommunismi lipp. Kõigi maade töötajad näevad seltsimees Stalini isikus ustavat ja mehist võitlejat suure rahuürituse, demokraatia ja sotsialismi eest, uue kommunistliku elu ülesehitamise innustajat ja organiseerijat kogu maakeral.

Jutustuse lõpuks loeb propagandist ette järgmise katkendi ÜK(b)P Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu tervitusest seltsimees Stalinile tema 70. sünnipäeval:

„Bolševike partei, nõukogude rahvas, kogu eesrindlik inimkond näevad Sinus õpetajat ja juhti, Lenini surematu töö geniaalset jätkajat. Stalini nimi on kõige kallim nimi meie rahvale, kogu maailma lihtsatele inimestele. Stalini nimi on kommunismi tulevase võidu sümbol."[1]

Jutustuse käigus kasutab propagandist poliitkoolide näitlike õppevahendite albumi 77. lehte.

Ülesanne iseseisvaks tööks. Propagandist soovitab kuulajaile läbi lugeda osa „Lenini-Stalini partei juhib nõukogude rahva kommunismile" teise poole (õpik, lk. 148—157).

[1] „Eesti Bolševik" nr. 1, jaan. 1951.

Küsimused vestluseks. Vestluses teisel õppusel osa kohta „Lenini-Stalini partei juhib nõukogude rahva kommunismile" läbivõetud materjalist tuleb läbi arutada näiteks järgmised küsimused:

1. Kuidas muutus nõukogude inimeste vaimne pale?
2. Mis on kapitalismi igandid inimeste teadvuses ja milles nad väljenduvad?
3. Miks on töötajate kommunistlik kasvatus bolševike partei tähtsamaks ülesandeks sotsialismilt kommunismile ülemineku perioodil?
4. Seltsimees Stalin — kommunismi ülesehitamise innustaja ja organiseerija.

Arutades need küsimused läbi kuulajatega, suunab propagandist vestlust selliselt, et igakülgselt valgustada bolševike partei ja Nõukogude riigi kasvatuslikku tegevust rahvahulkades, mille tulemusel on kujunenud nõukogude inimeste uus moraalne pale.

Vestluses peavad kuulajad näitama, milline määratu suur tähtsus on töötajate kommunistlikul kasvatusel kommunismi ülesehitamisel. Sealjuures taotleb propagandist seda, et kuulajad oma sõnavõttudes näitaksid, millised on kommunistliku kasvatuse ülesanded käesoleval etapil, tooksid konkreetseid näiteid nõukogude inimeste vaimsest kasvust võitluses kommunismi eest. On tarvis, et kuulajad mõistaksid selgesti teid kapitalismi igandite ületamiseks inimeste teadvuses.

Kasutades kogu läbitöötatud materjali, jutustavad kuulajad vestluses suure Lenini töö geniaalse jätkaja — seltsimees Stalini elust, võitlusest ja tegevusest, kelle juhtimisel nõukogude rahvas läheb kommunismile.

SOOVITATAVAT KIRJANDUST

propagandistidele teema „Meie eesmärgiks on kommunism" õppuste ettevalmistamiseks

V. I. Lenin, Sotsialism ja usk. Teosed, 10. kd. (v. k.).
V. I. Lenin, Töölispartei suhtumisest ususse. Teosed, 15. kd. (v. k.).
V. I. Lenin, Proletariaadi ülesanded meie revolutsioonis. Valitud teosed, II kd.
V. I. Lenin, Riik ja revolutsioon, V peatükk. Valitud teosed, II kd.
V. I. Lenin, Suur algatus. Valitud teosed, II kd.

V. I. Lenin, Noorsooühingute ülesanded. Kõne Venemaa Kommunistliku Noorsooühingu III Ülevenemaalisel Kongressil 2. oktoobril 1920. Valitud teosed, II kd.

V. I. Lenin, Kõne kubermangude ja maakondade rahvahariduse osakondade poliitilise hariduse töötajate ülevenemaalisel nõupidamisel 3. novembril 1920. Teosed, 31. kd. (v. k.).

J. V. Stalin, Vestlus esimese Ameerika tööliste delegatsiooniga 9. septembril 1927. Teosed, 10. kd.

J. V. Stalin, Kõne ÜLKNÜ VIII Kongressil. Teosed, 11. kd.

Seltsimees Ivanovi kiri ja seltsimees Stalini vastus. Gospolitizdat, 1940 (v. k.).

J. V. Stalin, Moskva linna Stalini valimisringkonna valijate valimiseelsetel koosolekutel peetud kõned. Tallinn, 1950.

J. V. Stalin, NSV Liidu Konstitutsiooni projektist. Aruanne Erakorralisel VIII Üleliidulisel Nõukogude Kongressil 25. novembril 1936. II osa. — Leninismi küsimusi.

J. V. Stalin, Kõne esimesel üleliidulisel stahaanovlaste nõupidamisel. — Leninismi küsimusi.

J. V. Stalin, Aruandekõne ÜK(b)P Keskkomitee tööst partei XVIII kongressile. Osa „ÜK(b)P edasine kindlustamine". — Leninismi küsimusi.

ÜK(b)P Keskkomitee otsus 14. novembrist 1938 „Partei propaganda korraldamisest ühenduses „ÜK(b)P ajaloo lühikursuse" ilmumisega". Propaganda ja agitatsioon ÜK(b)P otsustes ja dokumentides.

ÜK(b)P Keskkomitee otsused: „Ajakirjadest „Zvezda" ja „Leningrad"", „Draamateatrite repertuaarist ja selle parandamise abinõudest", „Kinofilmist „Suur Elu"" ja „V. Muradeli ooperist „Suur sõprus"". Tallinn, 1951.

ÜK(b)P Keskkomitee otsus „Parteiharidustöö olukorrast ja abinõudest selle parandamiseks Jaroslavli oblasti parteiorganisatsioonis". „Kultura i Žizn", 30. jaanuaril 1949.

NSV Liidu Riikliku Plaanikomitee ja NSV Liidu Statistika Keskvalitsuse teadaanne NSV Liidu neljanda (esimese sõjajärgse) viie aasta plaani täitmise tulemustest aastail 1946—1950. Tallinn, 1951.

SISUKORD

Poliitkoolis õppuse läbiviimise metoodika 3
Kuidas elasid töölised ja talupojad tsaari-Venemaal ja kuidas nad võitlesid oma vabaduse eest — **D. Delov** 20
Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon — **V. Goltsev** 37
Sotsialistliku ühiskonna ülesehitamine NSV Liidus — **G. Puhhov** . 58
Nõukogude Liit ja kapitalistlik maailm — **V. Korionov** . . . 79
Nõukogude Liidu Suur Isamaasõda — **P. Orlov** 97
Nõukogude sotsialistlik ühiskond — **B. Geraštšenko** 114
Nõukogude sotsialistlik riik — **B. Morozov** 132
Nõukogude rahvaste ühtne pere — **V. Klimušev** 152
UK(b)P on nõukogude ühiskonna juhtiv ja suunav jõud — **V. Goltsev** 169
Kuidas on ehitatud Üleliiduline Kommunistlik (bolševike) Partei — **S. Abalin** 194
Nõukogude Liit on rahu, demokraatia ja sotsialismi kants. — **S. Viskov** 205
Nõukogude rahvas võitluses NSV Liidu rahvamajanduse taastamise ja arendamise eest sõjajärgsel ajajärgul — **A. Nabattšikov** . . 231
Meie eesmärgiks on kommunism — **B. Geraštšenko** 254

Vastutavad toimetajad I. Kongi ja V. Nigol

Tehniline toimetaja V. Alev

Ladumisele antud 3. XII 1951. Trükkimisele antud 8. XII 1951. Trükiarv 2000. Paber 56×79, 1/16. Trükipoognaid 17,25. Formaadile 60×92 kohaldatud trükipoognaid 13,80. Arvutuspoognaid 16,33. MB-18456. Trükikoda „Punane Täht", Tallinn, Pikk 54/58. Tellimise nr. 2061.

Hind rbl. 5,75.

На эстонском языке.

Trükivigu

Lk.	Rida	On trükitud	Peab olema
176	20. alt	parteiorganisatsioonide elust ja bolševistliku	parteiorganisatsioonide elust bolševistliku
184	2. ülalt	G. Nikolajevi	G. Nikolajeva

RM 3.75
Uus hind
Kr. 4.0 5

A
19224
5191095

TÜ RAAMATUKOGU
1 0300 00519109 5